

T.C.
FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

CEBBARZÂDE MUHAMMED ÂRİF BEY
ve
MİFTÂHU HAZÂİNİ RAHMÂNİYYE fî
MEMLEKETİ VÜCÛDİ'L-İNSÂNİYYE
Adlı Eseri

YOUNIS AHMED ADAM YAHYA

130101033

TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. MUSTAFA ÇİÇEKLER

İSTANBUL 2015

T.C.
FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

CEBBARZÂDE MUHAMMED ÂRİF BEY
ve
MİFTÂHU HAZÂİNİ RAHMÂNİYYE fî
MEMLEKETİ VÜCÛDİ'L-İNSÂNİYYE
Adlı Eseri

YOUNIS AHMED ADAM YAHYA

130101033

Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı : Eski Türk Edebiyatı

Bu tez 11/ 06/2015 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği /Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Mustafa ÇİÇEKLER Prof. Dr. Fatih ANDI Prof. Dr. Fahameddin BAŞAR
Jüri Başkanı Jüri Üyesi Jüri Üyesi

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlâk kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Younis Ahmed Adam Yahya

T.C
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞİ VE YAYIMLAMA İZİN FORMU

Referans No	10085464
Yazar Adı / Soyadı	YOUNIS AHMED ADAM YAHYA
Uyruğu / T.C.Kimlik No	SUDAN / 99703354404
Telefon	5534321799
E-Posta	yunusahmedadem@gmail.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	CEBBARZÂDE MUHAMMED ÂRİF BEY ve MİFTÂHU HAZÂİNİ RAHMÂNİYYE fî MEMLEKETİ VÜCÛDİ'L-İNSÂNİYYE Adlı Eseri
Tezin Tercümesi	Cabbârzâde Muhammed Ârif Bey and his works with the title of Mifhâhu Hazâin-i Rahmâniyye Fî Memleket-i Vücûdi'l-İnsâniyye.
Konu	Türk Dili ve Edebiyatı = Turkish Language and Literature
Üniversite	Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bölüm	Türk Edebiyatı Bölümü
Anabilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Bilim Dalı	Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2015
Sayfa	104
Tez Danışmanları	PROF. DR. MUSTAFA ÇİÇEKLER 38215817588
Dizin Terimleri	
Önerilen Dizin Terimleri	Cabbârzâde Muhammed Ârif Bey, Mifhâhu Hazâin-i Rahmâniyye Fî Memleket-i Vücûdi'l-İnsâniyye, Tasavvuf, Ysusf Sünbül Sinan.
Kısıtlama	Yok

Yukarıda bilgileri kayıtlı olan tezimin, bilimsel araştırma hizmetine sunulması amacı ile Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında arşivlenmesine ve internet üzerinden tam metin erişime açılmasına izin veriyorum.

24.08.2015

İmza:.....

ÖZET

Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemi olarak adlandırılan 1828-1920 yılları arasında Üsküdar'da yaşayan Cebbârzâde Muhammed Ârif Bey, bu devirde hem tasavvufî birikime son derece hâkim olmuş hem de ilmî derinliği ve üretkenliğiyle çok sayıda eser kaleme almış bir mutasavvıftır. Bu tezin konusunu bu büyük mutasavvıfın *Mifhâhu Hazâin-i Rahmâniyye Fî Memleket-i Vücûdi'l-İnsâniyye* adlı eserinin Osmanlı Türkçesinden günümüz Türkçesine aktırılması ve Cebbârzâde'nin diğer eserleri üzerinde yapılan çalışmaların incelenmesi oluşturmaktadır. Bu çalışmada *Mifhâhu Hazâin-i Rahmâniyye Fî Memleket-i Vücûdi'l-İnsâniyye* adlı eserle ilgili diğer çalışmalar detaylı bir şekilde incelenmiş; bu eserin, içerdığı tasavvufî düşünceler bakımından konumu belirlenmeye çalışılmıştır. Bu tezde incelenen eser Yusuf Sünbül Sinan Efendi'nin şiirinin şerhi olması dolayısıyla hem Yusuf Sünbül Sinan Efendi'nin bu şiirine hem de hayatına değinilmiştir. Çalışmanın sonunda Ârif Bey'in kütüphanelerde ulaşılan diğer eserlerinin de tanıtımları yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Cebbârzâde Mehmed Ârif Bey, *Mifhâhu Hazâin-i Rahmâniyye Fî Memleket-i Vücûdi'l-İnsâniyye*, Tasavvuf, Yusuf Sünbül Sinan.

ABSTRACT

Cebbarzade Mehmed Arif Bey who lived in Uskudar between 1828 and 1920 which considered as the last period of Ottoman Empire, is a sufist who had been both deepened in sufism and writer of a number of books. The present work involves the transcription of one of his works with the title of *Mifhâhu Hazâin-i Rahmâniyye Fî Memleket-i Vücûdi'l-Însâniyye* and analysis of other works on Cebbarzade's books. In this work, other works on *Mifhâhu Hazâin-i Rahmâniyye Fî Memleket-i Vücûdi'l-Însâniyye* were examined in detail and the place of this work has been determined regarding to its sufist thought. Since the analyzed work is an explanation of a poem of Yusuf Sünbül Sinan Efendi in this research paper, his life and his poem were both mentioned. In the end of this work, Arif Bey's other books found in libraries have been introduced.

Keywords: Cabbârzâde Mehmed Ârif Bey, Mifhâhu Hazâin-i Rahmâniyye Fî Memleket-i Vücûdi'l-Însâniyye, Sufisim, Ysusf Sünbül Sinan.

ÖNSÖZ

Medeniyetlerin serüvenine baktığımız zaman, gerek dil açısından birbirlerinden istifade etmeleri gerekse kültürlerarası ilişkilerle çeşitli irtibatlar kurarak asırlar boyunca ilerlemekte olduklarını görmekteyiz. Özellikle İslâm Medeniyetine yönelirsek, kültürlerarası bu ilişkilerin edebiyat ve tasavvuf kollarıyla birlikte asr-ı saadetten Emirler dönemine, Emirler döneminden Krallar ve Sultanlar dönemine dek artarak devam ettiği görülecektir. İslâm medeniyetinde tasavvuf ve edebiyat birbirini sürekli olarak etkilemiş ve çoğu zaman iç içe geçerek kopmaz bir bağ oluşturmuştur. Bu kopmaz bağların en önemli unsurlarından birisi de metin şerhi alanıdır.

Bu alanda 19. yüzyılda öne çıkan en büyük şârih ve şairlerden biri de tezimizin konusunu oluşturan Cebbârzâde Mehmed Ârif Bey'dir.

Çalışmanın birinci bölümünü oluşturan 19. yy. Osmanlı toplumundaki siyasî-sosyal, kültürel ve tasavvufî durum, Ârif Bey'in yaşadığı dönem ekseninde ana hatlarıyla ele alınmıştır.

İkinci bölümünde, Ârif Bey'in hayatı, edebî şahsiyeti, tasavvufî kimliği ve eserlerinin tanıtımı önceki çalışmalar bağlamında incelenmiştir.

Üçüncü bölümünde ise Cebbârzâde Muhammed Ârif Bey'in Miftâhu Hazâin-i Rahmâniyye fî Memleketi Vücûdi'l-İnsâniyye adlı eserinin metni günümüz alfabesine aktarılarak eserin ana konusunu teşkil eden Sünbül Efendi'nin hayatı ve ilahisi hakkında bilgi verilmiş.

Son olarak da şair ve şârih Cebbarzâde'nin şerh üslubu ve düşüncesi detaylı olarak incelenmiştir.

Bu çalışma boyunca maddî ve manevî yardımlarını esirgemeyen bütün hocalarıma, özellikle böyle önemli bir şahsiyet ve eserleri hakkında bir çalışma yapmamı tavsiye eden, tezin yazımı süresince bilgi ve tecrübesiyle yol göstericimolan çok kıymetli tez danışmanım Prof. Dr. Mustafa ÇİÇEKLER'e ve dualarıyla sürekli destekte bulunan aileme can ü gönülden şükranlarımı sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
--------------------	---

BİRİNCİ BÖLÜM

1. 19. YÜZYILIN SİYASÎ-SOSYAL ve KÜLTÜREL DURUMUN ANA HATLARI	4
1.1. XIX. Asırda Başlıca Tasavvufî Durum ve Hâdiseler.....	9
1.2. İstanbul'da Bulunan Tarîkatlar.....	10
1.3. İstanbul Dışında Bulunan Tarîkatlar.....	10
1.4. Halvetiyye Tarîkatı.....	13
1.5. Şabâniyye-Bekriyye.....	13

İKİNCİ BÖLÜM

2.CEBBARZÂDE MUHAMMED ÂRİF BEY	15
2.1. Hayatı.....	15
2.1.1. Üsküdar'da bir Çapanoğlu.....	16
2.2. Tasavvufî Kimliği.....	16
2.3 Edebi Şahsiyeti.....	17
2.4 Eserleri.....	19

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. MİFTÂHU HAZÂİNİ RAHMÂNİYYE fî MEMLEKETİ VÜCÛDÎ'L-İNSÂNİYYE.....	27
3.1. Sünbül Sinan Efendi.....	28
3.2. Eserleri.....	29
3.3. Eser Hakkında Genel Çizgiler.....	30

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. METİN.....	43
SONUÇ.....	102
KAYNAKÇA	103

EKLER

TIPKIBASIM.....	
------------------------	--

KISALTMALAR LİSTESİ

- a.g.e. : Adı geçen eser
a.g.m. : Adı geçen makale
a.s. : Aleyhi's-selam
a.s.s. : Aleyhi's-selatü ve's-selam
Bkz. : Bakınız
c. : Cilt
DİA. : Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
Haz. : Hazırlayan
Hz. : Hazret
K.s. : kuddise sırruhu
ö. : Ölüm yılı
r.a : Radiyallahu anhu
s. : Sayfa
s.a.s. : Sallallahu aleyhi ve sellem
vr. : Varak numarası
yk. : Yaprak
Yy. : Yüzyıl

GİRİŞ

Cebbârzâde Mehmet Ârif Bey, 1828-1920 yılları arasında Üsküdar'da yaşamış ve bu devirde hem tasavvufî birikime son derece hâkim olmuş hem de ilmî derinliği ve üretkenliğiyle çok sayıda eser kaleme almış bir mutasavvıftır. Eserlerin çoğu şerh türünden olmakla beraber çok sayıda şiir içermektedir. Bu da Cebbârzâdenin şârih olmasıyla birlikte bir şâir de olduğunun göstergesidir. Hele kayıp eserlerinden sayılan Divançesi de şâirliğine bir delildir. Osmanlı'nın son dönemindeki büyük mutasavvıflarından olan Ârif Bey'in Tasavvufî kimliği ise Halvetî bir şeyh olan Hammâmî Muhammed Tevfik Efendi'ye intisâb etmiştir. Rivâyetlere göre onun asıl kemâli ise Üveysî'likle olmuştur. Bugün bu önemli şahsiyetin unutulmuşcasına tanınmamış olması ve eserlerinin de hemen hemen yarıdan fazla kütüphanelerde rastlanmamış olması, tez danışmanımın tavsiyesi üzerine bu ehemiyetli zatı eserleriyle birlikte tanıtmaya gayret etmekteyiz. Ârif Bey'in eserlerini tararken gördüğümüz kadarı ile ve yukarıda zikrettiğimize göre şerhler ağırlıklı bir yer tutmaktadır. Bu şerhlerden bir tanesi de tezimizin ana konusunu teşkil eden Miftahu Hazâin-i Rahmâniyye Fî Memleketi Vücûdi'l-İnsâniyye adlı şerhidir. Tezimiz Ârif Bey ve bu şerhi ekseninde olmak suretiyle dört bölümden ibarettir.

Birinci bölümde, tezimizin tarihi boyutuna yer vererek, 19.Yüzyılın Siyasî-Sosyal ve kültürel durum ana hatları ile değerlendirilmiş. Çünkü Cebbârzâde'nin yaşadığı dönemin yakından tanınması bu açıdan önmenli görülmüştür. Ayrıca bu bölümde, XIX. Asırda başlıca tasavvufî turum ve hâdiseler hakkında söz edildikten sonra kabaca İstanbul içinde ve İstanbul dışında bulunan tarikatlar hakkında da bahsedilmiştir.

İkinci bölümde, Cebbâr-zâde Mehmed Ârif Bey'in, hayatı, kasavvufi kimliği, edebi şahsiyeti ve ulaşılabilen bütün eserleri hakkında önceki çalışmalardan yararlanarak söz edilmiştir. Cebbâr-zâde'nin hayatı ile ilgili en doğru ve detaylı bilgiler kendisiyle sık sık görüştüğünü, eserlerini okuduğunu ve feyizlendiğini de ifâde eden Hüseyin Vassaf Beyin *Sefine*'sinde mevcuttur. Fakat Ârif Bey'in hayatıyla ilgili çok geniş bir bilgi bulunmamaktadır. Ve eserlerin de çoğu kayıp ve kütüphanelerde rastlanmamaktadır. Hatta bu çalışma esnasında bile kayıp eserlerinden Metrûkât-ı Mukaddese-i Risâlet-i Eşyâ-yı Menkûl adlı eserini Taksim Atatürk Kitaplığında rastlanmıştır. Bu eser Efendimiz (a.s.s) hazretlerinin giymiş ve kullanmış oldukları takkiye, sarık, bürde(hırka), ayakkabı, kılıç, kadeh, vb. eşyaların renklerini ve özelliklerini tanıtan bir eserdir.

Üçüncü bölümde, Miftâhu Hazâin-i Rahmaniyye Fi- Memleketi Vücûdi'l-İnsâniyye adlı eserin asıl mevzusu olan Sünbül Sinan Efendi'nin “Gel ey sâlik diyem bir söz ki haktır diye başlayan ilahisi tanıtıldıktan sonra Sünbül Efend'nin hayatı ve eserleri hakkında da bahsedilmiştir. Çalışmamızın ana konusu olan Miftâhu Hazâin-i Rahmaniyye Fi- Memleketi Vücûdi'l-İnsâniyye isimli eserin içeriği ve içerdiği konularla ilgili detaylı bilgi verilmiş, bu eserin bulunduğu kütüphanelerdeki nüshalar numaralarıyla tanıtılarak kapsadığı mezular ve şerhin yöntemiyle ilgili de beyit beyit takip edilerek tahlil edilmiştir.

Çalışmamızın son bölümü olan dördüncü bölümde ise Miftâhu Hazâin-i Rahmâniyye Fî- Memleketi Vücûdi'l-İnsâniyye'nin *Osmanlı* Türkçesinden günümüz Türkçesi alfesiyle yazımı yapılmıştır. Latinzasyon boyunca dikkat ettiğimiz bazı imlâ hususları şöyle özetleyebiliriz; Uzun (a), (u) ve (i) sesli harflerini, uzatma işareti olarak kullanılan şapka (^) işaretiyle (â), (û) ve (î) olarak yazılmıştır. Eğer uzun (a) ve (u) harfleri “kaf” ve “ayin” harfinden sonra gelmişse genellikle kalın ses olarak değerlendirip (a,u,ı), ince sesler içinse (e,ü,i) şeklinde ses ve harf uyumuna göre yazılmıştır. Farsî ve Arabî tamlamalara da son derece riayet edilmiştir.

Metin boyunca geçen âyet, hadis ve diğer Arapça ve Farsça ifâdeler şârihin kırmızı renkle yazdığı gibi kırmızı renk olarak Arapça harflerle yazılmıştır. Bu

ifâdelerin bir kısmının anlamları parantez içinde verilmiştir. Bazı âyetyetlerin hangi sûrede yer aldığı, numarası ve ayrıca âyet numarası parantez içinde verilmiştir. (Âli-‘İmran, 3/120) gibi. Metinde geçen âyetlerin hemen hemen hiçbirine şârih tarafından meal verilmemiştir. Bazı ayetlerin mealleri de çalışmamıza eklenmiştir. Ama maalesef âyet, hadis ve ibârelerin çoğu ne kaynakları tesbit edilmiş ne de anlam ve mealleri yazılmıştır. Fakat çok az olmakla beraber bazı Arapça ve Farsça ibâre ve ifâdeler vardır ki onların da çevirisi yapılmıştır.

Metnin latinizasyon ve transkripsiyonundan sonra tezimiz boyunca geçen yazma ve matbu metin tıpkıbasım olarak yer almaktadır. Ardından da tezimizde genel bir değerlendirme olarak sonuç bölümü yer almaktadır. Devamında ise kaynakça bölümü bulunmaktadır. Böylece çalışmamız tamamlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. 19. YÜZYILDA SİYASÎ-SOSYAL ve KÜLTÜREL DURUM

“Bir toplumda değişme başladığında bu değişim öngörülen alanlar kadar, öngörülmeven alanlara da sıçrar. Osmanlı toplumu belki çok köklü bir değişim geçirmiyordu ama modernleşme toplumun her kesitine ve kurumuna sıçradı.”¹

Cebbârzâde Muhammed Ârif Bey’in (1828-1920) yaşamış olduğu 19. ve 20. yüzyıl, Osmanlı Devletinin dağılma sürecine girdiği, içte ve dışta buhranların yaşandığı, devletin ve toplumun her alanında batılı anlamda reformların yapıldığı bir dönemdir.

“19. yüzyıl Osmanlısı bu değişen tarz-ı hayatın, yani döneminin bilinçlice adını da koydu: Islahat Devri, Tanzîmat, Usul-ü cedîd... Kurumlarda değişmeler, toplumun dokusunu etkiledi. Bu bilinçli ve tümel değişiklik dönemi, birçok aydın ve düşünürün kafasında farklı değerlendirmelere konu oldu; sömürgeleşme, kültürel

¹ Ortaylı, İlber, İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı, Hil Yayın, İstanbul, 1987, s.194.

yozaşma, kötü batılılaşma gibi deyimlerle açıklanan protestolar, salt bizim toplumsal tarihimize özgü değildir.”²

İmparatorlu, Avrupa'nın özellikle teknik bakımdan ilerlediğini fark etmeye başladıktan sonra, birtakım tedbirler alma yoluna gitti. Bu tedbirlere genel olarak “ıslahat” adı verildi. Ancak bu “ıslahat” hareketlerinden memnun olanlar kadar, rahatsız olanlar da bulunuyordu. Bu noktada özellikle Yeniçeri Ocağı, askeri ıslahatlara muhalefetiyle literatüre geçmiştir. Bu ve benzeri muhalefetler ve zorluklar, “ıslahat” hareketlerinin birçok alanda derinlik kazanamama ve taklit seviyesinde kalma problemini doğurmuştur. Kötü taklitten hâsıl olacak basit faydalar ise içerideki karşıtları cesaretlendirmiş, III. Selim örneğinde olduğu gibi “ıslahat” gayretinde olan birçok yöneticinin katledilmesine neden olmuştur. III. Selim'in, mağlubiyetle sonuçlanacak Osmanlı-Rus savaşı esnasında tahta çıkmış, şehzadelik yıllarında edindiği tecrübeler ışığında Sadrazam Koca Yusuf Paşa'ya emir vererek, girişeceği ıslahat hareketleri için, ulemadan ve önde gelen devlet adamlarından lâyiha istemişti. Gayretlerin büyük bir kısmı içteki derdi tedavi hedefine yönelmesine rağmen, bu alanda da her yeni yöneliş bir öncekini aratmaktaydı.³

Bu asırda Devletin başındaki padişah, iyi bir şair, güzel sanatlara düşkün, açık fikirli ve son derecede yumuşak huylu olan III. Selim (1789-1807); amcasının inkılapçı fikirlerinin takipçisi, cebri modernleşmenin âmiri II. Mahmud (1808-1839); nahif ve narin yapılı, Tanzimat Fermanı'nı biraz da onaylamak zorunda kalan, Batı'nın bütün kurumlarının hayranı Abdülmecid (1839-1861); güçlü kuvvetli bir pehlivan ve ağabeyinin Batıcı tavrına karşı muhafazakâr sayılan Sultan Abdülaziz (1861-1876); devleti koruyabilmek için seleflerinin aksine farklı yöntemler uygulaması ile tanınan II. Abdülhamid (1876-1909)tir.⁴

19. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin ilmî ve kültürel durumunu anlayabilmek için öncelikle dönemin eğitim kurumlarına bakmak gerekir. Ârif Bey'in ilmî

² Ortaylı, a.g.e, s.14.

³ Mahmut Yücer, 19. Yüzyıl Osmanlı Toplumunda Tasavvuf, İnsan Yayınları, İstanbul, 2003, s. 53.

⁴ Bkz. Yücer, a.g.e, aynı yer.

kimliğinin yönünü oluşturan tasavvuf kültürü ve eğitimine olan hâkimiyetini görmek için yaşadığı dönemin durumuna göz atmak bu açıdan yararlı olacaktır.

İmparatorluğun oldukça hareketli siyasi gelişmelerine paralel olarak eğitim alanında da hareketli bir dönem yaşanmaktaydı. Osmanlılar 'da genel olarak eğitim, medrese eğitimi ve medrese dışı eğitim olarak ayrılmış durumdaydı. Geleneksel eğitim veren ve dinî ilimler öğreten medreseler, 19. yüzyılda da yaygın eğitim kurumlarındandı. Ancak medreselerden tabii ilimler, felsefe, matematik gibi dersler kaldırılmıştı. Bununla birlikte, 19. yüzyılın ortalarında İstanbul'da 166 faal medresenin bulunduğu, medreselerin yaygın eğitim kurumları arasında yer aldığı anlaşılmaktadır. Ülkenin en üstün eğitim kurumlarının bulunduğu, binlerce yerli ve yabancı öğrencinin tahsil gördüğü başkent İstanbul, o dönemde de bilim ve sanat merkezi olarak dikkat çekmiştir.⁵

“Son devir Osmanlı modernleşmesinin yaşandığı 19.yüzyıl, bütün Osmanlı camiasının en hareketli, en sancılı, yorucu, uzun bir asrıdır, geleceği hazırlayan en önemli olaylar ve kurumlar bu asrın tarihini oluşturur.”⁶

Bu asır dünyada da teknik, coğrafi ve en önemlisi fikrî açıdan hızlı değişmelerin yaşandığı bir dönemdir. Avrupa ülkeleri ve milletleri için yükselme, ilerleme anlamı taşıyan bu değişmeler, Osmanlı'nın dağılma habercisiydi. Cemiyette herhangi bir değişme meydana getirmeyen ve münferit unsurların ithal ettiği birtakım kültürel değişikliklerinin sergilendiği, bir bakıma “*serbest değişim*” dönemi olarak adlandırabileceğimiz Lâle Devri ile gaye, plan ve sistem yönünden söz konusu birinci devreden pek farklı olmamakla birlikte, ilk şuurlu değişimin başlangıcı ve aynı zamanda bir intikal özelliği taşıyan III. Selim dönemi geride kalmış; kültürün hemen hemen bütünü değişikliklerinin bir mecburiyet hâline getirildiği II. Mahmud dönemi başlamıştı.⁷

⁵ Bkz. Dursun, Yönetim – Din İlişkiler Açısından Osmanlı Devletinde Siyaset ve Din, İşaret Yayınları, İstanbul, 1989, s. 400-401.

⁶ İlber Ortaylı, a.g.e.

⁷ Bkz. Yücer, a.g.e, s. 59-67.

Eğitim sistemini düzeltmek adına 18. yüzyılda başlatılan ışlahat hareketleri bu yüzyılda da batılı eğitim kurumlarını egemen kılmak suretiyle devam etti. II. Mahmut döneminde eğitim alanında reformlar yapılarak yeni okullar açılmış, yurtdışına ilk kez ğrenci gönderilmiş, yabancı dil öğrenmeye ve tercüme faaliyetlerine önem verilmiştir. II. Mahmut döneminde açılan okullar genellikle yeniçerilerin yerine kurulan asker nitelikli okullardır. Tıbhne-i Âmire, Mekteb-i Tıbbiyye-i Askeriyye-i Sahane, Tlimhne, Mekteb-i Ulm-i Harbiyye, Mekteb-i Maarif-i Adliyye, Mekteb-i Mülkiyye-i Sahane, Harbiyye, Tercüme Odası ve Lisan Mektebi kurulan okullar arasındadır. Ki bu dönemdeki eğitim faaliyetleri tercüme ve yabancı diller öğrenme felsefesiyle İmparatorluğun daha genişe bir sahaya açılma zamanı sayılabilir⁸.

Ârif Bey, Mekteb-i İrfan'da tahsil hayatına başlamış ve 19 yaşında bu okuldan mezun olmuştur. Daha sonra Bbl ve (Bâbi-i Seraskerî) Mâliye Kalemı, Hazîne-i Mâliye Bedelt Kalemı ve Nizâmiye Kâtipliği'nde memuriyetlerde bulunmuş ve 1880'de (kendi isteğiyle) emekliye ayrılmıştır.⁹ İşte bu çalkantılı devirde yaşayan Ârif Bey'in eğitim ve memuriyet hayatının tamamını, ilim-irfan ve devlet hizmeti meşguliyetleriyle geirmış olduğunu söyleyebiliriz.

Din eğitim veren kurumların başında ve önde gelen medreselerin idari ve tedrisat görevlilerin sisteminde vakıf malı olarak yönetiliyordu. Yanı eğitim kurumları adeta halkın malı ile kurulur ve halka ait hizmetler sunmaktaydı¹⁰.

Tanzimat döneminde gelindiğinde, medreselerin ve genelde İلميye Sınıfı'nın toplum ve yönetimdeki yerinin ve gücünün giderek zayıfladığı dikkatten kaçmaz. 19.

⁸ Kemal Beydilli, *Mahmud II*, DA, Ankara, 2003, c. 27, s. 253-254, Ergun Aybars, *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi*, A. Basımevi, Ankara, 1988, s. 354.

⁹ Bkz. Osmânzâde Hüseyin Vassâf (2006). *Sefine-i Evliyâ*. (haz. Mehmet Akkuş, Ali Yılmaz). C. 4, İstanbul: Kitabevi Yayınları, s. 212.

¹⁰ Bkz. Dursun, a.g.e, s. 410

yüzyılın başlarında “medrese, ne kendi kendini ıslah etmeye, ne de devlet tarafından ıslah edilmeye rıza gösterecek zihniyete sahip değildi”.¹¹

“XIX. yüzyıla medreseler, sıbyan mektepleri, Topkapı Sarayı’ndaki Enderun Mektebi, yeni açılan Mühendishane-i Bahr-i Hümayun ve Mühendishane-i Berr-i Hümayun okulları ile giren Osmanlı eğitim ve öğretim sistemi, bu asırda önemli değişiklikler ve yeniliklere sahne olmuştur”.¹²

“İmparatorluğun eğitim hayatında en faal unsur, Amerikan misyon okullarıydı. ABD, Osmanlı ülkesiyle ticarî-siyasî ilişkiler içinde olmamasına rağmen, Doğu Anadolu, Suriye, Lübnan, Mezopotamya, Orta Anadolu ve Ege’de okullar ve yetimhaneler kurdu. 19. yüzyılın başında bazı bölgelerde ruhsatsız olarak faaliyete geçen okul ve yetimhanelerinin sayısı 400 civarındaydı. (25). Amerikan misyonerleri etkin bir sosyal hizmet bütününü de okullarla birlikte getirmiş; Ermeni ve Hristiyan Arap nüfus arasında Protestanlığı yayabilmişlerdi. Osmanlı yönetiminin eğitim ve sosyal hizmet vermediği bölgelerde Hristiyan halk henüz ulusal bir bilinç ve eğitime geçmediğinden, misyoner eğitimi buralarda tutundu.”¹³

Hiçbir sosyal olayı meydana geldiği ortamın diğer sosyal olaylarından ayrı düşünmek mümkün değildir. Diğer bir ifade ile her sosyal olay, meydana geldiği ortamın vakıalarından biridir. Dolayısıyla araştırmaya tabi tutulan olayın çevresiyle uyum sağlaması hadiselerin bir bütün içerisinde kavranmasına bağlıdır.¹⁴

Bu döneme kadar ülkeye yeni akımlar ve motifler girmektedir. Fakat bunlar İslâm medeniyet ve kültürünün güçlü kanatları arasında hüviyetini kaybedip yerleşiyordu. Bu asırda ise medeniyetinin göstergesi sayılan yeniliklerde yerli kültür ve medeniyet baskın olmaya başlamıştır. Ülkenin her köşesinde görülen ve hissedilen bu etkileşim, toplumsal yapının toptan değişmesine imkân sağlıyordu.

¹¹ Dursun, a.g.e, s. 410-11.

¹² Detaylı ve geniş bilgi için bkz. Dursun, a.g.e, s. 411-22.

¹³ Bkz. Ortaylı, a.g.e, Hil Yayın, İstanbul, 1987, s.150.

¹⁴ Bkz. Yücer, a.g.e, s. 67.

Özetle; 19. yüzyılla birlikte zihniyet de değişmeye başlamış ancak bizde yavaş ve sancılı geçen değişim dönemine mukabil Avrupa, aradaki mesafeyi gittikçe açarak yakalanması zor bir seviyeye ulaşmayı başarmıştır. Tüm bu değişikliklerden tasavvuf hayatının, tarikat ve tekkelerin etkilenmemesi düşünülemezdi. Asrın başlarında edebiyat, musiki ve hat gibi estetik alanda bir cazibe ve üretim merkezi, toplumun her seviyesindeki bireylere yol göstericilik, ihtiyaçlarına cevap kapısı, yolda kalmışların barınağı, ilim, kültür ve medeniyet aktarım merkezi olan tekkeler, asrın sonlarına doğru diğer resmî ve sosyal kurumlar gibi kimliklerini koruyamayacak, çoğu değişime maruz kalacaktır.¹⁵

1.1. XIX. ASIRDA TASAVVUFUNUN GENEL DURUMU

“Bazı tarihçilere göre tarih boyunca Doğu İslam dünyasında şeriat gerçek unsur olarak algılanmış ve tasavvuf ta yardımcı bir akım olarak sürdürülmüştür. Tasavvuf uzun zaman umumî bir meslek olmamıştır. Buna bağlı olarak da zaman zaman tarikat erbabı ve şeriat uleması arasında tartışmalar zuhur etmiştir”.¹⁶ Ancak bu yargı son asırlara gelindiğinde geçerliliğini yitirmeye başlamış, tasavvuf halkın ahlâkî yapısına kaynaklık eden, onları kendi hâlesinde kaynaştırıp olgunlaştıran ince bir zevk, etkileyici edep, genel bir öğreti, özellikle de büyük şehirlerde derin ve yaygın bir üst kimlik olarak rağbet edilen neşve haline gelmiştir. Çünkü tasavvuf denilen şey insanoğlunu yetiştirmek himmetindedir ve insanlığın ruh ve duygularını doyurup mutluluk yaşatma derindedir.¹⁷

Afrika kıtasında ise dinî ve içtimai mevzuların neredeyse tamamı tasavvuf erbabı tarafından yürütüldüğü için ulema arasında zahir ve bâtın ayrımı olmamış, diğer mezhep ve meşreplerle uyum içerisinde devam edegelmiştir. Bizdeki son dönem tekke yapılanması bu bölgelerde görülmediği için XII-XIII. asır Anadolu’suna benzer *bölgesel zâviyeler* ve *merkez âsitâne* türü tasavvuf kurumları olmuştur. Oralarda zaviye demek mektep, yetimhâne, darülaceze şefkat ve kardeşlik

¹⁵ Yücer, a.g.e, s. 67

¹⁶ Yücer, a.g.e, s.67.

¹⁷ Yücer, a.g.e, s. 68.

merkezi, hastane demektir. Halkın dinî ve siyasî başvuru merkezidir.¹⁸ Bu zâviyelerde birer mektebin bulunması, ticaret, zanaat ve ziraat işlerine bakılması, nikâh ve cenaze işlerinin görülmesi, yeminlerin dahi bir zâviye yapılması, hayat meşgalelerinden bunalan fakir ve güçsüzlerin buralara sığınması zâviyelerin toplumsal fonksiyonunu anlamamıza yarayan güçlü göstergelerdir. Aynı tür benzetmeyi Uzak Doğa ve Kafkaslar için de yapabiliriz.¹⁹

Tarikatlar yönetim bakımından merkezîyetçi(İstanbul merkezine bağlı olan) ve merkeze bağlı olmayan tarikatlar olmak üzere ikiye ayrılır. Birinci grubu, merkezi İstanbul'da ve İstanbul dışında olanlar şeklinde ikiye ayırabiliriz:²⁰

1.2. İSTANBUL'DA BULUNAN TARİKATLAR

“İstanbul'da bulunan âsitâneler Halvetiyye'nin kollarına aittir. Sünbüllüyye Kocamustafa Paşa'da, Uşşakiyye Kasımpaşa'da, Cihangiriyye Cihangir'de, Cerrâhiyye Karagümrük'te, Rûmiyye Tophane'de, Celvetiyye, Nasûhiyye ve Raûfiyye Üsküdar'da bulunan Pîr evi vasıtasıyla tarikatlarına merkezlik etmiştir”.²¹

1.3. İSTANBUL DIŞINDA BULUNAN TARİKATLAR

Şemsiyye, Ahmediyye, Gülşeniyye, Sezaiyye, Şâbâniyye, Çerkeşiyye, Geredeviyye taşra kültürünü İstanbul'a taşıırken İstanbul'da kurulan Uşşakiyye, Ramazâniyye, Sünbülüyye, Sinâniyye, Cihangiriyye, Karabaşiyye, Cerrâhiyye, Raûfiyye, Nasûhiyye, Salâhiyye ve Kuşadaviyye hilâfet sistemiyle Halvetî kültürünü Anadolu'ya yaymışlardır. Mevleviyye Konya'da, Şabâniyye Kastamonu'da,

¹⁸ Yücer, a.g.e, s.68.

¹⁹ Yücer, a.g.e, s. 68.

²⁰ Bkz. Yücer, a.g.e, s.68.“Merkezîyetçi tarikatlar, kurucularının manevî himmetini temsil eden belirli bir merkez tekkeye bağlı, merkezin atama veya tensibiyle meşihat görevinin üstlenildiği kurumlardır”.

²¹ Yücer, a.g.e, s. 68.

Çerkeşkiye Çerkeş'te, Sezaiyye Edirne'de, Bayrâmiyye Ankara'da, Gülşeniyye Edirne'de, Eşrefiyye Bursa'da, Bekkâşîyye Kırşehir'de doğmuş, örgütlenmiş, Anadolu'nun diğer bölgelerine de buradan yayılmıştır. Atama yoluyla gerçekleştirilen meşihat görevi, özellikle Bektaşîler ve Mevlevîler (kısmen Cerrâhîler) için geçerli bir durumdur. Bunun en faydalı tarafı, bölgeler arası yerel özellikte ve kültür nakli olmalarıdır. Zira tasavvufî tarikatlar ve sufiler İslâm medeniyetin geleneğini her gittikleri yerlerde o geleneği yaşadıkları için çok güzel bir şekilde gösterdikleri bugüne kadar görülmektedir.²²

19. yüzyılında tasavvuf hareketlerine karşı öne çıkan en büyük olayları şöyle sıralayabiliriz;

1826 yılında Yeniçeri ocağının kaldırılması üzerine, Bektaşî tekkeleri de kapatılmış ve şeyhliklerine Nakşî, Kâdirî ve Mevlevî halifeler tayin edilmiştir. Böylece Nakşibendîliğin 19. yüzyılda Hâlid Bağdâdî'den sonra etkinliği artarken, Bektaşîlik daha sırrî bir tarikat haline gelmiştir.

19. yüzyılın sonunda II. Abdülhamid Han zamanında bütün kurumlarda olduğu gibi tekke ve dergâhların düzenlenmesi için birtakım ıslahat hareketleri başlatılmış ve “şeyhlerin meclisi” kurulmuştur. Meclis-i meşâyih nizamnamesi ile tekkelerin ve tekke şeyhliklerinin düzeltilmesine çalışılmıştır.

19. yüzyıl sonlarına doğru gazete ve dergi neşriyatının yaygınlaşması üzerine, tekke çevrelerinde de birtakım neşriyat faaliyetleri olmuş; Cerîde-i Sûfiyye, Beyânü'l-hak ve Tasavvuf gibi dergiler çıkarılmıştır.

Tarikat ve tekkelerin düzenlenmesiyle ilgili ıslahat çalışmaları, aynı yıllarda Mısır'da da gündeme gelmiştir.

Bazı tekkeler ehil şeyh bulunamadığı için kapatılmış ve tekkeler toplumda belli bir nüfuz kaybına uğramıştır. Bütün bunlara rağmen 19. asrın sonlarında

²² Bkz. Yücer, a.g.e, s. 67-120.

İstanbul'da 300'den fazla tekkenin bulunması, 300-500 bin civarındaki nüfusa oranla büyük bir ilgi göstergesi sayılabilir.²³

Afrika kıtası için 19. asır İslam tarihi, tasavvuf tarihi anlamına gelmektedir. Yeni kurulan tarikatlar ve kollar bu asırda iki görev icra etmişlerdir. Birincisi; sömürgecilikle birlikte kıtaya giren misyonerlik faaliyetlerini durdurmuşlar. İkincisi ise; kurulan medrese ve zâviyelerle İslâm'ın yayılmasına önemli hizmetlerde bulunmuşlardır.

Osmanlı toplum yapısını şu şekilde özetleyebiliriz: Osmanlı toplumu esas itibariyle idari sınıf (yöneticiler) ve halk sınıfı (yönetilenler) olarak iki tabakadan oluşmaktadır. Genel itibariyle yöneticiler askerlerden idi. Bu iki sınıfın en önemli olan halk tabakası sadece din adamlarının etkileri altında bulunup onlar tarafından yönetilen bir tabaka değil, o yönetim sistemin büyük kısmını oluşturan kesimdi. Dini temsil eden, dinî hareketlerin başı ve etkisine sahip olan âlimler sınıfının üstünde de güçler vardı.

İşte Cebbârzâde Mehmed Ârif Bey, yüksek derecede dinî ilimler ve tasavvufi birikime sahip olması; mekteb-i irfân ve benzer medrese tedrisatından ders almış olsa bile yukarıda zikrettiğimiz ve özetlediğimiz üzere, 19. yüzyılda özellikle eğitim ve tasavvuf hareketleri sahasında ortaya çıkan hızlı değişim ve gelişimler çevresinde yetişmiştir.

²³ Bkz. H. Kâmil Yılmaz, "Anahatlarıyla Tasavvuf ve Tarikatlar", 10. Baskı, Ensar Neşriyat, İstanbul, 2010, s. 166-168.

1.4. Halvetiyye Tarikatı

“Ebû Abdullâh Sirâceddîn Ömer b. Eş-Şeyh Ekmeleddîn el-Geylânî el-Lâhicî el-Halvetî” nâmıyla mesşhûrdur ve umûm tarîk-ı Halvetiyye'nin pîr-i mükerreridir. Künyeleri Ebû Abdullâh, lakabları Sirâceddîn, pederleri Şeyh Ekmeleddîn'dir.²⁴ Halvetiyye tarîkatın 40 kadar ana kolu bulunmakla beraber başta Anadolu olmak üzere Afrika, Orta ve Uzak-Doğu ve Balkanlara kadar yayılmıştır. Cebbâr-Zâde Mehmet Ârif Bey'in mansub olmuş olduğu Şabâniyye²⁵ tarîkatı Vassaf'ın Sefînesinde sıralamış olduğuna binâen Halveti'nin 7. Kolu olarak geçmektedir.

1.5 Şabâniyye-Bekriyye

“Kutbüddin Mustafa el-Bekri” tarafından kurulan bu tarîkat Şabâniyye kollarından olup Anadolu, Asya ve Afrika kıtaların farklı bölgelerine yayılan kollarından şunları zikredebiliriz; Hifniyye (kurucusu: Muhammed b. Salim el-Hifni, ö. 1181 /1767). Semmaniyye (kurucusu: Muhammed b. Abdülkerim es-Semman, ö. 1189/ 1776), Hifniyye'den Derdiriyye (kurucusu: Ahmed b. Muhammed ed-Derdî), Ticaniyye (kurucusu: Seyyid Ahmed et-Ticânî). Ezheriyye (kurucusu: Ebu Abdullah Muhammed b. Abdurrahman ez-Zevavl el-Ezher!) kolları meydana gelmiştir. Semmaniyye'den Tayyibiyye (kurucusu: Ahmed et-Tayyib b. Beşir) ve Feyziyye (kurucusu: Seyyid Feyzüddin Hüseyin ei-Mısrî) kolları, Derdiriyye'den Saviyye (kurucusu: Ahmed b. Muhammed es-Sav!) doğmuştur.²⁶

Ticâniyye tarikatının kurucusu olan, Ebu'l-Abbâs Şeyh Seyyid Ahmed b. Muhammed et-Ticânî, seyyidü'l-ârfîn, imâmu'l-âlemîn büyük mutasavvıf zatlarındandır. Ticâniyye tarikatı, Şa'bâniyye-i Bekriyye tarikatının birçok

²⁴ Vassâf, Sefîne-i Evliyâ, haz. Mehmet Akkuş, Ali Yılmaz, Kitabevi, İstanbul, 2006 c.3. s. 133.

²⁵ Halvetiyye tarikatının Şabâni Veli'ye (ö. 976/ 1569) nisbet edilen koludur.

²⁶ Mustafa Tatcı, Şabâniyye, DİA, Ankara, 2010, c.38, s.211-125.

şu‘belerinden bir şu‘ besi olup, Cezâyir-i Fas’ta kurulmuştur.²⁷ Ticâniyye’nin kurucusu İlim tahsili yolculuğu sırasında Ebû Abdullâh Muhammed b. Abdurrahmân el-Ezherî ile mülâkât eylemiş ve Halvetiyye tarikatın esrârından alacağı kadarını bu zât-ı muhteremden almış, ayrıca Kâdiriyye ve sonra Nâsiriyye’ye intisab eyleyip, tarîk-ı Nâsiriyye’yi Şeyh Ebû Abdullâh Seydî Muhammed b. Abdullâh et-Tizânî’den almışlardır.²⁸ Bundan anlaşılıyor ki Cebbâr-zâde hazretlerin mensup olmuş olduğu Şa‘bânî tarîkatı ile Seyyid-i Ahmed et-Ticânî hazretlerin de mensup olduğu Şa‘bâniyye-i Bekriyye tarîkatlar, bunlar ikisi Halvetiyye tarîkatın kollarındandır. Hatta Ebu’l-Abbâs Şeyh Seyyid Ahmed b. Muhammed et-Ticânî, Velî Sâlih Ebû Abbâs Seydî Ahmet et-Tavâş’tan feyz ve kemâle nâil olarak, halvet, vahdet, zikr ve sabr gibi sırrlarını da bu muhterem zât tarafından telkîn edilmiştir.²⁹ Ticâniyye tarîkatı Batı Afrika’nın önem arzeden yegâne tarikatlardan sayılır. Ayrıca Ticânî ilişkiler Batı Afrikalı kitlelerin Kuzey Afrika kökenli tarikatları benimsemesine yol açmıştır. Ven-nihâyet Afrika’nın hemen hemen hepsinde büyük sayıda mensupları olan bir tarîkat olmuştur. Ticâniyye ve benzer tarîkatların 19. Ve 20. Yüzyıllarında Anadoludan diğer memleketlere yayılmaları ve aralarındaki benzerlikler ve ilişkiler hakkında daha detaylı bir çalışma birsonraki çalışmalarımızın konusu olacaktır. Zira bu çalışmamızda da Anadolu ve Afrikadaki tarîkatlar arasındaki ilişki ve kökenleri adı altında bir yazıya değinecektik. Ayrıca Kastomunu ilayetinde halen ticânî mensupların mevcut olduğunu söyleyen Haydar Hepsev hocam bunu isarala tavsiye etmektedirler ve kendileri bu tezin ortaya çıkmasında da büyük katkılarıyla destekte bulunmuştur.

²⁷ Vassâf, Sefîne-i Evliyâ, haz. Mehmet Akkuş, Ali Yılmaz, Kitabevi, İstanbul, 2006 c.4,s. 207.

²⁸ Vassâf, A.g.e, s. 208-9.

²⁹ Vassâf, A.g.e, s. 208-9.

İKİNCİ BÖLÜM

2. CEBBAR-ZÂDE MEHMET¹ ÂRİF BEY

2.1. Hayatı

“Çapan-zâde, Cebbârzâde, Cabbâr-zâde” adlarıyla anılan Mehmed Ârif Bey, Temmuz 1928’de Rumelihisarı civarındaki (Boğaziçinde) Baltalimanı’nda doğmuştur. Babası Çapanzâde Şâkir Beydir.² Mekteb-i İrfan’da tahsil hayatına başlayan Ârif Bey, on dokuz yaşında bu okuldan mezun olmuştur. Daha sonra Bâbiâlf ve (Bâbi-i Seraskerî) Mâliye Kalemî, Hazîne-i Mâliye Bedelât Kalemî ve Nizâmiye Kâtipliği’nde memuriyetlerde bulunmuş ve 1880’de (kendi isteğiyle) emekliye ayrılmıştır.³ 33 yıl devlet hizmetinde bulunan Ârif Bey, emekli olduktan sonra Çengelköy’deki Doktor İrfan Bey Köşkü’nü kiralayarak hayatının geri kalanını eser telifine vermiştir.⁴ Cebbârzâde Ârif Bey, 15 Muharrem 1339 (Eylül 1920-23)’da yüz yaşını geçmiş olduğu halde Çengelköyü’ndeki Bekâr Deresi’nde kendi oturduğu evde vefat etmiş ve “masrafları ceyb-i hümâyûndan karşılanmak suretiyle” vasiyeti üzerine Nakkâş kabristanına defnedilmiştir.⁵

¹ İsmi Cabbârzâde veya Cebbarzâde Mehmet b. Şâkir şeklinde de kaynaklarda geçmektedir.

² Bkz. Çapanoğulları hakkında yapılmış araştırmalarda Şâkir Bey’in adına rastlanmamıştır. (Ömür CEYLAN, 2011 S.156).

³ Vassâf, a.g.e.

⁴ Bkz. CEYLAN, (2011). Üsküdar’ın “Kravatlı Evliyâ”sı Cebbarzâde (Çapanzâde) Mehmet Ârif Bey ve Nutk-ı Sünbül Sinan Şerhi. Bağ Bozumu Edebiyat Araştırmaları. İstanbul: Kesit Yayınları, 155-163.

⁵ Evrâk-i Havâdis’te neşredilen ölüm ilanı Sefîne-i Evliyâ’dan naklen şöyledir: “Şeyhü’l mütekâ’idîn fuzalâ-yı benâmdan Çapanzâde Ârif Bey yüz yaşını mütecâviz olduğu hâlde Çengelköy’de

2.1.1. Üsküdar’da bir Çapanoğlu⁶

Bir asır civarında ömür sürüp yapayalnız yaşadığı bu uzun zamanın büyük kısmını Çengelköy’deki kiralık bir dairede geçiren ve öldükten sonra da yine Üsküdar’dan ayrılmayıp vasiyeti üzere Nakkaştepe’ye defnolunan Cabbârzade Arif Bey de unutulmayı hak etmeyen o eski Üsküdarlılardan biridir. Adının başında bulunan Cabbârzade künyesi, bu hazin hayat hikâyesinin aksine zengin ve hareketli bir tarihe işaret etmektedir. “Cabbârzâdeler”, aslında “Çapanzâde” veya “Çapanoğulları” adıyla bilinen ve bir zamanlar Bozok (Yozgat) Sancağı’nda hüküm sürmüş olan köklü bir âyan ailesidir. Muhtemelen Mamalu Türkmenleri’nden olan ailenin tarih sahnesinde ve vali olarak otorite sahibi olmuş bu ailenin adı, hem İslamlaşma sürecinin hem de güce dayalı faaliyetlerinin etkisiyle XVIII. yüzyılın başlarından beri “Cabbârzâde” olarak da anılmaktadır.

2.2. Tasavvufî Kimliği

Ârif Bey’in tarikat terbiyesi, Şabânî Tarikatı büyüklerinden olan Kuşadalı İbrahim Halvetî’nin⁷ halifelerinden olan Hammâmî Muhammed Tevfik Efendi’ye⁸

Pınarderesi’nde müste’ciren sâkin olduğu hânedeki irtihâl-i dâr-i na’îm eylemiştir. Merhûm-i müşârün ileyhin haber-i vefâtı mesmû’-ı ‘âlî-i pâdişâhî buyurulması üzerine techîz ü tekfîni lutfen ceyb-i hümayûndan fermân buyurulmuş ve vasiyeti mücibine Nakkâş’da defnedilmiştir. Merhûm, âlim ve fâzıl bir zât olup fevka’l-âde kuvve-i hâfizaya mâlik idi. (Rahmetü’llâhî ‘aleyh rahmeten vâsi’aten)” (Vassâf, s. 213).

⁶ Ceylan, a.g.m, 2011. s. 156.

⁷ “**Kuşadalı İbrahim Efendi**; Aydın’ın Kuşadası kasabasında 1188 (1774) yılında dünyaya gelmiştir. Ege ve Anadolu’nun değişik yerlerinde eğitim aldıktan sonra İstanbul’a gelerek Feyziye Medresesi’nde eğitimine devam etmiştir. Kırk yaşına yaklaştığı bir zamanda Şa’banî şeyhlerinden Beypazarlı Ali Efendi’ye intisab etmiştir. Onun halifesi olarak Mısır’da bir süre irşâd vazifesi yapmış daha sonra tekrar İstanbul’a gönderilmiştir. İlk zamanlar kendisine bir tekke yapılmış orada irşâd vazifesine devam etmiş. Daha sonra tekkesi yandıktan sonra, artık tekkelerde feyiz kalmadığını dile getirmiş ve sohbetlerle irşâdına devam etmiştir. Halveti-Şa’banî geleneğinde özellikle rabıtayı sülûka katması ve esmâ zikrinde yaptığı değişikliklerden dolayı, Kuşadalı kolu şeklinde kendisine bir yol nisbet edilmiştir. Eser telif etmemiştir, ancak müridlerine yazdığı mektuplar daha sonradan toplanıp basılmıştır. İkinci defa hacca gidişinde Medine’yi ziyaretten sonra 1262 (1848) yılında yolda vefât etmiştir. (Nihat Azamat, “Kuşadalı İbrahim Efendi”, *DİA*, XXVI, 468-470; ayrıntılı bilgi için bkz. Yaşar Nuri Öztürk, *Kutsal Gönüllü Veli Kuşadalı İbrahim Halveti*, Fatih Matbaası, İstanbul 1982)”.

⁸ “**Mehmed Tevfik Bosnevî**; Fatih’te Zeyrek Hamamı’nı işlettiği için Hammâmî lakabıyla anılan Tevfik Efendi’nin 1220 (1805) yılında doğduğu tahmin edilmektedir. Yaklaşık on tarike

intisapları vardır. Gözden uzak durmayı şîâr edinmiş, mahviyet sahibi, ehl-i dil bir zattır. Tevfik Efendi ile olan sohbetlerini ve mülakatlarını dilinden düşürmediği, sürekli ondan ve sohbetlerinden bahsettiği rivayet edilir. Ârif Bey'in telif ettiği eserlerin, Şeyhi'nin kemâline mazhar olduğunun delili olduğuna *Sefîne-i Evliyâ* müellifi Hüseyin Vassaf Bey şهادet etmektedir⁹. Cebbârzâde “Bende sırr-ı irşâd yoktur.” diye kimseyi irşad dairesine almamış ve herkesten bir şeyler öğrenme gayretinde bulunmuştur. Şeyh Ahmed Muhtar er-Rufâî ona, “Kratatlı Evliyâ” lakabını takmıştır. Osmânzâde Hüseyin Vassâf, bu durumu şöyle arz eder: “Uzun boylu, beyâz sakallı, mütenâsibü'l-endâm idi. Sokağa çıkarlarsa setre pantolon, kolalı gömlek giyerler; temiz gezerlerdi. Hamzeviyyü'l-meşreb, sünniyyü'l-mezheb idi. Şeyh Ahmed Muhtâr er-Rufâî, müşârünileyhe, ‘Kratatlı Evliyâ’ tesmiye eylemişti.

2.3. Edebî Şahsiyeti

Daha çok çeşitli tasavvufî şiirleri şerh etmesiyle tanınan Cebbârzâde Muhammed Ârif Bey, aynı zamanda bir şairdir. *Sefîne-i Evliyâ*'da yer alan şu iki beyti, onun şairlik kudretinin de olduğunun göstergesidir:

Dil-beste olup aşk ile baksaydı sünbüle

Bülbül koparırdı yine ol demde gulgule

Çün bâd-ı sabâ bir daha vir goncadan güle

Gül-şen görünür âteş-i aşk bülbüle¹⁰

intisabının olduğu ve birçoğundan hilâfet aldığı ifade edilen Tevfik Efendi kendisine gelen bir hali o anki şeyhinin halledememesinden dolayı Halveti-Şa'bânî şeyhlerinden Kuşadalı İbrahim Efendi'ye intisab etmiş ve irşad sırrının kendisinde zuhur etmesiyle onun halifesi olmuştur. 20 yıl kadar irşad vazifesi görmüş 1866 tarihinde vefat etmiştir. Kabri Üsküdar'da Nalçacı Halil Dergâhı'nın hazîresindedir. (Nihat Azamat, “Mehmed Tevfik Bosnevî” XXVIII, 538-539, *DİA*, İstanbul 2011”).

⁹ Vassaf, a.g.e, IV, s.213.

¹⁰ Vassâf, a.g.e, s. 214. *Sefîne-i Evliyâ*'da yer alan şiirlerin dışında şu kaynaklarda da Cebbârzâde'nin şiirlerine yer verilmiştir: İnal, 1988: 39-40; Ceylan, a.g.m, 2011:161-162.

Klasik Türk Edebiyatı camiasında en meşhur şârih ve şerh edilen eser ve metinler arasında Cebbarzade Mehmed Ârif Bey'in izahu'l-meram ala viladeti seyyidi'l-enam adını verdiği bir mevlid (Vesiletü'n-Necat), Risâle-i Gavsîyye, Sünbül Sinan Nutku olan Miftâhu Hazâin-i Rahmâniyye Fî Memleketi Vücûdi'l-İnsâniyye şerhleri ve diğer eserleri bulunmaktadır.¹¹

Ârif Bey'in 19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyıl başlarında kaleme almış olduğu eserleri çoğunlukla tasavvufidir. Kaynaklarda yaklaşık 17 tane olarak gösterilen ve kendine has bir üslup ile şerh ettiği bu eserlerin 18. si, çalışmalarımız esnasında tespit ettiğimiz, Atatürk Kitaplığı'nda Osman Ergin 1560 numarada kayıtlı bir nüshasının bulunduğu eseridir.

Sefîne-i Evliyâ müellifine göre başlarda ilmi ve tahsili yetersiz iken Üveysîlik neşvesiyle esrâr ilmine vâkîf olmuş, mükemmel derecede Arapça ve Farsça öğrenmiştir. Bunu hemen hemen bütün eserlerinde görmemiz mümkündür. Özellikle Latin harflerine çevirdiğimiz *Miftâhu Hazâ'ini Rahmâniyye fî-Memleketi Vücûdi'l-İnsâniyye*¹² adlı eserindeki hadis şerhleri, ayet tefsir ve açıklamaları ve bazı Farsî sözlerinin yaptığı izahlar Arapçaya ve Farsçaya olan hâkimiyetinin takdir-i şâyândır. Ayrıca üzerinde çalıştığımız ve aşağıda metni verilen eserdeki 'Mütercim' mahlasıyla geçen iki gazel ve yine kendisine ait olan üçüncü gazelleri¹³ şairliğine delildir.

Osmanlı Müellifleri'nin yazarı Bursalı Mehmet Tahir, kendi aracılığıyla Hüdâyî Dergâhı Kütüphanesine henüz hayattayken vakfettiğini bildirmektedir. Evinde defalarca ziyaretine gittiğini ve yazdığı tüm eserlerini inceleyerek faydalandığını söyleyen Hüseyin Vassâf Bey ise onun için şu dizeleri kaleme almıştır:

Ey harîm-i harem-i sırr-ı Hudâ Ârif Bey

¹¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. a.g.e, "Şerh", DİA, Ömür Ceylan, c.38, 2010, s.565-568.

¹² Cabbârzâde Mehmet Ârif Bey'in Nutk-ı Sünbül Şerhi ismiyle geçen eserdir.

¹³ Miftahu Hazain-i rahmaniye fi memleketi vücudi'l-İnsaniyye, s.27-28, s. 40, s.48-49.

V'ey edîb-i edebistân-ı safâ Ârif Bey
Hep hakâyık ile mâli olan ol sözlerini
İşitenler mütehayyirdir eyâ Ârif Bey
Bahr-i zevk olmuş o pâkîze dilin bî-şübhe
Bâb-i medhinde ne söylense Ârif Bey
Sırr-ı tevhîde hakîkatde vusûlün zâhir
Server-i cümle-i erbâb-ı vefâ Ârif Bey
Cezbe-i aşkın ile mest oluyor Vassâf'ın
Ona imdâd-res ol lütf ile yâ Ârif Bey(Vassâf: 215)

Âttiye-i Sübhâniye (Yüce Allah'ın İhsânı) Gavsü'l-'azam Abdülkâdir Geylânî'nin eserini şerh ü tercüme eden Cebbârzâdeye bu eseri sâdeleştiren (Emekli Kaymakam) Meleh YULUĞ Takdim kısmında hayat hikâyesini şöyle anlatır; Hayat hikâyesini ve başlıca eserlerini aşağıya dercettiğimiz Âttiye-i Sübhâniye müellifi Şâkirzâde Mehmet Ârif Beyin pâk rûhlarına Fâtihâ ithafından sonra okurlarımıza son asır şâirlerinden olan bu yüce zâtı biraz tanıtalım. Son asır şâirlerinden Mehmet Ârif Bey, Cebbârzâdelere Şâkir Efendinin oğludur. Şiir kudretinin yanında çok derin bir tasavvuf bilgisine, hem de onun kaaline değil hâline vâkıf bir ârifdir.¹⁴

2.4. Eserleri:

90 yılı aşkın hayatıyla, 19. yüzyılın büyük bir bölümünde ve 20. yüzyılın başlarında hayatta olan Cabbârzâde Muhammed Ârif Bey tasavvufun temel konularıyla ilgili ilmî derinliği olan birçok eserler vermiş bir mutasavvıftır¹⁵. Ârif Bey'in şerh türünde kaleme aldığı eserleri şunlardır: 1) Mevlid şerhi, 2) Hâdîs-i Erbaîn Şerhi, 3) Âttiye-i Sübhâniye Şerhi Gavs-i Geylânîyye, 4) Hazîne-i Nûr, 5)

¹⁴Melih YULUĞ, 1976:5, Âttiye-i Sübhâniye, Gavsü'l Azam Abdülkâdir Geylânî, Cebbârzâde Muhammed Ârif İbni Şâkir, İSTANBUL: Uluçınar yayınları, 4, s.5.

¹⁵ Eserleriyle ilgili detaylı bilgi için Bkz. Süleyman ÖZGÜÇ, (2013), Cabbarzâde Muhammed Ârif Bey ve "Atiyye-i Sübhâniyye", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, s. 44-63.

Tercüme-i Fıkh-ı Geydani, 6) Güldeste-i İsmet (Osmanlı Müellifleri), 7) Sünbül Sinanın Manzûmesinin Şerhi, 8) Şeyh Vefâ Nutku Şerhi, 9) Tuhfe-i Şemsiye, 10) Ahmed Bedevi Nutku Şerhi, 11) Şerhi Celb-i Sürûr, 12) Tuhfe-i Seyfiyye, 13) Zeyl-i Vâridât, 14) Hezâin-i Envâr, 16) İslâm Tarihi.¹⁶

Genellikle şerh türünde eserler yazan Cebbârzâde'nin, kaynakların bildirdiğine göre 17 eseri vardır.

Bu eserleri şöyle sıralamak mümkündür:

1. Fıkh-ı Keydân Tercümesi:

Lutfullah en-Nesefî el-Keydânî'nin (ö.1349), “*Mukaddimetü's-Salât*” adlı eserinin tercümesidir. Kütüphanelerimizde eserin izine rastlayamadık.

2. Atiyye-i Sübhâniyye Şerhu Gavsıyye-i Geylâniyye:

Cabbârzâde Muhammed Ârif Bey tarafından Abdülkâdir Geylânî'nin *Risâle-i Gavsıyye'sine* yapılmış olan bu şerhi Süleyman ÖZGÜÇ tarafından 2013 yılında Cabbarzâde Muhammed Ârif Bey ve “Atiyye-i Sübhâniyye adlı Yüksek Lisans Tezi olarak yayınlanmıştır. *Atiyye-i Sübhâniyye* eserinin yazma olarak müellif nüshasına kütüphanelerimizde ulaşamadık. Eser, matbû olarak ise, 1304 (1887) yılında İstanbul Karabet ve Kasbar Matbaasında 127 sayfa olarak basılmıştır. Bu matbû eser, Hacı Selim Ağa Kütüphânesi Hüdâi Efendi 694, Süleymâniye Kütüphânesi Tahir Ağa Tekkesi 351 numarada kayıtlıdır. Yazma olarak kütüphanelerimizde izine rastlayamadığımız eserin diğer kütüphânelerde tespit edebildiğimiz matbû nüshaları ise şu şekildedir: Marmara Üniversitesi İlahiyat Kütüphânesi Gnl 29369, İSAM Kütüphanesi Gnl 40060, KÜF. 152044 ve KÜF. 152194, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Kemal Salih Sel Osmanlıca Kitapları 1344/03¹⁷.

¹⁶ YULUÇ, a.g.e, 4, s.6.

¹⁷ Bkz. ÖZGÜÇ, a.g.e.

3. Hazîne-i Nûr:

1328 tarihinde Kader Matbaası'nda basılan eser 27 sayfadan oluşmaktadır. Eserin, Hacı Selim Ağa Kütüphanesi Hüdaî Efendi d.no: 430 ve Süleymaniye Kütüphanesi İzmirli İ.Hakkı d.no: 176'da kayıtlı iki nüshası vardır. Ayrıca İsam Kütüphanesi'nde Gnl. 76119 numara ile kayıtlı bir nüshasını da tespit ettik.

Cabbârzâde Mehmed Ârif Bey, eserin başında hamd ve selâmdan sonra, Kur'ân'ın maddî ve ma'nevî şifâ oluşunun îzâha muhtaç olmadığını söyler. Bunun ise gündün güne kararmış olan kalbe şifâ vermekle gerçekleştiğini, kalbin temizlenmesinden sonra ise bunun hem bedende şifâ ve zindelik olarak zâhir olacağını ve kalbin salâhıyla da insânın tecelliyâta nâil olmaya iktidârının gerçekleşeceğini ifade eder.¹⁸

4. Celb-i Sürûr ve Selb-i Kûdûr:

Kasîde-i Münferice XIX. yüzyıl ve sonrasında da şerh edilmeye devam etmiştir. Bu bağlamda Seyyid Alî Vasfî Efendi (ö.1896)¹⁹ ve Cebbârzâde Mehmed Ârif b. Şâkir'in (ö.1920)²⁰ de bu kasideyi şerh ettiklerini görmekteyiz. Bu eser aslında Ebu'l-Fazl Yusuf b. Muhammed b. Yusuf et-Tevzerî'nin *Kasîde-i Münferice*'sine yazılmış bir şerhtir.

Süleyman ÖZGÜÇ bu eser hakkında şöyle bilgi vermekte; “Tez araştırmalarımız boyunca kayıp eserler arasında olduğu düşünülen bu eserin izine İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Osman Ergin Yazmaları bölümünde 1525 numara ile kayıtlı olarak rastladık. Yazar ismi olarak, Çapanzâdeler'den olan Muhammed Ârif Bey, Çapakzâde şeklinde kayıtlanmış. Müellif hatlı bu nüshaya ulaşmamıza rağmen, nüsha 15 varaktan oluşmakta ve şerhin tamamını içermemektedir. Son 15 varağın boş olduğu şeklinde notla beraber kayıtlı

¹⁸ Bkz. ÖZGÜÇ, a.g.e aynı yer.

¹⁹ OM'de Seyyid Alî'nin Kasîde-i Münferice'ye mufassal Türkçe bir şerh yazdığı bilgisi verilmektedir. Bkz. OM. II. 485.

²⁰ Bursalı'nın verdiği bilgiye göre **Celb-i Sürûr ve Selb-i Kûdûr** diye isimlendirilen bu şerhin dili hakkında bilgi verilmemektedir. Bkz. OM. II. 345. Eserin nüshası için bkz. Atatürk Kitaplığı Osman Ergin Yazmaları 1525.

olan eserin, tamamının 30 varakla sınırlı olması uzak ihtimal olarak görünmektedir. Eser ilk 15 varaktan sonra sadece bir beytin şerhinin ikmâliyle son bulmaktadır. Cabbârzâde Mehmed Ârif Bey'in şerh tekniğinden biliyoruz ki, üzerinde durulması gereken yerleri genelde birkaç beyitte verip, diğer beyitlerde kısa şerhler ve imâlar yoluyla geçebilmektedir. Böyle olmasına rağmen uzun bir kasîde olan mezkûr kasîdenin diğer beyitlerinin kalan 15 varaklık bölümde bitirilmesi mümkün görünmemektedir"²¹.

5. Kitâbu'l-Hakâyık:

Tefsîr, fıkıh ve serâir-i Kur'âniyyeye dâir olan eser dört cildten oluşmaktadır. Bununla beraber birkaç eserinin zâyi' olduğunu kendileri bizzât beyân buyurmuşlardır.

6. Şerh-i Gül-deste-i İsmet (İsmet-i Buhârî'nin Nutku):

İsmet-i²² Buhârî'nin nutkuna yazılmış bir şerhtir. Kütüphanelerimizde eserin kaydına rastlayamadık²³.

7. Şu'ûnatu Hak âlâ mâ-Cerâis-sebk:

Bir İslam Tarihi kitabıdır. Beş cildten oluşmaktadır. Ârif Bey'in diğer kitapları gibi Hüdâi Efendi Kütüphanesi'ne nakledildiği söylenmektedir. Ve nitekim bu eser; 1335 tarihinde basılan, Rika ve müellif hattı olarak Süleymaniye kütüphanesinde, Hüdâi Efendi bölümünde 01116-01 numura ile kayıtlı bir nüshası sadece 168 yaprağı ile mevcuttur.

²¹ Bkz. Özgüç, a.g.e, s. 56.

²² İsmet-i Buhârî'nin asıl adı İsmetullah olan İsmet-i Buhârî, Buhâra'da doğmuştur. Soyu Cafer b. Ebu Tâlib'e ulaşmaktadır. Tahsiline doğduğu yer olan Buhâra'da başladı. Timur'un ölümü üzerine Semarkant'ta tahta geçen Nasîruddin Halil Sultan ile yakın dostluk kurdu ve özellikle edebiyat konusunda sultana hocalık yaptı. Daha sonra tekrar Buhara'ya dönmüş ve sakin bir hayat yaşamayı seçmiştir. 840 yılında (1436-37) vefât etmiştir. 7500 kadar beyitten oluşan tasavvufî rumuzlarla süslü bir divânı bulunmaktadır.

²³ Bkz. ÖZGÜÇ, a.g.e, s. 47.

8. Hazâinü Envâr ve Defâinü Esrâr:

Eser altı cild'den oluşmaktadır. Birinci cildin başında Cabbârzâde Ârif Bey'in kendi yazısıyla, "terâcim-i ahvâli's-sahâbe şerâfetini hâiz altı cildi hâvî kitabımızın birinci cildir" ibâresi bulunmaktadır. Sekiz yüzden fazla hâdîs-i şerîfi ve bin kadar sahâbenin tercüme-i hâlini câmi'dir. Kitâbın ismi ve tertibi müellif tarafından açıkça ifade edilmiştir.

Müellif nüshaları Hacı Selim Ağa Kütüphanesi Hüdai Efendi Bölümün'de 180-01,02,03,04,05 numarada kayıtlıdır. Bu kayıtlar *Hadîs-i Erbaîn Şerhi* başlığıyla kaydedilmiştir. Nitekim Ârif Bey kitabın ismini zikrederken bu isimle de anmıştır. Bütün ciltlerin başında müellifin şu notu bulunmaktadır: "Cenâb-ı Pîr Azîz Mahmûd Hüdâî kaddesallahu âlî efendimiz hazretlerinin Üsküdar'da kâin dergâh-ı şerîflerindeki kütüphaneye vaz' olunmak ümniyesiyle iş bu risâle-i âcizânem bi't-takdîm *min gayri had* vakıf kılınır."

9. Tuhfe-i Şemsiyye:

Hız. Mevlânâ'nın "Menem ma'lûl-ı bî-illet ki illet geşt peyvendem" gazelini şerheden eserin nüshasına kütüphanelerimizde rastlayamadık.

10. Vâridât-ı Seferiyye:

Ârif Bey'in kayıp olan eserlerinden biri de bu eserdir. Tasavvuf ve hakîkate dâir olduğu ifade edilmiştir.

11. Tuhfe-i Seyfiyye:

Esrâr-ı hac hakkında bilgiler içerdiği söylenen bu eser de kayıp eserlerdendir.

12. İstid'â-yı Merhamet:

Seyyid Ahmed-i Bedevî hazretlerinin bir nutkunun şerhidir. Muhammed Ârif Bey eserin içeriği hakkında *Atiyye-i Sübhâniyye'de*, rûh hakkındaki bahislerin, aklî, naklî ve şerî' yönleriyle ele alınarak içerisinde incelendiği bir eser olduğunu söylemektedir. Kayıp eserler arasındadır.

13. Zeyl-i Vâridât-ı Seferiyye:

Rûh mes'elesine dâir olan eser kendi eserine yaptığı bir zeyldir. Cabbârzâde Muhammed Ârif Bey, *Atiyye-i Sübhâniyye'de* bunun yazılış nedeni olarak ve konusunu anlatma sadedinde şöyle demektedir: “Nefsin, insan vücûdunun ne mahallinde olduğu ve ne makûle şey'den ibâret ve mütevellid olduğunu, ‘Nefsini bilen, rabbini bilir’ hadîsi bağlamında birçok şeyhten sordum. Aldığım doğru olmayan cevaplar beni hayrete düşürdü. Doğru cevaplar şöyle dursun, falcıların isâbeti ölçüsünde bile cevap alamadığım oldu. Bunun üzerine nefsin mertebelerini, hakikatini anlatan bir eser olarak bu eseri te’lif ettim”. Nüshası kayıp eserler arasındadır.

14. İzâhu’l-Merâm âlâ Delâlet-i Seyyidi’l-Enâm:

Eser, Cabbârzâde Muhammed Ârif Bey’in, Süleyman Çelebi’nin yazmış olduğu “*Vesiletü’n-Necât*” adlı manzûmesine yapmış olduğu şerhtir. Bu eser “Mevlid” diye meşhur olmuştur. Yaklaşık 750 beyitten oluşmuş olan Mevlid’in 245 beytinin şerh edildiği metnin başlığının ma’nası şu şekildedir: “Mahlûkatın Efendisinin Doğumundaki Merâmın İzâhı”. Eser Hacı Selim Ağa Kütüphanesi Hüdaî Efendi 570 numarada kayıtlıdır. Bu nüsha, eserin müellif hattıyla yazılmış tek nüshasıdır. 94 varaktan oluşan bu nüshanın, ilk 10 varağında 3 adet takrîz son 10 varağında ise müellifin Hz. Peygamber’in (a.s) mübârek eşyâsıyla ilgili kaleme aldığı bir risâle bulunmaktadır.

Eserin geniş bir tahlîli ve tıpkıbasımı Ozan Yılmaz tarafından hazırlanmış. Kurtuba Kitap tarafından 2011 yılında basılmıştır²⁴.

15. Divançe-i Eş’âr:

Cabbarzâde Ârif Bey’in bir kısmına yalnız ismen ulaşabildiğimiz 17 adet eseri vardır. Bunlardan yalnız daha önce sözü edilen *Atiyye-i Sübhâniyye şerh-i*

²⁴ Bkz. (haz. Ozan Yılmaz), Cabbarzâde Mehmed Ârif Bey, *Mevlid Şerhi: İzâhu’l-merâm Âlâ Vilâdeti Seyyidi’l-enâm* Kurtuba Kitap, İstanbul: 2011.

Gavsıyye-i Geylâniyye ile Kur'ân-i Kerîm'in esrârına dair yazdığı *Hazine-i Nûr* matbûdur.

Aralarında Divânçe'sinin bulunduğu diğer eserlerinden bir kısmına isehenüz ulaşabilmiş değiliz²⁵. İşte Cebbârzâde'nin bu Divânçe-i Eş'âr; otuz kadar gazelin içermekte olduğu söylenen çok önemli eserlerinden olmasına rağmen kütüphanelerde halen bulunmamış vaziyete ve kayıp eserlerindedir.

16.Dâfiu'z-Zulem Min Kulûbü'l-Ümem:

Bu eserin tanıtımın yapan ve latin harflerine çevirerek üzerinde bir çalışmada bulunan Ahmet AKDAĞ şöyle anlatır; Cebbârzâde'nin, Şeyh Ebu'l-Vefâ hazretlerinin “Evvel tevhîdi zikr et sonra cürmünü fikr et / Var yoluna doğru git dervîş olayım dersin” şeklinde başlayan şiirine yaptığı şerhtir. Bu eserin iki nüshası tespit edilebilmiştir. Bu nüshalardan biri Süleymaniye Kütüphanesi Aziz Mahmud Hüdâî 544 numarada kayıtlıdır (Turgut, 2009: 73). Diğer nüsha ise İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi T 697 numarada kayıtlı yazmanın 49a-65a varakları arasında Dâfi'u'z-Zulem Min Kulûbü'l-Ümem adıyla yer almaktadır. Şârih, eserine besmeleden sonra Arapça bir dua ile giriş yapmıştır. Daha sonra eserinin ilk varağında şiirin sahibi Şeyh Ebu'l-Vefâ hazretlerinin hayatı hakkında bilgi vermektedir. Şeyh Ebu'l-Vefâ'nın şiirine şerh yazma serüvenini ise şöyle dile getirir:

“Bu zât-ı âlî-kadrin cümle-i kerâmât-ı ilmiyelerinden olarak bir kıt'a nutk-ı kudsiyyeleri her nasılsa yed-i âcizâneme geçmiş ve her beyti bir hazîne-i hikmet ve defîne-i marifet olduğundan bu bâbda bir tercümecek ‘min gayrı haddin’ kaleme aldım ve nâmına Dâfi'u'z-Zulem Min Kulûbü'l-Ümem tesmiye itdim” (vr. 50a)²⁶.

²⁵ CEYLAN,(2011). Üsküdar'ın “Kravatlı Evliyâ”sı Cebbarzâde (Çapanzâde) Mehmet Ârif Bey ve Nutk-ı Sünbül Sinan Şerhi, İstanbul: Kesit Yayınları, s. 614.

²⁶ Bkz. Ahmet AKDAĞ, (2013)Şeyh Ebu'l-Vefâ'nın Tasavvufî Bir Şiirine Cebbâzâde Mehmed Ârif Bey Tarafından Yapılan Şerh: Dâfi'u'z-Zulem Min Kulûbü'l-Ümem, Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 2/3 2013 s. 157.

17. Metrûkât-ı Mukaddese-i Risâlet-i Eşyâ-yı Menkûle:

Bu eser Efendimiz (a.s.s) hazretlerinin giymiş ve kullanmış oldukları takkiyye, sarık, bürde(hırka), ayakkabı, kılıç, kadeh, vb. eşyaların renklerini ve özelliklerini tanıtan bir eserdir. Hamdele ve Salveleden sonra, “Hiye-i Pâk-ı Mukaddese-i Nebeviyye ve Metrûkât-ı Celîle ve Eşyâ-yı Mütenevvi‘e Ve biz-zât Vak‘a-yı Bedr-i Kübrâda bulunarak arz-ı cemîle-i..” ile başlayan bu eserin, Taksim Atatürk Kitaplığı Osman Ergin 1560’da kayıtlı nüshası mevcuttur. Çalışmamızın ana konusu olan ve aşağıdan metni geçen eserin nüshası elde edilirken bu eserin de izine rastlanmıştır. Cebbârzâde 10 varaktan ibâret olan bu risâle’nin sonunda “Bu Risâle fakîr ve hakîr olan Muhammed Ârif b. Şâkir, şöhreti ise Cebbârzâde olanın elindedir. Allah günahlarını affetsin ve ayıplarını örtsün diyerek 17/Zi’l-kaide/1327 şeklinde telif tarihini yazar. Böylece Cebbârzâde Muhammed Ârif Bey’in eser sayısı 18’e ulaşmış durumdadır.

18. Miftâhu Hazâinü Rahmaniyye fi- Memleketi Vücûdü’l-İnsâniyye (Nutm-ı Sünbül Sinân Şerhi).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. MİFTÂHU HAZÂİNİ RAHMÂNİYYE fî MEMLEKETİ VÜCÛDÎ'L İNSÂNİYYE

Cebbârzâde'nin, Yusuf Sünbül Sinan Efendi'nin “Gel ey sâlik diyem bir söz ki hakdır *** İşitir hakkı şol kim hak-kulakdır” mısrasıyla başlayan 10 beyitli ilâhisine yaptığı bir şerhtir. Eserin müellif nüshası Hacı Selim Ağa Kütüphanesi Hüdâî Efendi 571 numarada kayıtlıdır. Aynı Süleymaniye Kütüphanesinde de Miftahı Hazain-i Rahmaniye Fi Ardı Vücudi'l insaniye başlığıyla; müellif hattı, 1316 H., 46 yk., konu başlığı Tasavvuf olarak Hüdai Eefendi 00571 numurada kayıtlı nüshası da mevcuttur. Rik'a hatla kaleme alınan kırkaltı varaktan oluşmaktadır. Bu eseri biz Taksim Atatürk Kitaplığı Osman Ergin 1146'da kayıtlı bir nüshasından aldık. Ayrıca Milli Kütüphane Yz A 2499 numarada kayıtlı, Kamil Su tarafından bağışlandığı ifâde edilen bir nüshası daha vardır. Eserin ayrıca, Doç. Dr. Ömür Ceylan tarafından Üsküdar Sempozyumu'nda bir tanıtımı yapılmıştır.

Cebbârzâde'nin Sünbül Sinan Efendi'nin “Gel ey sâlik diyem bir söz ki hakdır *** İşitir hakkı şol kim hak-kulakdır” diye başlayan ve 10 beyitten oluşan ilâhisine yaptığı şerhi olarak bilinen ve aşağıda metni verilen eser, Taksim Atatürk Kitaplığı Osman Ergin 1146'da kayıtlı(elimizdeki) nüshasında, yazmanın ilk sayfasında Besmele ve Hamdeleden sonra şârih, şerh edeceği ilâhî'nin sahibi Sünbül Sinan efendi'nin hayatı ve İlâhisi hakkında şöyle bilgi verir; “Hüviyyet-i zâtiyye-i gaybiyye-i gonca gülü ve hadâ'ik-i zât ve sıfât-ı nâ-mütenâhi-i ilahî, hoş nevât bülbülü, a'nî pîr hazret-i Sünbülî kuddise sırruhu El-celî efendimiz hazretlerinin kelimât-ı kudsiyesinden zîrde mestûr nutk-ı 'aliyyelerine nâ'iliyyetle kesb-i mesâr-ı bî-şümâr ettim. Hakîkate şu kelimât-ı 'aliyye sanâyi' şî'riyye ve fesâhat-ı beliga ve merâtib-i insâniyyeyi pek güzel surette sarâhat ve tebyîn eylediğinden ruhâniyet-i kudsiyye-i 'aliyyelerine min-ğayr-i haddin müraca'at ve feyz-i akdes'den istifadeye dest-keşâ-yı cür'et ve bir kıt'a şerhcik kaleme alınmasına cesâret ve nâmını Miftâhu

Hazâ'in-i Rahmâniyye Fî Memleketi Vücûdi'l-İnsâniyye yâd ü tesmiyesiyle tahririne bed' ü mübâşeret ettim"²⁷. Özellikle şerh edeceği eserin ismini vurgulamışken kırmızı mürekkeple yazdığını görmekteyiz.

3.1. Sünbül Sinan Efendi

Yusuf Sünbül Sinan Efendi; "Sümbüliye²⁸ şeyhleri ariflerinden 978 H. de İstanbul'da vefat eden Şeyh Yakup Germiyaninin oğlu olup pederi irşad vazifesi ile Yanya'da bulunduğu sırada Yanya'da dünyaya gelmiştir²⁹". Asıl adı Yusuf bin-Ali bin-Kaya Bey, lakabı Zeyneddin, şöhreti Sünbül Sinandır. Gerçi, varlığı İstanbulun taşına, toprağına sinmiş, yayılmıştır ama, hayır İstanbullu değildir. Merkezefendi, 1480 yılları civarında doğmuştur³⁰.

"II. Bayezid, Yavuz Sultan Selim ve Kanûnî Sultan Süleyman dönemlerini idrak eden Sünbül Efendi, Muharrem 936'da (Eylül 1529) vefat etti. Cenaze namazı Fâtih Camii'nde Kemalpaşazâde tarafından kıldırıldı ve dergâhının hazîresine defnedildi. Türbesi İstanbul'un en önemli ziyaretgâhlarından biridir. Ölümüne düşürülen birçok tarihten bazıları şunlardır: "Eyledi bostân-ı zühdün sünbülü me'vâya azm"; "Cânına Sünbül Sinân'ın Fâtîha"; "Üstâd-ı aşk." Hüseyin Vassâf, Şeyhülislâm Kemalpaşazâde'nin onun vefatı dolayısıyla söylediği tarih manzumesinin çini üzerine yazdırılıp türbeye konulduğunu belirtir ve "Nûr ola Sünbül Sinân'ın kabri hep" tarih mısraıyla biten sekiz beyitlik bu manzumeyi eserine kaydeder (Sefîne-i Evliyâ, III, 375). Sünbül Efendi'nin vefatından sonra yerine Merkez Efendi postnişin olmuş, Sünbül Efendi'ye nisbet edilen Sümbüliyye, Merkez Efendi ve diğer halifeleri tarafından yaygınlaştırılmıştır. Yâkub Germiyânî, Cem Şah

²⁷ vr. 1.

²⁸ XVI. yy'ın sonlarında Yûsuf SİNAN Efendi (Ö.936/1529) tarafından, Cemâlîliğin bir kolu olarak kurulan Sümbüliyye, İstanbul'da yerleşen ilk tarîkattir. Âyinlerinde Halvetî devrânı yapılmakta ancak bu tarîkate ait olarak "Sünbülî Salâtî" denilen özel besteli bir salât ilâve edilmektedir. Geniş bilgi için bkz. Osmanlı Toplumunda Tasavvuf (19. yüzyıl)

²⁹ BURSALI Mehmet Tahir Efendi, Osmanlı Müellifleri s.228, Haz. A. FİKRİ YAVUZ VE İSMAİL ÖZEN, 1.C, İSTANBUL: MERAL YAYINEVİ.

³⁰ ARAZ, N. (1958): s.267-268, *Anadolu Evliyalari*. İstanbul: Fatış Yayınevi.

Efendi, Akşehirli Cemal Efendi, Maksud Dede, Kefeli Alâeddin Ali, Çavdarlı Şeyh Ahmed Dede onun halifeleri arasında zikredilebilir”³¹.

3.2. Eserleri:

1. Risâletü't-tahkîkiyye. Sünbül Sinan bu eserinde devranın kâfir oyununa benzetilmesine, ona raks denilmesine şiddetle karşı çıkmakta, cahil ve mutaassıp kişilerin Arapça ve Türkçe risâleler kaleme alarak raksın haram olduğunu iddia etmelerinin yanlış kanaatlerinin neticesi olduğunu belirtmektedir (Süleymaniye Ktp. Esad Efendi, nr. 1761). Müellifin bu eserin birer nüshasını devrin ulemâsına gönderdiği kaydedilmektedir.
2. Risâle Der Hakk-ı Zikr ü Devrân. Bir önceki eserin Türkçe özetidir. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde bulunan bir nüshasının sonunda (TY, nr. 3868) Zenbilli Ali Efendi'nin risâlede anlatılan konuların doğruluğuna dair bir fetvası yer almaktadır.
3. Risâletü etvâri's-seb'a. Seyrû sülûk mertebelerinden bahseder (Süleymaniye Ktp, Bağdatlı Vehbi Efendi, nr. 2073/ 2).
4. Tarîkatnâme (İÜ Ktp. İbnülemin, nr. 2956).
5. Risâle fî deverâni's-sûfiyye (Beyazıt Devlet Ktp., Veliyyüddin Efendi, nr. 3602). Bursalı Mehmed Tâhir, Sünbül Sinan'ın bazı ârifâne ilâhileri bulunduğunu kaydeder. Şiirlerinden iki örnek Sefîne'de yer almaktadır (III, 376-377). “Gel ey sâlik diyem bir söz ki haktır” mısraıyla başlayan on beyitlik bir ilâhisi bestelenmiş ve tekkelerde âyin sırasında okunagelmiştir. Bu ilâhi, Cebbarzâde Ârif Bey tarafından Miftâh-ı Hısn-ı Hazâin-i Rahmâniyye adıyla şerhedilmiştir³².

Asrındaki şeyhlerin sultanı sayılan büyük müşid Sünbül Sinan, Kocamustafapaşa dergâhında tamam 37 yıl şeyhlik makamını işgalden sonra 936 Hicrî yılı Muharrem ayının ikinci Pazartesi günü 80 yaşında olduğu halde âlem-i bekaya rihlet etti³³.

³¹ Geniş bilgi için bkz. DİA, Yücer, c.38; s.135-136, SÜN BÜL: 2010.

³² Geniş bilgi için bkz. DİA, Yücer, a.g.e. aynı yer.

³³ M.Asım ÇALIKOĞLU ve Nurullah KILIÇ, 1960: s.22, Sünbül Efendi ve Merkez Efendi. İstanbul: İsmail Akgün Matbaası.

3.3. Eser Hakkında Genel Çizgiler ve Şârihin tasavvufî Düşünceleri

Hidayete erdiren ancak o'dur diyerek Nutk-ı 'aliyye-i Hazreti Pîr (k.s) yani Sünbülüyye'nin kurucusu Yusuf Sünbül Sinan Efendi'nin(ö.1529) tasavvuf erbabına nazireleri yazılan, bestelenen ve nihâyet Ârif Bey tarafından şerh edilmiştir. Bu eserin adının anlamını günümüz Türkçesine birkaç ifade ile şöyle çevirebiliriz; İnsanoğlunun vücûd bulduğu memleketindeki Rahmânî hazînelerin anahtarı. Aslında Ârif Bey bu eseri ortaya koymuşken yaşadığı dönemdeki tasavvufî birikimini ve tecrübesini aktarmak suretiyle aşık-ı sadık'ın olmazsa olmaz gerekçelerini izah etmektedir.

Cabbârzâde Muhammed Ârif Bey bu manzumenin beyitlerini şerh etmeye başlarken aynı Yunus Emre ve Mevlana hazretleri gibi insan inşası endişesi ve onun mahiyetindeki yüce özellikleri ve mertebelerinden bahseder. Böylece 10 beyti kaydeder ve birinci beytin şerhin başında adeta bir mükaddime sergiler ve insanın en yüce, en mükerrem ve yaratıkların en faziletisi olduğunu dile getirerek gene aşağıların aşağısına düşen bir mahlûk olduğunu da ifâde eder. Bu iki durumun(kemâl ve noksanlık) arkasındaki hâkimiyet ve tedbir dahi insanın kendi elinde ve iktidarındadır, der.

Ârif Bey şerhinde birçok kavramlar hakkında açıklamalar yapmıştır. Bunlardan bazıları şunlardır: lâhût, ceberût, melekût, nasût, nefis, kalp, rûh, rûyet, şuhûd, saâdet, aşk, muhabbet, nevm, gaflet, etvâr-ı seb'a, insân-ı kâmil, ehl-i beyt, vacibü'l-vücûd, vücûd-ı mümkün, vücûd-ı mümteni', tecellî, zâtî tecellî, tevhîd-i zât, tevhîd-i sıfat, tevhîd-i ef'al, şuhûdi salat, tevbe, mi'râç. Bu kavramların hepsinin izinde insan-i kâmil olma himmeti söz konusu idi.

Bu şekilde şârih, şerhi yaparken her beyti ayrı ayrı şerh eder ve her beytin cümlelerini dahi tane tane izah ederek kelimelerin bu beyitlerdeki ince sırlarına dair bilgi verir. Ayrıca harflerin bile ne anlamına geldiğini anlatır. İşte bu şerh metoduyla çok denli bir tefsilat vermektedir, şârih. Şârihin şerh ettiği şiirin tasavvufî bir şiir olması hasebiyle şerhin de tasavvufa dair olmasına sebep olmuştur. Şârih bu eserin şerhinde kullandığı şerh metodunda "istidlâl" söz konusu olup çok büyük bir rol

oynamaktadır. Mesela şerhini güçlendirmek, kendi bilgisini ve ilmini ortaya koymak adına irâd ettiği âyet, hadis, kudsi hadis, hikâye ve şiirler bunun takdir-i şayanıdır. Metindeki âyet, hadis ve Arabî ibarelerin olduğu cümleleri belirlemek üzere kırmızı mürekkepli kalemle yazmıştır. Ârif Bey yukarıda zikrettiğimiz âyetlerin sûre isimlerini dile getirmez ama hadislerin râvi ve silsilelerini dile getirir. Ayrıca hikâyelerin kaynaklarını ve beyitlerin de şairlerini söyler. Üstelik bazı âyet ve hadislerin tamamını getirdikten sonra şerhin ilerleyen kısımlarda da o âyet ve hadislerin bir parçasını söyleyerek tekrar izah eder. Örneğin “Oysa sizi türlü merhalelerden geçirerek O yaratmıştır”. 71/14. (Nuh suresi. 14.ayet) bu ayetin tefsirini şârih Arapça olarak verir ve türlü merhaleleri diye geçen ifadedeki merhaleleri dahi Arapça olarak zikr ede ede birkaç yerde anlatır³⁴.

Şârih, son derece edebî, sanatlı ve ağır bir dil kullanmıştır. Özellikle Arabî ile Farsî kelime, cümle, ifâde ve tamlamalara hayli yer verilmiştir. Hele tasavvufî ifade ve kavramların da bolca yer aldığı görülmektedir. Mesela; kerâmet, seyr ü sülûk, sâlik, Nefs(nesfis), tevhîd, zühd, zâhid, takva, aşk, âlem-i misâl, hayâl, lâhût, ceberût, melekût, nasût ve insan-ı kâmil, hânkâh, şarap, rüyet(görme), mürebbî, mürşid-i kâmil, irşâd, irfân ve marifet vb. ifâdeler eserin hemen hemen her sayfasında görülecektir.

Cebbârzâde şerhin ilk beytin ana mevzusu olarak insan hazretlerin türlerinden bahseder. Ve nitekim insanı üç kısme ayırıyor; 1- Avâm, 2- Havâs ve 3- Ahas. Ayrıca birinci kısımda olan Avâmı dahi üç türe taksîm ederek, biri giriftari-yi pençe-i hevâ, yanı(kendi nefsinin hevasına tutulmuş) ve diğeri muftahir-i sermâye-i gınâ, yanı(Zenginlik Sermâyesine ve kârına grur duyan) ve âhiri tûl-i emel ve düçâri-yi hayâl-i dünyadır(uzun ümit sahibi ve dünya hayalına mübtela olan). Üstelik şârih insanın mertebeleri hakkında daha ayrıntılı bilgi verirken artık bu bölüme İRHÂSAT ismiyle adlandırarak şöyle başlar “Ve havâs dahi kezâlik üç sınıf olduğundan;

³⁴ S.15

Birincisi meczûb-ı bî-şu'ûr ve şeref-i tekâlif-i şer'-i münîfden dûr ve mehcûrdur. Bu makûle meczûpten zuhûr eden halât'a irhâsât derler bunlara tâbi' olmak meşrep ve mesleklerine taklîd kılmak kat'an câ'iz değildir.

İkinci derecede bulunanlar ise lezâ'iz-i nefsiyyelerinden tecerrüd ve suver-i 'unsuriyyeleri tekellûfâtından teferrüd ederek egerçi tecelli-i hakka bir dereceye kadar vâkıf olurlar ise de tasarrufâta ziyâde râgip buldukları cihetle şu'nât-ı hak ve temyîz ve farktan bî-haberdirler. Bunlardan zâhir olan ahvâle kerâmât-ı kevnîyye denilir. Onlardan da irşâd-ı sahîh olmaz. Zîra telvîn ehlidirler.

Üçüncü mertebede bulunanlar dahî şerâfet-i insâniyyeden haberdâr ve temyîz-i merâtip edebilecek kadar seyr-i sülûkdan behredâr olup irfân fazîletini hasl ve ehl-i temyîz zümresine dâhil olduklarından dolayı onlardan zuhûr eden hârik-i 'âdeye kerâmât-i 'ilmiyye ta'bîr olunur. Bu makûlelerle ancak musâhabet câ'izdir. Zira bunlar temkîn ve temyîz ehlirler"³⁵.

Şarih'in her tasavvufî kavramın izah ve açıklama konusundaki çok tafsilatlı bilgi verme titizliği ve ayrıntılara önem verme hususundaki dikkatı hemen hemen bütün cümle, kelime ve harflerde dahi görülecektir. Ki gene insan türlerin ikinci mertebedeki ahass mertebesini de üçe taksim edip her birinin özellikleri ve mahiyetleriyle ilgili ayet, hadis ve alıntılar getirerek söz eder;

1- "Velilerim kubbelerimin altındadır, benden başkası onları bilemez"

2- **Müferridûn** ta'bîr olunur ki "مُنْبِق لِمُفَرِّدُونَ"

3- Mürşidân-ı kirâm ve pîrân-i zevi'l-ihtirâm hazerâtı³⁶.

Bundan sonra şarih asıl konuya giriş ve geçiş yapmak üzere Hazreti Pîr (k.s) hazretlerinin kendisi mürşid-i kâmil ve mürebbî-yi mükemmel olup sâlik'e seyr'in ve sülûk'un güzergâhını öğretmek (demek, söylemek) üzere Gel ey sâlik diyem bir söz ki hakdır diye ilâhisini başladığını kanıtlamaktadır. Ayrıca şarih bu tarîk, sâlik ve

³⁵ S. 3-4

³⁶ Miftahu Hazain-i rahmaniye fi memleketi vücud'l insaniyye, s. 4.

sülûk'un edabını ve gerekçelerini izah ederek nefis, kalp ve ruhların da üçlü bir tasavvufî kavram olarak el alıp nefsin mahiyeti ve (7)merteleri hakkında da bilgi edinmekte ven-Nihâyet ârifin ne hususlara sahip olması gerektiğine dair söz etmektedir. Böylece şârih eserin ilk 22. Sayfasına kadar mükaddime ve 1. Beytin şerhi olmak suretiyle yazmaktadır.

İkinci beytin şerhine geçerken önceki beyitten bahseder ve bağlantı noktasını Cenabı Pîr hazretlerin sâlikâne bir nutk'a özen göstereceklerine söz verdiklerine binaen, işte şimdi de bu va'd yerine getirilmek üzere, **Hadîs-i hakdurur hak söz hakîkat Egerçi söyleyen dildir dudaktır buyurdular.** Şârih bu beyitteki Hadîs kelimesinin Hak kelimesiyle nitelendirdiği acaba kuran-ı kerimdeki altıbinaltıyüzaltmışaltı ayetlerden hangisidir ki diyerek; “Biz seni sadece âlemlere bir rahmet olarak gönderdik” ayet-i keriminin olduğunu söyler ve manası “Cenabı Allah ile öyle bir vaktim var ki ne Allaha yakın olan bir melek ne de gönderilmiş bir peygamberle olabilir” olan Hads-i şerifin de bu sırra mazhar oldukları zikredilir. Bundan sonra şârih uzun bir hadisi rivayet silsilesiyle şöyle irad eder; *Fusûsü'l-Hikem* şârihi Sofyevîzâde Bâlî Abdullah Efendi'nin *Metâli 'u'n-Nûr* adlı eseridir. Bu hâdisi derin bir şekilde izah ettikten sonra tekrar istişhâd ve istidlâl cihetindenyani; bir hakikatı açıklamak ve kanıtlama yönteminde âyet, hadis ve beyit şeklinde üç delil dile getirmekle ispat etmek üzere Merhum Nabî'den bir beyit getirir ve yukarıda geçen anlamlara teyid ettiğini şöyle söyler;

Duyunca mukaddem-i teşrîfin Âdem salb-i pâkinden

Değişti habbeye bağ-ı cinâmı yâ Resûlullah.

Bu beytin şerhin sonunda Mütercim mahlasıyla geçen kendin gazelini yazarak sona vermektedir.

Beyitler arasında geçiş mevzusu bütün beyitler arasında geçerli olup birbirine bağlama tekniğini şârih gayet açık birşekilde ele aldığı görülecektir.

Üçüncü beyit;

Şular kim geçmidi cân ü cihândan

Ne duydu ‘aşkî ne de duyacaktır.

Hazret-i pîr kuddise sirruhu yukarıda zikredilen iki beytlerinde açık birşekilde işaret ettiği gibi sâlik için elde edilmiş en önemli olan asıl vazîfesini çok farklı birşekilde ityân eyledikten sonra özellikle bu beyti ile ilâhî sözü olan isti’dâd ve kâbiliyet-i insâniyyeyi ifsatedip bozanların hallarına bir atıfta bulunarak; Şular kim geçmidi cân ü cihândan Ne duydu ‘aşkî ne de duyacaktır, Buyurdular. ‘Avâm halkın en ziyâde kıymetdâr olan mâlî cânıdır. Ondan dûn bulunan eşyâsıdır. Evlâd ü ‘iyâlı bu eşyâ cümlesine dâhildir. Onun için hazret-i pîr cânı cihân üzerine takdîm etti. Hâlbuki bu cân hiç bir kimsene mâl olmaz. Zîrâ sâhibî pek büyüktür. Ve ‘aşk ise hilkat-ı ‘avâlim ve mükevvinâte sermâye olan hubb-i zâtî merâtibinden bir mertebe-i hâsır ki neş’e-i insâniyyede zuhûr eder. İki nev’ olup birine ‘aşk-ı mecâzî ve diğerine hakîkî dediler diyerek aşağıdaki beyti söyler;

‘Aşk dursun ko mecâzîse de sîne kede senin Âb ankûr fem içre
durarak bâde olur³⁷.

Gene şu beyti zikreder;

‘Aşıkın âhı ‘ulû gerisi kân olmalıdır ‘Aşkî isbâte iki böyle nişân olmalıdır

Bundan sonra aşıkın hakikasını ve mâhiyetini anlamayan ve hâlâ iknâ olmayanlar için bir hikâyesi vardır Ârif Bey’in: “Meşhûr hikâyedendir: Bir fukarâ merkebini her nasılsa sahrâda gâ’ib etmiş. Taharrîsi zımnında fevkâlâde ikdâm eylediye de elde edemediğinden ziyâde endîşe içinde kalmış. Şehrin câmi’inde vâiz efendinin biri halka nush u pend etmekte ve cemâ’at-i vefîre orada hâzır bulunmakta olduğunu görmesiyle, mezkûr merkeb şu cemâ’at elinden birisi yedine şâyed geçmiş ise vermesi istihâmını hâvî bir pusulacık bi’t-tanzîm kürsî üzerinde bulunan vâ’ize takdîm eder. Vâ’iz varakayı okudukdan ve işe muttali’ oldukdan sonra sâhib-i merkebe hitâben: Evlâdım! Biraz sabret, şu va’zımı tekmîl edeyim, ba’dehu senin işinde bulunayım.’ demiş. Bîçâre fukarâ bir köşede ârâm u ikâmet ve

³⁷ Miftahu Hazain-i rahmaniye fi memleketi vücud’l insaniyye, s. 28-29.

vâ'iz sözünü ikmâl ve du'âsını itmâma himmet ederek cümleye hitâben: 'Ey cemâ'at-i müslimîn! Başından aşk geçmemiş bir kimseniz var ise lütfen ayak üzere yerinden kıyâm edip dursun.' demiş. Bir ihtiyâr hemân harekete ibtidâr birle: 'Ey hoca efendi! Ben şu sinn-i şeyhûhetime kadar böyle bir şeye mübtelâ olmadım.' diye huzûr-ı vâ'ize tekarrüb etmiş. Vâ'iz ise varaka sâhibine hitâben: 'Evlâdım! Merkebin yuları yanında ise işte şu adamın başına hemândem tak da merkebinin göreceği cümle işi buna gördür. Zîrâ gâ'ib olan merkebden bu adamın kat'â farkı yokdur, belki ondan daha a'lâdır!' demiş"(s. 29-30).

Dördüncü beyit;

Sorarsa hânkâh-ı 'aşkı zâhid Makâmı 'âlîdir ulu ocaktır.

Bu eserin tanıtımını yapan Ömür Ceylan hocamız şöyle ifade eder; Gazelin "aşk"ı, "âşıkı ve "aşıkdan nasibi olmayanları" anlatan 3. ve 4. beyitlerinin şerhleri, Ârif Bey'in hem üslup mükemmelliğini hem de yüksek edebî zevkini ortaya koyan parçalardır. Aşkın aslında zehirli bir sarmaşık türü olduğunu, pençesine düşeni perişan eden kara sevdanın da onun için sarıldığı yeri kurutan bu sarmaşığa benzetildiğini ve mecâzî ile hakîkî olmak üzere iki türü bulunduğunu söyleyen Ârif Bey, mecâzî (beşerî) aşkı "üzüm suyu"na, hakîkî aşkı ise "şarab"a benzetir. Ona göre gönüllerdeki mecâzî aşk, sabır ve metanetle bir süre sonra hakîkî aşka dönüşebilir. şarini vermeden alıntılacağı şu beyit, isabetli seçildiği takdirde şiirin şerhte ne denli etkili bir araç olduğunu da belgeler niteliktedir.

Şârih bu beytin şerhinde aşkın mahiyetini bilmeyen, ondan bî-haber ve gaflette olanlar hakkında söz ederek, bunu soranlara dahi aşkın makamı ne kadar yüce olduğunu anlatmaktadır. Ayrıca Hânkâhı şöyle anlatır; "Ma'lûmdur ki Nakşîyye meşâyihinin buldukları mahalle Hânkâh ve Mevlevîyâne mevlevîhâne diye elsine-i halkta şâî' olduğu gibi diger taraf-ı 'aliyye Tekke ve Dergâh ve Zâviye nâmıyla yâd kılınmaktadır." (s.31).

Beşinci beyit;

Münevver olamaz zühdüyle zâhid Onun yeri karanlık bir bucaktır.

Önceki beytin izahında aşkı soranlar için zühd ü takva ile meşgul bulunsun diye nasihat ve irşad etti. Amma ve lakin zâhid zühdünde kalırsa bazı nesfânî belâlara mübtela olur ve aşkın o aydınlı derecesine varamaz ki aydın olamaz. Buyrurur. Ondan sonra Bul'ûm İbn Ba'ûra ile cenâbı Mûsa (a.s) ilgili ve Fir'ûn kavmi hakkında çok uzun bir hikâyeye anlatır ve hikâyenin siyer kitaplarında mevcut olduğuna dair bilgi vermekte.

Altıncı beyit:

Kalanlar zühd ü takvâda mükarrer Sefer ehli değildir o duraktır.

“Hazret-i pîr kuddise sırruhu buraya gelinceye kadar zâhidleri dört kısım’a taksîm edip birincisi; cânı himyâye edenler,

Ve ikincisi; ‘aşkdan bî-haber bulunanla,

Ve üçüncüsü; tasarufâta kalanlar ahvâlini bâlâde imâ ve işâret eyledikleri gibi şimdi de tarakkîden geri kalmış ve ‘irfândan bî-behre bulunduğu halde halka kendisini büyük göstermek ümniyesiyle zühdü iltizâm edenmiş bir tâkım mahcûb münzevîlerin hâl ve şânını zıkr u beyân ‘atf makâle-i himmet edip;

Kalanlar zühd ü takvâda mükarrer *** Sefer ehli değildir o duraktır buyurdular.

Çünkü şerâfet-i insâniyye tahsîl etmek ‘irfâna ve ‘irfân insân-i kâmile mulâkâta ve mulâkât musâhabet’e ve musâhabet seyr ü sülûk’a ve elbette ve merhûn olup bu şurût-i mühimmeden ikdâm olan ‘irfân elde edilmezse bindiklerine merbût o lâ-şarâ’it mefkûd hükmünde kalıp bi’ahire kişi zevk ve tecelliyâtta bî-behre bulunacağından ibtidâyı emr, fark ve temyîz muktadır hâlık ve hakî ‘ârif bir insâna mulâkât birle musâhabet farîzedendir. Binâberîn her hâl ü kârde tarakkî mâddesi kişinin mâye-i isti’dâd ve kâbilîyette cilve-ger olup mazhar-ı kemâl bulunanların hâ’iz oldukları meziyyet ancak bu cihete masrûf ve ma’tûf olduğundan bulunup hâricinde kalanlar nice nice vehm u hayâle mübtelâ ve tarakkîden dûr ve zevkîyâtdan mehcûr olup zühd ü takvâ belâsına uğradılar. Bu sebepten hazret-i pîr kuddise sırruhu kalanlar zühd ü takvâda mükarrer diye sarahat ve kayd eylediler. İki mâdde

vardır ki cümle ‘urefâ ondan ziyâde ittikâ ederler. Ondan **birisi herhangi tarîk ve mesleklerde ise tarakkîden geri kalmamak ve diğeri isti’dâd-i zâtiyye ve kâbilîyet-i fitriyyesini beyhûde yere zâyi‘ etmektedir” (s.36).**

Yedinci beyit;

Hümâ-yı ‘aşkı sayd etmek dilersen Dil-i virâneme gel ki yatakdir.

Şârih; Hazret-i pîr işte bu beyti ile seryân-i zâtiyye yani tevhîd-i af’âl çok mühim bir mesele olduğunu izah etmeye gayret ettiğini söyler. Ayrıca لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ ﷺ şehadet ifadesini de zikreder. İşte burada tevhidin mertebelerini ve mahiyetini birkaç hadis ile tarif ettiği görülmektedir. Herşeyde tevhid tecelli etmemesi çok tehlikeli bir vaziyet olduğunu anlattıktan sonra Mütercim mahlasıyla geçen şu gazelini dile getirir;

Nice demler Hûya mesken oldu gönlüm hânesi
Ol sebebden sırr-ı Lâhûtdur anın sermâyesi
Etmede zâtı tecellî sırrıma ânen-fe-ân
Gayb-ı mutlakdır bu cânım içre cân kâşânesi
Hubb imiş bildim meger tahlîk-i ‘âlemden garaz
Her şu’ûnda devr eden humhâne Hak peymânesi
Varlığımıdır var eden firûze-i nüh tâkı kim
Yoksa nerden olur i‘mâr gönlümün vîrânesi
Câm-ı Hûdan bir kadeh nûfl eyleyen bîçâreler
Tâ ezelden tâ ebed ayılmadı mestânesi
Sırr-ı Hûyu ‘Ârif isen ey Mütercim sâkit ol
Keşf-i esrâr eyleyen Hakkın odur dîvânesi(s. 40)

Buarada şârih vahdet-i vücûdun izahını yapmış. Yani bu makama ulamış olan sûfîler, cenabı hakkın vücûd denizine daldıkları için fenâ fillah, orada denizden ve dalgadan başka birşey göremez.

‘Âlemin Mertebeleri

Bundan sonra şârih nâsût, misâl ve hâyâl âlemler hakkında bahseder ve rüya mahiyetiyle ilgili de söz etmektedir. Zira malumdur vücûdun mertebeleri beştir derler;

1. Lâhût âlemi ve gayb-ı mutlak mertebesidir.
2. Ceberût âlemidir.
3. Melekût âlemidir.
4. Nâsût âlemidir. Bu mertebeye şühûd-i mutlak, âlem-i şehâdet, âlem-i his, âlem-i anâsır ve âlem-i eflâk da denir.
5. Âlemi misâl ise ayrılma, parçalanma, ta‘mîr kabul etmeyen lafif, mürekkebi kevnî eşyadan ibârettir.

İlk üç âlemi âlemi gayb kabul edersek, dördüncü âlem de şehâdet âlemini oluşturmaktadır.

6. Bunların hepsini kendinde toplayan “insan-ı kâmil” mertebesidir.³⁸

“Bu takdırca hazret-i pîrin dilersen buyurdıkları zevâhir-i mukaddese-i ‘aliyye-i risâlet bildirmek dil-i vîrâneme gel tabîrleri dahi nûr-ı zâtîyye-i ilâhiyyeye suver-i mücessemesi olan nûr-ı akdas fahri’l-mürselîni bihasebe’l-irşâd sâlik-i sâdika-ı rü’yet ve zevk ettirmektir. Zîrâ kişi hakikat ve hilkatından haberdâr olmak ve hakka ‘aleyhim bulunduğu hâlde ‘arz-ı rakiyet ve ‘ubûdiyet etmek kadar fazîlet ve şeref olamaz. Onun için “قُلْ هَلْ يَشْفَوِي لِلَّيْنِ لَيْفِي لَيْفِي مُؤْنٌ وَاللَّيْنِ لَيْفِي مُؤْنٌ” buyurulduğu gibi “فَسَلُّوا أَدْلَ لِكُرِّ إِنْ لَيْفِي لَيْفِي مُؤْنٌ” nass-ı kâte‘î şeref-vârid olmuştur. Bu sebepten cenâbı pîr kuddise sırru dil-i vîrâneme gel diye sarâhat ve tebyîne buyurdular. Zira kalb-i mukaddeseleri tecellî hâne-i zât ve sıfât ve menbağı serâ’ir-i kemâlât-i ve bihâr-i mâlâ-nihâyet-i fuyûzâtdır”. (s. 48). Ve izahlardan tekrar Sünbül mahlasıyla geçen şöyle bir gazel söyler;

Ey gamze söyle zahm-ı dilimden zebânım ol

³⁸ Bkz. H. Kâmil Yılmaz, Anahatlarıyla Tasavvuf ve Tarikatlar, 13. Baskı, ensar neşriyat, İstanbul, 2010, s. 290-99.

Ey âh sîne nusha-i şerh ve beyânım ol
Ey eşk dîde ben diyemem yâre derdimi
Revî ‘uzârım üzre dû gel tercümânım ol
Ey gonca fem şuhûdımı tasrîh idem sana
Zabt ede hep şu ‘âleme sen destanım ol
Keşf etmesün yurazimi zühhâd emân sakın
Tâ yevm-i haşre değîn nükte-i dâim ol
Bir ‘ârif-i musâdif olursa eger yolun
Zevk ü şühûd mı bildir lisânım ol
Hâkı mukaddese-i pîr SÛNBÛL’e Vaz‘-ı cebîn edüp ihlâs-ı hevâtım ol(s.
48-49).

Sekizinci beyit;

Anın ‘aşkında iken gayre bakma Ki zîrâ ‘âşıkına ol kıyakdır

Şârih bu beyti izah ederken şöyle başlar; işte burada Hz. Pîr (k.s) sadık sâlik’in nefsine hitaben Hakîk aşk olan O’nun aşkıdayken başkasına bakma tehlikesinden ikaz etmektedir. Ve bunu açıklarken gene uzun bir hikaye’nin kaynağını da zikrederek, Hindistan bölgelerinde bir ağaçın yaprağında ve bir Çekirgenin kanadında لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ ibâresinin yazılı olduğu görüldüğüne dair şöyle anlatır; “Mevzû‘âtü’l ‘ulûm nâm kitâbın dört yüz on altıncı varakasında ve ‘ilm-i ekâlîm(iklîmler) mebhasında gördüm.....”(s. 49).

Ve bu beytin sonunda çok güzel bir açıklamayı şöyle söyler; “Onun için hazret-i pîr kuddise sırruhu gayre bakma diye tebyîn ve sakın gayriyet vehmine dûçâr olma diye tevzih (izah) ediyor. Zîrâ ersadâyî cihân olur hemîşe hüsrânda kalırsın diye

‘âşıkına ol kıyakdır buyurdıkları işte burasıdır. Çünkü cenâbı pîrin nazar-ı kudsiyyeleri her ne mahalle isâbet etse envâr-ı celîle-i Mustefviyyeyi bi’z-zât rüy’et ve müşâhede ederler”.(s. 51).

Dokuzuncu beyit:

Şi‘âr-ı ‘âşkı benden sorarsan Cünûn-i âh ü vâh ağlamaktır.

Şârihin bu beytin şerhindeki kendi ifadesi şöyle başlar; Cenâbı kuddise sırruhu işbu beyti ile yalnız ‘aşkda kalıp ma‘rifetü’llah’dan bî-haber bulunanlar hâlâtini beyân mürâd ederek

Şi‘âr-ı ‘âşkı benden sorarsan *** Cünûn-i âh ü vâh ağlamaktır, buyurdular.

Ve sonunda şu beyitleri verir;

Âhdır gerçi dil hâne-i ‘âşıkda temel

Meclis-i mîde gelip dûkmıza verme halel

Hoşca gel git kerem et yalvarırım anca cedel

Yârı incitmek şartıyla gelürsen ne güzel *** yoksa ... ederim sîneden ey âh seni.

Onuncu beyit ise:

Şarâb-ı ‘âşkı içmiş **SÜN BÜ LÜ** çün Ve lâkin mest eden şol son ayaktır

Ârif Bey şerh boyunca her beytin Sünbül Efendinin kastettiği manayı özetleyerek kendi yorumlarına geçiş yaptığı aşıkardır. Bu beytin özetini şöyle yapar;

“Cenâbı pîr kuddise sırruhu işbu beyti ile ebyât-ı sâ‘ire kudsiyyelerini neticelendirmek ve bi’z-zât mazhar oldukları iltifât-ı cihân derecât-ı celîle-i risâleti zikr ü beyân-ı ‘atf-ı makâl-ı himmet ederek, Şarâb-ı ‘âşkı içmiş **SÜN BÜ LÜ** çün ve lâkin mest eden son ayaktır(ayak; kadeh demektir) buyurdular”.(s. 52). İşte bu beyitte de şârih şarâb kelimesinin çekimini verdikten sonra gene anlamındaki içmekten olduğunu söylemektedir. Bundan sonra ilerlerken her canlının sudan yaratıldığına dair ayet zikretmektedir. Bu şerhi ve sonuç bölümü olarak yaklaşık 24 sayfadan oluşmaktadır. Çok sahabe-i kiramdan hakkında bahseder. Örneğin Eba

Eyübe'l Ensâri, Eba-zer El-Gaffari, Ayşe validemiz vb. Çok sayıda Arapça beyitler söyler. Son olarak ise Miraç hadisesinin tamamını dile getirir ve son beyit ile birinci beyit arasında şu harika bağlantı kurar; cenabı Pîr küddise sırruhu

Şarâb-ı 'aşkı içmiş **SÜN BÜLÜ** çün Ve lâkin mest eden şol son ayaktır,

Diye sâdik aşkını birinci beyitteki Gel ey sâlik diyem bir söz ki hakdır sözleriyle musâhabete(yoldaşlığa) davet ediyor, demiş. Dua ile başladığı gibi gene hazreti Pîr'in pâh ruhlarına ve Efendimize (s.a.a), âl-i beyte, evlâd-ı Resûle, âl-i ezvâci tahirata ve âl-i ashâbine salat ü selam getirerek şerhini tamamlar.

İnsanoğlu hazretlerinin bulunduğu yeryüzü memleketindeki Rahman olan cenabı Allah hazretlerinin hazînelerin anahtarları anlamına gelen bu eserin ekseninde insan inşası endişesi çok büyük rol oynamaktadır. İnsanın mertebelerinden çok ayrıntılı bir bilgi edindiği, tasavvufî kavram olarak seyr ü sülûk mefhumun adâbı, hayli âyet, hadis ve hikâyelerle sehl-i mümteni bir şaheser olup fevkalade edebî ve sanatlı bir dille izah-ı meram edildiği görülmektedir.

Bu şekil'de Şârih; Hazreti Pîr(k.s)'in ilâhisindeki bütün beyitler sanki bir bütün olarak birbirine bağlaya bağlaya çok akıcı bir anlatım ve şerh tarzını ortaya koymaktadır. Bütün izahlarında başında Hazreti Pîr'in bu beyitle neyi kastettiğini söyler ve hemem hemen hepsinin manasında ve iltifatına sâlik'e nasihat ve mihmandarlık etme çabası söz konusudur. Kullandığı dilin ağırlığı, cümlelerin, tamlamaların uzunluğu, alıntılarının bolluğu ve tam münasip yerinde bir delil olarak kullanması oldonanımlığın bir göstergesidir. Ömür Ceylan hocamızın bu eserin tanıtımını yaptığında bildirinin sonundaki ifâdesiyle sona vermek istiyorum; Kaynakları ve hatta sayfa numaraları belirtilerek yapılan alıntılar, göndermeler, ravi silsileleriyle birlikte verilecek kadar titizlik gösterilen hadis metinleri, Bal'am İbni Bâ'ûr ya da Şeyh San'ân hikâyeleri, Nef'î', Hâfız-ı Şîrâzî ve daha başka şairlerden seçilen örnek şiirlerle eser, edebî kıymeti haiz yarı bilimsel bir hüviyet arz eder. Dolayısıyla Cabbârzâde Ârif Bey'i Cumhuriyet dönemi şerh anlayışının ilk müjdecilerinden biri, eserlerini de şerh geleneğimizin geçiş dönemi örnekleri olarak kabul etmek doğru olacaktır. Yaptığımız bu mütevâzî araştırma, edebiyat tarihimize

hayâtî katkıları bulunan bu asırlık Üsküdar zarifinin hakettiği ilgiyi görmesine vesile olur umarız.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. METİN

[1^b] Miftâhu Hazâ'ini Rahmâniyye fî Memleketi Vücûdi'l-İnsâniyye

Elhamdü lillâhi Rabb'i-l'âlemîn ve's-selâtü ve's-selâmü 'alâ seyyidinâ Muhammedin ve 'alâ âlihî ve evlâdihî ve ezvâcihî ve zürriyyâtihi ve eshâbihi't-tayyibîn et-tâhirîn rızvânü'llahi te'âlâ 'aleyhim ecmaîn. Hüviyyet-i zâtiyye-i gaybiyye-i gonca-i küllü ve hadâik-i zât u sıfât-ı nâ-mütenâhi-yi ilahî, hoş nevâî bülbülü, a'nî pîr Hazret-i Sünbülî kuddise sırrahu'l-celî efendimiz hazretlerinin kelimât-ı kudsiyyesinden zîrde mestûr nutk-ı 'aliyyelerine nâliyyetle kesb-i mesâr-ı bî-şümâr etdim. Hakîkaten şu kelimât-ı 'aliyye sanâyi-i şî'riyye ve fesâhat-ı belîga ve merâtib-i insâniyyeyi pek güzel suretde sarâhat ve tebyîn eylediğinden, rûhâniyyet-i kudsiyye-i 'aliyyelerine min-ğayr-i haddin müracaat ve feyz-i akdesden istifâdeye dest-küşâ-yı cür'et ve bir kıt'a şerhcik kaleme alınmasına cesâret ve nâmını Miftâhu Hazâini Rahmâniyye fî Memleketi Vücûdi'l-İnsâniyye yâd ve tesmiyesiyle tahrîrine bed' ve mübâşeret etdim.

Leyse'l-hâdi illâ hû.

Nutk-ı 'aliyye-i hazret-i pîr kuddise sirruhu.

Gel ey sâlik diyem bir söz ki hakdır

İşîdir hakkı şol kim hak kulakdır
Hadîs-i hakdurur hak söz hakîkat
Egerçî söyleyen dildir dudakdır
[2^a] Şular kim geçmedi cân ü cihândan
Ne duydu ‘aşkı ne de duyacaktır
Sorarsan hânkâh-ı ‘aşkı zâhid
Makâmı ‘âlidir ulu ocakdır
Münevver olamaz zühd-ile zâhid
Anın yeri karanlık bir bucakdır
Kalanlar zühd ve takvâda mükarrer
Sefer ehli değildir o durakdır
Hümâ-yı ‘aşkı sayd etmek dilersen
Dil-i virâneme gel ki yatakdir
Anın ‘aşkında iken gayre bakma
Ki zîrâ ‘âşıkîne ol kıyaktır
Şi‘âr-ı ‘âşıkı benden sorarsan
Cünûn-ı âh u vâh ağlamaktır
Şarâb-ı ‘aşkı içmiş Sünbülî çün

Velâkin mest eden şol son ayaktır

Ta‘rîf ve beyândan âzâde olduğu üzere Cenâb-ı Hakk ve tekaddes hazretleri “**وَلَقَدْ ذَكَرْنَا لِبَنِي آدَمَ**”³⁹ nazm-ı kerîmi misdâkınca cümle mahlûkâtdan nev-i benî âdemi evsâf-ı mala nihâye-i faziletle tekrîm kılıp “**ثُمَّ نُنشِئُ الْبَشَرَ مِنْ طِينٍ**”⁴⁰ آخِرُفِيْبَارِكِ اللهُ ayet-i şerîfiyle [2^b] mevcudât ve mükevvenâttan mümtâz ve ser-firâz eylediği gibi “**ثُمَّ رَشَنَاهُ أَهْلًا لِلْعَالَمِينَ**”⁴¹ va’d-i celîli ile bilakis ne kadar nakâyisi var ise onun cem’ ve istihsâlinde bir vüs‘at-i hâssaya neşe-i insâniyyeyi kâbil kıldı.

İşte şu iki cihet yani kemâl ve noksanlık meselesine ta‘alluk eden muâmelâtın icrâsındaki re’y ve tedbîri yed-i iktidâr-ı ‘abde bıraktı. Benâberîn bunun miyânesini fârik ancak bir neş’e-i mümkün-e-i hâssa vardır ki anıda isti‘dâd ve kâbilliyete havâle ederek mâye-i zâtiyyesini kemâl cihetine sarf edenler hidâyet kazandılar ve edemeyen tâife ise ne kadar medhûl ve merdûd hâlât var ise cümlesini irtikâb birle hüsrân ve dalâletde kaldılar.

Bu sebepten insân üç nev’e maksûmdur. Birisi avâm ve diğeri havâs ve âharı ahas hazerâtıdır. Avâm ise üç nev’ olup biri giriftârî-yi pençe-i hevâ ve diğeri müftahir-i sermâye-i gınâ ve âharı tûl-i emel ve düçâri-yi hayâl-i dünyadır.

İRHÂSÂT; Ve havâs dahi kezâlik üç sınıf olduğundan birincisi meczûb-ı bî-şu‘ûr ve şeref-i tekâlif-i şer‘-i münîfden dür ve mehcûrdur. Bu mekûle, mecâzibden zuhûr eden halâta irhâsât derler. Bunlara tâbi‘ olmak meşreb ve mesleklerine taklîd kılmak kat‘an câ’iz değildir.

³⁹ [el-İsrâ, 17/70] “Biz, hakikaten insanoğlunu şan ve şeref sahibi kıldık.”

⁴⁰ [el-Mü‘minûn, 23/14] “Sonra onu başka bir yaratışla insan haline getirdik. Yapıp yaratırların en güzeli olan Allah pek yücedir.”

⁴¹ [et-Tin, 95/5] “Sonra da çevirdik aşığırların aşığısına attık.”

İkinci derecede bulunanlar ise lezâ'iz-i nefsiyyelerinden tecerrüd ve suver-i 'unsuriyyeleri tekellüfâtından teferrüd ederek egerçi tecellî-i Hakka bir dereceye kadar vâkıf olurlar ise de tasarrufâta ziyâde râğıb buldukları cihetle şu'ûnât-ı Hak ve temyîz ve farkdan bî-haberdirler. Bunlardan zâhir olan ahvâle kerâmât-ı kevnîyye denilir. Onlardan da irşâd sahîh olmaz. Zîra telvîn ehlidirler.

Üçüncü mertebede bulunanlar dahî şerâfet-i insâniyyeden haberdâr ve temyîz-i merâtib edebilecek kadar seyr-i sülûkdan behredâr olup irfân fazîletini hâsıl ve ehl-i temyîz zümresine dâhil olduklarından [3^a] dolayı onlardan zuhûr eden hârik-i 'âdeye kerâmât-ı 'ilmiyye ta'bîr olunur. Bu mekûlelerle ancak musâhabet câ'izdir. Zira bunlar temkîn ve temyîz ehlidirler.

Ve ahas hazerâtının ise min-'indi'l-lâh mazhar oldukları lütf-i ilâhî ve tecelliyyât-ı nâ-mütenâhî ta'rîf ve tahrîrden berî bulunduğundan bu zevât-ı kirâm hakkında şeref vârid olan eser-i celîle ve haber-i sahîha vecihle bunlar dahi üç sınıf olub bu cümle-i cemîleden birisi "أولاً بيت حنق قلب بي بلا عرف فم غري" misdâkıncâ 'irfân-ı hakîkî nâ'ilî ve bekâyi sırf hâsıldır. Bu zevât-ı 'âliyeden zuhûr eden kerâmât-ı 'ilmiyyeye keşf-i hakîkî ta'bîr kılındığı ve cümle keşfiyyâtı kendisi için sened-i kavî olub âhara delîl olamaz ama bu zevâta mütâba'at ve musâhabet sahîhdir.

Bu cümleden, derece-i sâniyyede bulunan zevât-ı kirâma dahi "müferridûn" ta'bîr olunur ki "تبقى الغمردون"⁴³ hadîs-i şerîfi muktezâsınca bunlar mazhar-ı tâmmı Hak ve mir'ât-ı zât-ı mutlak olub Hak onların vâlisi ve bunlar Hakkın velîsi olurlar. Bunların isrinde bulunmak ve irâ'e eyledikleri tarîka gitmek sermâye-i necâtdır. Lâkin irşâd me'mûriyyet-i 'aliyyesiyle mükellef değildirler.

Ve yine bu cümle-i 'âliyeden olarak mertebe-i sâlisede bulunan zevât-ı celîledir ki bunları mürşidân-ı kirâm ve pîrân-i zevi'l-ihirâm hazerâtı diye vasf ve

⁴² "Velilerim kubbelerimin altındadır, benden başkası onları bilemez." Mealindeki bu ifade bazı tasavvufî eserlerde hadîs-i kudsî olarak kabul edilir.

⁴³ "tekleyenlen öncülük kazanmışlardır"

beyân eylediler. Hakîkaten bu zevât-ı sâmiye bihasebi'l verâse esrâr-i mukaddese-i Muhammediyyeyi hâmil buldukları ecilden sûret-i zâhirleri sıfat-ı memdûha-i câmi'ü'l kelim ve hulâse-i mükevvinât-i 'avâlim olub kâffe-i mevcûdâtından muhterem bulunmuşlardır. Onun için bunların kâlleri 'ayn-ı Kur'ân ve hâlleri herkes için delîl-i kavî ve sened-i burhân ve teayyünleri min-tarafı'llah lütf ve ihsandır ve cihet-i bâtniyyeleri ise câmi'-i cemî'-i esmâ ve sıfât-ı zât-ı ilâhî olduğundan [3^b] asâr ve ef'âl ve sıfât mülâhazasıyla zât-ı mutlaka-ı ilâhiyyi bu zevât-ı 'aliyyede müşâhere vâki' olmaz. Zîra bunlarda teşbîh ve tenzîh ve takyîd olmadığı gibi nefislerince kuyûdât dahî bulunmaz. Bunlar her ân ve zamân zât-ı mutlaka-i ilâhiyye ayna olup cümle 'avâlîme füyûzât o vücûd-ı kudsiyyelerinden zâhir olur ve kendilerine mahsûs etvâr ve mişvâr ve bir de sırları vardır ki ona taklîd değil, asla nisbet bile kabûl etmez.

İşte hazret-i pîr kuddise sırruhu bu cümle-i cemîle-i celîleden bir mürşid-i kâmil ve mürebbî-yi mükemmil olup min-'indillah irşâda me'mûr vücûd-ı vâhid olduklarını 'ârifâne uşşâka beyân etmek murâd eylediler de işbu nutkları evâilinde "Gel ey sâlik diyem bir söz ki hakdır / İştir hakki şol kim hak kulakdır" diye halkı davete havâle ve ta'lîm ve tefhîm-i tevhîd ve irfâna ihâle eylediler.

Yani, "Ey sâlik! Me'kûlât ve meşrûbâta aldanıp da sıfat-ı hayvâniyyette ve riyâ ile âlûde zühd ve 'ibâdâtta ve 'ulûm-i müktesebe-i 'abdiyyeden 'ibâret sûrî bir ma'lumâtta ve metâ'ib-i dünyevîye kâni olarak fahr ve mübâhatta ve makâmâta rağbet ederek cem'iyet ve hicâb ve tasarrufâtta ve keşf ü kerâmâta meyl birle kuyûdât ve izâfâtta kalmayınız ki vedî'a-i kibriyâ olan kemâlât-ı bî-nihâye-i insâniyyeyi beyhûde yere zâyî' etmiş olur ve şeref ü şân-ı evliyâ ve serâir-i celîle-i enbiyâdan dûr ve mehcûr bulunur ve ma'rifet-i hak ve halktan hâ'ib ve hâsir olursunuz.

Ey sâlik! Gel gel bana da evliyâ ve asfiyânın vâkıf oldukları esrâr ve tecelliyâtdan seni behredâr ve ma'rifet-i hak ve halkdan haberdâr edeyim de vüs'at-i kâbiliyye-i âdemiyye ve merâtib ü neş'e-i insâniyyenin ne derecelerde 'âlî ve cümle mahlûkât ve 'avâlîme olan fazîlet ve rüchâniyyeti [4^a] ol vakit vicdânında zevk-i

küllîye ile göre ve bilesin, demek isterler. Gerçi “الطرق إلى السبع عدد في اسلخ الحق”⁴⁴ denilmiş ise de buradaki enfâs, nefsin cem‘idir ve nefis “nûn” ve “fâ”nın fethi ve “sî”nin sükûnuyle enf ve femden zuhûr eden rîhe ta‘bir kılındığı ve beher nefes nihâyeti vesîle-i vuslat bulunduğu cihetle kişinin ‘ömrü mikdârınca kendisinden kendisine gider bir yolu vardır.

Gerek hayır ve gerekse şer olsun işte bu yola tarîk ve yolcuya sâlik ve gidişe sülûk dediler. Bu yolda gidenler behemehâl dâhil-i zümre-i irfân ve nâil-i tecelliyât-ı rahmân olup sülûku hâricde taharrî ve tasavvûr edip tûl-i müddet sonraca hâsıl olacak bir şey, yani keşf ü kerâmâttır zannedenler hüsrânda kaldılar. Çünkü Cenâb-ı Hakk her ân u zamân abdine tecellî etmekte ve ikrâm-ı ilâhî bu sûretle erzân buyurulmaktadır.

Buna dâir tafsîlât inşâallâhu teâla âfide gelir. Benâberîn hilkat-ı âdemiyye ve tabakât-ı ‘arz ve merâtib-i semâ ve derecât-ı cennet ve derekât-ı cehennem cümleten yedi aded olduğu gibi, sülûk dahi yedi mertebedir. Şu merâtib-i seb‘ayı neş’e-i insâniyye câmi ve muhît ve daha nice nice hasâ’is-i ‘aliyyeyi hâ’izdir.

İşte bu yolda sülûk ve zevk-i tâm istihsâl etmek mutlak fem-i muhsinden telakkî ve insân-ı kâmile mülâkat ile musâhabet ve irfân-ı hakîkîye mazhariyete merhûndur. Zira sohbet her an için şart-ı ‘azamdır ve halvet ve mücâhede ve uzlet ise sohbet teferruâtından olduğundan beyninde sâlik sohbitsiz uzlet sayesinde mazhar-ı âmal olup bakiyyesi kuyûdât cümlesinden olan nüsha ve efsunculukta kaldılar. Hâlbuki maksad-ı aslî herkesi derece-i evvelde kendisinden haberdar olmak ba‘dehû nâ’il-i ma‘rifet bulunmaktır.

Onun için cenâb-ı Pîr “Gel ey sâlik” diye davet eyledikleri gibi “İşitir hakkı şol kim hak [4^b] kulakdır” diyerek sohbetin ehemmiyet-i lüzûmunu açıktan açığa sarâhat ve tenbih ettiler.

⁴⁴ “Allah’a giden yollar, canlıların aldığı nefesler adedindedir.” anlamında hadistir.

El'âye: "يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْاَلْفِةِ"⁴⁵ nazm-ı kerîmi muktazâsınca, sülûkda hâl ve makâm ehli kimlerdir suâline cevâben; "قُلْ هِيَ مَوْجِيَّتُ النَّاسِ وَالْحَجَّ"⁴⁶ âyet-i celîli şeref-vârid oldu. Ehille, "hilâl"den müştakdır; ma'lûmdur ki her bir şehrin ibtidâsı hilâl olduğu gibi intihâsı dahi yine hilâldır. Aradaki zaman ve eyyâm ise bedr olup nûr-i kamer cümleyi pür-zîb fer ederek zülmet-i leyl zâil ve arz ü semâ rûşenlik hâsıl kılmaktadır. İnşallahu teâlâ buna dâir tafsîlât âtîde gelir.

Çünkü makâmât cihetiyle nefis ve kalp ve rûh tâ ihfâya varınca; ve etvâr itibâriyle emmâre ve levvâme tâ sâfiyyeye gelince; ve teceliyât hasebiyle havf ve recâ ve kabz ve bast ve mahv u sahv, "قُلْ سَلِّكَ مِنَ الْأَمْشَاءِ"⁴⁷ zuhûr edince; ve fenâ vechiyle fenâ fi'l fenâ ve fenâ fi'ş-şeyh ve fenâ fi'r-Resûl ve fenâ fi'llâh netice bulunca, sülûk ba'de's-sülûk ve sâlik için merâtip ve mevâkît üzere olduğundan beher mertebeyi seyr ve müşâhede ve zevk etmek irfân-i hakîkî nâili ve insân-i kâmile mülâkât ve musâhabeti şerefine kayd ve şart kılındı. "وَالْحَقَّ لَاقْتَدِرُ الْعَرْشِ الْعَلِيِّ"⁴⁸ âyet-i celîli burasını müfessir olduğu gibi, "وَفِيهَا جَلِيلٌ"⁴⁹ hitâbı dahi ifrât ve tefrîtten, yani sırf rûhâniyye veyahûd hayvâniyyeye meyl ve rağbet birle sebîl-i necât ve istikâmetten adûl olunmamaya emrolundu. Zîra "وَالْوَزْنُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ"⁵⁰ âyet-i şerîfi ile emr buyurulduğu gibi, "وَبِتَاغِيبِ الْاَلْفِ سَوِيًّا"⁵¹ nass-ı kâtı bu temâyüzâtı tebyîn ve tahkîk etti.

⁴⁵ "Sana, hilal şeklinde yeni doğan ayları sorarlar." [el-Bakara, 2/189]

⁴⁶ "De ki: Onlar, insanlar ve özellikle hac için vakit ölçüleridir." [el-Bakara, 2/189]

⁴⁷ "Ki bu işte senin yapacağın bir şey yoktur." [Âl-i İmrân 3/128]

⁴⁸ "Yolun doğrusu Allah'ındır." [en-Nahl 16/9]

⁴⁹ "Yolun eğrisi de vardır." [en-Nahl 16/9]

⁵⁰ "O gün tartı haktır." [el-A'râf 7/8]

⁵¹ "ikisinin arası bir yol tut." [el-İsrâ 17/110]

İşte azîzim sülûk kişinin kendisinden kendisine giden bir yol idiği sâbit ve muhakkak [s.8]oldu mu, zîra cenâbı Pîr kuddise sırruhu şu nutk-ı aliyeleri evâilini sâlik kelimesiyle tezyîn edip âşık ve sâdık ve mürîd ve muhibb ve dervîş elfâzıyla bed’ ve beyân buyurdular. Bundan anlaşılıyor ki herkes üzerine sülûk vecîhedendir.

Aizze-i kirâm hazerâtı sülûku derece-i evvelde ahlâka şart kıldıkları gibi ahlâkı dahi iki nev’e taksim ettiler. Birisi hamîde ve diğeri zemîmedir. Binâberîn sâlik hakka ve belki kâffe-i insâna tezhîb-i ahlâk kılmak ve halkına aşına bulmak ferâ’iz-i umûr-i mühimmedendir.

“إن الله خلقه وسيتيخلق من لقيبخلق في ما مع التوحيد دخل الجنة” hâdis-i şerîfi zuhûrunda cenâbı Sıddîk-ı Ekber radiyallâhu anh ve ardâhu hazreti risâlet-i pür saâdetten acaba bu halktan birisi bizde var mı yâ Resûlallah diye sormuşlar. Ol vakit fahr-i enbiyâ aleyhi efdalü’t-tehâyâ efendimiz, “Yâ Ebî Bekr, birisi değil belki cümlesi sende mevcuttur.” cevabıyla tebşîr ve tesrîr buyurdıkları haber-i mütevâtir ile sâbit ve muhakkaktır.

Bunlardan anlaşıldığına göre hazreti Sıddîk-ı Ekberin hulken tekâmül-i sülûk eyledikleri gibi, “من لقيبخلق في ما مع التوحيد دخل الجنة” kaydına nazaran dühûl-i cennete bile hulk-ı hasene şart kılındı. Bu sebepten hazreti Pîr kuddise sırruhu acilen “gelmek” manasını mutazammın olan “Gel ey sâlik” diye buyurdıkları davet maddesi işte burasıdır.

Gerçi ahlâk hakkında nice kütüb ve resâil telif ve tasnif olunmuş ve mekârim-i ahlâk ise ez-her cihet umûma talim ve tefhim kılınmış ise de mebâhis-i mesrûde muhâkeme ve tedkîk edilse hulk-i hasenenin mahmûd ve makbûl ve zemîmenin merdûd ü medhûl idiği ifâdesinden ibâret olup kişinin ahlâkı ne mahallinde ve ne makûle şeylerde ma’dûddur.

[s.9]Yani ahlâk denilen şey, neşe-i insâniyenin hangi merâtıp ve makâmâtına taalluk eden hâlâtındandır. Buna dâir mesâ’il, suret-i hafâda kalıp

ahlâkın fûrûâtından olan hüsn ve kubh bahsi, zikr ve tescîl ile kitaplar dolduruldu. Ama hiç bir kişi hakâik-i ahlâka vâkîf olamadı.

Sad hayf ki sad hayf kişi derece-i evvelde kendi halkına aşina olmak ve ahlâkının menşe' ve merâtib ve mahiyetini vicdânında zevk ve rü'yet etmek lazimedendir. Zira kütüb mütalâası ve hâriçten mülâhaza sâyesiyle bu umûr-i muhimmeye ârif olmak mümkün olamayacağından hazreti Pîr kuddise sırruhu “Ey sâlik gel bana da ben sana ahlâkın kâffe-i hâlâtı hakkında hak sözü söyleyeyim ve i'tâ-yı ma'lûmât eyleyeyim de ol vakit sen kendi hulkuna vâkîf ol da gör ki hulk-i hasene ne sûretle sana safâ-bahş eyler ve zemîme dahi kalb-i sâfiye ki teveccühle küdüret ilkâ eder.”⁵² diye “Gel ey sâlik diyem bir söz ki hakdır” buyurdular.

Merâtib-i sülûkdan ikincisi nefis idi “قَادِ طَوَارِكُمْ أَطْوَارًا”⁵³ nazm-ı kerîmi misdâkınca aizze-i kirâm hazerâtı bu nefse yedi tavr itibâr buyurmuşlardır. Ondan birincisi emmâredir; Buhl ve hırs ve cehl ve kibir ve haset ve şehvet ve gazab halât-i mezmûmesidir.

Ve ikincisi levvâmedir; lümme ve heves ve hevâ ve mekr ve ucb ve işret sıfatlarını hâiz olduğu cihetle burada umûm halk müşterek olup kalbinde zerre kadar hidâyet-i îmâniyyesi olanlar emmâreden levvâmeye terakkî ederler. Bütün bütün zülmette kalanlar hicâb-ı gûnâgûna mübtelâ olurlar meğerki nesîm-i hidâyet-i subh isti'dâdında vezân ola.

⁵⁴ “يَغْفِرُ لِمَن يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ”

Ve üçüncüsü mülhimedir ki ulemâ-i zâhirin nihâyet-i merâtib ve gâyet-i [s.10] makâmâtıdır. Sehâvet ve kanâat ve ilim ve tevâzu ve tevbe ve sabr sıfatlarıyla

⁵² Metinde “zevkan bilirsin” ibaresi azılmış ancak üzeri çizilmiştir.

⁵³ “Oysa, sizi türlü merhalelerden geçirerek O yaratmıştır.” [Nûh 17/14]

⁵⁴ “...(Allah) dilediğini bağışlar, dilediğine azap eder...” [Âl-i İmrân 3/129]

mevsûf olduğundan buna ilmü'l yakîn mertebesi dediler. Lakin bu fazîleti hâiz olmuş iken kişi emmâreye kadar tenezzül edebilir. Nitekim pek çok kimesnede vâki olmuştur. Bu sebepten burası mezâlik-i akdâmıdır diye itinâ kıldılar.

Dördüncüsü mütme'inedir; cûd ve tevekkül ve 'akl ve tevakkur ve 'ibâdet ve rıza ve şükr halât-i memdûhasından cihetle buna da 'aynu'l yakîn diye vasf kıldılar. Bu merâtîpten tenezzül vâki' olmaz.

Beşincisi Râziyyedir; kerâmet ve zühd ve felâh ve teverru' ve riyâzet ve zikr ve vefâ deyip ehlini tevkîr eylediler.

Ve Altıncısı marziyyedir; hulk ve telattuf ve takarrup ve hilm ve fikr-i safâ ve safâ-i muhammedidir ki kâmiller ehvâlidir. Ve Yedincisi dahi Nefs-i sâfiyye ile mevsûf olduğundan bu merâtîp kâffe-i makâmâtı câmi' ve buna hiç bir mertebe hâ'il ve mâni' olmaması hasebiyle "لَا حَال لَّاهِي عَرَفَ الْقَالَ" (Hâl kâl ile (sözle) tanınmaz) diye ehil ve erbâbına fehm u idrâkıı havâle kıldılar.

Bu evsâf ile müttesif olan merâtîbi nefsiyye ehli, firâk-ı nâciyye'den bulunacakları bedidâr olup yalnız emmârede kalanlar insân-i kâmile mulâkat birle tezkiyye-i nefis edemiyerek yani tevbe rucû'a muktadır olmaksızın kendilerinde mevt-i ızdırârî zuhûruyla ahirete ya'ni berâzih-ı rûhâniyyeye nakl ve 'azîmet ederler ise "يَوْمَ يَفِيءُ خَفِي لَاصٍ وَفِي تَشْوَنٍ فَوَجَا" (Naba, 78/18) (Sur'a üflendiği gün, bölük bölük Allah'a gelirsiniz) nazm-i kerîmi vecihle haşr olacakları hakkında Kâdî Beydâdının bu ayet-i şerîfi tefsîrinde tahrîr ve beyân eyledikleri hadis-i mufassal-ı nebevî üzre haşr olurlar;

قَالَ رَبُّ يَرْسَلِي اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَشْرُ عَرْشِ رَأْسِنَا فَمِنْ مَتِّهِ عَضَمٌ يَوْمَ صَوْرَةَ الْقِرْدَةِ

يَوْمَ عَضَمٌ يَوْمَ صَوْرَةَ الْقِرْدَةِ يَوْمَ يَرْسَلِي اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَشْرُ عَرْشِ رَأْسِنَا فَمِنْ مَتِّهِ عَضَمٌ يَوْمَ صَوْرَةَ الْقِرْدَةِ
يَوْمَ عَضَمٌ يَوْمَ صَوْرَةَ الْقِرْدَةِ يَوْمَ يَرْسَلِي اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَشْرُ عَرْشِ رَأْسِنَا فَمِنْ مَتِّهِ عَضَمٌ يَوْمَ صَوْرَةَ الْقِرْدَةِ
يَوْمَ عَضَمٌ يَوْمَ صَوْرَةَ الْقِرْدَةِ يَوْمَ يَرْسَلِي اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَشْرُ عَرْشِ رَأْسِنَا فَمِنْ مَتِّهِ عَضَمٌ يَوْمَ صَوْرَةَ الْقِرْدَةِ
يَوْمَ عَضَمٌ يَوْمَ صَوْرَةَ الْقِرْدَةِ يَوْمَ يَرْسَلِي اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَشْرُ عَرْشِ رَأْسِنَا فَمِنْ مَتِّهِ عَضَمٌ يَوْمَ صَوْرَةَ الْقِرْدَةِ
يَوْمَ عَضَمٌ يَوْمَ صَوْرَةَ الْقِرْدَةِ يَوْمَ يَرْسَلِي اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَشْرُ عَرْشِ رَأْسِنَا فَمِنْ مَتِّهِ عَضَمٌ يَوْمَ صَوْرَةَ الْقِرْدَةِ
يَوْمَ عَضَمٌ يَوْمَ صَوْرَةَ الْقِرْدَةِ يَوْمَ يَرْسَلِي اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَشْرُ عَرْشِ رَأْسِنَا فَمِنْ مَتِّهِ عَضَمٌ يَوْمَ صَوْرَةَ الْقِرْدَةِ
يَوْمَ عَضَمٌ يَوْمَ صَوْرَةَ الْقِرْدَةِ يَوْمَ يَرْسَلِي اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَشْرُ عَرْشِ رَأْسِنَا فَمِنْ مَتِّهِ عَضَمٌ يَوْمَ صَوْرَةَ الْقِرْدَةِ
يَوْمَ عَضَمٌ يَوْمَ صَوْرَةَ الْقِرْدَةِ يَوْمَ يَرْسَلِي اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَشْرُ عَرْشِ رَأْسِنَا فَمِنْ مَتِّهِ عَضَمٌ يَوْمَ صَوْرَةَ الْقِرْدَةِ
يَوْمَ عَضَمٌ يَوْمَ صَوْرَةَ الْقِرْدَةِ يَوْمَ يَرْسَلِي اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَشْرُ عَرْشِ رَأْسِنَا فَمِنْ مَتِّهِ عَضَمٌ يَوْمَ صَوْرَةَ الْقِرْدَةِ
يَوْمَ عَضَمٌ يَوْمَ صَوْرَةَ الْقِرْدَةِ يَوْمَ يَرْسَلِي اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَشْرُ عَرْشِ رَأْسِنَا فَمِنْ مَتِّهِ عَضَمٌ يَوْمَ صَوْرَةَ الْقِرْدَةِ

مجرد هم الى ساعين ان اسال طرلس لظاوال تبليغ لشل هواة وال مل عجن حق الله والتألب ينال خ الاء صدق رسول الله
ونطق بيب الله.

Terecüme-i hadis-i şerîfi nebevî

Sümme feserrahum kavlı-i ‘aliyyelerine cenabı risâlet pür sa‘adet efendimiz şu hadis-i nebevîlerini bizzat tefsîr buyurdular. Şöyle ki bi’lfeât kavliyle fitne ve temellük edenler maymun sûretinde oldukları hâlde ve harâm ehli bulunanlar hınzîr sûretinde oldukları hâlde ve fâ’iz ve nemâ alanlar başları aşağıya yüzleri üzre sürüldükleri hâlde ve hükmünde cûr ve izâ eden hâkimler kör ve gözsüz oldukları hâlde ve ‘ameline ‘ucp ve mağrûr olanlar sağır ve dilsiz buldukları hâlde ve kavilleri ‘amellerine muhâlif hoca ve ‘âlimlerin dilleri köklerine sarkıp ağızlarından irinler akarak dillerini çiğnedikleri hâlde ve komşularına ezâ ü cefâ edenler el ve ayakları kat‘ olmuş buldukları hâlde ve sultânu’l vakt’e muhâlefet ederek ‘aleyhinde nemmâm bulunanlar hakkında âteştin budaklara asıldıkları hâlde ve şehvât’e tâbi‘ olarak hakk-ı illâhi men‘ edenler ya‘ni sudûr-i ilâhiyyeyi tecâvüz eyleyenler [s.12]cîfeden çirkin râyiha ve fena kokularla mülevves buldukları hâlde ve kibir ve ‘azmet ile salınanlar kutrândan ma‘mûl derileri üzrine mulâsık ya‘ni sarılmış cübbeleri giydikleri hâlde haşr olurlar. İşte ‘azîzim hâli böylecedir artık neticesini sen güzelce fikr ve mulâhaza kıl buraya kadar ‘arz ü beyân eylediğim merâtib-i nefsiyyedir. Bundan sonraki iş‘ârâtımız nefsin mâhiyetidir.

Çünkü insan neş’e-i külliye-i ruhiye yani letâfet ve nûrâniyye ve infî‘âliyye-i mümkünüme ya‘ni kesâfet ve zülmâniyyeyi câmi bulunduğu gibi bir de mâhiyeti nefsiyye’ye mâlikdir. Zîra rûh nûrâniyeti ve kuva ve ‘unsur-ı zülmâniyeti intâc edip nefsi dahi şu iki emr-i meyânesinde isbât-ı mâhiyeti için bir mer’at-ı mahsûs olduğundan nefsin cihet-i zülmâniyesine mâhiyeti nefsi ve merâtib-i nûrâniyesine dahi kalptir dediler.

Binâberîn (Allahın ahlakıyla ahlaklanın) buyurulduğu missillü “من لم يولد على الفطرة فاعلم ان شرا ما خلق الله” hadis-i şerifi mısradakınca cenâbı hak ve tekaddüs kalb’ şu iki emr-i meyânesine hâkim kıldığı hâlde halk ü icâd

etmiştir ki cihet-i nûriyyeden münbe‘is nûrâniyet ve kuvâ-yı ‘unsuriyye’den mütevellid zülmâniyet-i nefsin mâhiyeti ‘ayânında zâhir olduğundan ve kalbin şeva‘ibinden bir şube-i hâs bulunduğundan (ya‘ni sırr-ı kabz ü bast) bu kalp cemâl veya celâl sırr-ı tecellisi ile her-ân mütecemmi‘ olmaktadır.

Ve zülmet yeni mâhiyet-i nefsiye kalbe müstevî buldukça nûrâniyet ya‘ni şerâfet rûh’a perde-i hafâ ve hicâpta mestûr olup kalbin mâye-i zâtiyye ve vaziyet-i kadîmesine hülel ü ilel dârı olarak zülmet tezâyüd ve terakkı ve nûrâniyet tenezzül ü tedenni edip şerâfet-i nûriyye’ye kalpte mefkûd hükmünü alır, bir taraftan zülmet ve hayâli ve diğer cihetten husûle gelmez âmâl-i kalbi kuyûdât’a isâl ederek nice nice hayâlât-ı hâm ile şu kalbi takallüp etmeğe başlar ve tabâyi‘-i ‘unsuriyye’ye bu tekvînât [s.13]sirâtiyle mu‘tedil bu hâne mizâç dahi bozularak nihâyet hayvâniyet neticesi olan hevâyi nefsâniyye ve şehvâniyye’ye mübtelâ olur. İşte şu tenperverlik arta arta ve mizâç bozula bozula kalp tahsîle-i zülmeti intâç edip ne kadar na-meşrûh hâlât ve arayış kişi yavaş yavaş irtikâb’e cür‘at ederken bütün tabâyi-i halkiyye’nin inhirâfı ve zülmetin kalpte bekâsı sayesidir. Böyle olan kişinin ahlâk-ı hüsnesi heman-dem zemime’ye tebdîl ve zemime suver-i mücessemesi bu hâne kibir ve ‘ucb ve hased ve ‘uşret ve kazab ve’lhâsil ne kadar halk menhûse ve arayışına cümlesi o kalpte te‘yîn ve zuhûr eder, işte buna **Nefs-i Emmâre** ve aralıkta zülmet ref’ olur da nûrâniyyet yüz gösterirse ona da Nefs-i **Levvâme** ve nûrâniyet ekseriyetle zuhûr eylerse ona da **Nefs-i Mulhime** ve kalp vaziyet-i kadîmesini bulur ve hemîşe mazhar-ı nûrâniyet ve safâ olursa **Nefs-i Mutmeinne**, **râziye** ve **marziye** ve firâk-ı Muhammediyye ve meşreb-i celîle-i mukaddese-i Mustâfaviyye ile kesb-i teşerruf ederse buna da **Nefs-i Sâfiye** derler.

Bu nefsin bâlâda beyân kılındığı üzere merâtip ve mâhiyeti olduğu gibi bir de menşe’âti vardır. fakîr şu üç mesele-i mühimmenin ya‘ni ahlâk ve nefis ve rûh hakkında zeyil-i varidât-i seferiyye nâmıyla bir risâle-i mahsûse kaleme aldım en elzem olan nokta ve hâlatından her birerler için başka başka mebâhıs-ı kesîre serd ü beyân ve evvel bâbde edille-i kat’iyye irâd ü ityân ederek merâtip ve mâhiyet ve menşe’eti yazdım. Bundan hikâye-i Attiyye-i Sübhâniye nâm matbû‘ risâlemizin

otuz yedinci varakasında bir mıkđârıcık serâhat ettim. Artık şimdi burada tekrâre lüzûm yokdur. Şu merâtıp ve makâmat ve hâlâti bizzât nefsinde seyr ü sülûk eden zevk ehli ‘uşşak bilir.

Saklasam hâli velî renc-i elemdir bana kim Keşfi ise nice bin derlü belâyı mübrem

[s.14]Hezâr görülmüştür ki tenperverliğe mübtelâlar. Ramâzân-i şerifte birkaç sâ‘at sâ‘im olarak nûrâniyet-i kalbiyye’ye muvakkaten mâlik olmasıyla câmi‘-bi-câmi‘ cemâ‘at’e devâm ve akşamı iftâr ederek hayvâniyyet’e mürâca‘at ederse en medhûl olan mahallerde bulunmağa ikdâm ve zülmet-i kalbiyyesini teşdîd ve tecdîdine ibrâm eder bu tenezzülât’e esbâb-ı müstakille olan kesâfet-i kalbiyyesi ve ‘ibâdete sevk kılan letâfet fû‘âdiyesidir. Zîra cenâbı hak ve tekaddüs her bir şeyin hâlik-i hakikisi bulunduğundan şahsı mu‘ayyenin cümle derece-i isti‘dadâtına göre tecelli etmek şân-i ulûhiyeti muktazasıdır. Binâberîn pîrân ve mürşidan hazrâtı bulmakla ilel-i maneviyye ile malûle her hâlû-kârde çâre sâzz şifâ ü devâ oldular da sûri ve manevî masâ’ipten kurtardılar onun için seyr ü sülûk etmek ve hemîşe sohbet ehli ile kesb-i teşerruf eylemek farâ’iz umûr-i mühimmedendir. Bu sebepten hazreti pîr kuddise sırruhu sâlik-i sâdıkını musâhabet’e celb ve huzûrlarına da‘vet hakkında Gel ey sâlik dediler. Egerçi fezâ’il-i nefsiyeye nâ’il olmak ve rezâ’il halâtından kurtulmak ârzû edersen “Ey sâlik gel bana da onun memdûh ve mekdûh bir hâne ehvâlini birer birer sana beyân ve her bir Mu‘âmalâtını başka başka zıkr ve ‘iyân edeyim ol vakit nefsinde zevken ve yakinen vâkıf ve ‘ârif ol ve rabbini bil ona göre hareket kıl. Zîrâ kütb-i mutâla‘asıyla bu emr-i mühimme aşinâlık hâric ez tavk-i beşerdir diye cenâbı pîr kuddise sırruhu “Gel ey sâlik diyem bir söz ki hakdır” dedikleri işte burasıdır, “İşitir hakkı şol kim hak kulakdır” buyurdıkları dahi şu hadis-i nebevîdir çünkü rezâ’il-i nefsiyede kalanlar bilahire hecîl ve rezîl olacakları şüphe’den biridir. Merâtib-i sülûktan üçüncü derece bu hâne kalptir. Hakikate bu kalp mahzen-i tecelliyât-i ilâhi ve esrâr-i ‘acibiye-i nâ-mütenâhi bulunmağa ahak ve alyakdır. Zîra bunun fevkinde heyet-i [s.15]mecmû‘a-i insâniyye de bir mevki

istikhâk daha halk olunmadı. Bu sebepten “kalbü’l mümini beyitullah” “**قل بال مؤمن بيت**” (Mü’minin kalbi Allahın evidir) buyulmuştur.

اغتم أن الله تعالى جعل القلب نبي سبعة أطوارا. قال الله تعالى ((قد دخلتكم أطوارا)) (بال طور الأول
قل قلب هو الصدر وهو محل جوه نور اسالم. قال الله تعالى) أه في شرح الله دره لال س لاف هو نبي نور
(Zümer, 39/22) من به ((.)) (Allah kimin gönlünü İslam'a açmışsa o, Rabbinden bir nûr
üzerinde değil midir?).

‘âriflere m‘arifet-i hak sadren-‘an-sadr nakl olunur dedikleri işte burasıdır.
قل قلب و هو معدن و هو معدن ‘deni nûr’ulimân kâl’ellahu te‘âla نور النبي مان. قال الله تعالى

‘âriflerin kalbine Allah, iman yazmış) (Mücâdele, 58/22) (İşte onların kalbine Allah, iman yazmış) ‘irfânın haktan bir ân içere mahcûp kalmadıkları buradandır.

Yusuf, 12/30) غاف وهو معدن من صفا خلق الى شفقة عليه. Ves’sâlis;

Yusufun sevdası onun kalbine işlemiş!) (Yusufun sevdası onun kalbine işlemiş!) mürşidân
hazerâti anadan ve babadan buldukları bundandır.

Ver’râbe; (Necm, 53/11) في واد وهو محل الرؤية والمشاهدة. قال الله تعالى (م اكذب الفي واد ما
(Gözleriyle) gördüğünü kalbi yalanlamadı) ‘âriflerin cümle keşfiyâtı kat‘en
tehalluf ve tebeddül etmez dedikleri burasıdır.

Vel’hâmis; وهو معدن ال حاضرة ال لية و خا صر ب ت على لبي س عيه م صة
haysiyetü’lkalb vehuve ma‘denü’lmuhabbeti’lhazreti’l ilahiye ve
hâssun bihi teâla lâ yesiu fihi muhabbetu’lhulûk ebeden ve sermeden urafâyı icâd ve
i‘dâm ilmî burada ihsân buyrulur.

Seyidü’lkalb وهو معدن ال لطيفات ال غيبية والعلوم ال هيئية و في ع ال حكمة ال لية Ves’sâdis;
(Bakar; 2/31) و خ ز لة اسرار ال ص مية و محل ن ل س م ا ل طرفات. قال الله تعالى
(Allah Adem'e bütün isimleri, öğretti.) ‘urefâyı ‘irfân-i hakîki burada ihsân
kılınır.

مجاله قلب وهو معدن نظير تجليات الالهي ذاتا وحيوات اوس قول متغلى Ves'sâbe;

((ولقد كرم ربنا بني آدم)) وهذه الكرامة مخصصة وصفياني آدمي سأل مخلوق سوى الالهي ان في ه مدخل
(Biz, hakikaten insanoğlunu şan ve şeref sahibi kıldık.) (İsra, 17/70)

mürşidân ve a'izzet-i kirâm hazrâti irşâd makûrbet 'aleyhisi burada ihsân olunur.

mer'ât-i insâniyye cümle الوقل بفي بدن الالهي ان بتميلة العرش في علم الصغرى ([s.16] 'avâlimi muhîd edeni buradandır.

(neş'e-i insâniyye zât ve sıfâtı) والعرش محل ظهور صفته لرحملي في علم الخبير) cümle mustahak bulunduğu bundandır.

(nefsin menşe' ve merâtib ve merâtip) والعرش في بدن الالهي ان بحسب الكمال افة خزينة النفس) mâhiyeti kalp edeni bundandır. İntehâ.

قال اللهي صلى الله علي هوسلم) ان في جس د بدن آدم لضعفة انضزل حتصل حب ه اسطرال حرد و إذا
bu hadis-i şerîf iki ciheti müştemeldir; birisi selâhdır; muntec-i lütf ve felâh ve digeri fesâddır; bâ'is-i zülmet ve nedâmet. Binâberîn bu kalbin merâtib-i hâliyesi ilâ gayri'n-nihâye işte min gayr-i haddin bu bâbda bir mıkdarının zikr ve cur'at olunur. Şöyle ki; cenâbı hak ve tekaddüs hazretleri bu kalbe bir safâ bahş ve 'itâ buyurmuştur ki o sâyede hazret-i 'ilmiye her ân onda cilve nemâdır. Onun için طفال عین içere seyir ve surûr ve güne gün fuyûzât ile mesrûr olur kendisinde bir güne ruy'et hâsildir, göz ile olan müşâhede neş'esinden azâde ve elfâz ile mütekellimdir. Hurûf ve esvât envâ'inden istifâde kılınan m'ânî-i mürekkebe-i lisâniyye cinsinden varsite ve 'ilmî ise ta'lîm ve tefhîm vasıtasıyla olmayıp mahsûl-ı mücerrede-i 'ilmiyesiyle pîr estedir çünkü suver-i 'alâ'ik ve şûnât-i halâ'ikten (tevhîd ve 'irfân sayesiyle) bi'lkülliye tathîr olmuş ve derece-i safâ lütf hakla kendisinde bakâ bulmuştur.

Bundan daha ileri bahs ve beyân egerçi hâli ve kalem-i abîdanem müsâ'it ise de tatvîli bâdi olacağından bu kadarla iktifâ kılındı (العارفي في ه الإشارة) . Ya'nî; 'ârife

işâret kâfi gelir. Cenâbı pîr kuddise sırruhu “Gel gel bana ey sâlik...” (ليس عري أرضي ولا) (برمائي ولحلي سعن ويقلب عدي esrârını hâ’iz olan ve mazhar güne gün fuyûzât bu hâne şu lahm paresinden [s.17] ‘ibâret olan kalbimden seni haberdâr ve zevk ve şevfinden behrevâr edeyim de serâ’ir-i kalbinden sen de ona ve teveccuhla nazargâhla olduğunu bilesin diye “Gel ey sâlik diyem bir söz ki hakdır” buyurdıkları işte burasıdır. Dördüncü derecede sülûk mertebe-i rûhiyededir elâye ولقد دخلنا الإسنان من اللة من طين ثم جعلنا من طين ف يقرار لم يثبت من خي ن الن فة علق ف خي نال ع لقة ض غف خ ل ن ال ل ض غة عظام ل ي ا م ف ك س ر ن ال عظام ال ح م ث من أش ل ا خ ل ق ا آ خ و ف ب ا ر ك الل ا ح س ن ال ع ل ق ي ن ث من أك ب ع د ذ ل ك ل ي و ن ث من أك م ي و م) ayet-i celîli ile hilkat-ı hey’et-i mecmûa’-i insâniyye birinci derecede tîn ve ikincide nutka ve üçüncüde ‘alaka ve dördüncüde mudka ve beşincide ‘ızâm ve altıncı lahm ve yedincide neş’et-i âhir ki kâffe-i beden tesviyye puzîr-i ‘urûk ten olarak ‘nass-i kât’î vecihle kâbil nefha-i rûh olup ve rûh dahi şu mertebe-i hilkat-ı vucûdiyye gibi yedi mertebeye hâ’iz bulunduğudur. Birincisine hayât-i hayvâniyye ve ikincisine rûh-i ızâfiyye ve üçüncüsüne hayât-i sâriye ve dördüncüsüne rûh-i kesîf ve beşincisine rûh-i latîf ve altıncısına rûh-i eltaf ve yedincisine ise rûhar’-rûh diyerek tekmîl-i merâtib-i rûhiyyeye bu yolda ‘itibâr ve beyân ettiler. Binâberîn mürşidân ve pîrân hazrâtı neşe’-i rûhiyyeden haberdâr olan sâlikâne yedi esmâyi birer birer ıktızasına göre telkîn ve ta’lîm ve tefhîm buyurdıkları bu sırra müsteniddir. İşte hükemâyi mütakaddimîn ve felâsife bile şu merâtib-i rûhiyyeden öncü kabûl ve ikrâr ve **DERVİNİ** redd ve inkâr edip mukir oldukları hayât-i hayvâniyye ve hayât-i [s.18] sâriye ve rûh-i ızâfiyedir ki bunlar me’kûlât ve meşrûbât neticesinden istihsâl olunmuş bir nev-i kuvvet asâri olup bilcümle zi-rûhun ‘urûk ve asâbını ve emzece ve kuvâsını ez her cihet himâye ve telîf eylediğinden hükemâ bu kuvveti mebd’-i hayât ve bundan ya’nî me’kûlât ve meşrûbâttan munkatî’ olmak mutlak zi-rûh için bâ’is-i memâttır dediler. Vâki’an kuvâ-i beden ve ‘urûkten bu sâyede zende ve bu mu’âmeleden azâdeler câm merki nûş edip merde oldular. Bu sebeptendir ki şu kuvvet demm ve bedenle yek vecûd olması ve münâsebet-i hakîkiye peydâ zannı ve kuvvetsiz beden ve bedensiz demmin bir ân kıyâmi nâ kâbil bulunması cihetle ki: bu kuvvetin sûret-i cüsmâniyesi olan demme rûh ve bedene esbâb-i rûh nâmıyla yâd ve muhafazası vesâ’ilini fenâ-i isbât ve işhâd birle beden ve demme hizmet lâbûd ettiğini emrinde berâhîn ve edille

irâd ettiler. Çünkü ‘aklın idrâk edebileceği mâdde fann-i tıp olup hâriç ez ‘ukûl zuhûr eden funûn-i hükmiyyeye bir tâ’ife inkârına ve diğeri tabâyı‘-i halkiyye ahkâmına ve âhiri meşî‘et-i hükmiyyeye ta‘lik edip bunlar üç fırka oldular. Derece- i evvelde bu hâne gâfile yalnız nebâtâtta tesîrâtte kaldı. Ve ikinci râdede olanlar eşyâda tevettür- i tabâyı‘-i hulkiyyeden nazarıyla tabi‘ate hasr kıldı. Ve üçüncü fırka ise cümle te’sîrâti meşî‘et-i hulkiyyeye kayd eyledi. Derece-i evveldekiler hakimiyyûn ve sâniler tabi‘iyyûn ve üçüncüler dahi meşşâ’iyyûn oldular. Vâki‘an eserden mü’essire ve mevzû‘dan sâni‘e ve halkdan hâlîka intikâl, hikmet ve istidlâl muktazası ise bu fenden asl-i maksad hakâ’ik-i eşyâya ma‘rifet hasl ve peydâ etmektir. “رُقِّدْتِغْلِي الْقَامِلَ” ayet-i şerîfi mısdakinca bu hikmet hazreti Lukmân ‘aleyhisselâm efendimize mevhûbun-min ‘indil’lâh buyurulan hakâ’ik-i eşyâ, ‘ilmîdir ki kâffe-i mevcûdât ve [s.19]eşyâya esmâ’yi nâ-mütenâhiyi ilâhinin bahş ve i’tâ eylediği fuyuzât ve teclîs olup her birşey kendi hâl ve hıkatıyla vahdet-i zâtiyeye ibrâz edip saltanet zuhûr hâlikiyetini (ol vâsite ile) meydana koyarak şeref ve şân-i celîle risâleti tebyîn etmektedir. İnşallahu te‘âla buna dâ’ir mebâhis ayete gelir işte bu cümleden mü’min ve muvehhid olanlar hikmet kazandılar ve münkirler tenezzül ederek eşyâdaki esere aldandılar da لَا تُفْلِحُوا إِلَّا شِرْكًا سِرِّينَا vâkıf olamadılar. Rûhun mesâ’il-i şer‘iyesi bahsine gelince ‘asr-i sa‘âdet hasr-i cenâbı risâlette bir gün Ebû Cehil huzûr-ı pîr-i nûr-i celîle-i fahri’lmurselîn dâhil olup rûhun kemmiyet ve keyfiyet ve hâlâtından bahse girişerek hezâr kıl ü kâla ictihâd etmiş. Olvakit “وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي وَمَا أُوتِيتُمْ مِنْ لَعْنِ الْأَوَّلِينَ إِلَّا لَمَّا سَأَلْتُمُوهُمُ الْغَيْبَ وَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ” ayeti kerîmi şer’î vârid oldu. Burada sâ’il Ebû Cehil idi. Zîrâ sâ’il-i mühimme-i rûhiyyeninkine ve hakâ’ik ve dakâ’ikine vâkıf ve mütteli‘ olmağa kat‘en kendisine isti‘dâd olmadığından cenâbı hak ve tekaddüs hazretleri fahr-i ‘âlem sellallahu ‘aleyhi vesellem efendimize “قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي” kavli-i celîli ile cevâp vermelerini emr buyurdu. Burası Ebû Cehlin ‘adem-i isti‘dâd ve kâbiliyeti müşîrdir وَمَا أُوتِيتُمْ مِنْ لَعْنِ الْأَوَّلِينَ nâzım-i kerîmi dahi cenâb risâlet ‘aleyhi efdalut’-tehiyye efendimiz hazretlerini bizzât taltîfidir. Bu takdîrce لَعْنِ الْأَوَّلِينَ laftz-i şerîfindeki istisnâ ‘ilimden olmayıp muhâtap ve sâ’ilden etdiğini cihetle Ebû Cehile ‘ilim-i rûhtan verilen قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي kavli-i şerîfinden ‘ibâret idi. İşte “قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي” kavlinde olan hitâp Ebû Cehlin ‘adem-i isti‘dâdını beyân eylediği gibi “وَمَا أُوتِيتُمْ مِنْ لَعْنِ الْأَوَّلِينَ” nâss-ı kâti‘yi şeref ve şân-i celîle-i risâleti kât ender kât tekrîm ve

tebcil etti. Heykel-i mecmu'ayı âdemiyenin tekâmîl-i vücûd-i hulkiye eylediğinden sonra neftehu rûh kılındığı müslüm [s.20] olup rûh mes'ele-i mühimmesi dahi merâtib-i insâniyye cümlesinden bahsî inşallahu te'âlâ ayete tahrîr ü beyân edeceğim hadis-i müfessel-i nebeviden tamamıyla ma'lûm olur.

Hazreti pîr kuddise sirruhu ey sâlik gel bana da rûhun neş'e-i külliye-i insâniyye merâtibinden olduğunu rûhâniyet-i kudsiyem ile sana zevk ve müşâhede ettireyim olvakit sen keyfiyet-i rûhiye ve tecelliyât-i ilâhiyyeden haberdâr ol diye gel ey sâlik diyem bir söz ki haktır buyurdular. Beşinci derecede sülûk serde idi Elâye
“ إِنَّ اللَّهَ لَا يَخْفَىٰ عَنِّي غَيْبُ الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ ۚ هُوَ الَّذِي يُضَوِّكُم بِاللَّيْلِ وَالنَّجْمِ الْكَائِمِ بِالضُّلَىٰ ۗ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ ”
ayet-i şerîfi vecihle cenâbı hak ve tekaddüs hazretleri sır ve aşikâreden ler bir şeyi 'alîm bizzât bulunduğu cihetle hak için sır olamayıp olsa olsa hakkın sırrı vardır. Bu da fahr-i 'âlem sallallahu 'aleyhi ve sellem efendimiz hazretleriyle hemîşe kâ'im ve dâ'im olup vücûd-i âhirin bunda kat'en ve kâtiye-i medhali yoktur. Bu sır istilâhât-i sûfiyyedendir vâris-i celîle-i nebevî olan mürşidân ve a'izzet-i kirâm hazrâtine mulâkî olanlar ve onda ifnâyî vücûd eden bazı 'aşıklar bu sırdan haberdâr oldular da vâkıf-ı esrâr bulundular. Bu sebepten sûfi lisânında sır ve lisân-i şer'de hidâyet ve hükemâ 'indinde fazîlet-i tabi'at diyerek birer lafz ile kâle aldılar. Ma'nen cümlelerin maksadı bir ve lafzen belediklerine muğâyirdir. Onun için rûhtan haberdâr olanlar sırra aşînâ bulundular a'izzet-i kirâm zi'l-ihtirâm hazrâtı bu sırrı beşinci derecede merâtib-i insâniyye cümlesinden 'add ve 'itibâr ederek buna dâ'ir olacak mebâhisi ehliinden derig etmeyip sadren-'an-sadr ta'lîm ve tefhîm ve icâbine göre kâle bile aldılar. Binâberîn hazreti [s.21]pîr kuddise sirruhu ey sâlik gel bana da bu sırdan seni haberdâr edeyim gör ki sende hudâyî müte'âlî hazretinin nice nice garîp esrârî vardır diye gel ey sâlik diyem bir söz ki haktır buyurdular. Altıncı derecede sülûk ihfâdadır : قال الله تعالى بلسان حبيبه:

لا يزال عهدي يا ربِّ الـايـبـالـقـلـي حـى أـجـفـا إذا أـجـتـه لـقـتـسـامـعـه الـذي يـلـي عـبـه ويـصـر له الـذي
”عـبـي ربـه وباده للـي عـلـطـشـبـه ورجـاه للـي يـاشـبـه“ bu hadis-i kudsi kurb-i nevâfil merâtibini müş'iridir. Bu bâbda sarâhat buyurulan fezâ'il ve kemâlât neşe-i insâniye manzilesinde zuhûr eden fuyûzât-i ilâhiye envâ'inden cihetle hazreti pîr kuddise

sirruhu ey sâlik bana gel de şu kurb-i nevâfil esrâr-ı mâlâ nihâyesini birer birer sana t'arîf ü beyân edeyim olvakit şerâfet-i âdemiye ki gör ki hak ne derecede yakındır diye gel ey sâlik benim bir söz ki hakdır buyurdular. Yedincide sülûk dahi ihfâdadır قال الله تعالى بلسان صبي: عدي اخرج بصفتي من الرفق رآني ومن أبعثك أبعثني ومن أطاعك أطاعني “ صريف من أهل “ bu hadis-i kudsî dahi kurb-i ferâ'iz esrârını müştemildir. “الجنة لا يبيت لرب ع م .bu hadis-i şerîf mısdakinca cennet ehlinden bir tâ'ifeyi cenâbı hak ve tekaddüs bir nefiste bile muhtecip olmadı. Zîrâ bunlar nazar-i dâ'im ve lezzet-i kadîm ile hemîşe hak nâzir dediler. Onun için “ لَمْ يَلْمِ لَكَ ذَةَ النَّظَرِ إِلَى وَجْهِكَ مَبْدَأً وَ ” “ظنم أوردار م بدأ ” buyuruldu. Bu nazarda te'kîd vâki' olduğunun hikmeti hazreti hakkın öyle (ârif) kulları vardır ki bunlar her hangi merâtip ve makâmât ve hâlâtta bulunsalar nazar-i lezzetle nâzirdirler. Bu sebepten âriflerin nefsî tesbîh ve nevmî 'ibâdet ve 'urfâye kat'en gaflet yoktur. Ve lev ki nâ'im hâlinde bulunsalar ve mahcûplar ise her ân nâ'imdirler her ne kadar yakızada olsalar bile dedikleri قَائِلُكُمْ وَ النَّارِ [s.22] nazm-i kerîmi sırrına müsteneddir ka'be-i mu'azzeme bir noktayı mu'ayyenede vâki' olmuş iken kasden musallının kibleden inhirâfî mafsed-i salâtıdır. Ve harem ka'beye duhûl edenler her hangi cihetten dilerse edâyi salât eylemesi câ'izdir. Mazhar-ı 'irfân ola meyânlar burasını idrâk edemeyip derlü hayâlâta sâlik ve mezâyâyâ zevk edenler ma'rifet-i hakka mâlik oldular. Onun için hazreti pîr küddise sırrahu ey sâlik bana gel de şu kurb-i farâ'iz esrârıyla senin zâhir ve bâtını pür nûr-i surûr edeyim olvakit merâtib-i insâniyyenin ne kadar 'âlî ettiğini biliyorsun diye; Gel ey sâlik diyeyim bir söz ki hakdır İştir hakkı şol kim hak kulakdır buyurdular.

Hadis-i hakdurur hak söz hakikat Egerçi söyleyen dildir dudakdır

Cenâbı pîr küddise sirruhu ol ki beytinde sâlikâne bir nutk 'inâyet edeceklerine v'ad buyurmuşlar idi. İşte şimdi bu beyti ile sıbkat eden v'ad 'aleyhleri incâzına 'atf-i makâl himmet ederek Hadîs-i hakdurur hak söz hakikat Egerçi söyleyen dildir dudakdır buyurdular. Buradaki hadîs lafzî hak kelimesiyle vasflendiği cihetle maksad ayât-i celîle etdiğini muhakkak ise şeref vârid olan altı bin altıyüz altmışaltı 'aded ayet-i kerîmenin 'aceb hangisidir hâl-i müşkilât vesîle ve ızâh

أَخْرَجَهُ إِلَى الْوَيْفِ فَجَعَلَ فِي سُرِّيَّةِ الْمُرْسَلِينَ وَغَنَامِ الْفَتِيانِ وَرَاحِمَةَ الْوَعَالِيينَ وَقَلْبًا لِلْغُرَامِ حَمِيمِينَ. فَلَمَّا انْطَارَ الْبَدَاءُ
عَجَزَ فِي لَيْلِيهَا جَلْبَر. صِرَاطًا لِلرَّسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

Bu hadîs-i şerîfî Nusûsu'l-hikem şârihî sûfiyevî Bâli Abdullah Efendi hazretlerin ebeveyn-i sâdet-i risâlet hakkında kaleme almış oldukları Matâli'un-nûr nâm kitâbı 'aliyyelerinden istinsâh ettim. Şu hadîs-i nebevî dört mesâ'il-i mühimmeye müştemeldir. Ondan birisi nûr-i zâtîyye. İkincisi tahlîk-i 'avâlim. Ve üçüncüsü keyfiyet-i zuhûr-i eşyâ. Dördüncüsü dahi neş'e-i merâtib-i fezâ'il-i insâniyyedir. [s.25]Mafhar-i 'âlem sallahu 'aleyhi vesellem efendimiz hazretleri "عَلَّمَهُ مِنْ نُورِهِ" kavli-i 'aliyyeleriyle mahzen-i esrâr-i nâ-mütenâhî-i nûriyye-i ilâhî buldukları "مَنْ وَرَّثَنِي لَيْلِيهَا جَلْبَر" diye hadîs-i şerîfleri evvelinde hazreti Câbire sarâhat buyurduktan sonra "عَلَّمَهُ فِي كُلِّ عَجْرٍ وَرَاحِمَةَ الْوَعَالِيينَ كَلِّ شَار" kavli-i celîli ile o nûr mukaddese-i Muhammedilerinden kâffe-i 'avâlimin hilkat-pezîr hüsnü hitâm olduğunu tebyîn eylediler.

"وَجَعَلَ عِلْمَهُ قَلَامًا مُقْدَامًا فِي قِيَامِ الْقُرْبَانِي شَرَّ الْفَسْرَةِ" kavli-i şerifinden

"مَنْ انْطَارَ عِلْمَهُ فِي كُلِّ عَجْرٍ وَرَاحِمَةَ الْوَعَالِيينَ كَلِّ شَار" nutk-ı mukaddesesine gelinceye kadar olan kelîmât-i 'aliyyeleriyle 'avâlim-i 'ulviyye ve mükevvinât-i eşyâ'nın vücûd-i pîr cûd-i risâletten cilve-sâz zuhûr ve burûz olmakta talkîn kıldılar.

"عَلَّمَهُ قَلَامًا مُقْدَامًا فِي قِيَامِ الْقُرْبَانِي شَرَّ الْفَسْرَةِ" kavli-i şerifinden "وَرَحِمَ قَلْبَ الْغُرَامِ" lafz-ı cilîlene mûnteha oluncaya değin vârid olan kelîmât-i nebeviyye ile merâtib-i hâsse'lhâs-i insâniyyeye vasf buyurdukları cihetle, cümle enbiyâyı 'izâm salavât 'alâ nebiyyinâ ve 'aleyhimusselâm efendilerimiz hazrât 'alâ merâtibihim müşkât-i celîle-i Muhammediyyeden ez her cihet mütecemmi' oldukları gibi kâffe-i evliyâ ve şühedâ ve sulehâ ve mükevvinât-i eşyâ bile o nûr 'aleyhe ihâtasında hemîşe müştêhîlik olup 'arştan ferşe ve zerreden şemse cümle mevcûdât hakîkatu'l-hakâ'ik-i Muhammediyyeden sâyebân olmakta edükten bildirdiler. Onun için cümle pîrân ve mürşidân ve a'izzet-i kirâm hazrât-i fahr-i 'âlem efendimizin bâtın ve manevîleri mer'at-i zât-i hak ve sûver-i hulkiyye ve zevâhir-i

mukaddeseleri cümle ‘avâlim ve eşyâ için mübtedâ ve mecrâyı mutlaktır dediler. “ وَمَا لِي بِهِ ” nazm-ı kerîmi şân-i celîle-i risâletlerinden şâhid-i ‘âli’l-‘âlîdir. “ ” hadîs-i nebevîyyelerin min-‘indillah mazhar oldukları şerâfetin muhbir-i sâdikıdır.

[s.26] “ يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ ” kavî-i şerîfi fezâ’il-i celîle-i nebevîyyelerinin hâkim bi’lfiil olmak üzere şeref nâzil oldu. Cümle müfessirîn bu ayet-i celîlenin hiccet-ül-vedâ’ları mevsiminde nuzûl eylediğini müttefikan beyân ettiler. Çünkü “ مِنْ رَأَيْكَ رَأَى رَأَى لِحَقِّ ” hadîs-i şerîfi buyurulduğu gibi “ ” hadîs-i nebevîyyeleriyle cümle sahâbe-i kirâmı bu ayet nuzûldan evvelce tebşîr buyurmuşlar idi. Binâberîn cebel-i ‘ârafât hocayı ‘âlem (s.a) efendimizin şerâfet-i suverîyye ve manevîyyeleri suver-i mücessemesi olduğundan cümle-i sahâbe hazrâtı o avânda Allahümme lebbeyk lâ şerîka leka nidâsıyla feryâd zen-tasdîk ve şükr-i mehmedet olarak vâkıf-i serâ’ir-i ‘ârafât ve vakfa-i hakîkî bulundular. Onun üzerine “ لَقَدْ كُنْتُمْ لَكُمْ وِثْقًا وِثْقًا وِثْقًا ” va’-d-i kerîmi şeref zuhûr etti. Marzat-ı ilâhiyye ise ancak kâffe-i sahâbe-i kirâmın vâkıf serâ’ir-i vakfa-ı hakîkî bulunmalarına ve elbette ve merhûn bulunduğu cihetle dîn-i -i Muhammedî işte bu sûretle tekmîl oldu. Ve nûr-i mukaddese-i Muhammedî kâffe-i enbiyâyı ‘izâm efendimiz hazrâtı a’yânına نزل لِيْبَعِدَ hadîs-i nebevîyyeleriyle “ نزل لِيْبَعِدَ ” hadîs-i nebevîyyeleriyle “ ” hadîs-i nebevîyyeleriyle bi’lahir sarâhat buyurmuşlar idi. İşte şu nûr-i ‘aliyyedir ki cümle enbiyâ-i hazrâtı bizzat onu rû’yet ve müşâhedesine ez cân ü dil tâlip ve râgip olup mübtelâsı buldukları mesâ’ip gûna güne kerdân dâde-i rızâ oldular. Bu cümle-i cemîleden cenâbı Adem (a.s) efendimiz müstağrik olduğu ni’am-i cennâtı terk ve fedâ ederek ‘uryân ve zâr-i güryân sâhe-i dünyaya kadem nihâde-i rağbet buyurdular.

Duyunca mukaddem-i teşrîfin Adem salb-i pâkinden

Değişti habbeye bağı cinânı yâ Resûlullah.

[s.27]Nâbî merhûmun şu beyti bizim iş’ârâtımızı te’yîd eder. Ve Nûh necî-yu’llah efendimiz dahi dû-çârî buldukları Tûfân belâdan vücûd bir cûd-i

Muhammedî sâyesiyle sâhil-i necâte çıktı. Ve cenâbı Halîlullah efendimizin dahi geriftâr oldukları nâr-i nemrûd nûr-i mukaddese-i risâlet sermâyesiyle mübeddel envâr-ı hadâ'ik-i cennet oldu. Ve Musa kelmü'llah hazretine inzâl buyurulan kitâb-ı müstetâpta nâm nâme-i risâlet zikr ü tescîl buyurularak şeref ve şân fahr-i 'âlem tekrîm ve ta'zîm kılındı. Ve mi'râc sa'adet-i intâc risâlette hocayı 'âlem efendimiz bizzat istikbâl etmek ve hürmet-i mahsûse 'arz eylemek üzere cenâbı 'Îsâ semâya ref' buyuruldu. Kezâ ve kezâ taraf-i zî şeref hakktan ne kadar enbiyâ b'as ve esrâ buyurulduysa cümlesinden zuhûr eden hârik-'âde halât-i fahri'lmürselîn efendimizin mu'cize-i bâhireleri asâri bî-iştibahdır. Zîrâ bâlade müfesselen tahrîr ve beyân eylediğim hâdis-i nebeviyyeleri buna şâhid-i kâfi ve sened-i kavîdir. Onun için cenâbı pîr kuddise sırruhu Hadis-i hak durur hak söz hakikat **** Egerçi söyleyen dildir dudaktır, buyurdılar.

Mahfi iken nûr-i zâtın sonra ifşâ eyledün

Sîne-i bî kîne mey ol nûrdan ıgnâ eyledün

Kendi hüsnün hûblar vechinde peydâ eyleyüp

Çeşm-i 'âşıkdan dönüp ânî temâşâ eyledün

Nûhi seylâp belâdan lütf edüp kıldün rehâ

Felek-i cismim ka'r-i bahr-i aşka ilkâ eyledün

Gülşen ettin nâr u nemrûd Halîlullah kim

[s.28]Nâr hübbünle vucûdum yakdın ifnâ eyledün

Merhem rahminle Eyûbe şifâlar bahş edüp

Ehl-i derdin zümresinde nebî ibkâ eyledün

Kurtarüp sicn-i belâdan Yûsuf-u kan'ânî sen

Eşk çeşmüm çâh gönlüm içre icrâ eyledün

Rûh-i kudsi neş'e-i Meryemden ettirdün zuhûr

Tıfl-ı gönlüm murzı' vaslınla ihyâ eyledün

Ey mütercim lâ mekân iyilik mekân et durma kim Feyz-i akdesden hemîn
bana tecellî eyledün

Şular kim geçmidi cân ü cihândan

Ne duydu 'aşkî ne de duyacaktır.

Hazret-i pîr kuddise sırruhu bâlâde mezkûr iki beytlerinde işâreten ve serâheten behr-i sâlik için elde edilmiş a'âzım-i umûrdan olan vazîfeyi başka başka ityân eyledikten sonra tahdîde bu beyti ile vadî'ayi ilâhî olan isti'dâd ve kâbiliyet-i insâniyyeyi nâ-bimücmel sarf ü telf edenlerin halâtını zikr ü beyâna 'atf-i makâl himmet ederek, Şular kim geçmidi cân ü cihândan Ne duydu 'aşkî ne de duyacaktır, Buyurdular. 'Avâm halkın en ziyâde kıymetdâr olan mâlî cânıdır. Ondan dûn bulunan eşyâsıdır. Evlâd ü 'iyâlî bu eşyâ cümlesine dâhildir. Onun için hazret-i pîr cânı cihân üzerine takdîm etti. Hâlbuki bu cân hiç bir kimsene mâl olmaz. Zîrâ sâhibî pek büyüktür. [s.29] Ve 'aşk ise hilkat-ı 'avâlim ve mükevvinâte sermâye olan hubb-i zâtî merâtibinden bir mertebe-i hâsır ki neş'e-i insâniyyede zuhûr eder. İki nev' olup birine 'aşk-ı mecâzî ve digesine hakîkî dediler.

'Aşk dursun ko mecâzîse de sîne kede senin

Âb ankûr fem içre durarak bâde olur

Na'nda sarmaşık ta'bîr olunan bir nev' ağaca 'aşk derler. Ekseriye muntazım konak bağçalarında bulunur. Bu ağaç her hangi mahalle sarılacak olursa orasını beheme-hâlin kurutur. Bu sebepten nâmına 'aşk tesmiye kıldılar. 'âşıkî cümle ta'allukât ve 'alâyıktan menba' eyledi. Ki hikmetine mebnîdir. Buna 'aşk-ı mecâzî derler. Ve 'aşk-ı hakîkiya dahi cezbe ile vasf ettiler. "عنه من عطااة للاح من" hâdis-i

şerifi delâletiyile cümle ehli'llah kirâm hazrâtı bir sâlike cezbe zuhûr etmezse mazhar-ı feyz olamayacağı hakkında kat'iyen ve müttefiken hükm etmişlerdir. Ve cezbe ise her bir sâlike iki vecihle zâhir olur. Birisi ağlamak ve diğeri irâdesizce gölmektedir. Hele cezbesi gâlib bazı 'âşıklara şu iki hâlât birden zuhûr eyler. Ya'nî bir ân içre hem güler hem ağlar. Bu sebepten hazret-i pîr kuddise sirruhu mukaddeme-i fuyûzât 'itibâr edip hayâlâttan kat'-i 'alâka edemeyenler 'aşktan bî-haber kalacaklarını ihtâr hakkında Şular kim geçmedi cân ü cihândan diye irşâret buyurdılar.

'Âşıkın âhı 'ulû gerisi kân olmalıdır

'Aşkî isbâte iki böyle nişân olmalıdır.

Meşhûr hikâyedendir. Bir fukara merkebinin her nasılsa sahrâda gâ'ip etmiş tahrîs hakkında fevka'lgâye ikdâm eylediye de elde edemediğinden ziyâde endişe içinde kalmış. Şehrin çâmii'nde [s.30] vâ'iz efendinin biri halka nush ve pend etmekte ve cemâ'at-i vefîre orada hâzır bulunmakta olduğunu görmesiyle mezkûr merkep bu cemâ'at elinden birisi yerine şâyet geçmiş ise vermesi istihâmîni hâvî bir bevselecik bi't-tanzîm kursî üzerinde bulunan vâ'ize takdîm eder. Vâ'iz varakaya okuduktan ve işe muttali' olduktan sonra (sâhib-i merkebe hitâben) evlâdım biraz sabr et şu va'zımı tekmi'l edeyim. Ba'dehu senin işinde bulunayım demiş. Bîcâre fukarâ bir köşede arâm ve ikâmet ve vâ'iz sözünü ikmâl ve du'asını itmâm-i himmet ederek cümleye hitâben ey cemâ'at-i müslimîn başından 'aşk geçmemiş bir kimseniz var ise lütfen ayak üzere yerinden kıyâm edip dursun demiş. Bir ihtiyâr hemen harekete ibtidâr birle ey hoca efendi ben şu sen şeyhü hatme kadar böyle bir şeye mübtelâ olmadım diye huzûr-ı vâ'ize takarrup etmiş. Vâ'iz ise varaka sâhibine hitâben evlâdım merkebin yuları yanında ise işte şu adamın başına hemândım tâkda merkebinin kedere hallî cümle işi buna kederdir. Zîrâ gâ'ip olan merkebden bu adamın kat'en farkı yoktur. Belki ondan daha 'alâdır dediği meşhûrdur. Onun için cenâbı pîr kuddise sirruhu Ne duydu 'aşkî ne de duyacaktır diye sarâhat buyurdıkları işte burasıdır.

Sorarsa hânkâh-ı ‘aşkı zâhid

Makâmı ‘âlîdir ulu ocaktır.

Hazret-i pîr kuddise sırruhu işbu beyti ile ‘aşktan bî-haber vehm ü hayâle uğrayan bir tâkım zâhidin fikir hâmini beyân murâd ederek sorarsan hânkâh-ı ‘aşkı zâhid *** makâmı ‘âlîdir ulu ocaktır buyurdular. [s.31] Ma‘lûmdur ki Nakşîyye meşâyihinin buldukları mahalle Hânkâh ve Mevlevîyâne mevlevîhâne diye elsine-i halkta şâî‘ olduğu gibi diger taraf-ı ‘aliyye Tekke ve Dergâh ve Zâviye nâmıyla yâd kılınmaktadır. Hazret-i pîrin hânkâh kavline nazaren ‘aşktan bî-haber ve sülûktan gâflete hangi tarîk ehlinden olursa olsun bir mahalde bi-sübûtetle vehm ü hayâlde zühd teşkîl ve tasvîr eden mahcûplardır. Çünkü ‘aşk ve cezbenin sermâye-i fuyûzât ederken ölçü beyân eyledikleri gibi şimdi de burada makâmı ‘âlîdir diyerek te’kîd ediyorlar. Binâberîn ey zâhid hânkâh-ı ‘aşkın ne rütbe ‘âlî ve cümle merâtipten ez her cihet gâlî ederken benden sorarsan gözler görmeden ve kulaklar işitmeden ve hayâl ve hatıra gelmeden nice nice şerâfet ve fezâ’ilinden sana birer birer şerh ü beyân edeyim lakin sen sormazsın. Zîrâ merâtib-i insâniyyeden seyr ü sülûk ederek zevken ve şuhûden ve ‘ilmen hiç birşey esnâ olmadığın ve âdemiyye neşe’sinden bir kemâl hâsil kılmadığın cihetle hemîşe hüsrândasın her ne kadar hayâlhâne-i fikrinde tasvîr eylediyken zühd ü takvâ ile meşgûl bulunsun. Yine berâzîh-ı rûhiyyeden hulâsa kat’en çâre yoktur. Benden sor da alacağın haber ve ma‘rifet sana sermâye-i necât olsun diye sorarsan hânkâh-ı ‘aşkı zâhid makâmı ‘âlîdir ulu ocaktır, buyurdular.

Münevver olamaz zühdüyle zâhid

Onun yeri karanlık bir bucaktır.

Hazret-i pîr kuddise sırruhu işbu beyti ile makâmat-ı sâbıklarını tavsî‘ murâd ederek, **Münevver olamaz zühdüyle zâhid Onun yeri karanlık bir bucaktır,** Buyurdular. Egerçi takvâ ve zühd kişiye bazı‘ gûne halât bahş ve ‘itâ eder ise sıfat-ı

hayvâniyye ve kesâfet-i nefsiyye ve berâzih-ı rûhiyye hemîşe bir kemâldır. Bu sebepten hazret-i pîr; Münevver olamaz zühdüyle zâhid diye ekîden ve şedîden beyân ve srâhat ediyorlar. Farz-ı muhâl olarak [s.32]zühd sâyesiyle zâhid bir meziyyet kesb etse insân-i kâmile mulâkât eden ve m‘ârifden hissedâr olan ve seyr ü sülûktan behredâr bu hâne ‘urefâ-i şerefine nâ’il olamaz. Nihâyetü’l emr bir güne belâya mübtelâ olur. Onun için cenâbı pîr onun yeri karanlık bir bucaktır diye kaviyyen hükm ettiler. Meşhûr vuku‘âtandır hazret-i Mûsa (s.a) efendimiz ‘asrında Bul‘ûm İbn Ba‘ûr nâmında bir zâhid ve ‘âbid mevcûd idi. Bunun halât ve hikâyât kütüb-i siyerde müfesselen mastûrdur. Şöyle ki bu kimsene hîn-i sibâvetinden tâ eyyâm-ı şeyhûhatına varıncaya değin zamân içinde seccâdeden başka mekâna ayak basmamış ve vechini kible cihetinden gayri tarafa döndürmemiş ve lisânını her ân zikra’llahdan hâlî bırakmamış ve cümle harekât ve sekenâtını ‘ubûdiyyete kayîd ve hasr kılmış. Geceleri tâ be-sabâh kâ’im ve gündüzleri hemîşe sâ’im olup kemâl derece perhîzede müdâvim olduğundan bunca ‘azîmet sâyesi demek olur ki kendisinde ekseriye hârik-‘âde halât ve kerâmât zâhir olarak benî İsrâ’îl miyânesine şeref ve şâna nâ’il bir pîr-i rûşen-i zamîr idi. Hatta kavmin sıgâr ü kibâri her ne güne olursa olsun musâp oldukları beliyyeden veyâhûd duçâri buldukları hastalıktan bu zâta ilticâ edenler mazhar-ı emniyye olmakta imişler. İşte bu aralık tâ’ife-i Ferâ’ine ile hazret-i Mûsa efendimiz bilenlerden tekavvun eden mu‘âmele harb ve kıtâla kadar netîce verdiğinden Fir‘avnîler cem‘iyyet-i kesîre peydâ ve pek sâhirler celb ve tedârikine ‘itinâ ederek bahr-i Kulzum tarafına ‘asker sevkine cur‘at ve muhârebeye cesâret etmişler ise Fir‘avn ve kavminin cenâbı Mûsa efendimiz hazretlerinden meşhûdları olan bunca mu‘cize-i bâhire semresiyle mağlûp olacaklarına ümîd-var olarak ziyâde endişe içinde kalmışlar. ki iş bu derecâte kadarca varmış olmasıyla cümle rue’isâyı Ferâ’ine aralarında müzâkere ve ittifâk ederek Bul‘ûm İbn Ba‘ûra mürâca‘at ve cenâbı Mûsa aleyhine du‘aya himmet ve pençe-i [s.33] Mûsadan kavm-i Ferâ’ineye hulâsa ‘inâyet etmeleri hakkında kemâl-i sûz u güdâz-i yerle recâyâ başlamışlar. Bul‘um İbn Ba‘ûr ise işin vehâmet-i âtiyesini fikr ve mulâhaza edip bunların iltimâs derecelerini red ve kendi nefsinin şu beliyyeden himâyeye gayret etmiş ise de Fir‘avnîler isrâr ve Bul‘um cevâp emrinde karâr kıldı. Tekrâr kavm-ı Ferâ’ine söze ibtidâr edip ey Bul‘um senin bâbda edeceğin du‘â

sâyesiyle bunca kavm-ı Ferâ'ine tâ necât bulacağı emr-i celî iken derig himmetin cümlemizin mahv ve helâkına sebep-i müstakıl olacağından bi'lâhire sen 'indellah mes'ûlsun ve bevâlis-i insâniyyet hilâfî ve vatan ve ma'îyet perverlik şân ü şerefine muğâyir ve münâfidir diye Bul'um İbn-i Bâ'ûri ıgfâl ve fikrini işgâl ve böyle bir kâr-î mekrûha meylini istihsâl ettiler. Ma'lumdur ki cümle enbiyâyı 'izâm efendilerimiz hazrâtı eyyâm-i mahsûs olan şu bir hafta içinde kendi 'ibâdetleri için bir gün ta'yîn edip kâffe-i mu'âmalâtta kat'-i 'alâka ederek ol günde 'arz-ı cemîle-i rukiyyetle tezyîn câme-i 'ubûdiyyette buldukları gibi cenâbı Mûsa efendimiz dahi yevmü'lsebt ya'nî Cuma-ertesini gününü nefsi nefis kudsiyyeleri için tahsîs ve behr-i zamân yevmü'lsebtte halvethânelerinde 'ibâdete ikdâm etmekte idiler. İşte bu 'âdât الآن وكلامه kavm-i Yehûd ve benî İsrâ'îl miyânesinde mer'îyü'l icrâ d'ab-i derinden olduğundan ol günde benî İsrâ'îl tâ'ifesi hiç bir kâr ile istiğâl etmezler. Binâberîn kavm-i Ferâ'ine 'ala rivâyete yevmü'l-sebt olan bir Cuma-ertesini müttefiken cem' olarak hazret-i Mûsa efendimiz halvethânelerinde tek ve tenhâ bulmak ve ziyânetlik arzularına nâ'il olmak maksadıyla Bul'um İbn-i Bâ'ûri hayvâna bindirip berâberlerine alarak oldukları mahalden tâkım tâkım kıyâm ve halvethâne Mûsa cihetine 'azîmet [s.34] ikdâm kıldılar. Hayvân Bul'um ise biraz buyurduktan sonra ileriye bir hatve atmak şartıyla bulunduğu mekânda kaldı. Refâkatta bu hâne kavm-i Ferâ'inenin kimi baş ve kimisi hayvanın yularından tutarak yürütmeğe rağbet etmişler ise de kat'en hareket eylemediğinden sormağa başlamışlar yine çâre olmadı. Nihayetü'leml hayvan lisan-i fesîhu'l beyân ile feryâd zen-figân olup ey Bul'um gel bu gidişten fâriğ ol tevbe ve rucû' birle rızâyı hakkı talep kıl. Zira kahr-i hudâyâ mazhar olur ve şu fazîletten dûr ve mehcûr bulunursun demiş ise, ne kavm-i Ferâ'ine ve ne de Bul'umun sem'ine vâsil olmadığından hayvanı sormaya sormaya cümlesine gark oldukları nehrin yakına kadar geldiler. Çünkü Bul'um bu hayvana râkiben her hangi vakit sahrâyâ çıksa yokuş yukarı yürürken hayvanın ön ayakları kısa olup araka ayakları uzanır ve inişe incek olursa araka ayakları uzanıp ön ayakları kısalayarak düz bir mevki'de gider gibi hey'et peydâ eder idi. Şu halât cümle kavm-i ferâ'inenin meşhûd oldukça herkesin hüsnü i'tikâdı tezâ'uf etmekte ve cenâbı hak li-hikmet-in ona lütf ve müsâde eylemekte idi. Ve'lhâsil Fir'avn ve etbâ'î te'yîn eyledikleri mekâna 'azîmet ve vuslatle Bul'um İbn-i Bâ'ûri bir merta' mahalle

ikâme ile kâffe-i halk emîn hevân-niyâz olmak üzere saf saf bir vaziyette bulunarak Bul‘um İbn-i Bâ‘ûr cenabı Mûsa efendimiz ‘aleyhine du‘aya ibtidâ edip. Yâ rabb Mûsa ve ‘askerine lütf ve ‘inâyet-i ilahinize mazhar kıl Fir‘avn ve cünûdunu mahv ve perişan buyur diye feryâd ü figân etmiş. Cümle müsteme‘în yekden yeger niyân amîn hevân olmuşlar. Ve Bul‘um İbn-i Bâ‘ûrun bu duasına hiç kişi müttali‘ olmayıp yalnız kendisine vâkıf [s.35]olarak tahvîl-i lisân etmek üzere tekrâr du‘aya ictihâd eylediği halde bî-ihytiâr makâlât-i sâbıkasını ‘alenen izhâr etti. Benim cümle huzzâr bi’lkabûl âmîn diye icâbet-i ilahî talebinde oldular. Bul‘um ibn-i Bâ‘ûr ise lisanından bu sûretle çıkan sözüne te‘accuben tekrâr duaya ibtidâ edip evvelki sözünü yine söyledi. Bu minvâl üzere birkaç defalar tekrâr-i makâlât etmesi cihetle cümle halk işe sonradan aşınâ olmuşlar ise de çe-fâ’ideki icâbet-i ilâhî bu merkezde şeref vâki‘ oldu. Bu hükm-i ilahîye Bul‘um vâkıf olduğu gibi kavmi dahi ‘ârif oldukları cihetle ey Bul‘um ne yapa buyursun diye tevbîh ve tekdîre başlamışlar. Ol vakit Bul‘um dedi ki ey kavm ben bu yolda du‘â etmeğe râzı değilim lakin lisânımdan başka bir söz çıkmayıp tahvîl-i kelâme muktadır olamıyorum madrûm dedi. Bunun üzerine Ferâ‘ine mazhar-i kahr-i ilâhî olup diyâr-i ‘ademe kadar gittiler. Şimdi asıl aranacak ciheti şurasıdır ki Bul‘um İbn-i Bâ‘ûr bunca zühd ü takvâ sâyesiyle nâ’il-i fezâ’il olmuş iken ‘irfânsızlığı hasebiyle böyle bir belâyı uğrayarak mahv u perişân oldu. Vâkı’an zühd kişiye keşf ve kerâmâta isâl eder. Mâ-‘irfân vermez ve ‘irfânsız fazîlet ehli hemîşe helâktadır. İşte Bul‘um İbn-i Bâ‘ûrada olduğu gibi onun için cenabı pîr kuddise sırruhu Münevver olamaz zühdüyle zâhid *** Onun yeri karanlık bir bucaktır dedikleri işte burasıdır ‘azîzim.

Kalanlar zühd ü takvâda mükarrer

Sefer ehli değildir o duraktır.

Hazret-i pîr kuddise sırruhu buraya gelinceye kadar zâhidleri dört kısım’a taksîm edip birincisi; cânı [s.36] himyâye edenler. Ve ikincisi; ‘aşkdan bî-haber bulunanlar. Ve üçüncüsü; tasarufâta kalanlar ahvâlini bâlâde imâ ve işâret eyledikleri gibi şimdi de tarakkîden geri kalmış ve ‘irfândan bî-behre bulunduğu halde halka kendisini büyük göstermek ümniyesiyle zühdü iltizâm edenmiş bir tâkım mahcûb

münzevîlerin hâl ve şânını zikir u beyân ‘atf makâle-i himmet edip Kalanlar zühd ü takvâda mükarrer *** Sefer ehli değildir o duraktır buyurdular. Çünkü şerâfet-i insâniyye tahsîl etmek ‘irfâna ve ‘irfân insân-i kâmile mulâkâta ve mulâkât musâhabet’e ve musâhabet seyr ü sülûk’a ve elbette ve merhûn olup bu şurût-i mühimmeden ikdâm olan ‘irfân elde edilmezse bindiklerine merbût o lâ-şarâ’it mefkûd hükmünde kalıp bi’ahire kişi zevk ve tecelliyâtta bî-behre bulunacağından ibtidâyı emr, fark ve temyîz muktadir hâlık ve hakı ‘ârif bir insâna mulâkât birle musâhabet farîzedendir. Binâberîn her hâl ü kârde tarakkî mâddesi kişinin mâye-i isti’dâd ve kâbilîyette cilve-ger olup mazhar-ı kemâl bulunanların hâ’iz oldukları meziyyet ancak bu cihete masrûf ve ma’tûf olduğundan bulunup hâricinde kalanlar nice nice vehm u hayâle mübtelâ ve tarakkîden dûr ve zevkîyâtdan mehcûr olup zühd ü takvâ belâsına uğradılar. Bu sebepten hazret-i pîr kuddise sırruhu kalanlar zühd ü takvâda mükarrer diye sarahat ve kayd eylediler. İki mâdde vardır ki cümle ‘urefâ ondan ziyâde ittikâ ederler. Ondandır birisi herhangi tarîk ve mesleklerde ise tarakkîden geri kalmamak ve diğeri isti’dâd-i zâtîyye ve kâbilîyet-i fitriyyesini beyhûde yere zâyî’ etmektedir. Bunların vehâmet-i hâliyesi cümle belâyâ bâdî ve dâ’î olup [s.37] kişinin suverî ve manevî helâkına kadar netice verir. ‘Urefâ من ضلالة الإنعداد“ diye hemîşe du’â ederler. Garîp bir hikâyedendir. Şeyh-i Sanâ’ birgün mensûbâtıyla bile bir mahalden murûr etmekte iken sârıkın (hırsız) birini siyâset mahallinde bir dâr ve cenhe-i vâki’asını varkpâreye yazıp buğazına ta’lîk ile ‘umûm halka teşhîre ibtidâr etmişler. ‘Azîz müşâr ileyi hemen meslûbun yanına varıp iki ayaklarından pûs ederek tahsîn-i havân-i ‘âferîn olmuşlar. Rıfâkında bu hâne Şeyhin şu mu’âmelâtından müşkil hâsil edip aman efendim bu kimsene sârıktır diye ihtâr eyledikleri hâlde bu vecihle cevâp vermişlerdir ki bende bunun sârık olduğunu bildim. Şu mu’âmelâtım onun kâr-i mekrûhini kabûl ve tasdîk değildir. Ancak bu adam sanatında mâhir ve mensûp bulunduğu tarîkatta tarakkîden geri kalmamış ve bu yollara da isti’dâdâtını kat’en zâyî’ etmemiş bir merd-i kâmil ----.... tasdîktir. Zîrâ sârıklık tarîkat’e râgib ve tâlib olanlar beheme-hâl yâ bir dâr veyâhud katl ve ‘idâm olacakları emr-i aşikâr olduğundan işte bu sârık tarîkinde tekâmül-i merâtib ve fazîlet eylediğini fedâyı cân ve berader bulunmakla cümleye izhâr(etti) dedikleri meşhûrdur. Câyi dikkat şurasıdır ki tarakkîden geri kalmış ve ma’rifet ve fazîletten haberdâr

olamamış ekser kimseneler hayâlinde bir zühhd tasavvur edip inzivâya iştigâl birle halka kendisini büyük göstererek hoşça geçinmek yolunu tutmuşdur. Daha garîbî şudur ki bizim en ‘ukalâ halkımız bu makûle mahcûb münzevîlere ‘azîmetle el ve ayak öperek nice nice hediye ve ‘atiyyeler takdîmiyle himmet almak ümniyesinde bulunurlar. Zehî tasavvur-i bâtil zehî hayâl-i muhâl bazı a‘izze-i kirâm hazrâtı vardır ki ihtiyâr inzivâ eylediler. Halbuki bu zevât-i ‘aliyyenin meşreb ve meslekleri [s.38] başkadır. Çünkü bunlar gerek halvet ve gerekse kesrette bulunsun. Ez her cihet tecelliye hakka âşinâdirler. Bunlarla mahcûblar meyânesinde nisbet kabûl etmez fark-i küllî var. Burasını temyîz pek güç olduğundan ekser halkımız şâyi şükr yerine kullandı. Bu sebepten hazret-i pîr kuddise sırruhu sefer ehli değildir o durakdır diye açıktan açığa sarâhat ediyorlar.

Hümâ-yı ‘aşkı sayd etmek dilersen

Dil-i virâneme gel ki yatakdır.

Hazret-i pîr işbu beyti ile seryân-i zâtiyye yani tevhîd-i af‘âl mesele-i mühimmesini ta‘rif ve beyân etmek cihetine sarf-i himmet edip hümâyı ‘aşkî sayd etmek dilersen dil-i virâneme gel ki yatakdır buyurdular. Vâkı‘an şu mesâ‘il hazret-i mürşidân-i kirâm ve a‘izzet-i fihâm hazrâtı nice nice mebâhis-i kesîre serd u beyân ve edille-i kat‘iyye ibrâz ve ityân edip zevk ehli ‘uşşâkını müstağrik bahr-i ‘irfân ettiler. Cenabı hakk ve tekaddüs merkad-i ‘aliyyelerine tenvîr ve rûh-i küdsiyyelerin ta‘tîr ve sırr-ı mutahharların tevkîr ettim.

“التَّوْحِيدُ دِتَاجِرِيدِ ذَاتِ الْإِلَهِيَّةِ عَنْ كُلِّ مَا يَتَّصِلُ وَرَفِي الْأَذْهَانَ وَالْأُولَامِ وَالْقَلَامِ” ibâresiyle tevhîd-i zâtiyyeye beyân “كُلُّ مَا غَطَّرَ بِبِلَالِكَ وَاللَّسْبِ خِلَافِ لِقَائِكَ” kavliyle irtibât-i hulkiyyeye ‘ayân “التَّوْحِيدُ لِمَرْقَاتِ الْإِضْرَافَاتِ” diye umûr-i külliyyeden ‘ibâret olan tevhîd-i af‘âl ‘ilân ettiler. Bu ta‘rifâtin cümlesi yalnız tevhîd mesâ‘ilini müş‘ir olup merâtib ve makâmât ve zuhûr-i saltanat-i ilâhî nâ-müntenâhî olduğundan onların zikr ve beyân hakkında başka başka yani her bir merâtib ve makâmâtın şâmil bulunduğu fezâ‘ili [s.39] kendisine mahsûs ta‘bîrât ile bindiklerinden fevk ve temyîz buyurdular. İşte bu cümle-i cemîledendir ki cenabı hak ve tekaddüs hazretleri gayb-i heviyyete

ahediyet-i mutlak-i zâtiyye-i ilâhiyesinde kendi zâtiyle nice mevcûd ise “الآن وكلاما” elân ve kemâ kân. Yani (şimdi ve önceden de olduğu gibi) olup kendi zâtini yine kendi zâtinde müşâheret-i külliyye-i tefâsile vecihle تَبْلَاغِي فِيهِ وَالْاِظْمَارُ -lâ keyf veilâ kem rü’yet. Yani; (niteliksizin ve niceliksizin) etmekte ecelden buna zât-i taht dediler ki sırf heviyyet-i gaybiyye ve ahediyet-i zâtiyyeden ‘ibâret bulunduğundan nâşi’dir. Ve zâtdan bahs câ’iz değildir dedikleri ise bahsde harf ve kelime ve savt olmak icâp edeceği ve zâtda bunlar külliyyen müştahilik bulunduğu hikmetine mebnîdir. Fakat gaybu'l gaybiyye heviyyet-i mutlaka ‘itibâriyle ta’yîn-i evvel ve ‘âlem-i lâhût ve esmâ ve sıfât cihetle ta’yîn-i sâni ve ‘âlem-i ceberût diye vâsf kıldılar. Ve ş’ûnât-i mümkünâ ve mezâhir-i eşyâyı hulkiyyeye ‘âlem-i nâsût ve melekût ve hayâl ve misâl ve sâ’ir on sekiz bin ve daha ziyâde buhâne ‘avâlim-i ceberût şevâ’ibinden ‘ad eylediler. ‘âlem-i lâhût ise harf-i hüviyyet-i gaybiyyeye nâzır ve nûrânîyyetle zâhir olduğundan nûr-i sefid ve nûr-i zâtiyye ve zerret-i beyzâ nâmıyla yâd ve tekrîm edilip

“سَيُتَارُونَ بِكُمْ لَكُمْ تَارُونَ لِقَامِ رَفِي طِبَاةِ الْبَادِرِ” hâdis-i şerîfi misdâkınca nûr-i kamerin leyle-i bedirde beyâz levn ile müşâhede kılındığına teşbîh edilerek nûr-i lâhûti onunla isbât ve işhâd ettiler. Ve nûr-i ceberût dahi siyâh nûri câmi ve kâffe-i mevcûdâtın bu nûrdan iktibâsı envâr-i tecellî-i zuhûrî ve vücûdî etmesi cihetle bunu da sevâd-i ‘azam nâmıyla vâsf edip şu iki nûrlar beyâz ve siyâh renk ile mülevven ettiğini ta’yîn ve tahsîs kıldılar ki birisi zâtiyye ve diğeri sıfâtiyye envâridir. Sâ’ir-i renkte zuhûr eden nûr-i rahmet hassu’l hâs-i ilâhî [s.40] envârî olduğunu müttefikân cümle ‘urefâyı kirâm sarâhat ve beyân ettiler. Hatta tarîk-i halvetiyye mürşid-i hâssu’l hâs olan insân-i kâmil hazırâtı nûr-i lâhûti zevk ve müşâhede edenlerin ism-i Hûyi ol vakit talkîn ederler. Ve nûr-i ceberûtta lezzetyâb olan ‘uşşâkına dahi bey‘at ihsân edip ism-i celâli talkîn ve tefhîm ve ‘inâyet eylerler. Yoksa gör görüne mu‘âmele etmezler. Zîrâ ‘inde’llah mes‘ûl olurlar.

Nice demler Hûye mesken oldu gönlüm hânesi

Ol sebebdan sırr-ı Lâhûtdür anın sermâyesi

Etme de zâtı tecellî sırrıma ânen-fe-ân
Gayb-ı mutlakdır bu cânım içre cân kâşânesi
Hubb imiş bildüm meger tahlîk-i ‘âlemden garaz
Her şu’unda devreden humhâne hak peymânesi
Varlığımdan var eden firûze-i Nûh tâkı kim
Yohsa nerden olur i‘mâr gönlümün vîrânesi
Câm-ı hûdan bir kadeh nûş eyleyen bîçâreler
Tâ ezelden tâ ebed ayılmıdı mestânesi
Sırr-ı Hûyu ‘ârif isen ey Mütercim sâkit ol
Keşf-i esrâr eyleyen Hakk’ın odur divânesi.

Ve ‘âlem-i nâsût letâfeti cihetle bâtına ve kesâfeti hasebiyle zâhire yani ervâh ve eşyâya mer’at [s.41]olduğu gibi(‘âlem-i hayâl ve misâle dahi münâsbet hissesi vardır bu sebepten) ‘âlem-i hayâle zülmet-i zâhire ve ‘âlem-i misâle nûrâniyet-i bâtine diye ta‘bîr kıldılar. Binâberîn ‘âlem-i misâl ol derecede vâsi‘dir ki ‘âlem-i hayâlde muhâl olan misâlde mümkündür. Nitekim nâ‘im menâminde müşâhede ve rû‘yet etmekte olduğu hârik- ‘âde halât gibi şu iki ‘avâlimi seyrde ‘umûm halk müşterektir. Belki zî-rûh olanlar bile hissemend bulunurlar. Bu takdîrce insan nûrâniyyet veyâhûd zûlmâniyyetten mürekkep olduğundan bu ‘âleme ‘âlem-i şehâdet (yani hayâl ve misâl) dediler. Nûr ve zülmet müşâhede kılındığından nâşîdir. Lakin rûh ve nefis şerâfet-i insâniyyeden bir emr-i ‘azîm ve kalb onlara hâkim-i kavîm olmasıyla her bir gâlibin yani rûh ve nefsin yendiklerine galebesi eserinden hasl-i umûrî nâ‘im menâminde rû‘yet eder. Rûhun galebesi keyfiyetinden safâ kesb eylediği gibi nefsin esârî olarak küdüret müşâhede eder. İşte bu hâlâte ‘umûm nâsı rû‘yâ ve sâlikler zuhûrât dediler. Çünkü kişinin hâli ve merâtib ve makâmâtını ve

belki ileride dûçâr olacağını mesâ'ib ve lütf ilâhîye bile irâ'te etmekte olup bu yüzden dolayı ekser-i halk muzdarip ve bazısı müstefid olmaktadır. Şu iş'aratımız rü'yâ meselesi tafsilâtını intâc eylediğinden bu bâbde bir mîkdârcık mebâhisin zikr ve beyânını nefsi-i 'ubeydânem için vecîbe 'ad ettim. Şöyle ki rü'yâ ki rü'yâ üç nev' olup birine Adgâsu Ahlâm. Diğesine Rü'yâyı Sâdika. Ve âhirine mübeşşirât derler. Nâ'im hâl-i yakızada iken hayâlinde bir mendîl sûretini tasvîr edip kuvve-i hâfıza ve dımağında o sûret bulunduğu hâlde hiss müşterekse zevâliyle nevm-i nefsinde vâki' olsa 'âlem-i misâlde ----- tarlasını rü'yet ve müşâhede eder. Çünkü kâffe-i mendîl çoktan i'mâl olunmakta ----- ve 'âlem-i misâl ziyâdesiyle vâsi' bulunduğu cihetle râi'nin şu meşhûdât-i bi-'ayînhi hayâlinde mutasavvir olan [s.42]mendîlden 'ibâretidir. İşte buna Adgâsu Ahlâm dediler ki her bir nâ'im'in hayâlindeki sûret-i fikriyesi olduğundan bu makûle rü'yânın tevcîh ve te'vîline lüzûm yoktur. Bu sebepten “ثُلُوتًا لِرُيَا وَالْغِيَاءِ لِقَائِكَ قِيَاءًا” dilenmiştir. Ve rü'yâyı sâlihe ise nübüvvet-i celîle asârın kırk altı cüz'ünden ve cüz'îdir. Tahdîs ve te'vîl olunmadıkça bir tâyirin ayağında mua'llaktdır. Tâ ki ta'bîr ve tahdîs olunursa vâki' olur. Onun için ehline veyâhûd emîn bulunduğu bir dostuna ifâde ve te'vîle muhtâc haber-i sahîh ile sâbit ve muhakkaktır. Çünkü fahr-i 'âlem (s.a) efendimiz hazretlerine ibtidâyı emirde vahî münezzel cebil-i hirâda rü'yâyı sâdika hâliyle tamam altı mâh içinde vakten-min'l-evkât şeref nuzûl edip ba'dehu sûrete çıkararak Cibrîl emîn (a.s) vâsitasıyla kırk sene zamânda bunca ayât-i celîle taraf-i zî-şeref hakdan nâzil oldu. Şeref-vârid olan hadîs-i şerîfde rü'yâyı sâdika nübüvvet-i celîlenin kırk altı cüz'ünden bir cüz'vîdir. Ta'bîrî bu hikmete müsteniddir. Sâr'i-i enbiyâyı fihâm efendilerimiz hazrâtına bile vah-i ilâhî rü'yâyı sâdika sûretiyle nâzil olmak saltanat-i ilâhî ahkâm zuhûrundan idi. Hatta Yusuf (a.s) efendimiz esrâr-i nübüvvet hâl-i menâminde rü'yet ve müşâhede ederek

”إِذْ قَالَ يُوْسُفُ لَبِيْهِ اِنِّيْ اَبْتُ رُيَا رَاطِيْتُ اَحَدًا يَخْرُجُ لِقَائِكَ لِقَائًا وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ رَاطِيْتُ مَمْلِي سَاجِدِيْنَ“

nazm-i karîmi vecihle meşhûdâtını peder-i 'âlî mîkdârları Yakûb (a.s) efendimize 'arz ve teblîğ ve tahdîs ve te'vîlini mütercim buldukları hâlde

قَالُوا لَيْسَ لَنَا بِشَيْءٍ لَنَا نَبِيٌّ كَمَا نَبِيٌّ لَكُمْ لَقَدْ كَلَّمْنَا بَنِي آدَمَ مِنْ قَبْلِ هَذَا مِنْكُمْ وَنَاوَىٰ إِبْرَاهِيمَ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ إِنَّ اللَّهَ لَمِثْقَلِ ذَرَّةٍ لَكُمْ شَاقِقٌ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ“ ayet-i celîle ile berâderlerine keşf-i râz etmemelerini emr ve tebyîn birle tevcîhe buyurdular. [s.43]Mübeşşirât bahsine gelince nübüvvet-i celîle âsârinden bir şey bâkî kalmadı. İlle’l mübeşşirât kaldı kâl-i şerîfini mütezemmin olan “ لَمْ يَدَقْ مِنَ الْفِتْوَىٰ إِلَّا“ ’للمحسرات’ hadis-i şerîfi mısdakınca mübeşşirât-i zâhir olmakta. İşte fezâ’il-i insâniyyeden ‘ale’l merâtib olduğundan ekser mü’min ve müvehhid bu sâyede pek büyük hâlât ve makâmât’e aşinâlık peydâ ve feyz-i akdesten tecelliyât’e mazhariyetle surûr-i lâ yuhsâ hâsil kıldılar. Hatta fahr-i enbiyâ aleyhi ekmelü’t tehâyâ efendimiz hazretleri vaka’-i bedir ve uhudda ekser müşrikînin ism ve resmleriyle katl ve ‘idâm olacaklarını ve mahall-i maktallarının bile ayrı ayrı yerlerini sahâbe-i kirâm hazrâtına te’yîn ve beyân buyurdular. Tahsile iş sûret buldu. Ve rü’yâyı sâdika ise nevm hâlinde ve şâz olmak üzere bazen yakızada vâki’ olduğu gibi mübeşşirât-i mutlaka ve yakıza ve uyanıklıkta zuhûr edip râi’yi gaybûbet bir hâl’e isâl eder ki mübeşşirât âsâridir. ‘urefâ buna mukaddeme-i fenâ derler. Şu üç hâlât yani Adgâsu-Ahlâm ve Rû’yâyı sâdika ve Mübeşşirât miyânesi bu vecihle fark ve temyîz eylemişlerdir ki her nâ’im hâl-i niyâminde peydâ bulunduğu anda meşhûdâtını egerçi ferâmûş ederse Adgâsu-Ahlâmdan ve meri’yât-i hatar nişâni bulunursa rü’yâyı sâdikadan ve re’yi’l-‘ayn meşhûdâtı mükevvinât ve eşyâda tamâmıyla zuhûr eyleser mutlak mübeşşirâtta bulunduğuş cümle ‘urefâ kaviyyen karâr ve hükm kıldılar. Bu takdırca mübeşşirât suver-i ‘ilmiyye-i ilâhîdir. Ve rü’yâyı sâdika ‘âlem-i hulk olan mükevvinât’e ve Adgâsu-Ahlâm ise hiç gelmesi olmayan ve hemîşe tebeddül ve tağyîr eden şu’ûnât’e nâzırdır. Garâib-i seyretmek etmek ve kendi ahvâl ve umûr-i âtiyeye aşinâlık peydâ eylemek ârzusunda bulunanlar nevm-i firâşına girip [s.44]‘âlem-i misâl’e gitmedikçe hâlât-i ‘acîbe müşâhedesine muhtadir olamaz ki en ibtidâ ki ‘âlemdir, şurası câyi dikkatdir ki bir hiss-i müşterekesini muvakkaten fedâ ederek ‘âlem-i misâl’e ‘urûc edenler nice hâlât-i garîbe ve tecelliyât-i ‘acîbe müşâhedesine muvaffak oluyorlar. Ya bütün bütün enâniyet ve cümle ta’allukât-i nefsiyyesinden tecâvuz edenlerin mazhar oldukları fuyûzâtı fikr kıldım insâf ile. Şurası hafî olmaya ki bu rü’yâ bunca ‘avâm ve halk yerinde bir sermâye-i hâs olup herkes derlü derlü vehm ve hayâl’e mübtelâ olarak renkarenk sûret ve heyet’e ifrâg kılınması cihetle meziyyet-i zâtiyye ve şerâfet-i asliyyesi tağyîr ederek lâ-şey menzilesinde kalmış zann olunmaktan elân

ve kemâ kân fazîlet fevku'l-âdesi yerli yerinde olduğu gibi pek büyük kemâlât-i insâniyyedendir. Ba'zı 'uerfâ bu rü'yâyı Miftâhu hazâ'in-i Gaybiyye diye yâd eylediler de ta'bîr ve tevîli hakkında ikdâm ederek insân-i kâmil'e mürâcat ve bu bâbde musâhabet'e giriştiler. Ziyâdesiyle fazîlet kazandılar. Hatta bir hâtûn kendi hâdimini başını ol vakit emî- belde bu hâne zât tarafından kat' kılındığı rü'yâsında müşâhede edip ve çocuktan gayr-i hic kimsenesi olmadığından ziyâde havf-i vahşiyete düşmüş ve kendi fikrinde bu rü'yâsından fevke'l-hadd vurulmuş olmasıyla şu hâl kendisini cunûn'e isâl edecek derecât'e kadar isbâl eylemiş olduğunu mahrem esrârından diger bir hâtûn vâkıf olduğundan hemâne refâketine alarak ol zaman ta'bîr-i menâm bi-hakkin 'ârif bir insân-i kâmil'e 'azîmetle keyfiyyet-i vâki'asını ona beyân eylemişler. Şöyle ki efendi hazretleri ittisâlimizdeki komşu çocuğunun başını emrilerimiz tarafından kat' edildiğini geçen gece vâki'amızda gördüm lütfen ta'bîrini temenni ederim demiş. Ufkan müşârun ileyh cevap olarak ey hâtûn mevt kişinin kâffe-i zarûret-i dünyeviyyesini def' ve ref' eder. Bir hâlâtandır. O çocuğunun muzâyaka-i âtiyyesi min-'indillah def' olarak müstagrık bahr-i gınâ [s.45]olacağı gibi mevtin vukû'i dahi vuslat-i ilâhîye sermâye-i mahsûs olduğundan bu çocuk madame ki emr-i cânbinden başı kat' eylediği cihetle az bir vakit içinde emîre vezîr olacaktır diye ta'bîr ve te'vîl etmiş. Tekrâr hâtûn amân efendim bu çocuk komşunun olmayıp bizzât benim mahdûmumdur. Ben şimdi irtikâb-i kezb ettim demiş ise de tekrâr ufkan müşârun ileyh ey hâtûn şu meşhûdâtını sen komşunun çocuğuna bahş ettin. Ve ben de mûcib rü'yâyı ta'bîr ve te'vîl kıldım. Artık bundan sonra rucû' olmaz beheme-hâl hedef isâbete bu ta'bîr musîb oldu. Egerçi bundan sen de müstefîd olmak emel ve ârzu edersen bu istek vuk'ûndan evvel komşu çocuğunun vâlidesini tebşîr ile bi'lâhire sen de hisse-yâb olursun dediği rivâyet-i sahîhedendir. Hâsil-i kelâm ve netice-i merâm şu rü'yâyı sâdika ve mübeşşirât ol derece 'âlîdir ki mukadderât-i ilâhî 'ilmine kişiye bizzât 'alîm etmek için bir kitâb-i celîlü'l mustatâbdır. Ticâre ki bir tâkım tâ ehl-i mu'îrler pençe-i zûlmünde bunca re'yi mahv ve helâk olmaktadır. Tevhîd-i zât ve keyfiyyet-i merâtib-i 'âlem bâlâde bir mıkhdârcık bahs ve beyân kılınmış idi. İşte şimdi de tevhîd-i sıfât bahsine cür'et olunur. Şöyle ki

hadis-i kudsîyyesi mısdağınca tahlîk-i ‘avâlimi mucib olan hubb-i zâtı bir sıfât-i ilâhî ‘iyânında zuhûrın’a meşî’et-i ezeliyye ta‘alluk etmesiyle ‘ilim-i irâde ve tekvîn ‘aynında kâffe-i esmâ ve sıfât nâ-mütenâhî-i ilâhîye müsâbakat ve cümlesini [s.46]muhît ve câmi‘ bulunduğú hâlde zâhir olduğundan buna suver-i ‘ilmiyye ve mebde-i sıfât dediler. Zira kâffe-i mevcûdât ve ‘avâlim eşyânın vücûd-i hârici ve zuhûr pes-henüz neş’e-i hulkiyye ve suver ve heykelde mefkûd olup yalnız ‘ilimde müfesselen mevcûd bulunduğú ecelden ‘âlem-i emr ve ta’yîn-i evvel ve itlâk-i zâtiyye nâmıyla vasf kıldılar.

Semî‘ ve besîr ve hâdi kezâ ve kezâ bunca esmâ-i mütezzâde bir vücûd-i hulkiyye ve icâdiyye-i imkâniyye her birlerinin zuhûrı hikmet ve saltanat şu’ûnât iktizâ etmekle tekrâr ‘ilm-i ilâhî meşî’et-i zâtiyyeye ve meşî’et-i irâdeye ve irâde-i tekvîn’e ta‘alluk ederek mükevvinât ve ‘avâlim-i vücûd ve hilkat miyânesinde bu vecihle hüveydâ olmuştur ki hazret-i hakk ve tekaddüs ‘ilm-i ezeliyyesiyle nice ‘alîm bizzât ise öylece diledi. Ve ne vecihle irâde eylediye hemân halk ve icâd etti de mevcûdât ve mümkinât vucûb ‘iyânında böylece rûşen oldu. Buna da ‘âlem-i hulk ve ta’yîn-i sâni-i zuhûrı dediler. Zira burada hem hilkat ve vücûd ve hem de âsâr-ı esmâ mevcûd bulunduğundan nâşîdir. Umûr-ı külliyyeden ‘ibâret olan tevhîd-i af’âl ise iki kısım’a maksûm olup birisi mevcûdât ve eşyânın ‘ayân-ı sâbitesindeki isti’dâdını yine kendi ‘aynında icâd ve ‘idâm’a meşî’et-i ezeliyye ta‘alluk eylediğinden irâde-i ilâhî tekvîn-i neş’e-i külliyyesini her bir eşyânın kâbiliyeti ‘aynında bilâ-iktisâb ‘ilminde sâbit olduğú vecihle icrâ ve ifâ etmesi cihetle hakk’a mensûbdur. Ki hak cümle fi‘linde bizzât muhtâr olup o iktidâr-i külliyye hemîşe hakk ile kâ’im ve dâ’imdir. Ve digerine ise umûr-ı müktesebe-i ‘abdiyye nâmıyla yâd kıldılar ki ekl ve şûrb ve nevm ve yakıza ve seyr ve hareke ve teferru‘âtı olup ‘abdin kesbine mevkûf bulunduğundan nâşîdir. İşte şu iki emr-i miyânesini fârik bir mâdde-i mümküne vardır ki iktisâbı olan fi‘lî, ‘abde ve gayr-i müktesebî hakk’a mensûb olmasıdır. [s.47]Binâberîn hazret-i pîr kuddise sırruhu şu merâtibi tahkîk Hakkında hümâyı ‘aşkı kaydı ile seryân-ı zâtiyyeye dil-i vîrâneme kavlıyle irtibât-ı hulkiyyeye yitâkdir ta‘bîriyle umûr-i külliyyeye sayd etmek kelimesiyle umûr-i müktesebe-i ‘abdiyyeye

işâret ederek şu merâtib-i selâseyi talkîn ve tefhîm ve ta‘lîm etmek üzere dilersen gel nutk-ı ‘aliyyeleriyle dahi zevk ehli sâlikini şuhûd cihetine celb ve davet himmet edip hümâyı ‘aşkı sayd etmek dilersen dil-i vîrâneme gel ki yıtâkdır buyurdular. Gerçi hümâ lafzı ankâ gibi lisânda mevcûd suver ve hılkatta ma‘dûm ve mefkûd bir cism-i latîf nâmına mensûb olduğundan ‘aşkı dahi hubb-ı zâtı neticesi olup tahlîk-ı ‘avâlim ve mükevvinât-i eşyâyı mûcib olan gönül sermâyesi bulunduğundan irtibât-ı hulkiyyeye işâret kıldılar. Zira kalb-i muttahir ve münevverleri hazâ‘in-i esrâr-ı nâ-mütenâhî ----- hikmetine mebnîdir. Ve yıtâkdır tabîrlerinden murâd kâffe-i ‘avâlim ve eşyâya fuyûzât eylemekte oldukları ‘ayândır. Dilersen gel ki ta‘bîriyle min-‘indi‘llah irşâd‘e makûr-ı ekmel vücûd olup müşkât-ı küdsiyye-i celîle-i risâletten herkes ifâhe-i envâr-ı rahmet ve hidâyet edecelerini ‘ilândır. Şimdi asıl aranacak cihet bu beyitlerinden Burasıdır ki ma‘rifet-i ilâhiyyenin mübtenâ-bihâsı olan fezâ‘il-i ‘âliyyeye sâlik-i sâdıkların bildirmek murâd ediyorlar. Zira bâlâde tahrîr eylediğimiz hâdis-i nebevîde “مِنْ نوره” kavli şerîfleri bu ciheti şi‘irdir. Çünkü “مِنْ نوره” kavlindeki zamîr-i zât-ı ecell-i ‘alâya râci‘ olduğundan fahr-i ‘âlem efendimiz o nûr-ı hakîkatu‘l hakâ‘iki bi-hakkın [s.48]hasıl buldukları ecelden butûn-ı mukaddese-i risâlet-i envâr-ı zâtîyye hazînesi “مِنْ نوره كَلِّمْ غُلَامًا فِي هَذَا كَلِّمْ غَيْرًا وَمِنْ غُلَامٍ كَلِّمْ كَلًّا” kavli ‘aliyyeleri dahi ‘illet-i gâye-i ‘avâlim-i hılkat ----- şi‘ir olup imkâniyye-i vücûdiyye ve vücûbiyyenin ahîr ve hayrî ancak vücûd pîr-i cûd ve Muhammedileri bulunmak hasebiyle kâffe-i mevcûddât ve eşyâ andan iktibâs-ı envâr-ı hidâyet tecelli-i zuhûrî eylediğinden havâhir-i celîle-i risâlet mebâdi‘-i mükevvinât ve ‘avâlim-i definesidir. Bu takdirca hazret-i pîrın dilersen buyurdıklar zevâhir-i mukaddese-i ‘aliyye-i risâlet bildirmek dil-i vîrâneme gel tabîrleri dahi nûr-ı zâtîyye-i ilâhiyyeye suver-i mücessemesi olan nûr-ı akdas fahrî‘l-mürselîni bihasebe‘l-irşâd sâlik-i sâdika-ı rû‘yet ve zevk ettirmektir. Zîrâ kişi hakîkat ve hılkatından haberdâr olmak ve hakka ‘aleyhim bulunduğu hâlde ‘arz-ı rakıyet ve ‘ubûdiyet etmek kadar fazîlet ve şeref olamaz. Onun için “قُلْ لِيُعْلَمَ أَيُّكُمْ لَاحِقٌ بِالْآخِرِينَ وَالْآخِرِينَ لَا يَأْتِيهِمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ كَلِّمْ كَلًّا” buyurulduğu gibi “فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ” nass-ı kâte‘î şeref-vârid olmuştur. Bu sebepten cenâbı pîr kuddise sırruhu dil-i vîrâneme gel diye sarâhat ve tebyîne buyurdular. Zira kalb-i mukaddeseleri tecellî hâne-i zât ve sıfât ve menbağî serâ‘ir-i kemâlât-i ve bihâr-i mâlâ-nihâyet-i fuyûzâtdır.

Ey gamze söyle zahm-ı dilimden zebânım ol

Ey âh sîne nusha-i şerh ve beyânım ol

Ey eşk dîde ben diyemem yâre derdimi

Revî ‘uzârım üzre dû gel tercümânım ol

Ey gonca fem şuhûdımı tasrîh idem sana

Zabt ede hep şu ‘âleme sen destanım ol

[s.49]Keşf etmesün yurazimi zühhâd emân sakın

Tâ yevm-i haşre değın nükte-i dâim ol

Bir ‘ârif-i musâdif olursa eger yolun

Zevk ü şühûd mı bildir lisânım ol

Hâkı mukaddese-i pîr SÜN BÜL’e Vaz‘-ı cebîn edüp ihlâs-ı hevâtım ol

Anın ‘aşkda iken gayre bakma

Ki zîrâ ‘âşıkına ol kıyaktır

Cenâbı pîr kuddise sırruhu işbu beyti ile nefis-i nefiselerine hitâb edip sâlik-i sâdıkına tenbîhe ümniyesiyle onun ‘aşkda iken gayre bakma ki zîrâ ‘âşıkına ol kıyaktır buyurdular.

Hakikat-i kâffe-i ‘avâlim ve eşyâ-ı mefhar-ı ‘âlem (s.a) efendimiz hazretlerinin envâr-ı mukaddese-i zâtıyyelerinden iktibâs-ı fuyûzât ve zuhûr edip sûret-i pezîr-i halk ve icâd olduklarını bâlâ’da mezkûr sâ’ir beytlerinde işâreten ve serâheten beyân eyeldikleri gibi şimdi de bu beyti ile onun ‘aşkda iken gayre bakma diye bir tâkım vehm ve hayâle dûçâr olmaktan men‘ ediyorlar. Çünkü zevk ve şühûd

ehline ve tevhîd ve marifet eshâbına böyle bir vehme mübtelâ olmak kadar mesâ'ib ve belâ olacağından ki zîrâ 'âşıkına ol kıyakdır diyerek ekîden ve şedîden emr ve tenbîh ile buralara hakîkat-ı zevk âşinâyı vahdet-i risâlet olan 'uşşâk egerçi gayret hayâline düşecek olurlar hüsrânda kalacakları emr-i âşikârdır. Mevzû'âtü'l 'ulûm nâm kitâbın dört yüz on altıncı varakasında ve 'ilm-i ekâlîm mebhasında gördüm. [s.50]Musannif şöyle rivâyet eder ki bilâd-i Hindde bir nev' gül varmış ki her bir varakında Muhammed Resûlullah lafz-ı şerîfi yazılmış imiş. Bu mâddeyi zehbî kitâp mizânında rivâyet edip bunun nazîri olmak üzere İbnu'l Kavvîm tarihinde Hasan İbn-i Hasan olarak Elhavâs Elmusabsab tercümesinde demiş ki; Ali İbn-i Abdullah Elhâşimîye nisbeten rivâyet edip ba'zı bilâd-i Hindde görmüş ki bir verd-i kebîr yani büyük bir gül siyâh renkli ve gâyet hûş bu olup üzerinde hatt-ı ebyaz ile "لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ" yazılmış imiş gördüm. Bunu ben zann eyledim ki me'mûldur. Bir ay tecrübe ve imtihân henüz açılmamış bir goncasını alıp açtım onda dahi bu lafz-ı celîle mektûb buldum. Ve buna mânende belde-i mezkûrda nice nice garîbe var idi. Ehâlisi cümle-i işcâra 'ibâbet edip cenâbı hakkadn ez her cihet gâfil idiler. Ve bu kavli müeyyid şeyh Yâfe'î Rûzu'l Riyâz ismi ile müsemma olan kitâbında bazı meşâyihden hikâye'ye demiş ki bilâd-i Hindde bir şecere gördüm semeresi bâdem meyvesine mânend olup iki kişri var kesr olursa bir varaka-ı sebze peydâ olur. Üzerinde serh ile hatt-ı celî olarak "مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ" yazılmıştır. Ehâli-i belde bununla ta'zîm teberrük edip habs-i matar yani yağmursuzluk bir vakitte vesîle-i istiska' ederler idi.

Bu kıssaya ben Ebu Yakûb Sayyad'a haber verdim bana dedi ki bunu ben emr-i 'azîm 'adetmezim. Zîrâ birgün ben sa'yi mâhı maksadıyla nehre âbla da şikâra meşgûl oldum, hikmet-i hudâ âlât-ı saydıma bir mâhı tesâdüf etti, dışarıya alıp gördüm ki sağ kulağı üzerinde "لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ" ve sol kulağında dahi "مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ" yazılmıştı.

[s.51]lafz-ı şerîfi mektûb idi. Ta'zîmen bu mâhı yine deryâyâ ilkâ ettim dedi ve bu kavli mü'eyyid müellif(r.a) rahimehu'llah pederinden istimâ' eylediğini hikâyet'e dedi ki; bir 'itimâd eylediğime kimseneden.

O dahi mesûk'ul-kalim diğler bir zâtın rivâyet edip demiş ki; yine bilâd-ı Hindde bir cerâde yani çekirge gördüm, bir cenâhında “لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ” ve diğlerinde “مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ” yazılmış idi. Buna m'ûâdil nice nice garîbe mevâdin ifâde eylediği sâhib tercüme rivâyet etti. Fakır dahi bi-'ibâretihâ onları buraya yazdım.

Câyı dikkat şurasıdır ki haysu 'aliye-i nübüvvet bilâd-ı Hind ahâlisi sam'ine bâlig ve reşîd olmadığından kâffe-i halk vehm u hayâle dûçâr olup derlü derlü mezâhib-i bâtile ve 'akâ'id-i fasideye geriftâr dâlle mevhûm 'ibâdetine iştigâl etmekte imişler.

Halbuki cenâbı hak ve tekaddüs hazretleri şân-ı celîle-i risâleti 'umûm halka 'ilân ve bir tâkım eşcâr ve evrâk ve hayvânât cenâhları üzerine bile nâm-ı mukaddese-i Muhammediyyeyi tahrîr ederek saltanat-ı 'aliyye-i nübüvveti izhâr ü 'iyân eyliyor, halk bilsin veyâhûd bilmesin. Onun için hazret-i pîr kuddise sırruhu gayre bakma diye tebyîn ve sakın gayriyet vehmine dûçâr olma diye tavzih ediyor. Zîrâ ersadâyı cihân olur hemîşe hüsrânda kalırsın diye 'âşıkına ol kıyakdır buyurdıkları işte burasıdır.

Çünkü cenâbı pîrin nazar-ı kudsiyyeleri her ne mahalle isâbet etse envâr-ı celîle-i Mustefviyyeyi bi'z-zât rüy'et ve müşâhede ederler.

Şi'âr-ı 'âşkî benden sorarsan

Cünûn-i âh ü vâh ağlamakdır.

[s.52]Cenâbı kuddise sırruhu işbu beyti ile yalnız 'aşkda kalıp ma'rifetü'llah'dan bî-haber bulunanlar hâlâtini beyân mürâd ederek

Şi'âr-ı 'âşkî benden sorarsan *** Cünûn-i âh ü vâh ağlamakdır, buyurdular.

Vâkı'an öyledir ma'rifet tedârikine tâlib ve râgib olmayarak bir tâkım 'aşk belâsına mübtelâlar bi'l-ahire dûçâr-ı âh ü vâh olacakları münkir değildir. Bu sebebden cenâbı pîr şi'âr-ı 'âşkî benden sorarsan diye kayd eylediler.

Zîrâ şî‘âr-ı tabî‘at m‘anâsınadır kişi tabî‘atı meslekine sâlik olursa hakikat-i cemîl ve rezîl bir hâlât’e geriftâr bulunur. Onun için cünûn-ı âh ü vâh ağlamaktır diye sarâhat buyurdular. Tâ ki gözleri sıkıncaya kadar ağlasa fâ‘ide vermez.

Âhdır gerçi dil hâne-i ‘âşıkda temel

Meclis-i mîde gelüb dükmıza verme halel

Hoşca gel git kerem et yalvarırım anca cedel

Yârı incitmeme şartıyla gelürsen ne güzel *** yoksa ... ederim sîneden ey âh seni.

Şarâb-ı ‘aşkı içmiş SÜN BÜ LÜ çün

Ve lâkin mest eden şol son ayakdır

Cenâbı pîr kuddise sırruhu işbu beyti ile ebyât-ı sâ‘ire kudsiyyelerini neticelendirmek ve bi’z-zât mazhar oldukları iltifât-ı cihân derecât-ı celîle-i risâleti zikr ü beyân-ı ‘atf-ı makâl-ı himmet ederek, Şarâb-ı ‘aşkı içmiş SÜN BÜ LÜ çün ve lâkin mest eden son ayakdır buyurdular.

Ma‘lûmdur ki şarâb şürb fii‘linden me’hûzdur, mutlak içilen şey demektir. Çünkü gızâyı insâniyye [s.53]iki nev‘ olup birisi ‘ekl edilendir. Nân ve nemk ve sâ‘ire gibi bunların kendi nefsinde sıklet-i izâfiyyesi olduğundan ‘ekl ile ta‘bîr edilir.

Ve digerinin dahî kendi nefsinde letâfet-i cismiyye ve me‘yeti muhakkak ---- cihetle şürbe nisbet kılınır. Şarâb ve şerûb ve şerbet misillü ve ma‘kulâtan olan gıdâ kuvâ ve ‘anâsire hidme ve meşrûbât envâ‘i rûha safâ bahş ve ‘itâ etmekte ----- münkir değildir. “مَنْ لَمْ يَأْكُلْ شَيْءٍ حَيٍّ” nazm-ı kerîmi mîsdakinca m’â; cümle eşyâyı ihyâ eylediği ecelden rûha te’sîrât-ı külliyyesi olup a‘âzim gıdâdan bulundu. Hatta birkaç günler nân ve nemkten ‘âciz ve mahrûm kalanlar bir hayât olabiliyor. Ama o zaman dönende susuzluğa dûçâr olanlar helâk oldukları emr-i mukarrerdir. İşte

şarâb'a gerek su katlamış olsun ve gerekse üzümünden çıkmış hâlis bulunsun da müehheren harâm'a hîle karışsın hürmette beraberdir. Onun için nef'î mahrûm.

Âbsın sûrette amma âb-ı âteş yâresun

Hürmetin inkâr eden 'âlemde hürmet bulmasun.

Dedi bu şarâbı 'urefâ-ı tecelliyât-ı ilâhî ile te'vîl ve tahdîs ederler. Zîrâ fuyûzât-ı ilâhî kişiyi mest ve sarhoş eylediğinden nâşidir. Hazret-i pîr kudde sırrihu şarâbı 'aşk ile vasflendirirdi. Ancak maksad tecelliyât-ı nâ-mütenâhî-i ilâhidir.

Şarâb muhabbeti kâse kâse içtim. Ne şarâb noksân hâsil kıldı ve ne de ben kandım me'âlini mutazammın olan şâ'irin şu beyti;

“رَقِصْتَهُ الشَّرَابَ وَمَا رَهَيْتَهُ شَرِيبَتِ الْحَبِّ لَطْلُؤَ الْبَيْعِ وَالْأَسْفَمِ” kavliyle muhakkaktır ki tecelliyât-ı ilâhîye hiç bir zât kanâ'at etmeyip her zamân mazhariyyet-i emînesinde oldular da cân fedâ kıldılar ve 'aşk ise tehlik-i 'avâlimi mûcib olan hübb-i zâtı neticesinde ve fezâ'il-i [s.54]insâniyye neşe'-i hâssu'l-havâsından bulunduğunu bâlâda mükerreren tahrîr ettim. Cenâbı pîr şimdi burada 'aşkı zikr ederek mazhar gûne gün tecelliyât-ı zât ve sıfât buyurulmuş oldukları sarâhat ediyorlar. Ve musarra'-ı sâlide ise Velâkin mest eden şol son ayaktır diye yana yana beyân buyurdıkları ve kendilerini mest ve medhûş etmene esbâb-ı mustakıll'e olan şol son ayak etmiş 'aceb bu ayak nasıl ayaktır ki evsâf-ı mâ-lâ-nihâyesini zikr ü beyân birle 'arz-i mefharet ve mübâhat etmektedirler.

Sahîh rivâyetinden cenâbı fahr-ı 'âlem (s.a) efendimiz hazretlerinin mi'râc-ı 'aliyyelerinde yedinci semâya vâsil oldukları bir zamânda kadem-i s'âdet tev'em-i celîlelerini takbîl edercesine bir cism-i latîfin tamâsı eylediğini müşâhede etmişler. Bunun hikmeti Cebrîl (a.s)'dan su'âl etmeleri üzerine yâ Resûlullah kadem-i s'âdetiniz ile kesb-i teşerruf eden 'arşdır ibtidâyı hılkatından bu âna değin cenâbı vâhibu'l-'atâyadan bu şeref'e mazhar olmağa istihâm ve niyâzmend olmakta idi. İşte şimdi müsâde-i ilâhî erzân olduğundan takbîl-i kadem-i 'aliyyeniz ile iktisâb-ı mesâr-ı bişmâr etti diye cevâb vermiştir.

Yine bunu müe'yyid rivâyettendir fahr-ı enbiyâ-ı 'alihi ekmelüt't-tehâyâ behşeti teşrîflerinde bir câriye istikbâl ederek lâzeme-i merâsim hoş âmidiyi icrâ etti. Cenâb-ı risâlet efendimiz kendisinin kimlerden ----- su'âl etmişler Zeyd Bini Hârisenin câriyesi bulunduğu beyân ve cennet teşrîf-i risâletleriyle pür-zîb-i zînet olduğunu bildirirdi. Bu Zeyd Bin-i Hârise fahru'l-murselîn efendimiz hazretlerini azâdlı kölelerindendir, bu zât 'asr-ı s'âdetde sekiz bolluk cunûd ve muvehidîn'e serkede ta'yîn olunarak bir sirriyyeye yani küçük muhârebeye sevk ve igrâm buyurulmuş idi. [s.55]Mevcûd refâkiyetle oraya gidip harbe mübâşeret ederek mazhar-ı galebe ve nâ'il-i ganîmet oldular. İstihsâl olunan mâl-ı ganâyimi (غنای ما) فیلان ضل الله cüyûş-i müslimîne 'ale's-seviyye tevzî' ve teksîm eyledikleri gibi refiklerine 'âdilâne hüsnü mu'amele ve idâre birle me'iyet perverlik şeref ve şânını kemâl derece muhâfaza eylemiş ve cümlesini kendisinden ez her cihet hoşdil kılmışlardır. Muahharen 'avdetle huzûr pür nûr-ı risâlet'e dehâlet edip bakiyye-i mâl-ı ganâ'imi cânib-i beytü'l-mâle teslîm ve esnâyı harbde vuku' bulan hâdisâtı fahr-i 'âlem (s.a) efendimiz hazretlerine 'arz ve takdîm eyledikleri sırada cenâbı risâlet 'aleyhi ekmelüt'tehiyyet efendimiz hizmet-i mesbûkalarını takdîren ve kendilerini taltîfen ve kalblerini te'lîfen "كَلِمَاتٍ مِّنْ حَيْثُ لَا يَرَىٰ رَأَىٰ حَيْثُ لَا يَرَىٰ" hadîs-i nebeviyyeleriyle tebşîr buyurmuşlar. Be'de eyyâm müşârun ileyhi irtihâl edip kabre vaz' kılındığı zamân melâ'ike-i münkereyn hazrâtı gelip su'âl etmeleri üzerine ben fahr-i 'âlem Resûl'lullah hazretinin âzadlısıyım cümle ahvâlim Resûl'l-lah şâhid ve kâffe-i husûsuma kefil-i vâhiddir. Beni ondan su'âl ediniz cevâbını vermesiyle münkereyn hazrâtı bu kelimâttan birşey anlayamadıkları cihetle hazretlerine 'avdet birle bâr-gâh-ı kibrâyı 'arz-ı keyfiyet etmişler. O an ey münkereyn o kimsene benim habîb-i ekremim Muhammed Mustafa hazretinin âzadlısıdır. Ben de onu âzad ettim. Sizler onu hâliyle terk ediniz. Hitâb-ı 'izzeti vârid olarak âzâde-i su'âl olacağı rivâyat-ı sahîhedendir.

İşte hazret-i pîrin son ayak dedikleri burasıdır. İnşallahü te'âla buna dâ'ir ve sâ'ir tafsîlât-i [s.56]mükemmele ayette gelecektir. Olvakit şu son ayağın derecâtı mâlâ-nihâyesi ma'lûm olur. Yoksa meyhâne mestânesinin ayak üzerinde desgâhtır. Elinden bâd-i hava yarım kadeh kadar içmiş oldukları şerâptan mest ve sarhoş olmak cihetine masrûf ve ma'tûf değildir. سَخِرَ مِنْ لَدُنِّي لِمَنْ رَأَىٰ مِنْكُمْ لِيْلًا مِنْ لَدُنِّي جَدَّ لِحِرَامٍ إِلَىٰ لَدُنِّي جَدَّ

”الْمَصْرَى لَدَيْهِ الرِّغْزَا حَوْلَ الْوَيْهَاءِ مِنْ طَيْبَاتِنَا لَنْ هُوَ السَّيِّعُ لِلْمُحْرِيرِ“ nazm-ı kerîmi fahr-i ‘âlem (s.a) efendimiz hazretlerinin mi‘râc mucize’tu’l-intâc celîleleri şeref vuk‘unu müşîrdir. ‘urûc-i küdsiyye-i risâlet ol gecede on mertebede vâki‘ oldu. Yedisi semâvât üzere derke şeref-vârid olan hadîs-i müfâselede her bir mahalle vurûdlerinde enbiyâyı ‘izâm efendilerimizden birer ikişer zevât-i ‘aliyye-i mukaddese ile hüsnü mulâkât ve musâhabet buyurdıklarını tasrîh etmişler.

Ve sekizincisi sidre’tu’l-münteha’ya ve dokuzuncusu müstevîye yani

”عَلَّجِي بِحَيِّ ظَهَرَ تَبِ مِنْ تَأْوِي لِلْمِغْرِي وَصَرَّيْفِ الْفِيْلَامِ“ hadîs-i şerîfi mısdakınca kalem ‘ilânın hîn-i tahrîrinde sadâsı istimâ‘ kılındığı mekândır. Bunu müsteve tağyîr ile yâd edip münâcât ve semâ‘-ı kelâm ve keşf-i hakîki ve müşâhedât-ı külli anda müyesserdir dediler. Ve onuncusu kurb ve ednâdır ki “فَلْيَكُنْ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَوْقَا” ayet-i celîle hakkında nüzûl etti. Sırr-ı hadîs müfessilini rivâyet eden sahâbe-i kirâmın isimleri zîrde tahrîr kılındı. Bu cümle-i cemîledendir Enes Bin Malik bu zâtın hâli ve şerâfeti müslüm ‘âlemdir. Mahdûmları olan Muhammed vak‘ayı kerbalâda cenabı Hüseyin hazretiyle bulunarak ‘arz-i didâr şehâdet etti.

[s.57]Ve Ubey Bin K‘ab bu zât vahi münzil kitabında bulundu. Ve Câbir Bin Abdullah El-Ensâri bâlâde tahrîr eylediğim hadîs-i mufassal-i nebevinin dahi râvisidir. Cenâbı Ali ile pek çok musâhabet etmiştir. Doksan yaşını mütecâviz bulunduğu hâlde gözlerine umyâ illeti dârı oldu. Vak‘ayı Kerbalâdan sonra Mekke-i Mükerreme’de hazret-i Zeyn’el-Abdîn ile mulâkât edip kendisinde vedi‘a olan selâm ü selâmet encâm-ı risâleti cenâb Zeyn’el-Abdîn ba‘de’l- tebliğ ‘âzim gülşen sarâyı bekâ oldular. Ve Büreyde ve Semre Bin-i Cündüb bu zevât-ı ‘aliyye hizmet-i sa‘adette müstahdem sahâbedendir. Ve İbn-i Abbâs ‘ammü’n- Nebidir. Mekke-i Mükerreme fethinde Ebu Sufyânı islâm’a davet etmiştir. Fıkrası tafsilan siyerde vâridir. Şâyân mütala‘adır. Ve İbn-i Ömer ve İbn-i Mes‘ûd ve İbn-i ‘Amru bu zevât-ı kibâr sahâbedendir. Ve Hüzîfet’ül- Yemâni bu zât ahvâl-ı ayet’e mutallık pek çok esrârı cenâbı risâlet pür-saadetten hüsn-ü talakkı etmiş ve ekser munafıkların isimlerine metla olmuşdur. Hatta bir cenâze vuk‘unda Hüzîfe orada olmazsa Fârûk-ı A‘zam namazda bulunmazlar idi. Yemâne vak‘asında ‘arz-ı didâr şehâdet etti. Ve

sedâd Bin-i Evsî ve Suheyb-i Rûmî bu zevât cenâbı Ali ile Muahharen vak‘a-yı Cemel ve Siffiyinde bulundular. Ve pek çok iş gördüler. Ve Ali Bin-i Ebu Tâlib dördüncü halife-i ekremdir ve damad-ı peygamberidir. Şu damatlık hakkında ‘acîb bir hâlâtın vukû‘a geldiğini ba‘zı ruvât-ı sika nakl ve hikâye etmiştir. Şöyle ki; Habîb-i hudâ nûr-ı zât-ı kibriyâ aleyhi efdalu‘t-tehâya efendimiz hazretleri cenâbı Fâtma’nın taht-ı dâire-i teklîf-i şer‘î oldukları anda ihtâr-ı keyfiyet kılınmasını evzâc-ı mutahharâtına evvelce emr-i mahsûs vermişler imiş. Oradan ne kadar zaman geçmiş ise geçsin birgün bazı sahâbe-i kirâm ile [s.58]Mescid-i sa‘adette ma‘en bulunmakta iken müşârün ileyha hazretinin hâmil-i teklîf-i ilâhî buldukları haberi zât-ı celîle-i risâlet’e ‘arz ve ibrâz olunmuş. Hidâr-ı kirâm’e hitâben bizim Fâtma hukûk-ı meşrû‘ayî ‘akd ve nikâhı himâyeye kesb-i istihkâk eylediği sâbit olduğundan hâsriyet’e râğbet ediciler için bâb-i müsâde küşâde bildirmeleri üzerine cümle m‘a‘l-mahnûnin başka başka istirhâm’e cür‘et eylediler.

Halbuki tâlip kesrette ve metlûp vahdette olup şefkat-ı celîle-i risâlet hiç bizi bu şerefden me‘yûs etmemek cihetine ma‘tûf olduğundan şurût-ı ‘akd ü nikâh tarafeynin rızasına ve elbette bahisle bir kere de metlûb’a murâca‘at olunmak üzere talibân’ın nâmları bir varakaya kütb ü tahrîr ve metlûb-ı müşârün ileyha’ya ba‘s ve tesyîr ve hangi zât’a meyl takarrur eder ise ba‘dehu ona göre icrât’e ibtidâr kılınması taraf-ı zî-şeref-i risâletten fermân ve tedbîr buyurulmasıyla cümle-i bâlâ rızâ esemi-yi müşârün ileyhim bir kağıd’a yazılıp sevey cenâbı Fatma’ya gönderilmiş. Hazreti Fâtma ise varak-pâre’ye b‘ade‘l-kırâe kurân-ı ‘azîmü‘ş-Şânı her kimki hâfiz ise nikahım ona helâl olsun ‘ibâresini hâvi olan cevâp nâme-yi nezr-i sa‘adet’e i‘âde ve isbâl eyledikleri cihetle hâfiz olmayan zevât bu lütf’e nâ‘iliyetten bet-tabe mahrûm kalıp huffâz hazrâtı egerçi mazhar-ı emîne bulunacaklar ise de bunlar bir kaç zevâtın ‘ibâret olduklarından rızâyı müşârün-ileyha şunlar hakkında dahi istihsâl kılınmak için yalnız asâmi’yi huffâz bir varaka’ya tastîr ve cenâbı Fâtma’ya derhâl tesyîr kıldı.

Müşârün-ileyha hazrâtı işe matla‘ olmasıyla her kim ki yerden Esbah suvâr oluncaya değin [s.59]zamân içinde bir hatm-ı şerîf kıra‘at etmek şerefini hâ‘iz

bulunursa nasîb ve makdûrum odur ‘ibâresini mütezammin verdikleri cevâp huzûr-ı pür-nûr-ı risâlet’e takdîm olundu. Kâffe-i huffâz hazrâtı yediklerine bakarak bu teklîfin hâric ez tevk-i beşer ettiğini imâ ve engüş bir burhân-ı hayret durmakta olduklarını inhâ etmekte iken cenâbı Ali’l-Murtada hemandem besmele-i şerîf’eden bed’en birle üç ‘aded İhlâs ve ‘akebince bir Fâtiha kırâatı itmâm ve hatm-ı şerîfi duasını fahr-ı ‘alem efendimiz’e teslim ve takdîm etti. Cümle-i zevât dediler. Ama çe fâ’ide. Vâkı’an her kim ki üç İhlâs ve bir Fâtiha-ı şerîf kırâ’at ederse hatm edenler şeref ve faziletini hâ’iz olmuş menzilesinde bulunacağını cenâbı Cebrîl aleyhisselâm Sûre-i İhlâsı inzâl eylediği vakit işbu meseleyi ‘arz ve beyân etmiş. Ve cümle sahâbe-i kirâmın bu sırr’a matla‘ ve aleyhim bulunmuş oldukları kalblerin gelmemesi ve cenâbı Ali’nin kalbinden çıkmaması mu‘cize-i bâhire risâlet envâ’inden biridir. Vak‘ayi nehr ve ondan ‘avdetle kûfe’ye ‘azîmet buyurduktan sonra İbn-i Mucem nâ-ma’lûm biriyle nâ’il sırr-i menzil-i şehâdet oldular. Fıkrası mufasselen siyerde vardır. Ve ‘Umer Bini’l-Hattâp ikinci halîfe-i ekremdir. Hfn-i hilâfetlerinde birgün Medîne-i Münevvere sokağından mürûr etmekte iken Muğira Bin-i Şube’nin kölesi olan Ebu Livâ Livâhi tesâdüf etmiş. Markûm istirhâm’a cür’et edip yâ Emir’ül-Müminîn yevmiyye iki dirhem gümüş vermek üzere beni harca kat‘ kıldılar. Taklîlini temenni ederim dedi. Sana’tın nûr ey Nesrânı diye su’allerine cevaben tecûrculuk nikâşlık demesiyle senin şu san‘atına göre bu cerh çok değildir diye verdikleri cevâb bile [s.60]şu mel’ûnun ziyâdesiyle gazabı tahrik eylemiş. Bundan evvelce Medine’de bir yıl değirmen a‘mâline lüzûm olup bu mel’ûn vasıtasıyla inşâsı halîfe-i ekrem hazretlerine ifâlde kılındığından ey Ebu Livâ Livâ bize bir yıl değirmen buaralık lüzûmü vardır, yap emrini vermişler imiş. Ol vakit cevâb’e cür’et edip ey halife sana bir değirmen yapayım ki ta rûz-ı kiyâmete kadar hândan-ı hilâfetiniz sakfında yaşs ve metem dâneysi feşân dûrân olsun dedi. Bunun üzerine cenâbı halîfe şu hâne gölge’nin bize sû’i-kasd ‘amelinde bulunduğunu lisânıyla izhâr ve ibrâz ediyor buyurmuşlar idi.

Nihâyet üç gün sonra sabah namazını kıldırmakta iken yeri yerinden mecrûh edip en ağırca yaraları koyu akında olup birkaç sâ‘at sonraca mazhar-ı şehâdet şerâfet oldular. Tafsilat siyer’de mezkûrdur.

Ve Mâlik Bin-i Sa'sa' bu zât cenâbı Ali ile muahharen vaka'-i cemel'de bulunarak Ümmü'l-Müminîn hazreti Ayşe (r.a) hakkın'a Resûl gönderilmiştir. Cenâbı Ali'ye intisâb-ı tâmmesi bulunduğundan tarîk-ı Yektaşî'ye babaları bu zâtı kemer beste zümresine idhâlen on iki nükeba zümresinden ti'dâd ederler. Kütüb-i siyer'de fikrası mufasselen vardır. Şayân mütala'adır.

Ve Ebu İmâme bu zât Ben-i Tay kabîlesine ahz-ı zekât hakkında mekûren gönderildi. Pek çok iş gördü. Ve Eyübü'l-Ensâri bu zât yemen bilâdından kâne-i 'asîr kıtasının hâkim ve mülkü bu hâne Mülk-i Tubbe' nâm zât-ı 'âli kadrin lesl-pâkındandır. Padişah zâdedir fikrası kütüb-i siyerde mezkûr. Fahr-ı 'âlem efendimiz medine-i münevvere'ye hicret ve teşrif 'aliyeleri vukû'nda hâne-i sa'âdet ve mescid-i risâlet binâ ve inşâ oluncaya değin müddet içinde hâne-i cenâb Eyübde müsâferet buyurdular. Bu cihetle müsülmandarlık şeref-i 'aliyyesini hâ'izdir. Hatta şâ'irin birisi;

Yetişmezi bu şehrin halkına şu ni'met bâri

Resûl'u-llah müsülmandarı Ebu Eyüb'ul-Ensâri

Diye bu beyti inşâd ederek fezâil ve şerâfet müsülmandarılarını 'umûm halka teşhîr etmiştir. Lakin elsine-i nâsda [s.61]âlemdâr Resûl'l-lah diye şâyı' olmuştur. Burası galattır. Sahîhî iş'âr 'asrıdır ki siyerde meşhûdumuz oldu. Ve Ebu- Habbe bu zât hizmet-i risâlette müstahdem sahâbedendir. Ve Ebu-Zer Gafâri bu zât sulehâyı ekâbir sahâbe-i kirâmdandır. Fahr-ı 'âlem efendimiz yâ Ebâ Zer her ne vakit Medine kesb ü si'at ederse sen Şâm'a hicret et. Emr-i mâzî kendilerine vermişler idi. Vakta ki cenâbı 'Osmân'a radiyallahu anhu ve erdâhu efendimiz hazretlerinin zamân-ı hilâfetlerinde bu yevm-i mev'ûd duhûl eylediğinden Ebu- Zer Gafâri hazreti hemanı Şâm'a hicret ve 'azîmet eyledi.

Mu'âviye hazretinin hükümeti vaktine musâdif olduğundan hakkında fevkü'l-hadd hürmet ve cenâbı beytül-mâl'dan i'âşesine himmet ve arzu eyledikleri zamân Dârü'l Emâre'ye duhûluna hiç kimse tarafından mümâna'at olunmamasını 'ilân ve

işâ'at etti. Bu cihetle müşârün ileyhi bi-muhâba Dârü'l Emâreye gelir. Ve dilediği kadar Mu'âyezahretiyle görüşür. Ve b'azı işlerine i'tirâzda bulunurlar idi. Hatta Yahûdi Ebn-i Sebâ mel'ûn birgün Ebu-Zer Gafâri'ye gelip yâ Ebâ Zer Mu'âviye beytü'l Mâl-ı müslimîne mâlû'l-lah ta'bîr edip sonradan biz de Allahın kulunuz diyerek cümlesini kendisine mal edecektir. Haberin var mı diye bir takım söz söylemiş de ziyâdesiyle hiddetlendirmiş imiş. Bunun üzerine hazreti Ebu-Zer pür gazab hemeni 'asâsını alıp Dârü'l-Emâreye girerek Mu'âyenin yanına girmiş de Vallahi yâ Mu'âyeşu 'asâ ile senin başını pâre pâre ederim sen mâl-ı müslimîni hakka nisbet edip sonradan biz de Allahın kulunuz diyerek zabt ve temlîk edecek imişsin. Ben ismâ' ettim diye şiddet ü hiddet ibrâz etti. Mu'âviye ise haylica telâş ile yerinden kıyâm birle ellerinden pûs ve ibrâz iltikât ile [s.62]Ebu-Zer Gafâriyi iskât eylediği meşhûrdur. Fahr-ı 'âlem efendimiz Ebu-Zer Gafâri hakkında (ياشري ورحاه) (واموت ورحاه وئخار ورحاه) hadîs-i şerîfi buyurmuşlardır. Bâlâde mezkûr İbn-i Sebâ yahûdi Sebiyye mezheb-i batılını ikâ' ve icâd eden mel'ûndur. Şu hâneyi dîn-i millet-i islâmiyye miyânesine pek büyük fesâd bıraktı. Birincisi tevellisi ve biri meselesidir ki ehl-i tarîk miyânesinde bir mühim mâdde oldu. Şu mel'ûnun icâbidir. İkincisi hazreti Osmân (r.a) efendimizin şehâdetine, üçüncüsü Mısır ve Kûfe ve Besre erbâb kıyâmını tehrîk'e, dördüncüsü miyâne-i islâmiyye'ye başlıca tefruka düşürmesine sebep-i mustakıldır. Tafsîlâtı siyerde mezkûrdur. Ve Ebu-Sa'îd El-Hudari bu zât vaki'a-i Hurre-i Zehra esnâsında Medine-i münevvere cânıb-i 'âlisinde bulunarak fâci'a-ı Kerbalâ'dan yedi mâh sonraca Yezîd pelîd cânıbından Medîne'ye gelen fetne-i bagiye kâffe-i mâ mülkünü kasren ve cebren aldıktan sonra bütün bütün lihye-i 'aliyyelerini yolladılar. Sergüzeşten Hürre-i Zehra hâdisesi vukû'âtında vardır. Şayân mütala'adır. Ve Ebu- Süfyân bu zâtın iki mahdûmi olup birisi Mu'âye hazretidir ve diğeri Zeyyâd Bin-i Sümeyyedir ki zamân-ı câhiliyette Tâ'if nâm mahalle giderek orada meyhânecilik etmekte bu hâne Sümeyye nâmındaki Câriyesinden her nasılsa kazanılmıştır. Fıkrası siyerde mezkûrdur. Bu Zeyyâd ise cenâbı 'Ali Mu'âyeninde muaharen bulundu. Millet-i islâmiyye'ye pek çok iş gördü. Ve mazhar-ı iltifât oldu. Ve Ebu Hüreyre bu zât eshâb-ı suffa'nın re'îsidir. Ekseriye huzûr pür nûr risâlette bulunduğu ecelden pek çok hadîs-i şerîfin râvilik şerefini hâ'iz olmuştur. Ve 'Âyşe-i siddîka Ümmü'l Müminîn şerfiyle kesb-i işhâr eden Sıddîk-ı

a‘zam efendimizin kerîme-i muhteremeleridir. Ve evrâk-ı nuvârinî pür-zîp ve ziyâ kılan [s.63]Ve Esmâ Bint-i Eba Beker zâti-n netâkeyn nâmıyla meşhûr olandır ki Esmâ Bint-i Umey’in kerîme-i muhteremeleridir. Vâlideleri şu Esmâ hazretinin min ‘indillah mazhar olduğu sehâ ve şecâ‘at ve istikâmetlerinin zikr ü beyânıyla pek çok varakpâre-i Tevârîh pür-zîb-i ziyâ olmuştur. Ve Ümm-ü Hâni hemşîre-i muhtereme ‘alidir. Şu‘ab Ebu Tâlib nâmıyla ma‘rûf olan hâneleri beyt-i muazzeme’nin şeref hakkındadır. Mevlûdi Süleymân efendi merhûm hâne-i ‘aliyye-i Ümm-ü Hâniden mirâc s‘âadetin şeref-vâki‘ olduğunu kavli ihtiyâr buyurmuş oldukları şu ifâdelerinden anlaşılıyor;

Bir duşenbe gecesi tahkîk-i haber

Leyle-i kader idi ol gece meger

Ol her cûn baht ol kaderi yüce

Ümm-ü Hâni adına vardı gece

Onda iken nâ-gihân ol yüzü ak

Cennete var dedi Cebrâ’ile hak

Bir murassa‘ tâc âl hille ve kemer

Hem dahi âl bir Burâk-ı mu‘teber

O habîbime ilet bütün âni ***** ‘Arşî seyr eylesun görsün beni

İla ahîru’l makâl.

Ve Ümm-ü Selema ezvâcî mutahharâtandır. Fahr-ı alem efendimiz hazretinin açıcıyaşılık hizmetinde bulunurlar idi. Gâyet güzel ... şekli-i tabh eder de efendimize ‘arz ve takdîm ederler imiş. [s.64]Cenâbı risâlet pür saadet efendimiz iltifât-ı mahsûsa olarak (طیبر للنساء عشاءه، طیبر للطعام لا لشراه) hadîs-i şerîfini buyurmuşlardır.

Rıdvânu'llahı teâlâ 'aleyhim ve 'aleyhin ecmaîn. Pek çok sahâbe-i kirâmın terâcim-i ehvâl ve nezd-i sa'adet vefd-i risâlette hâ'iz oldukları şeref ve şân ve ibrâz buyurmuş oldukları hizmet ve gayret ve sadâkatlarını şu'unât nâm târîh yazdım artık burada tetvîl ve lüzûm yokdur. Gece sohbetine musâmere ta'bîr kılındığı gibi gece seyrine de isra dediler. Çünkü lazımu'l Hareme bu hâne misâfir gece hâneye davetle hakkında ihtiramât-ı la'ika icrası şî'âr-ı celîle-i misâfir-perveri ve 'âtifet muktazâyı 'âlisinden olduğundan cenâbı hak ve takaddüs habîb-i ekrem ve beni muhteremleri bu hâne hocayı 'âlem (s.a) efendimiz hazretlerini (رَبِّحَانِ لَدِّي لَنْ رَى بِعَيْدِهِ لَيْلًا) nazm-ı kerîmi vecihle kurb-ı maneviye ve hüvüyet-i gaybiyye-i ahadiyye-i zâtiyyesinden celb ü davet birle hizâne-i serâ'ir-i nâ mütenâhi-i ilâhiyelerini biz-zât keşfe merhamet ve kelimât-ı sübhâniyesini istima'a küdret bahş ve 'inâyet buyurduktan sonra Mescid-i Harâmdan Aksa'ya Esra eylemiş oldukları haber-i sıhhat eseri fem-i celîle-i risâletten şeref sudûr eden hadîs-i nebevî ile sâbit ve belâde isimleri tahrîr ve iş'âr kılınan râviyân şâhidân 'âdilân hazrâtının şehâdet-i kâmileleriyle muhakkaktır. Benâberîn bu mu'cize-i 'aliyye mü'min ve muvehidin mâyeu'l iftihâri ve şaki ve munafıkın sermâye-i kîl ü kâlıdır. Mi'râc hakkındaki hadîs-i mufassal-ı nebeviyenin harfiyyen tercümesidir. Bir gece Kabetü'llahta Huteym dedikleri mevze'de yanım üstüne yatıp uyuyor idim. Bir kimesene geldi. Sînemi yârdı kalbimi çıkardı. Ondan bir altın lakin gönderdiler. [s.65]İçî dolu imân idi. Ol kimsene benim kalbimi yudu dahi imân ile doludurdu. Ondan sonra yerine koydu. Bana katırdan El-hak himârdan yüksek bir ak burak gönderdiler. Şöyle idi ki adımını gözü gördü ki yere basar idi. Beni ona bindirdiler. Ondan Cebrâ'il 'aleyhisselâm beni dünya göğüne alıp gitti. Gök kapuş açtırmak, itecek kimdir dediler, Cebrâ'ilim diye haber verdi. Yanında olan kimdir dediler, Muhammed Mustafadır dedi. Onlar dahi Muhammed irsâl olundu mu dediler. Cebrâ'il ne'am dedi. Melekler hoş geldi safa geldi dediler. Ondan kapı açıldı. Semâya dahil oldum. Onda hazreti Âdem 'aleyhiselâm'a rastgeldim. Cebrâ'il etti. Bu senin atan Âdemdir. Buna selâm ver dedi. Ben de selâm verdim, selâmımı alıp merhaba yâ İbnes-Sâlih ven-Nebiyes-Sâlih diye buyurdu. Ondan bu üslûp üzere ikinci göğe vardık. Onda Yahya ve 'Îsâ 'aleyhimüs-selâm hazrâtına rastgeldim. Cebrâ'il bunlar yahya ve 'Îsâdır. Bunlara selâm ver dedi ben de selâm verdim. Selâmımı aldılar dahi merhabâ ya ahhis-Sâlih ven-Nebiyes-Sâlih diye merhaba

ettiler. Ondan üçüncü göğe vardık. Onda Yusuf ‘aleyhis-selâm’a rastgeldim. Kezâlik Cebrîl bildirdi ona selâm verdim. Selâmımı aldı, onlar gibi merhaba eyledi. Ondan dördüncü göğe vardık. İdrîs ‘aleyhis-selâmı gördüm. Ona dahi selâm verdim. Selâmımı alıp merhaba eyledi. Ondan beşinci göğe vardık. Onda Hârûn ‘aleyhis-selâmı gördüm selâm verdim selâmımı alıp dahi merhaba eyledi. Ondan altıncı göğe vardık Musa ‘aleyhis-selâmı gördüm selâm verdim selâmımı alıp merhaba eyledi. Ondan geçip gittiğim zamân hazreti Musa ağladı. Ne için ağladığından su’âl ettiler, etti onun için ağlarım ki bir oğlancık benden sonra ba’s olundu. Benim ümmetimden cennete girenlerden onun ümmetinden giren çoktur dedi. [s.66]Ondan yedinci göğe vardık. Onda İbrâhîm ‘aleyhis-selâmı gördüm. Selâm verdim. Selâmımı alıp merhaba eyledi. Ondan Sidretü’l müntehâyâ vardık, gördüm meyvesi koblara benzer. Ve yaprağı fil kulaklarına benzer. Cebrâ’il bu ağaç Sidretü’l müntehâdır dedi. Ve onda dört ırmak gördüm. İkişi bâtın ırmakları cennet içindedir. Ve ol zâhir ırmakları nîl ü furâtdır dedi. Ondan sonra Beytü’l Mamûri bana gösterdiler. Ona hergün yetmiş bin melek duhûl eyler. Ondan sonra bana bir kâsi memlu süt ve vir kâse ve bir kâse gusûl gösterdiler. Bir sütü ihtiyâr ettim. Ol vakit Cebrâ’il dedi ki (هِيَ لِحَطْرَةِ النَّبِيِّ لُتْ) (يُحْيِيهَا وَأَلْبَسَكَ) yani sütü ihtiyâr edip aldın, sen ve ümmetin ol fitrat üzeresiniz. Sahâbe-i kirâm hazrâtı bu sütü ne ile tevcih ve te’vîl buyurdunuz yâ Resûlu’llah diye sua’llarıma cevaben ‘ilim ile tevcih ettim buyurmuşlardır. Bu sebepten ‘ârifler her ne vakit süt içseler veyahûd keşfiyâtlarında rüy’et itseler (لَا مَبَارَكَ إِلَّا فِيهِ وَرِزْقًا فِيهِ) kavliyle istirhâm ve du’a ederler. Buradaki minhu zamîri mukadder olan ‘ilme râci’dir. Benâberîn ‘urefâ ‘ilmin ziyâde her ân ve zamân cenâbı vâhibu’l ‘atâyadan istid’â ü ricâ ederler. Bundan sonra bana gecesiyile her günde elli vakit namaz farz oldu. Ben dahi ol makamdan rucû’ edip hazreti Musaya geldim. Ne ile mekûr oldun diye bana su’âl eyledi. Ben dahi elli vakit namaz ile dedim. Hazreti Musa etti senin ümmetin elli vakit namaza kâdir olamaz vallah ben senden nâsi tecrübe ettim. Benî İsrâ’il ile hatta muhkam çalıştım. Ademoğlanın bana hâli malûmdur. Rabbine rucû’ eyle ümmetin için tahfif talep kıl dedi. Ben dahi [s.67]rucû’ ettim. Hak tebareka ve te’alâ hazretleri benden on vakit namazı bağışladı. Yine Musaya geldim. Yine evvelki gibi söyledi. Yine rucû’ edip tahfif diledim. On vakit daha bağışladı. Yine Musaya geldim. Hazreti Musa yine evvelki sözün mislini

söyledi. yine rucû‘ ettim. Hak te‘âlâ on vakit daha bağısladı. Hâsili bu üslûp üzere on vakit namaz mekûr oldum. Yine hazreti Musaya geldim. Yine evvelki sözü söyledi. Yine rucû‘ edip tahfif istedim te‘âlâ beş vakit namaz buyurdu. Hergün beş vakit namaz kılınmakla mekûr oldum. Yine hazreti Musa’ya döndüm ne ile mekûr oldun diye su’âl ettiğinde beş vakit ile dedim. Etti senin ümmeti buna kâdir olmazlar. Ben tecrübe ettim senden evvel Benî İsrâ’îl arasında çok çalıştım yine rabbine rucû‘ eyle tahfif kıl dedi. Bunun üzerine habîb-i ekrem rabbimden talep ede ede hicâp eder oldum. Artık rucû‘ edemezim, râzı olup teslim ettim diye cevâp verdi. Fahr-ı ‘âlem (s.a) buyurdular ki o mahalli geçtiğim zamân cenâbı feyyâz-ı mutlak hazretleri cânından (جاری ما جاریشتم یفت للالم) nidâyı hâss şerefvâki oldu. Yani bundan böyle kâffe-i mu‘âmelât rakam-zede varakpâre-i mukadderât olup kalem kurudu kâlini muşîrdir.

Buraya gelinceye kadar ‘arz ü beyân eylediğim hadîs-i mufassal nebevî meâlinden istifâde kılınan meşhûdât-ı risâlet pür sa‘adet olup bundan sonra serd ü ityân olacak ahbâr-ı sahîhe ise ancak (من لا یجِدُ الحرامَ إلی لا یجِدُ الحلالَ) ayet-i şerîfesinde olan [s.68]ila neftinuka medlûl aleyhi bu hâne gâyet isra mâdde-i mulihhesinin suverî ve manevî keyfiyet ve kemmiyeti tavsîf ve evliyâ siyere vukû‘ bulan hâlâtını ‘iyân ve tarîfdır. Ebu Hüreyre hazreti mefhar-ı enbiyâ ‘aleyhi ekmelü’lüt-Tehâya efendimiz melâ’ike ve ervâh-ı enbiyâ hazrâtıyla bile Beytü’l Makdise edâyı salat ve cenâbı hakkı takdîs buyurmuş oldukları bu hadîs-i nebeviyyeleriyle isbât ediyor

(نَهَ صَلَوَاتِي بِيَوْمِ الْقِيَامَةِ وَمَنْ لَمْ يَنْظُرْ إِلَيْهِ وَرَأَى نَبِيَّهُ وَالنَّبِيُّ رَوَّاحُ الْأَيَّامِ فَلْيُنُوا عَنِّي اللَّهُ) ve Abdurrahman Bin-i Hâşim hazretinin dahi (نَبِيٌّ عِنْدَ آدَمَ مِنْ دُونِ آدَمَ مِمَّنْ لَكَ الْغِيَاةُ) hadîs-i şerîfi ile ol gece fahr-ı ‘âlem efendimiz Âdem safiyyu’llah ve onun mâ-dûni bu hâne enbiyâyı fihâm hazrâtına imâmet buyurdıkları ve hazreti İbrâhîm aleyhis-selâm efendimizin dahi (أَلْفَ الْخَيْرِ لَكُمْ مِنْ مُحَمَّدٍ) diye buyurdıklarını beyân ü rivâyet eyliyor. Mevlûdi Süleyman efendi merhûm bu kavli itiyâr edip enbiyâ ervâhına oldu. İmâm diye sarahatları bu hadîs-i şerîfe müsteniddir. Büreyde (r.a) ‘indinden rivâyetten Buzâr rahmetu’llahi aleyhi hazretinin nakline göre isra gecesini Cebrâ’il (a.s) Beytü’l Makdise gelip orada bu hâne sahrayı parmağıyla dilerek Burakı oraya rabt ü bend

kılındığını imâm-ı Termizi dahi rivâyet ve hikâyet eyledikten sonra mescidde dâhil olup edâyı salat buyurdıklarını sarahat ediyor. Hatta melâ'ike Cebrîl (a.s)a bu seninle gelen kimdir demişler. Muhammed Resûlu'llahdır demesiyle ona nübüvvet geldi mi su'âllarına ne'am cevâbını aldıklarından hemeni istikbâl edip hürmet fevku'l 'âde 'arz ü teşekkür mâ-lâ-nihâye ibrâz eylediler. Çünkü leyle-i Esrâ'da pek çok umûr-ı garîbe nazar-ı kudsiyye-i risâlet ibrâz buyurulduğu ve muahharan şu vukû'ât sıhhat eser cümle sahâbe-i kirâm taraf-ı zî-şeref-i risâletten haber verilmiş olduğundan hazreti pîr-kuddise sırrahu dahi. [s.69]Ve lakin mest eden şol son ayaktır diye buyurdıkları bu ciheti imâ ve belki tenbihdir. Zîra ibtidâyı hıkkat-ı 'avâlîm ve mükevvinâtta evvel zamân S'ad iktirana gelinceye kadar şu dâ'ireyi mukaddeseye hiç bir ayak basmağa muktedir olamadı. Ve bu iltifât -ı ilâhiyye bir Nebî z-işân mazhar buyurılmayıp ancak bu 'âtâfet fahr-ı 'âlem (s.a) efendimiz mahsûs olan 'inâyet-i celîledendir. Hatta cümle enbiyâyı fihâm efendilerimiz hazrâtı tebrîk-i kudûm-ı sa'adet hakkında her birerleri başka başka 'arz-ı cemîle mehedet buyurdular. İşte bu cümle-i celîleden hazreti İbrâhîm halîlu'llah (a.s) efendimiz tahdîs-i ni'met mulâkât hakkında (وَجَّعْتَنِي أُمَّةً وَأَعْطَيْتَنِي لَيْلًا وَأَعْطَيْتَنِي لَيْلًا وَأَعْطَيْتَنِي لَيْلًا وَأَعْطَيْتَنِي لَيْلًا وَأَعْطَيْتَنِي لَيْلًا) buyurdular. Ya'ni hamd-ı sevl vâcibu'l vücûda lâ'ikdir ki beni dost edindi ve bana mülk-i 'azîm verdi ve beni ümmet-i kanıt; yani mutî' bi-emri'llah kıldı ve beni mazhar-ı kemâlât edip cemaat-ı kesîreye imâm eyledi ve nârı bana berd-i selâmet kıldı. Onu mut'âkkip hazreti Musa (a.s) efendimiz tahmidât'a ibtidâr edip “ لَمَّا دَعَا اللَّهَ الَّذِي تَلَقَّيْنِي بِاللَّيْلِ وَأَعْطَيْتَنِي لَيْلًا وَأَعْطَيْتَنِي لَيْلًا وَأَعْطَيْتَنِي لَيْلًا وَأَعْطَيْتَنِي لَيْلًا وَأَعْطَيْتَنِي لَيْلًا ” Buyurdular. Ya'ni hamd-i sipâs ü şükr-ü bâ-kiyâs şol zât-ı ecel-i 'alâ'ya sezâdır ki beni kelâmiyle müşerref edip halk miyânesinde güzîde kıldı. Ve Fir'avnin helâkını ve Benî İsrâ'ilini necâtını benim yed-i iktidârıma bıraktı. Ve benim üzerime Tevrâtı inzâl edip benim ümmetimden hak ile delâlet ve 'adâlet eyler bir kavm halk ü icâd etti. Ondan sonra Davûd (a.s) efendimiz leb-i keşâyı senâ-ı havân olup “ [s.70] وَجَّعْتَنِي أُمَّةً وَأَعْطَيْتَنِي لَيْلًا وَأَعْطَيْتَنِي لَيْلًا وَأَعْطَيْتَنِي لَيْلًا وَأَعْطَيْتَنِي لَيْلًا وَأَعْطَيْتَنِي لَيْلًا ” Buyurdular. yani ham cenâbı hakk ve tekaddüs hazretine lâ'ikdir ki bana mülk-ü 'azîm ihsân eyledi. Ve Zebûru bana ta'lîm etti. Ve bana demiri yumuşatmak iktidârını bahş

eyledi. Ve dağları musahhar edip benim ile bile tesbîh ettirdi. Ve tuyûru bana musahhar kılıp ve hikmet ve fasl-ı hitâp yani hak ile bâtulı fark ve temyîz etmek küdret-i hâssu-l hâsını ihsân buyurdu. Onun üzerine hazreti Süleyman (a.s) efendimiz ibtidâr edip “ لاَ مَدَّ اللَّهُ لِذِي سَخَّرَ لِي لِيَاخَ وَسَخَّرَ لِي لِقَائِ الْفَرِيقَيْنِ لِيَعْلَمُونَ مَا شِئْتُمْ مَ اِيَّابَ وَمُهَيْلَ وَنِجَانَ “ كَالْحَاجِّ وَبِلَيْ قَدُورِ رِبْلِيَّاتٍ وَتُجُوزِي فَطَّرَ لَطِيرٍ وَتَلْزَمِي مِنْ كَلِّ شَيْ غَضَّالٍ وَسَخَّرَ لِي جُودَ الْفَرِيقَيْنِ وَالْإِنْسِ وَالطَّيْرِ فَضَرَّ لِي تُحَى كَثِيرٍ مِنْ عَادِ لَمْ يُؤَيِّنْ وَتَلْزَمِي لُكَا عَظِيمًا لَا يُؤَيِّنُخِي لِأَنَّ مِنْ بَعْدِي وَجَّعَ لُكَا حَاطِيَّ السَّيْفِيَّه ” buyurdular. Yani hamd-i lâ yuhsa ol vâcibu'l- ‘ataya’ya sezâdır ki bana rûzgarı ve duyuları musahhar etti. Ve her bir nesneden fazîlet verdi. Ve şeyâtın ve ins ve tuyûr ‘asakirin bana musahhar kıldı. Ve bir mülk ve saltanat ihsân eyledi ki benden sonra hiç bir kişi ona lâ’ik olmaz ve benim saltanatımı tayyip edip hesâp ve ‘adedsiz eyledi. Bundan sonra cenâbı İsa (a.s) efendimiz hamd ü senâya ‘itinâ edip “ لاَ مَدَّ اللَّهُ لِذِي جَحَّنِّي لِقَائِهِ وَجَّعَلَ بَطِّي نَحْلَ آدَمَ مُحَمَّدًا مِنْ تَرَابِثَمَّ قَالَهُ: كُنْ فَيَكُونُ وَتُجُوزِي الْكَتَابَ ” وَلِكَلِمَةٍ وَلِكُورَةِ وَالْإِحْمَالِ وَجَحَّنِّي أُنْحَى مَنْ لَطِينُ كَيْفِيَّةِ لَطِيرٍ فَيَكُونُ طَيْرًا بِإِذْنِ اللَّهِ وَجَحَّنِّي بِأَرْكَرُ الْأَكْمَامَةِ وَالْبُرْصِ وَأَيُّي لَمْ يَتَوَبَّ إِقْنَهُ وَوَجَّعِي وَطَهَّرَنِي وَأَعَانِي وَأَمِّي مِنَ الشَّيْطَانِ لَرَجَمِ فَلَمْ يَكُنْ لَشَيْطَانِ ” buyurdular. Yani hamd şol hak cella ve ‘alâ’ya lâ’iktir ki beni kendi kelimesi kıldı. Bu kelime lafzında birkaç vecih var; ondan birisi atasızca halk olunup kün emriyle zuhûrları ve diğeri seyfu'l- Allah ve esedu'l-Allah nâmıyla yâd kılındıkları ve ahiri ise hîn-i sebâvetlerinde [s.71]hârik-i ‘âde olarak tekellüm buyurdıkları hasâ’isi mâddesi olup atasızlık cihetiyle hazreti Adem safiyu'l-Allah efendimiz neşe-i hulkiyelerin cihet-i müşâbehatı ve topraktan kavs sûreti tertîp ederek nefh-i rûh buyurdıkları ve görsüz ve Baras ‘illetine şifâ bahş eyledikleri ve ihyâyı emvât’a muktedir oldukları hikmeti ise rûhu'l-Allah asârı ve hazreti zâtiyede hemîşe mahfûz olup şerâ’ir-i şeytâniyyeden ez her cihet azâde buldukları nişân olduğu gibi mekârim-i ahlâk ile hem-ân muttasıf buldukları ‘ulviyye ism-i ‘aliyyesini hâ’iz olarak ‘urûc-ı kudsiyyeleri mâdde-i mulhimesidir. Çünkü fahr-ı ‘âlem (s.a.s) efendimiz ile zât-ı ‘ulyaları miyânesinde birini zi-şân ba’s ve tesyîr buyurulmadığı ve güzerân eden vakit ise ba’set-i risâlet’e pekte ba’id olmayıp kurbiyyet-i zaman bulunduğu ve bizzât fahr-ı ‘âlem efendimizi mi‘râcda istikbâl-ı hizmet fevku'l-‘adesiyle mekûr-ı manevi olup sonradan yine ‘âlem-i dünya’ya nuzûllerin ‘alâme idi. Zira ‘urûc mukâbili kâ’idedendir. Bunun üzerine mefhar-ı

‘âlem (s.a.s) efendimiz hazretleri dahi min ‘indi’llah mazhar oldukları şerâfet-i mukaddese-i celîlelerini bu vecihle beyân’a mübâşeret edip “ لَمَدَ اللَّهُ الَّذِي أَرْسَلَنِي رَمَّةً ” لَعَلَّيْنِ وَلَعَلَّ لِلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَأَنْزَلَ عِشْيَئِي لِقَوْلِ مَنْ فِي هَيْئَانِ لِكَلِّ شَيْءٍ. وَجَعَلَ أُمَّةَ عَجْرَةَ أُخْرَجَتْ لِلنَّاسِ وَجَعَلَ أُمَّةَ وَسَطًا وَجَعَلَ أُمَّةً هَمَّ الْأَطْيَانِ وَالْأَخْيَانِ وَشَرَحَ لِي صَدْرِي وَوَضَعَ عِشْيِي وَزَرِي وَجَعَلَ لِي كُفْرِي ” buyurdular. Yani cenâbı hâlik bihakına takaddeset zâtîhi عزالشبهه والظنون hazretlerine hamd-ı mâlâ nihâye ve senâyı fevku’l gâye lâ’ik ve sezâdir ki beni-‘âlemlere rahmet olmak üzrere irsâl edip cümle Ademiyâne beşîr ve nezîr etti. Ve benim üzerime kurân-ı ‘azîmüş’şân ve kitab-ı celîl’ül ‘ünvân inzâl edip her bir şeyin haberini ve fezâ’ilini onda mevcûd kıldı. Ve ümmeti ümmetü vasat yani ‘âdil ve ‘âlim ve ehl-i m’arifet ettiği gibi ümem-i sâlifeye sâbık eyledi. Ve sadrimi teşrîh [s.72]ve evsa’ ederek münâcât-ı hakka ve davet-i halka ve sıfât ve zât-ı mutlaka cümle mütehammil olmağa kâbiliyet-i ‘inâyet eyledi. Ve himl-i sakîl ve vizr-i hatamı aff ü setr birle kâffe-i müşkilâtımı âsân kıldı. Ve nübüvvet ve gayri ile zikrimi terfî’ ve beni fâtil ve hâtimu’n-nebi olarak irsâl etti, buyurdular. İşte hazreti pîr küddise sırrahu’nın şerâb-ı aşkı içmiş sünbülü çün diye mestâne buyurmuş oldukları şu nutk-ı ‘aliyyeleriyle demek isterler ki mükevvinât ü ‘avâlim; eşyâ’nın vücûd’a hilkat neşesinden henüz hisseyân olmuşlar iken ben femhâne-i ezeli’den behredâr ve tecelliyât-ı nâ-mütenâhi-i muhabbet şerâbını ‘ayş ü nevş edip mest ü serhoş bi-iktidâr idim. Hatta kurûm gayb bile شربنا عِشْيَا يُكْرَهُ لِي بِمَدَامَةَ سَكْرَتِ الْبَاهِ مِنْ قَوْلِ أَنِي طِيقَ الْإِطْلَامِ

Muktazasınca vücûd neşesinden hissedâr olmuşlar idi. Benim şu şerâptan neşe-i vâr bulunuşum işitmek ve görmek ve cibilliyet gibi ile nâ’il olunmuş birşey olmayıp bizzât mazhariyetim muktazasıdır me’âlini müş’ir olan Ömer beni’l-Faraz hazretinin tâ’iyyeleri kasîdesinden şu beyti te’yîd eder

فَلْيَتَّبِعْ هَوَاهُ لَا يَسْأَلُ عِوَابًا وَلَا يَنْظُرُ وَلَا يَتَسَاءَلُ وَلَا يَجْتَلِبُ

Yine ‘aziz müşârün ileyh’in nutk-ı ‘aliyyelerinden bu beyti bu ciheti mü’eyyiddir ki ben ahbâbimi galta düşürdüm. Onların içmiş oldukları şerâplerini benim içtiğim şerâbdır. Vehmi ile ve istihsâl eyledikleri zevk ü neşât ü surûrlarını dahi benim mahsûl-ı zâtîyye-i zevkim neşesidir zanni ile meâlini şîir olan

وَأَوْ هَمَّتْ صَاحِي أَنْ شَرِبَ شَرَابَهُمْ بِسِرِّ سِرِّي فِي تَشْرِيفِ بَيْتِي

Çünkü cenâbı pîr küddise sırrahu sâlik-i sâdıklarını fezâ'il-i kemâliyye-i insâniyyeden zevk-yap ettirmek üzere [s.73]Şu nutkları evvelinde Gel ey sâlik diyeyim bir söz ki hakdır diye musâhabet'e davet buyurmuşlar idi. Zira sohbet cümle mu'âmelâtan ekdem ve herkes üzerine bu şart emr-i ehem ettiğini bildirdiler. Hatta kâffe-i süver-i kurâniyyeden ol şerefvârid olan ayet "قُلْ أَعْلِمُ بِكَ" kavlı-i celîli olup 'umûm halka sohbet bu vecihle farz buyuruldu. Cenâbı Mevlana-ı Rûmî küddise sırrahu'l-celi hazretleri dahi Mesneviler ibtidasında

Bişnev ez ney çün hikâyet mîkuned Ez cüdâyîhâ şikâyet mîkuned

Diye musâhabetin a'âzîm umûrden ettiğini sarâhat edip yedi cild olarak kitabı mesnevîlerini şu beyitlerinin şerhi olmak üzere tahrîr ve tertip eylediler. Ve hazreti pîr küddise sırrahu dahi bu beytinde Şerâb-ı 'aşkı içmiş sünbülü çün diye şerâb muhabbeti nevş eylediklerini sarâhat ettikten sonra Ve Lakin mest eden şol son ayaktır diyerek tafsilât'a 'atf-ı makâl 'inâyet etti. Hakikat'e muhabbetsiz meclis ve mahbûbsuz insi zevk ehli 'uşşâkı mustağrik yes eylediği münkir değildir. Onun için hazreti pîr şerâb-ı 'aşk'a ve 'aşkı muhabbet'e ve muhabbeti mahbûb ile ülfet'e ve ülfeti musâhabet'e kaydedip Şerâb-ı 'aşkı içmiş sünbülü çün Ve lakin mest eden şol son ayaktır dediler. Vâkı'an ibtidâyı hilkat-ı 'avâlim'den müntehâyı mi'râc risâlet'e değin bir Nebi zi-şân'ın evvel dâ'ire-i mükadese'ye ayak basmadıkları hâlde fahr-ı enbiya 'aleyhi ekmelü't-tahâya efendimiz hazretinin kavm-i sa'adet tev'am 'aliyyeleriyle semâ ve-mâ fihâ pür-zîb ve ziyâ oldu. İşte 'azizim şu son [s.74]ayak şerâfeti şevâ'ibinden olmak üzere cenâbı hak ve tekaddüsü üç 'aded beyit halk ve icât etti. Birisi semâdadır ona Beytü'l-Ma'mûr ve diğeri arzdadır buna da Beytü'l-Allah ve ahiri ise suver mecmû'a-ı insâniyyede bu hâne kalb'dir ki "قُلْ بِالْمُؤْمِنِينَ اللَّهُ" meziyyetini hâ'iz bulundu. Çünkü Beytü'l Ma'mûr nazar-ı küdsiyye-i ve envâr-ı zâtiye-i Muhammedileri şerefiyle kesb-i 'imâr edip her an yetmiş bin melâ'ike için metâf olduğundan nâmına Beytü'l Ma'mûr dilendi. Ve İbrâhim Halîlü'llah aleyhisselam efendimiz ma'rifetiyle arz'da bina olunan Beyit hakk'a nisbet kılındı. Ve kalb-i mümin ise bizzât yed-i küdret-i ilâhi asâriyle halk olduğu ecelden

hemîşe nazar-gâh ele olmak ve câmi‘ cemî‘ esmâ ve sıfât bulunmak hissesini hâmil bulundu. Yine bu son ayak asâr-ı feyz simârindir ki bâlâda tahrîr kılındığı üzere Ebu Hüreyre ve Abdur-rahman bin-i Hişâm hazrâtı şehâdetleriyle fahrü’l- Mürselîn efendimiz Beytü’l Makdis’de enbiyâyı ‘izâm hazrâtına imâmet ve cümle-i ‘arz-ı cemîle-i rukuyyet ve ‘ubûdiyet eylediler. Yine bu son ayak meziyyet hissesindedir ki kadem-i sa‘adete cennet pür-zîb-i zînet olup ümmet-i merhûme-i Muhammedilerine siddîka-ı rahmet kılındı. Yine bu son ayak tebâyih sâlime ve kâmlıyyesindedir ki kâffe-i ümeme beşîr ve nezîr ve fâtih ve hâtimü’l-Mürselîn ve rahmetün li’l-‘âlemîn oldukları hâlde ba‘s ve esrâ buyuruldu.

Ve hocayı Hâfız Şirâzi’nin

‘Azm-i didâri to dâred cân bir leb-i âmade Bâz kerdet yapar âyed çist
fermân şoma

[s.75]Dedikleri işte burasıdır ve bunu müeyyid yine ‘azîz müşârün ileyh’in

Dilberim ‘azm-i sefer kerd hudâya yâran çe konem bâ-dil-i mecrûh ki
merhem bâ-üst

Diyerek vasf ü beyân buyurdıkları işte bu son ayakdır.

Hele Feyzi Hindi’nin ise

Men berâhi mirdem gân çaktım tâ mahremest Der mekâm-ı harf mikoyem ki
dem nâ mahremest

Dedikleri burasıdır.

Ve cenâbı Mevlânayı Rûminin

Yan çekerim yan gör kim kör ki neler var buyurdıkları dahi bu son ayaktır.

Ve'lhâsil 'arş'den ferşe ve zerre'den şemse cümle mevcûdât ve mükevvinât bu son ayağı şeref ve şanından haberdâr olmak üzere hem an icâd ve 'idâm olunmaktadır. Bu sebepten cenâbı pîr küddise sırrahu Şerâb-ı 'aşkı içmiş sünbülü çün Ve lakin mest eden şol son ayakdır.

Diye aşık-ısâdıkını Gel ey sâlik diyem bir söz ki hakdır. Kavleriyle musâhabet'e davet ediyorlar. Cenâbı hakk sırr-ı 'aliyyelerini tevkîr ve rûh-ı mutahharlarını tenvîr ve meşhed-i pâklarını dahi ta'tîr etsin ve sallallahu 'alâ seyyidina ve nebiyyina Muhammed ve 'alâ âlihi ve evlâdihi ve ezvâcihi [s.76]ve zürriyâtihi ve ashâbihi't-tayyibîn't-tahrîn ve sellim teslîman kesîren kesîren ilâ yevmi'l-haşr ve'l-karâr amîn bi'hürmeti seyyidi'l mürselîn.

SONUÇ

Cebbârzâde Mehmed Ârif Bey'in 19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın başlarındaki şerhleri, genel itibariyle tasavvufî şiirlerdir. Ayrıca Arif Bey kendi devrinin üretken ve dâhî şârihlerindedir.

Bu çalışmada, Cebbârzâde Mehmed Ârif Bey tarafından Hazreti Pîr Yusuf Sünbül Sinan'ın tasavvufî bir şiirine yapılan şerhin metnine yer verilmiştir. Burada şârih, şerh ettiği mısraların daha iyi anlaşılabilmesi için başvurduğu hikâyeler dışında genellikle ağır bir dil kullanmıştır. Ayrıca şair ve şârih Ârif Bey eserin akıcılığını sağlamak amacıyla yer yer hikâyelerle ve çokça da hadis ve ayetlerle anlatımı zenginleştirmiştir. Genellikle beyti bir bütün olarak şerh etmeyi tercih eden şârih, kimi zaman kelimeler -hatta harfler- üzerine de yoğunlaşarak birden fazla şerh metoduna başvurmuştur. Cebbârzâde'nin bu şerhi, günümüzde giderek artmakta olan klâsik Türk şiiri ile ilgili şerh çalışmaları için şüphesiz çok ehemmiyetli bir katkı niteliğindedir. Üstelik şârih bu klasik metni tasavvufî bir manzume olarak şerh ederken kendine munhasır bir şerh üslubu ile ortaya koymuş ve çok öz söz, kelime ve cümlelerle şerh etmiştir. Bu münferi ve müfîd şerh tarzıyla 19. Yüzyılın sonlarındaki örnek alınacak şârihlerden çok önemli bir zattır 'Ârif Bey. Dolayısıyla bu çalışma Klasik Türk Edebiyatı ve Tasavvuf edebiyatı için ehemmiyetli bir kaynak olduğu kanaatindeyim. Ve nitekim bu eserin şerh üsbleri ve kuralları başlık altında ele alınması ve metnin de tamamı günümüz Türkçesine çevirilip incelenmesini tavsiye etmekteyim. Bu sebeple bir sonraki çalışmalarımda yukarıda tavsiye ettiğim hususlar ekseninde bir çalışma yaparak bu eserin kitap haline getirmeye düşünmekteyim.

KAYNAKÇA

- Haz. Ahmed Cevdet, Ş. Sami, Kâmûs-i Türkî, İkdâm Matbaası, İstanbul, 1317.
- Kemal Beydilli, *Mahmud II*, DİA, Ankara, 2003, c. 27, s. 253-254.
- Hür Mahmut Yücer, “SÜN BÜL”, DİA, c.38; s.135-136.
- Ömür Ceylan, DİA, (2010), “ŞERH”, c.38; s.565-568.
- M.Asım ÇALIKOĞLU ve Nurullah KILIÇ, Sünbül Efendi ve Merkez Efendi, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul: 1960.
- İlber Ortaylı, İmparatorlugun En Uzun Yüzyılı, Alkım Yayınevi, İstanbul, 2006.
- İlber Ortaylı, İmparatorlugun En Uzun Yüzyılı, Hil Yayın, İstanbul, 1987.
- Hür Mahmut Yücer, Osmanlı Toplumunda Tasavvuf(19. yy), insan yayınları, İstanbul, 2003.
- Davut Dursun, Yönetim - Din İlişkiler Açısından Osmanlı Devletinde Siyaset ve Din, İşaret Yayınları, İstanbul, 1989.
- ARAZ, N. Anadolu Evliyaları, Fatiş Yayınevi, İstanbul: 1958.
- Ozan YILMAZ, Cabbarzade Mehmet Ârif Bey, Mevlid Şerhi(İzâhü'l-Merâm Alâ-Vilâdeti Seyyidi'l-Enâm), Kurtuba kitap, İstanbul: 2011.
- Bursalı Mehmed Tâhir, Osmanlı Müellifleri. (haz. Mustafa Tatcı, Cemal Kurnaz). 1.C, Bizim Büro Basımevi Yayın Dağıtım, Ankara: 2000.

- (haz. Mehmet Akkuş, Ali Yılmaz), Osmânzâde Hüseyin Vassâf, Sefîne-i Evliyâ, C. 4, Kitabevi Yayınları, İstanbul: 2006.
- H. Kâmil Yılmaz, Anahatlarıyla Tasavvuf ve Tarikatlar, 10. Ve 13. Baskı, ensar neşriyat, İstanbul: 2010.
- Rukiye AYDOĞDU, 19. yy Osmanlı Toplumunda Tasavvuf-Hadis ilişkisi Ahmed Ziyâeddin Gümüşhanevî Özelinde, Y.Lisans Tezi, Ankara, 2008.
- Süleyman ÖZGÜÇ, Cabbarzâde Muhammed Ârif Bey ve “Atiyye-i Sübhâniyye”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2013.
- Ömür CEYLAN, Üsküdar’ın “Kravatlı Evliyâ”sı Cebbarzâde (Çapanzâde) Mehmet Ârif Bey ve Nutk-ı Sünbül Sinan Şerhi. Bağ Bozumu Edebiyat Araştırmaları, Kesit Yayınları, İstanbul: 2011. 155-163.
- Ahmet AKDAĞ, Dâfi’u’z-Zulem Min Kulûbü’l-Ümem, Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 2013, s. 152-184.

EKLER

TIPKIBASIM

چهارم از درون صفحہ

۷۸۴

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمية والصلوة والسلام على سيدنا محمد وعلى اله ذروره
 وازواجه وذراريه وصحابة الطيبين الطاهرين رضوان الله عليهم اجمعين
 هديت زانية غيبتم على رحمانه ذات صفات انفس الله حوسه نوا
 جيل اعن بير حفته سخي قدسه المي افتر حفته نيك كمان قدسه سفة
 نيز ده سطر انظر على لزم يا اينده كسيبا ستمار ابرم حقيقة نوكمان غير ضال
 شعرة وضاحت بيغ در انبسانه بل كوزل مودته حفته و
 تبصير ابر كننده روحانيت قدسه عبر لزم مثيره مراجعت و فضايله قدسه
 استفاديه دستگاه جرات در قطره شعاع چك فخر الحنه جاست و انهم **صفاح**
عزله رحمانه في مملكت دجود الانسانه ياد و قدسه سخي خزينه سخي و ماسترت
 ابرم ليله الهاري الاله
 نظريه حفته بير قدسه سوره

كله كمالك ديم بر سوزنك حقدرد
 ايندبر حقن سول كم حفته حولا قدرد

حده حده دورر حده سوز حفته
 ابرم سوزنامه و تدر در واقده

تو دل كم كجده جابه و جابه
 نه طوري عشق نرده طوي با حقدرد

حور رسد حافتاه عشق زاهد
 مقام عايدرد اولو او جاهد

نور اوله نره زاهد
 آنك بره قرانله بير جاهد

قلوبه زاهد و قلواد مقرر
 سفاهي ركدر او در واقده

هواي عشق حيد ايديك و بر سره
 دل درازنه لعل كم سنا قدرد

آنك حقلق الحبه غيره يا قم
 كم نيزا عشقته اول قيا قدرد

شاعر عشق بر نديه حور رسد
 حوسه آه دواه اعلا سقدرد

سزا عشق الحبه سخي حوسه
 دلنبره سبت اديت سول حول ابا قدرد

تريفه و يانه اراده اولدوين ادرره حجاب حده و قدسه حفته و قدسه كرسنا
 بن اكرم نل كم كرسن مصلحتي حجه محو قاندره نوع بن ارض او حفا مالان
 فضيلت نكرم قاندره **تم اشناه حفا اضر ضايلك** ۹۰ احسبه في القيه ابي حفتهم

انوار اهل و صفات ملاحظه مستحق زان مطلقه الهی بود که عین
مفهوم واقع ادرن برینا بوندره تشبیه و تزیین و تقیید اولیای حق
تفسیر بیودان هم بوندره هاله در مانه زان مطلقه الهی بود
اولیای محوالم فیوضات او وجود قدس لرزه صفه اولیای و کوه لرزه محض
اطوار و سوار برده سرایه دار در که اکتفا به کل نسبت بید قبول آفر
اصلا

ایته حقه بریندسته برینجه جلیب دهم بریندستای درینج اهل اولیای
مدعیه ایاره مغایر وجود اهل ذریه عارفان حاکم بانه اقل مراد
ایبیرده ایونظوری اولیای اهل کمال درین سوره مقدمه ایبیر صفی
سول کوه تولد در رضقه و حقه حواله و تعلیم و تعلیم توهم و عرفان اهل ک

ایبیر
بین اهل کمال تا اولاد و سوابق اولیای حقیقت صلیح دریا اولیای
زهد و عبادت و علم مکتب عجم و عبادت صورت معلومانه و مشایخ
دینیه قانع اولیای حق در عبادت و مقامات غیب اولیای حقیقت و عباد
و تفرقه و کف و کرامات میل بر بیودان و افاضانه عالم کبریا درین
کبریا اولیای کمال انبیا علیه برضای اینه اولیای شرق و
سایه اولیای و سراسر جلیب انبیا در در و کبریا بونور معرفت حق و حقیقت
حائب و خاسر اولیای کبریا

ای سائل کل کمالی بگاده اولیای و اصفیایک دفعه اولیای اسرار و کلماته سنی
بهره دار معرفت صد و حقیقت هر دار ایه عمده و سمت قابل اولیای درین
و نشانه انبیا کمال در بر لوله علم و عجم مخلوقات و کمال اولیای فیض و عبادت حق

اولیای و عبادت و درینک دودم و عبادت کوه و بیوسه و عبادت اسرار
کبریا اولیای اهل کمال بعد از انبیا کمالیه و بیوسه و عبادت کوه و بیوسه
انبیا فیض جمعیه درینک دودم و عبادت کوه و بیوسه و عبادت کوه و بیوسه
انفک دودم و عبادت کوه و بیوسه و عبادت کوه و بیوسه و عبادت کوه و بیوسه
بونور فیض جهت کمال عمره مقدس کوه و بیوسه کوه و بیوسه کوه و بیوسه کوه و بیوسه

کمال غیر دگر سر اولیای ایته بیودان لرزه و بیوسه اهل کمال و کبریا سول
درینک دودم کوه و بیوسه کوه و بیوسه کوه و بیوسه کوه و بیوسه کوه و بیوسه
اولیای سول کوه و بیوسه کوه و بیوسه کوه و بیوسه کوه و بیوسه کوه و بیوسه
برینک دودم کوه و بیوسه کوه و بیوسه کوه و بیوسه کوه و بیوسه کوه و بیوسه
در مانه عبادت حق اهل کمال و کبریا کوه و بیوسه کوه و بیوسه کوه و بیوسه

بویک درینک دودم ایته کوه و بیوسه کوه و بیوسه کوه و بیوسه کوه و بیوسه
درینک دودم کوه و بیوسه کوه و بیوسه کوه و بیوسه کوه و بیوسه کوه و بیوسه
کوه و بیوسه کوه و بیوسه کوه و بیوسه کوه و بیوسه کوه و بیوسه کوه و بیوسه
درینک دودم کوه و بیوسه کوه و بیوسه کوه و بیوسه کوه و بیوسه کوه و بیوسه

ایته بیودان سول و دودم ایته کوه و بیوسه کوه و بیوسه کوه و بیوسه
کوه و بیوسه کوه و بیوسه کوه و بیوسه کوه و بیوسه کوه و بیوسه کوه و بیوسه
کوه و بیوسه کوه و بیوسه کوه و بیوسه کوه و بیوسه کوه و بیوسه کوه و بیوسه
اولیای کوه و بیوسه کوه و بیوسه کوه و بیوسه کوه و بیوسه کوه و بیوسه
جمعه سوره اولیای کوه و بیوسه کوه و بیوسه کوه و بیوسه کوه و بیوسه کوه و بیوسه

اولیای کوه و بیوسه کوه و بیوسه کوه و بیوسه کوه و بیوسه کوه و بیوسه
انک ایبیر جناب برینک ای سائل در عبادت اولیای کوه و بیوسه کوه و بیوسه کوه و بیوسه

یعنی اخلاصه در نیابتی نشه انسانی نه که نفس مرتب و معانیات نشه
ایده حالاته در بکارش مسائل صورتی عقاده فاکلها اخلاق
فروغاشته اولاد حسه دفع بختی ذکر و تسبیح ابو کتابه طولی لری
اما هیچ برکت عقاید اخلاق واقف اند روی

صده صفات صریف کنه درین اولاد لکوه خلق آنا اولاد اخلاق
فتا و مراتب و تالیق و صیادنه ذوقه در وقت ایق لازم و ندر نرا
کتب عقاید و خارجیه ملاحظه سبیل بو امور عالی بخلاف اولاد علمیه
اولاد بی فضیله هفت برده ساره ای سالت کل بکاره بهر کجا اخلاق
کافرا خلاصه صده سوزی سویم و اخطای صلوات ابو علی اولاد حسه
لکوه خلق واقف اولاد که کور که خلق حسه تصور کنه صفا حسه الم
درین وجه نفس صاف که توید کورده اتفاقا ابو روحانی حسه در
کل ای سالت درم برور که عقده جوید

مراتب سلوک و انجمنی نفس اوی **و لفظ عقل طوطا** نظر اوی مطهره
گرام عقیده و نفس اوی طور اختیار سویش در این نفس اناره در
عقل و در حس و دلیل و کبر و حسد و استود و خشم حاد مدغم در این نفس
لوا در نیم و نفس و هوا و منکر و محبت و کسرت صفتی حاشا اولاد
عقل بو اراده عین صفت سرت اولاد عقیده دره قدر عقیده ایمان اولاد
اعاره در لوا در سرتی ابو در سر جوید توید عقیده قدر عین کونا کونه مشد
اولاد مکر که نفس عقاید صبح استعداد دره دران اولاد **بصفت است** و
بصفت صفت و در انجمنی ملام در که علی: فاینک نشایه مرتب عقاید

عقاید ستمحوت و قناعت و علم و تواضع و تقوی و صبر صفتی
موصوف اولاد عقیده بکامل ایقده سوسه در بر شو لکوه بوضعی
حاشا اولاد کجه کس اعاده قدر تنزل ایده بیور که نمی یکن
صوفیه لکوه ذوق اولاد بوسیم بواسطه مراده انعام در
اختصاص قیدیم

در درجه مطلق در بود و توکل و عقل و تقوی و خیاره در جهاد و کور
حالات مودود ستم ابرو عین بوداده عین ایقده در وصف قیدیم
در مرتبه تنزل واقع اولاد

نسیب رفیع در کرامت و زهد و دفاع و توبیخ و ریاضت و ذکر
و وفا: در باب الهی تویر ابریم

و انجمنی مرتب در خفا و تلفظ و تقریر و علم و تقوی: در صفات و صفات
عاطفه احوال در درین وجه نفس صافه ابو موصوف اولاد عقیده در مرتب
حاشا: مقامات جامع و بکار هیچ بر مرتبه عالی واقع اولاد صلیح الحال
لا یعرف بالاقال به اهل دار ایمه قائم و دارانی حواله قیدیم

بواصاف ابو موصوف اولاد مرتب نفس اوی فرقه نامیده در بود عقیده
سوز اولاد بالذاماره در قدر انشا کمال ملاحظه بر سرت
نفس ایده در کسرت توبه در صوم مقدس اولاد عقیده کور عقیده
بودت اضطراری ظاهر بود اینه یعنی بزرگ روحانی عقل و در عین
امور کسرت **توبه بیفتخ** **القدر قائمه** **افواضا** نظر اوی در عین
عنه اینه عقده حقا فاین بیضادینک بوی سرتی عقیده کور
دیام ابو نظری حدیث مفضل جوید اولاد سرت اولاد **قلی انصاف**
عید و کسرت عقیده اصناف صدق یعنی **عقیده** **القدره**

و بعضی هم صورت الحائز و بعضی هم صورت سبوی علی و بعضی هم
 و بعضی هم عن و بعضی هم و کلم و بعضی هم بعضی هم استیم قوی مدله
 علی صورتی سبیل الفیحه مدله فراهیم بقدر هم اهل الفیحه و بعضی هم قطعه
 ایبریم دار حلیم و بعضی هم صواب بود علی جزوه مدله و بعضی هم
 استحقاق مدله کیف و بعضی هم صورتی حیا سابقا مدله قطعه لادنه
 بجا بود هم تم فسر هم ابن علی ۹۰ عدد و کلم باقعات و اهل الحیا
 و اکثره الربا و الحائزیه فی الحکم و المعینه باجمالی هم و بعضی هم
 خالف قول هم و بعضی هم و الوزیه جرایم و اسامیه باقیه علی السطاه
 و اناسیه لشبهه المانیه عدد ۹۰ و التشریه الخیالیه عدد ۹۰
 و نظمه صید ۹۰

ترجمه صفت سرف سوه
 تم فسر هم قول عدل هم صفا صفت سعاده افتر سوه صفا نوم ای عدالت
 تفسیر جور و عدل سوارک باقعات قولیه فقه و تعلوه ایبریم صوره
 اولی و اولی مالک و در هم اهل اولی و فخره صوره اولی و اولی مالک و بعضی هم
 و دعا ایبریم سوه ایبریم یوزری ادر هم سوه اولی هم و کلمه
 جور و از ایبریم مالک کور و کورس ادر اولی هم و کلمه صفت و مفرد
 اولی و صفر و کورس اولی هم و اولی هم کلمه صفت اولی هم و کلمه
 دلی و کورس صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا
 و قوسولیه انما و صفا ایبریم ال دلی و اولی قطع اولی اولی هم و
 سلطان الوقت مخالف ایبریم علیه کلمه حقه کلمه کلمه بود فخره صفت هم
 و شبهه تابع اولی هم صفا ایبریم صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا

ببقعه هر کس را می خواند و فخر اولی بود اولی مالک و کورس و بعضی هم
 صفا صفا قطعه معمول در بی ادر هم صفا صفا صفا صفا صفا صفا
 صفا کورس اولی هم صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا
 صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا
 صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا

هر کس که در وقت نماز در وقت نماز و بعضی هم صفا صفا صفا صفا
 صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا
 صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا
 صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا
 صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا

صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا
 صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا
 صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا
 صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا
 صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا

صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا
 صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا
 صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا
 صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا
 صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا

صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا
 صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا
 صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا
 صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا
 صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا

۷
 صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا
 صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا
 صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا
 صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا
 صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا صفا

سیدیم معقل بوفه مزاج رضی بزرگم زده نهایت حیوانیت بنفیس اولیوم
 هندی نقاشیه و شکر و سولیمیه مثلاً اولور ایسته سوتنه بدور لک آینه آینه
 و مزاج بوزیم بوزیم قیب تعلیم خلقی استماع ایروب قدر ناشروع حادث
 در اینر کت بوسه بوسه ارتکاب جنات اولور که بومه طبایع حقیقه لک اغزان
 و طغیون قیده بفسر ساییدر بوی اولور کینک افلاک حسی هاشم
 بزیم بویل دزیم صور مجسم بوفه کبر و عجب و حد و حشره و غیب و
 الحاصل نقد رطوبه مغز و اینر جمله اولورده نورانیت بوزی اولور سر اکاره
 بوکا نفس اماره و ارافه طاعت رفق اولورده نفس اماره و قیب و ضعیف
 نفس اولور و نورانیت انزیم طهر اولور ایسته و نفس اماره و مرضیه و
 قیوس اولور و هیکل مغز نورانیت و حضا اولور نفس اماره و مرضیه و
 خرد محمد و سر جلیله قدر مصطفویه ای کسرتوف ایدر لک بوکا دم نفسی صافی

دیر
 بونفک بااده باه نهنی اورره مریت و اهن اولورنی کبی برده نشانی دارر
 قیوس سواج سزا مارنک یعنی افلاک و نفس در مع حقیق نزل دارر
 سقره نایل بر لک مجسمه قلم اولور است انزیم اولور نقطه و حاله کله نورانیت
 بنفیس قیب کینه سرد و بیانه و اینر اولور نقطه اولور نقطه اولور
 مریت و اهن و نشانی یازوم بوسه حکایه عظیمه صحابه نام مطبوع بر لک نزل
 اولور یعنی درم سده بر قدر صحرانیت اولورده بوزاده کلاره
 فرم بودر سوزنیه و مقامات و حاله با کراته نفسه بر سولک ایوم زده
 صفا سحر حالی ولی ریح المدر کمال
 کشف اینر بجز یک درو بلاه جرم

هزار کورنیک تمه بودر لک مثلاً در مضامین سرفیق قاسمت صافی اولور
 نورانیت قیوسه بونفک مالک اولور جامع جامع جماعته و دائم و اهن سی
 انظر ایدر لک حیوانیت مرصع ایدر لک مقول اولورده محدود بوفه
 اقدام و طغیون قیوس کثیر و قدیمه ایبرام ایدر بوزی اولور اسباب مستط
 اولور کافیت قیوس و عبادت سوره قدیمه لطافت فواید سیدر زیبا
 حیا صه و قدیمه هر سیک خالو حقیقیس بونفیس و کینه شخصی معنی
 درجه استعداد کوره یعنی اقل شانه اولورنه مقصود بنا بریم بزم
 در سوره حقیقه بونفکله عمل معنوی ابو معاوله لکالی و کاره چهاره صا
 سقا و دوا ایدر لک صوری و معنوی مضامین نورانیت و اینر لک کینه
 سیر سولک اقل و هیکل صحت اهن ای کسرتوف ایملک فرانسه اولور
 ممد و سر بوسه حقیق بر سولک صا صا صا صا صا صا صا صا صا صا
 و حضور زین و حوت ختم کل ای سالک دیر

ایده و نشان نفسی باقی اولور در نزل حادثه نورانیت از و ایدر سله ای لک
 کل کلامه ایست ممد و قدیمه بوفه اهلان بر برر کباب و کبر
 معنوی بنفیس کله ذره و اینر ایوه ای اولورنه نفسه ذوق و ایضا و اهن
 و حرات اول و کبی بل ای کوره کله قیل زرا کتب مطاوسیه بوازم
 استاده خارج از طره بر سر دیم حیا بر سولک کل ای سالک دیر بوزی
 مقدر در نظری ایسته بوسه ایبر صحت سولی کله نورانیت
 بود قوی رضی سوزنیه بوی در سولک زرا کتب ده فلان با لافه
 جمیل در نزل اهن مقدر سبه دیر برید

مریت سولک اولور دمه بوفه قیوس حقیقه بونفک کینه جماعت الی
 و اسرار عینه ناشکی بونفک صه و ایقدر زیبا بونفک نورانیت

مجموعه اساميه ده بر موقع استقامه و لها خلقه و بخار انحراف برسيه
قلب المومنين بحياهم بر شتر

اعلم انه تعالى جعل القلب على سبعة اطراف قال تعالى **وقد ضعفكم اطرافكم** ^{تعالى}
فالطرف الاول سة القلب هو الصدر وهو على جهته نور الاسلام قال تعالى
اشهد بانه صدره للاسلام قد وضع نوره ربه عا فرده عزت منه صدره
عنه صدر نقل اوله و يديقو البته بوايد و انما هو القلب وهو
معدن نور الياهم قال تعالى **كتب في قلوبهم الاجامه** عرفانك
حقه برئه ايجح محو قلوب قري بوايد
و انما سة ثقاف وهو معدن محبة الخلق و ضعفه غير انما **تضعفوا بها**
موسسه حفاة انايه و باياديه و محفو بولتقوي بوندر

و الرابع القوار وهو على اربعة المساهمة قال تعالى **ما قدر القوار ساراه**
عا فرق جمه كفاية قطعا تخلف و سبل ايمز و يديقو بوايد
و الخامس حبة القلب وهو معدن المحبة الخيرة الاله و عا به لا يوسع فيه
جمه الخوفه ايا و درسد عرفان ايجاد و قد علم بوزده اصاح بولتقوي
و السادس سوي القلب وهو معدن الحفاة النبويه و يديقو البته و سبل الخلق
الايه و خزنة اسرار النبويه و محل علم الالهي و الحفاة قال تعالى **و علم**
ادم الالهي **كلها** عرفان عرفانه حقيقي بوزده اصاح فخور
و السابع حبة القلب وهو معدن ظهور حقايق الالهي و انما وصفنا و سزلت
ذلك كونه من ادم و هذه الكرامة مخصوصه باب ادم ليس الخوفه سوي لاسانه
فيه مدخل مرتبه و خزنة كرام حفاة ارشاد معلومه علم بوزده اصاح و فخور

و القلب في به الاشارة بمسألة العرسه في عالم الصغير مراتب اساميه
جمه عالمي محيط الاله بوايد و العرسه على ظهور صفة
الروحانيه في عالم الكبير نسبه اساميه ذات وصفات علمه مستحبه بولتقوي
بوندر و العرسه في به الاشارة بحفاة الكفاية خزنة النفس لفت
فت: و مراتب و ما هي قلب الاله بوايد و انما

قال الله سبحانه و علم انه في جوارحه ادم لمعقبة اذا صلحت **صديقا**
سائر الجسد و اذا فسدت **صديقا** **سائر الجسد** **الاله** القلب بولتقوي
سريف ايج حبه سقله برين حفاة نتج لطف و ذراة فوار
بجست خفي و ندمت بنا بره بوقيدك مراد علي المغير الالهي ايج مستحق
بويج بر مقدارك ذكر و بايه جزاة اوله سويك

صاحبه و قدس صفة بوقيد برصف نجسه و عطا بوسر كره او اساميه
حفاة علمه كرامه انه صلوه قادر انك اجرمه طريق الصبة اجمه سبر
و سرور و كونكوه فيضات ابو سرور اوله كدوسره بر كونه رقيب
حاصله كون الاله اسما حفاة نسبه اراده و الحفاة الاله منظر حرد
و احوال الواجبة استفاة قفايه عا في مرتبه لاسانه حفاة و ارسته
و علم ان سبل و لطف و سطر سبل و لطف و محو مجرود علمه سبر سراسه در
موتكم حور عذرايه و سوانة ضلقتكم باليكه نظار المسله و در رف: صفا لطف
صفا كدوسر بقا بولتقوي بوزده وها ايد و حفاة و بايه حفاة و حفاة
و عدا ايج قطريه بايه الاله حفاة بوقيدك لطف فخره انما حفاة لطفه اراده
صاحبه و قد سره كلكل لطف الالهك **لوسن** **الهي** **و لاسان** **و بايق**
قلب عجزى اسارته حفاة اراده و فخره كونكوه حفاة بوضه سرفتم ساره

سايه
نوهده و عا
سايه

عبارة اوله قیومده سنی خبردار دزود و کوفته چهره وار ایوه محبت
ساز قتلده سده اماده و بوجه نظر اماده در ارضی بیسده دیه
کول ایساک دیم برور که مقدر برور رضی ایسته بوزایدور

در دخی درجه ده سلون مرتبه روحیه در اوله **دلقه قطعاً الا**
بمسئله صد طیه تم منباده نطقه فی قره کلمه تم قطعاً النطقه علقه
قطعاً العلقه مصغه قطعاً المصغه عظاماً فقولن النظام لحمی
تم السانه قطعاً آخر قیومده ایوه اصده فی تقیه تم الحکم بعد ذلك
لیقوم تم الحکم یوم تقیه **تعمیر** ایته جلیو ایوه قطعاً تقیه تم جمع
انسانه یعنی درجه ده طیه **بالتعمیر** نطقه در مقدره علقه در درجه ده
مضغه و تجیده عظام و **بالتعمیر** و بریده تم: آخر که کما فی
تویر بیزر عرود تم اوله **قارا عین** و تقیه تم صد روحیه نطقه
قاطع درجه قابل تقیه روح اوله در دخی روحی تو مرتبه تقیه و بیزر
کسیری مرتبه یا حاض بولیده

برخی صیات صوائع و تقیه روح اضافیه و تقیه حیات ساری
در درجه روح کتفه و تقیه روح لطف و تقیه روح الطف
در تقیه ایوه روح در اوله **بالتعمیر** روحیه یا بولیده اختیار
ویانه ایستور

نابره مؤسسه درجه حیات تم روحیه خبردار اوله نظام بری
اسان برور افشانه کوره تقیه اوله و تقیه جود رضی بوسره مستور
ایسته حکماهی مقصوده ایلام و فلاسفه یله تو مرتبه روحیه در ارضی قول
و اقرار در درجه رد و افکار ایرون مقدر اوله تقیه صیات حیوان و صیات

ساره در دخی اضافیه درجه بونیه ماکولات و مشروبات بنوعیه مستعمل
او تقیه بر نوع قوت اناری اوله باجمه دی روح حیات خروجه در
اعضای و مزاج و قواستی از تقیه حیات و تقیه ایرونه کلی بوقوت
مباد صیات و بولیده یعنی ماکولات و مشروبات تم قطعاً اوله مطلقه
دی روح ایچیم بقیه ممانده و بیزر

واقعا قوای برده و عرود تم بوسه ده ننده و بولیده اوله
جام مرتبه نوسه ایرونه موده **درجه** بوسه ننده سوخته دم و بیزر
یلو در ارضی و مناسقه حقیقه **بالتعمیر** و تقیه برکت درجه
درک برانه قیاسی ناقابل بونیه حقیقه کلی بوقوت صوغه صحیح
اوله در دخی و بیزر اسباب روح فایده یار و حیاطه و سانی فضا
اسات و اسباب برده دردم حدیقه لایب ارضی اوله برهیمه و
ادله ابرار ایستور

قوت عقلک اوله ایوه بوجله مایه تقیه در دخی ان عقول طایره
قوتیه کلیه یا بر طایفه افکاره و تقیه طایع قطعاً افکاره و تقیه
مستقله کلیه تقیه ایرونه **درجه** قوت اوله درجه اوله روح
عقلیه یا کله سانه کله تقیه و تقیه و تقیه زاده در اوله استانی
توسه طایع قطعاً در تقیه طبیعه حیرت خدی و تقیه فزایر جلد پاره
مست قطعاً تقیایری درجه اوله کله کلیمه و تقیه طبیعه و تقیه
قاسمونه اوله درجه

واقعا اثرده فتره در موعودیه صانع قطعاً حاله انتقال حکمت و استدلال
مقتضی ارض بوقوتیه اصل مقصد صفایه ایستایه معرفت عقل و برهان مقدر
و تقیه **ایستایه تقیه** ایستایه تقیه بوجه تقیه تقیه ایستایه ایستایه
اندره بوجه مدینه بوسه ایستایه تقیه ایستایه تقیه ایستایه تقیه ایستایه تقیه

ایستاد اما نامش از اینک خنده و عطا بودی خوضات و مجلس اولوب
قهر برستی کوه شای و ضعیفید و حدت دایم یا ابراز بودی سلطنت ظهور خالیقت
میان قومیه سرف دانه جبهه باقی تیسیمه بکن در ایستاد قهار و کار از ماضی
ایرگور ایستاد بجهه ده موشه و موهه اوله تفرصت قرانیه و منکر تر از اول
ایستاد که اثره اوله میده و لا شایسته اوله استغناک سینه واقف اوله میده

دو حاکم مثل شوهر خسته کفنی عشر عمارت حصه جناب رکنه بر کوه ابو جهل
خجور پر نور جیلد خرم المینه داخل اولوب روحان کیمت و کیفیت و حال نامه
بته کیر بر کیمت هر ذوق فکر اکتفا بنسبه اولوقته **بسیار ناک علمای روح**
قل الروح صمد امری و ما اوتیم مده العلم الا قبیل ایستاد که فرورد اولدی
بوده مثل ابو جهل ایری بر اساسی موهه و صه ناک کنه و صفایه و ذائقه
واقف و مظهر اوله قطعاً کله سده استقامت اوله بنسبه جناب صه و قدس حضرت
قرعالم صا اهرج کیم اذینره **قل الروح صمد امری** قول صلیب اید جلابه دیر مده
امر جویدی بوراس ابو جهل عدم استقامت و ذائقه شعور **و ما اوتیم مده العلم**
الاقبیل نقل کیمه وحی جنایات عبرت اوله قیمت اذین حضرت ایستاد که طبع صه

بو تقدیر **الاقبیل** لفظ سرفنده که استغنا محمده اوله با طبعه کاشفده
ایر اوله جنه ابو جهل علم روحه دیر اوله نقل **صمد امری** قول سرفنده
عبارت ایری ایستاد **قل الروح صمد امری** قولده اوله خطاب ابو جهل عدم
استغنایه بنامه ایستاد **و ما اوتیم مده العلم الا قبیل** نقلی طالع سرفند شاه
جیلد سینه قات اندر قات تکرم و مجمل ایستاد

لعل مجموعی و تخریب اولم ناک تمیل و بدو ضعیف ایرد اوله مظهر روح قرعالم سلم

اولوب روح منزه موهه و ماضی نام جمده سده بود که کیمت اوله
ایستاد خیر و باه ایره علم حیرت مفضل بنویده تمایله معلوم اولور
حقیقت برده سوره اول ناک کل بکاره و وحل نه ایستاد انیم مرتبه
اولوقته روحانته سرف ایله کلاهده و شاهه اتمیه و اولوقته
سه کیفیت روحیه و قبایله اولوب هر ذوق اوله کل ایستاد
دیج بر سوزله عقده جویدی

بستی درم و کلون سوده ای ایستاد **اللهه اوله لخصه عید سنه اوله**
دلالة السامه که اولدی بجهه کیمت **الارحام کیمیت** اوله اوله
ایستاد سرفه و صبه جناب صه و قدس حضرت سر و شاهه و نه هر برستی
علمی بالذات اولوقته جنه صه اهرجه سر اوله موباد اوله حقیقت سرفی
و اهرجه بوده قرعالم صا اهرجه و کیم اذین حضرت هیبت قائم و اهرجه اوله
و اهرجه حضرت بونده کقطه و ضایفه موهه یوقده

بوراس اصطلاحات صوفیه دیر و اهرجه سرف صلیب بنوی اوله سرفنده و
اخیره کرام حضرت عیالی اوله اهرجه و انده اضافه وجود ایره بنسبه
عشق بر سرده جنود اوله بونده واقف سرف اوله سرف

بوسیده صوفی سنده سر و سرف سرفه حضرت و علمی حضرت حضرت
طبیقت و روح بر لفظ اولوقته ایستاد معنا جمله ناک مقصدی سر
واقف اوله کیمت معیار اوله ناک ایستاد روحه هر ذوق اوله سرفنده
بونده اخیره کرام ذی الاختلاف هر ذوق سرف سرف و روحه سرفنده
جمله سرفه حد و اعتبار ایرک بوکادانه اهرجه موهه سرفی اهرجه و روح
ایستاد حد اهرجه موهه نقل و نظایر ذی کیمت کوه نقل بله ایستاد بنامه حضرت

بر قدر سهواً آن سالک کل نگاهه بوسه درین خبردار بودیم که سوره
خداه متالی حضرت علی بن ابی طالب علیه السلام در درگاه سالک بودیم
عقد بودیم

انجمن درم در سلوک ففاده در حال تقابل با سوره حیدر لایزال عهده بقره
الحی با نوافل حق اعصابه فانما اعیت کنت سبع الذی یسبح به و بقره الذی
بقره به دیده انی بقره بریا در جراتی غنی علیا بو حدیث قدس قرب
نوافل مرتبه شهور بودیم حرمت جریبوم قضایا و کلمات نشانی
شتر سنده ظهور ایام فوضات الهی انوا حظه ابوالحق حبه حقیقه بر قدر سه
آن سالک بکا حله شوق نوافل اسراء مالا نمانه بر در کما تعریف بریام
ایده یک اول وقت شرافت آری که گوید که حق در درم ده بقدر در
کل آن سالک درم بر آنکه عقد بودیم

سایک باللیل والنهار نظر کرده سرین مستدر کعبه معظمه بقره
میسوده واقع اولسه بکعبه قضیه مصیبت قلده در آن حضرت
عقد صلوات در هر کعبه و رسول اینده رفتن حیده در کعبه
ادایه صلوات یسبح جاتر در مظهر عرفانه اوله میان بر راست اول
ایده بعب در دو در دو صلوات سالک در ایام زنده اینده معرفت
حق مالک اولدیر ملک ایچیم حقیقه بر قدر سهواً آن سالک بکا
کعبه شوق بر فاضله اسرایم سلیک خاشاکه و باطنی بر نور سدر
ایده یک اول وقت مرتب انانی ملک فقده علی ایونگی بیوسه در
کل آن سالک درم بر آنکه عقد ایسیر حق سول که حق اول قدر بودیم

حده سه دور عه سوز حقیقه
اگر سوزیم دینار دور قدر

جناب بر قدر سهواً اوله بنده سالکان بر لفظه عنایت ایده حقیقه و عجز بودیم
ایده شکر بویتن ای سبقت ایام و در عبادی انجانی عطفه تعالی
حق ابونک حدیث سه دور سه سوز حقیقه اگر سوزیم دینار دور قدر
بودیم

بوده که حدیث لفظه حدیث سیر و صفین حبه مقصد ایام صلوات
مقصود سوز اوله اوله انی بیک انوار انچه انی عدد ایست که بیک
عجب تفسیر که حل مکلاک و سیر و ابضاج مراد عت غایه اولسه حدیث
حدیث اوله نظر **و اما ایضاً** لا رغبه للعالمیه تطمیع اوله بر
یا ایها الرسول بلغ ما انزل الیک من ربک قول شریف ذات مقصد
صده محمد بنک امت موعود رحمة خاصه خاص اوله شرفی اسرایم
تبیح و تقوی شریعتی آرایه بوسید مغرب انیا علی افضل تقویا اوله
لا یحیه و قد لا یسبح فی ملک مقرب ولا ینزل حدیث شریف بودیم

بخش درم در سلوک درم اضافه در حال تقابل با سوره حیدر عری اضرع
بصفتی سه ذرات تقداری **و صد اعصاب اعین و فی الخاط**
الطایف و صد اعصاب الخدی بو حدیث قدس ضم قرب فرایه اسراء
شکر **صفه سه اهل الجنة لا یسترا بیهتم** حدیث شریفه معارف حقیقه
الحدیث بر انچه جنایه در قدره بر نفس بلی مجتهد اوله بر
یونر نظر واقع در قدر قدیم بلی همسری بقره نظر در ملک ایچیم اوله سول
ذات انظر الی دم الیک امری و لافا در سوز اوله بر نظر ده نیکو
واقع اوله بقره حکمت حقیقه صفی اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله
و مقامات و حاله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله
نفس سب و نومی حیات و عرفان و طهارت و غفت بودیم و لو که نام عالمه
بولن بر و محجربان هر که نام بر در هر قدر بقره اوله بر سب در کعبه

عاری

بركته وما استأنك قول صل على خيرنا عود السلام واسلم سبط نازل اورشليم
 ههنا يروكنا انشأ حديثه در انا على مع ٩ ههنا جزه اي صه
 سوز هقيقة ربه انما ابتدى ايشه توكا اربعه حديث سرتيف دنه صل
 مباينه فزده وجزه ايوم اكره بويانه دركرد دورتوهر قولين مراد بنويدن

روى فيه عنده الاضهادى رحمه الله وادعاه انزل سنة رسول الله صلى الله عليه
 وسلم عنه اول سنه صلوا به فقال الله صل على عبد الله محمد رسول الله فقال يا ايها
 خلق الله صلوا على محمد بن عبد الله صلى الله عليه وسلم حين ولدته وحين ماتته
 فقام في مقام القرب اثنتي عشرة الف سنة ثم جعله اربعة اقسام فاولها
 العزى ثم نسيم والنسيم ثم نسيم وجملة العزى خمسة الكوس ثم نسيم
 وقام في الرابع في مقام الحب اثنتي عشرة الف سنة ثم جعله اربعة اقسام
 فاولها نسيم ونسيم والنسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم
 الجوف اثنتي عشرة الف سنة ثم جعله اربعة اجزاء فاولها نسيم ونسيم ونسيم
 ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم
 ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم
 هذا الرابع في مقام الرجا اثنتي عشرة الف سنة ثم جعله اربعة اجزاء
 فاولها نسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم
 فاولها نسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم
 فاولها نسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم
 فاولها نسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم

فاولها نسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم
 فاولها نسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم
 فاولها نسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم
 فاولها نسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم
 فاولها نسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم
 فاولها نسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم
 فاولها نسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم
 فاولها نسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم
 فاولها نسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم
 فاولها نسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم ونسيم

عند نوري والروحا هو هو مهلا للحزب منه نوري ويدل عليه السوات
 النبع من نوري والحجة وما فيها منه النبع من نوري والنسب
 والقسم والتركيب من نوري والعلم والحلم من نوري والوقيد من نوري
 وارواح الوفا والرسول من نوري والشهد والباطون من نوري
 ثم صل على عجايبه وانما اثنتي عشرهما فاقام العزى وهو جزه الرابع
 في كل عجايب الف سنة وهم مقاباة عبودية وهي عجايب الكرامة
 والسعادة والبرية والرحمة والرقعة والعلم والحلم والوقار والحسنة
 والشمس والقعدة والبيعة فبداه ذلك الخيرة في كل عجايب

الف سنة فالحاخرج العزى من نسيم ركبه في الارض وكان فيه
 يقين منه ما كان به الثورم والمغرية كما سترج في الملل المظلم ثم جعله
 اربع من الارض وركبه في العزى في جميعه ثم استقل منه الاثنتي
 عشرة الف سنة وهذا يتقل من اهل طيب ومنه اهل الاثنتي
 اهل الاصل من الاصل عشية به عود يطلب منه الارض اثنتي
 ارضي الى الدنيا تجل من سائر غيرها واتي النسيم ورحمة لعالميه و

فانما الف الحسنة هكذا كذا كذا صل عليه نيك صاحب عدده
 ونظيره رسول ٩

بوصفت سرتيف فوصه فوري شوه صوفى وى بال خلقه اعدى ههنا
 ابرهه عبادت سكت ههنا فكم المسه اورشليم مطايع انور نام كذا عبادت
 استنح انتم
 توجهت بوى درت مسائل من ماستقصد برين نور ذاته الخسيس خليه
 عوالم واخييس كيفية ظهور انبيا در بخش رضو فنه سراسر فانه در
 رضوان

مفتر عالم صنع اعم وكم افزه حضرتي حقيقه **مه نوره** قول علم ليد حضرت
اسرارنا شكنه نورى الهى بولتقى هو نور **نبيك يا جابر** وه هيبه
سوفه اولده حقيقه جابه حراصه بوردقه حلكه **تم خليه منه كل**
فرد خليه بده كل شي قول جليل ايم اولور مقدم محمد بن زهرا فاقه
عولما حقيقه بيزر همه ضام اوليفض تبييه بدير

وه حقيقه اقامه قدامه مقام **القرية التي عسرة الفسقة** قول شريفه
ما كانه بلسنه **والغربة كاسيرم في الليل المظلم** لظه مقدمه كليمه قدر
اولده كحياته علم ليد عالم عليه وكنوزاته اشياك وجود بربود رسالتهم
جلوه سا ظهور دروز ارتفع ابروتى نقيه قيديرو

تم خليه ادم همه الارض ده كه فيا نوره في جبين تم انتقال منه **الاستيه**
ومنه الى النور قول شريفه **در حبه العالميه** لفظ جليل مفترى الخيمه
ديكه واراد الله كحياته بوج ايم مرات عامه الخافيه ده صفه بوره
جتم جمل انبياء عظام صلوات على نبينا وعليهم السلام اضيقه صفته على
مراتبهم سقاة جليل محمد بن زهرا هيبه مع اولاده ك حاضره اروا و سله
دعوى وكنوز اشياك اولور غير احاطه شمس هيبه شتلك اولوب عرسنه
خزنه وده ديكه جمه موجوده حقيقه الخافيه محمد بن زهرا بامه اولوقه
ابدوتى بوردنو

انك اعمو جمه بزم و مرسانه ذخره كرامه حقا و قول اقتضوك باليه و
مغفوري مرته ذات همه و صوصيه و ظاهر مقدمه اى جمه عولما
ايحه سله و خيرا مطلقه ديبير **وما ارسلنا الا رحمة للعالمين**
نظم كرمه سله هيبه رسالتهم سله حال العاليد **ل ما في 9 وقت هيبه بوردك**
مه عظه فطره اولور سرافت مجرر صا ديبير

يا ايها الرسول بلغ ما انزل اليك **مه ريك** قول شريفه فضا اهل جليل
نوره لريك حاكم ليعلم اولده انوره سرفا ل اولده محمد بن زهرا
بولت جليل ذلك حبه الوداعيه موصوفه نزول ابدوتى تفتيا بامه
ايقير

جمله **مه ريك** **ما انزل اليك** حبه شريفه بوردوتى كى **سوره ريك**
كما ترونه العنق في ليلة الدير حبه نوره بزم جمل عولما كرمه بولت
نور نوره اولوب بيشر بوره ابدى باريه جمل عولما فوايه عالم صبحه
علم دكلم افزون سرافت حورم و معوم اى حور محمد اولور بدير
جمله صفه حقا او اولوره الامم لبيك لاسرتك لك ناسيه زياد
زه تقويه دستر محبت اولور دافه سرفا حقا و دافه

حقيقه بوشير انك ادرينه **اليوم اكملت لكم دينكم** **واتممت عليكم نعمتي**
ورضيت لكم الاسلام دينا و در كرم سرفا ظهور ابدى موصافه
الهي ارفقه كافر صفه كرامت دافه سرفا حقا حقيقه بوقايه
دايه و هور بوشير جبه دين بيم محمد ايشه بوضوحه شكيل اولور

اولور مقدمه محمديه كافر انبياء عظام افزه حقا احيات سفا لبيك
وقاسمه لوقاه لاموصافه دوره اولور **فمعه ادم مه الارض**
حبه نوره بزم بالاد حراصه بوره ابدى ايشه سرفا حقا در كرم علم
انبياء عظام بلكه النوريه و صافه ارواحه دول طالب دافه
اولوب يتلاسه بولتوى مصاب كونانوه كوزانه داده رضا اولور

بوقايه هيبه ده ضاه ادم عولما افزه مستفوه اولور فوجماته نزل و فدا
ابرك عولما و ناز كرامه ساهه دنيايم قدم نوره رحمت بوره بدير
طوبى مقدمه شريفه ادم صلب باكنه
دكته حبه يا ج جاني يا رسول الله

نایب مرصع سینه بنام آغا محمد تایید ایدر

دو نه یکی به خورشید دو جاری بودند فایضه بود و در وجود
محمود سید ساحلی حضرتی
و جناب میل به اختر کرمی رفیق اولی نامزد نور مصطفی
سرما سبیل مدد الوار حدیثه جنت اولی
و منتهی محلی به حضرت انزال بود و کاتبه مطایبه نام نامی است و در تحصیل
چو بود و سرف و سایر محال نیز هم و تعظیم قدسه

و معراج سعادت اتباع برانده فواید عالم انصاری بکدام استقبال ایلان حضرت
مخصوصه ایلان ادره جناب بیسی ساه رخ چو بودی کذا و کذا فایضه
عقدیه نقد انبیا بقعه دسری چو بودی چه سینه ظهور ایدر عارقه
حالاتی که در سینه ایدر معجزه باهوه ای نامه ایدر با استیلا در سزا بالا
مفضلت خیر دایم ایدر حدیث بود ای بکا شاهد کانه و سرف بود انک ایچونه
جناب بر قدس حدیثه در در حدیثه حقیقه ایدر سوره ایدر در اقدر
چو دیدار

مخفی ایچنه نور ذاتک حدیثه ایدر
سینه بی کینه اول نوره اغنا ایدر

کوزه حیل فایضه در جنبه بی المویب
چشم عقابنده در نورانی اغنا ایدر

نوعی سید با بوده لطف ایدر ایدر
فان جسم شعر محری عشق اغنا ایدر

عشق ایدر نام نمودی خلیل الله کیم

نار حیکله وجودم یا قدر اغنا ایدر

مرهم رحمت ایوب سفار بنجه ایدر
اهل دردک زهره سله بی ابقا ایدر

تور تاردر سینه بوده یوسف کفایت
اسلک شمع جاه کونج ایدر

روح قدسی شمه مرصعه ایدر درک ظاهر
لفظ کونج مرصع در حکم اغنا ایدر

ای مرتضی لا معایه ایلان معایه بی طور دیکم
قبضه قدس سره کیم بغای ایدر

سور کونج محوی جهان در جهانده
و قدیری عشق نه در طویا جقدر

عشق بر قدس سره بالا ده مکر ایچنه زنده انارنا و مزه ایدر
ایچونه الله ایلان اعظم ایدر اولاد و طیفی بقضه انبیا ایدر
عکس سحرده بروشی این درده ای ایدر استغفار و قیامت انبیا فی
تا بحیل حرف در تغ ایدر حالاتی در و بیام عطف مقال هیت ایدر
سور کونج محوی جهان در جهانده م طویا عشق نه دره طویا جقدر چو دیدار

عواصم خلفان ان نایبه فخر اولاد مالا جانیر الله دره بولنا بی سینه
اولاد و جناب بو اسما جده سن را خدر انک ایچونه حضرت بر جالا جناب
اورد زینت لیدر جلوه که بواجه هیچ بکنه مال ایدر زینا صاحب بی

و عتدای هفت عوالم و کویات سرمایه ادره حساب زانکه ملائمه بر مرتبه
خاصه که نشانی شده ظهور ایدر این نوع اولوب برین عتدای مجازی
دو کینه حقیقه دیریم

عتدای قدوسه قویانیه ده سینه کده سنک
آینکور غم ایچره طوره ده باره اولوب
نقدیه صارتیه تیر اولدانه بر نوع اغایه عتدای دربر الکرنا تسلیم قوتانه
بقیم برتزه اولوب بولغان کهرنشمی حمد صایره صده اولوب اوراسه بایم حال
قور دطور بر سیده نامه عتدایه تیریدر عتدایه حمد تعصبات و علائقده
منبع ایدر یک حکمت منیدر بولکا عتدای مجازی دیربر

و عتدای حقیقه یازده جذبه ابع و نصف تیریم **جذبه صده جذبه الهه صده**
سزده دلایل حمد الهه که کرام حفره بر مالک جنبه ظهور ایدر نظر فی صه
اولوب جنبه صق قطعیاً و متصفاً حکم ایدر در

و جذبه ابر هر سالک این دو جنبه ظاهر اولوب برین علمیه و دینی اولدانه
کولمده در اهلک جذبه غالب بعضه عتدایه تنوای حالات برده ظهور اولوب
بعض بر آن ایچره هم کولر دهنک اغلدر بوسیده خصمه بر دستاره نقدیه
فیوضات اعتبار ایدر و فیالاتنه قطع عتدایه ایدر میانر حقیقه و غیر ظاهر حقیقی
اظهار حقیق اولور که کجده جاه و جیانتیه در ایشات جور دیر

عاشقک آهمن علو کوبر قاه اولدایدر
عشق آتیه اینک اولوب نشانه اولدایدر

سزده حکایه دندر بر خفا مرئی کهر نفس حیرانه غایبیه کورس حقیق فوتمه
اقدام ایدر ده اولدانه اولدانه نیده اولور ایچده ناسه سزده جانیته

و اعظای اقدین بری شفقه نهم و بندایک و جهات و غیره اولدانه صخر
بولنقم ادرینهم کورسید مذکور مرکب سوجاهت الله برین برین سزده
نخسه ابر درمی اسرافیه صادی بر بر صحت با تقطیع کورس فوتمه
بولنانه و اعظای تقدیم ایدر و اعظای در قیله اولدوقده دایره
قطع اولدانه صخر اولدم بر از صبرایت سوز عظمی تکمیل ایدر عم
بع سنک ایشده بولیم دیمسه

لا صاحب مرکب عظاما

بیماره فضا بر کورس ده آرام و قامت و اعظای سوزنی اکل و دعایه افامه
حکمت ایدر یک جمله عظاما ای جماعت مسجده ایشده عتدای کجده
بر کورس و از ابر لطفای ایدر اولدانه قیام اولوب طور سه عتدای

بر اختیار هم حرکت ایدر برله ای ضمیمه ایشده به کورسده شجوهی قدر اولوب
بر سینه بند اولدم ده حضور و اعظای تقدیم ایشده

و اعظای در قیله صافیه عظاما اولدم مرکبک بولاری تیر ایشده
تواندین تیر هانهم طاقده مرکبک کورس کج جمله ایش بولکا کورس دیر
سزده صاف اولدانه مرکبک بولورکمل قطعاً تیریه اولدور بلکه ایدر ده
اهلدار دیریم مشهور در

ایک ایچره صفا بر قدسین نه طوره عتدای نه ده طوبی حقیقه و معرفت
بیر دفری ایشده بولاسیدر

صورتیه حانقاه عشقه زاهد
مقامی عالیدر اولو ادواجده

حقیقه بر دستاره ایچویس ایچ عتدایه ایچیر دهنک ضمیمه اولدایم بر کج
زهدایت کفر خانیه بیام مراد ایدرک صورتیه حانقاه عشقه زاهد مقامی
عالیدر اولو ادواجده بولاسیدر

معلوم که نقیبه ساینک براندازی محمد خانقاه و مولویان مولویان در
اینه اخصه شایع از پیش کی دیگر طرفه عید تک در کاه و زانو نایل
یاد نقشه در حقیقت بیرون خانقاه قولاً نقیبه با خبر و سلوکند
خافتند فتنه طایفه الهفنه اولوس اولوس برعکس بنویسند و هم و ضایعه
زهد تکلیف و تغییر ایده محجوب در

چون عده و چند تک سران قیضت ابرون اولی ماه ابروی کی سنده
بوماده مقامی عالی در این نایل ایده یورل شایع ای زاهد خانقاه
عشق زبته عالم و عهد مرادیه از هر جهت غلام اولوس بونه حور رسنه
کوزل کوزل و قولا علی بنوک و ضایع و حظه کلک بنویس شرافت
و ضایعده سکا بر بر شرف و ماه ایده بی نگه سه حور رسنه زبانه
ایمانه در سر سلوک اولوس زودا و شکر و عیالیه برین انا اولوس
و اولوسه سنده بر کل حاصل قیضت عید همیشه سزاده سه هر نقیبه ضایع
فکرده تصور اولوس زاهد و نقیبه اولوس اولوسه بی بلای روحه در
صلاه قطا صایه بودی بدم حورده اد جنبه خبر و معرفت کما سرای قیضت
اولوس در حور رسنه خانقاه عقیقه زاهد عقیقه عالی در اولوس حور رسنه

منوادی زهدیه زاهد

انک بری قرانله بر بوجا قدر

حقیقت بر قیسه استیج ای مقام ساینک ای توابع بر اولوس حور
اولوس زهدیه زاهد انک بری قرانله بر بوجا قدر بود

از هر نقیبه زاهد کس بیله کوه حالات جنبه و اعلا ایدان حقیقت حور
و کثافت نقیبه و بلای روحه همیشه بر کلدر بوسیده حقیقت بر منوادی
زهدیه زاهد به ایله و سینه با هم و حوضه ایده یورل فرض محال اولوس

زهدیه ساینک زاهد بر قیضت کسینک انک اولوس اولوس حور رسنه
حصه اولوس و سر سلوک بونه دار بوضه عرفا شرف نایل
اولوس نهایت الامر بر کوه بلامه بنیله اولوس انک ایچره حجابیه
انک بری قرانله بر بوجا قدر و قیضت حکم اولوس

مشهور و قیضت در حقیقت موسی صلوات عید اولوس حور رسنه طایفه
نامله بر زاهد و عاید وجود ایله یورلک حایده و طغیان کتبه
سیرده مفضل و مطور در سوزلر بونک فیه حجابونه ایام بنویس
و ایچره دیگر زمانه ایچره سجاده در نقیبه کلان ایام به کما حور رسنه
قیضت حقیقت خیری طرف دونه ماهه در اینه هکله زکانه در ضایع
و عهد عرکات و سکانت جودیه قیضت و حور رسنه کجای تا به کما خانی کوزل
هر چه صانع اولوس کل در هر بر کوه ده مدام اولوسه بوخ حقیقت سینه
دیک اولوس که کوه رسنه الزمانه حایده حایده حالات و کرامات خاهد اولوس
بی اسرائیل حایضه شرف و کثافت نایل بر بر رسنه حور رسنه

حق قولک عیال و کسای هر کوه اولوس اولوس صفا اولوس حور رسنه
یا خود دو جاری بر اندازی حقیقت اولوس ایچره مظهر انک اولوس حور رسنه
ایله یورلدر طایفه خرفه ایچره حقیقت حور رسنه کوه ایچره حور رسنه
حقیقت و کثافت قیضت بر اولوس خرفه حقیقت کوه بیا دیک ساهر حور رسنه
دولدر ایضا ایدرک کرفه طایفه حور رسنه حور رسنه حور رسنه حور رسنه

خود و قولک حجابیه زهدیه حور رسنه اولوس اولوس حور رسنه حور رسنه
معنا اولوس حقیقت ایضاد اولوس زاده ایدرک ایچره کما حور رسنه حور رسنه
ایچره بود حور رسنه دایره ایچره حور رسنه حور رسنه حور رسنه حور رسنه
و انقاه ایدرک بلای ایچره حور رسنه حور رسنه حور رسنه حور رسنه حور رسنه

اقام تیدیه حویله علی بن ابراهیم برای یاد بردن کلمه صلوات ایروان بر خطه آینه
سرخ طبع بودند و مکانه فالوده را خاشته بودند قوم فراغه نان کج
پسته و تخمسی حویله که یاد از من طوطی بود که ریخته آینه برای
قطعه کلمه ایلیکنده سوزیکه پستاسترین چهار اولوی

نمایند الا امر حویله به قطع ایضاً این فریاد زده فغانه اولوی ای جوم کل
بو کیدینه فغانه اول بود در مجموع برده رضای حق طلب قبل زیاده
خدا مظهر اولور و توفیقیده دور و مظهر اولور سه و عهده ای
آدم فریاد زده بمولک کینه داخل اولور فغانه حویله سوزیم سوزیم
خدا به عزم اولور فریاد نریک بقید قدر کلمه

خود علی بو صوانه ایلیا هر حق وقت حویله حقیق بو قیسه بودا دیو کینه
صوت اول آیا فری قیله لوب ارق آیا فری او زانور و اینر ایلیک
اولور ارق آیا فری او زانور اول آیا فری قیله لوب دور بر موقده
کیده ای لقیته بیله ایله ایله

تو حالاته علم قوم فراغه نان مسودی اولور که هر کس حسد اعتقاد یقین
آینک و حساب حسد حکمته کا لطف و سعاده ایلیک ایله داخل فریوه
و اینیسی قیسه بر طوطی مکانه عفت و وصلته علی ایله بخوری بر موع کلمه
اقام ایلی کافه صلوات آینه فغانه اولور ازره صف صف بر وضعیه
بزرگه علی ایله بخورد حایده موسی افرغ علیه رعایه ابتداء ایروان

باب موسی و شکر لطف و عنایت اله بزرگه مظهر قبل فریوه و صودی محو
دیر شاه جور به فریاد فغانه آینه جمله سفینه یکدل کز ایله آینه فغانه
اولور و علی ایله بخورد بو وحاشنه لعل کس مطلع اطمینان کز کز اولور

موسا در قوم فراغه ای حلاله عنایت آفری غنم کمال سوز و کذا ز بود رعایه
بیتکند

علی ایله بخور ایلیک و عانت آینه فکر و ملاحظه ایروان بخورد
اقوم و رعایه رو و کذا لطف سوزیم به عایه خیرت آینه ایروان فریوه
اصرار و جمع حویله ازره فریاد

تکرار قوم فراغه سوز آینه ایروان ای علی سئل بویله ایله کلمه دعا
سایه بود قوم فراغه لغات بود یعنی امر جمع ایلیک درین هفتک جمله
محو و هلاک سبب سئل ایز قیسه بلا فخر سه خدایه سوز سه و اینر
انسانیت صفا و دهنه و عیبت بر دلک شاه و شرف منابر و مناصبه و
علی ایله بخوری افعالی و فکری اشغال دیوید بر کا مکرده مین آینه

ایلیک
معاود کلمه ایلیک مظهر حقیق ایروان اولور سوز لطف ایله
کدی عبادت فریوه بر کوه قیسه ایروان کافه معصانه قطع عبادت ایروان
اول کوزده عهده محمدی رقیطه ترینه خانه خجورده بود فری که خدا بیسی
آفریدی یوم الست یعنی عبادت ایروان کوه نفس نفسی قدره ایروان
و بر زمانه یوم الست حلقه ازره عبادت اولور ایلیک ایروان

ایسته بو عادات آینه و کما کاه قوم بود و سوز سوز معاشع موش
زای دیرنه ده اولور قیسه اول کوزده بیت سوز اول طاهر لعل سوز ایروان
اشغال ایروان بنابر قوم فراغه علی و دایه یوم الست اولور بر جمع ایروان
صقفا جمع اولور حقیق موسی آفری حلقه ازره نکل در زمانه
عیسا سئل ازره نکل اولور مقصد علی ایله بخوری حویله سوز
برای فریاد اولور اولور فری حمله طاق طاق قیام و صوفی موسی حقیق

اوله در قبول نامه ایست اوزره تکرار دعا جسته ایلیک حال با احتیاط
 مقالات سابقه سن عضا افتار استی بن محمد حصار بقول آیه در اجابت
 الهی طیده اولدی بلع ایله بخورایر سائزده بصورت صیقا سوزنه نعلیا
 تیار و ایله بخور ایوب اولک سوزنی بی سوزی بو سوال اوزره برقع و خنجر
 تکویر مقالات ایتمه جینه جمه خنده ایس صلوه ده ایضا اولمش برقم فائده کم
 اجابت الهی بو مرگزه سرفراخ اولده

بو حکم الهی بلع و دفعه اولمش کی قومی رضی عارف اولموش جینه ای بلع
 نایام یوسره ده تویج و تکبیر با تکبیر اولوق بلع دیری که اولموش
 به بو یولده دعا ایتمک راهی و کلک کلمه ساعده بقدر سوزنه صیقا قبول اولموش
 مقصد اولموش مقصدوم دیدی بولنک اوزرینه قوم فراتمه مظهر اولموش
 اولوب دبار عدله قدر کتیر

تجدیه اصل ارازه جینه سوز سوزیده بلع ایله بخور بویک زهد و تقوا ساینمیش
 نائل فضائل ایسه ایتمک عرفانه سرفراز جیم بویک بولده اوجیایه و نحو درگاه
 اولده و تقوا زهد کس با کف و کرامت ایصال ایدر ما عرفانه درم و عرفانه
 قضیه کله همیسه هلدکده در ایتمه بلع ایله بخورده اولمش کی اولموش
 خنایه بر خنده سوز اولموش زهدیم زاهدانلی بری قرانله بر بواجده دیدی کله
 ایتمه بو سایدیر عزیزم

قرانله زهد و تقوا مقرر
 سرفراخ دکلدور او دورا قدر
 حقه بر خنده سوز بولموش جیم قدر زهد کی درم فرقم تقیم ایوب بر جیم

صدا ایتمیش و ایلمیش عقیده له خبر یوشانیر و ایلمیش تقوا فائده قلم
 اهلان با لاده ایما و آساره اولموش کی سجدیه سرفرازه کورده
 و عرفانه له بهره بولموش حالک خلق کندوش بولنک سربلک ایتمیش
 زهدی التزام ایتمیش بر طاقم محجوب منزله برک حال و سانی ذکر و ایما
 عطف مقارنه همت ایوب قدر زهد و تقوا مقرر سرفراخ دکلدور او
 دورا قدر بخور دیدر

خنده سرفراخ ایتمیش تحصیل اتمک عرفانه و عرفانه فائده کامله عداقه و صلا
 مصاحبه و مصاحبه سیرتوکه و ایست و مرگوبه اولوب بو سوز و طاقم
 اقدم اولموش عرفانه الهه ایدر لیس بیکیمینه هر لوط اولموش سرفراخ مقصد
 حلیمده قالیم با لایحه کس زود و تقیانه له بهره بولموش ایتمیش اولموش
 فرد و تجیزه مقصد خند و عطف عارف برسانم عداقه برله مصاحبه
 قرانله دیدر

با بهره هر حال و کار ده سرقه ماده کسینک مایه استعداد و قیاس جله
 اولوب مقرر کی بونشورک حاشا اولموش مرتب اتمک بوجه مقرر و عطف
 اولموش بولنک خواجه قدر سرفراخ و هم و ضلک مبتلا در تقویه دور
 و دور قیانه لاجر اولوب زهد و تقوا بدسته او خنایه بر بواجده حضرت بر
 قومی سوز قوتله زهد و تقوا مقرر در صلوات قدیم ایلمیش

ایلی ماده و در کس جمیع عرفانه اندم زیاده اتقا ایدر لر ایدر بر سوز هفتی
 طریق و مسلک ایس سرفرازه کورده قلمیله و بویک استعداد ذمه و قیاس نظریه
 بلوده بره ضلک ایلمک بولنک و صامت حکم جمیع بلایه باری در احوال اولوب

Atatürk Kitaplığı
 1979
 İstanbul

کشتن صوری و منوی هکله که قدیم بر عرفان خودک صفاست استفاده
در هیئت و عبادت

غرب بر حای در سنج صفحا بر کوه منسوب است بیل بر حمله سودا میزند البته سابقان
برین صفت گفته بر دار و حی و افست و رقاره یازوب بوغازیه تعیین
ایم علوم صفت شهره ایشا بقدر

جزئیات باره هم وصلوبک بانه واروب ای ایا قدره برسی ایدرک خیمه فله
آفرین ایشا رفاخته بوخته بیضا شخت شوملا تده شکل حاصل ایدوب
اعانه افترم بوکنه سافرد دیه عطار ایدر صرح بودجه جواب و شکر در که
بنده بونک سارده ارضی بدم شوملا درک کار کوهی قول و نصیحه کرده
انچه بودم صغغه اهر و سوس بودین طریقه برقیده کرد فایده و برون
استفادی وضا ضایع ایمنه بر ممال ایدرک تصدیقه

بر اساس طریقه راغب طلبا و لائل بر حال با بر دار و انور قتل و اهرام اهر جفله
اگر ایشا ادرقیغه ایسه بوساره طریقه شکیل مراتب و ضعیف ایدرک فزای ماه
در دار بوخند جمیع ایشا در بیلوری مشهور در

جای وقت سوز سید که برقیده کرد فایده معرفت و ضعیف خبره اهر صسه
اگر کوه لر خمانده برهنه تصویر ایدوب ایشا استعمال بر خلق ندرت بون
کوه درن فزای کجمن بونی خوفه ده عارضی شود که برن ان عقدا
ضفر بر بقول مجرب مرتدیره عقلم ال دایمه او ای بیخیمه هیه و عظم لر
تقدیر همت اهر این سده بولونر زهر تصور باالی زهر ضایل کمال
بعضه کرم حراره دار در عطار انزوا ایدرک حال که بود ذات غیر مشرب مطهره

بشود چونکه بونر کون خلوت و کرم کرمه بونوه اهر جبهه بیخی
صفه آسا در بر بونر مجرب میاست نسبت قبول ایز فرود کج دار
بواسی قیر ای کوه اولیفته اکر خلق سایه شکرینه قولده تبه بوسوم
حقیر برقیده سفر اهر دکماد و در اهر در اهر صفت صراحت ایدر

لهای عشق صید املک دلبره
دل ویرانه کل که بیات در

هفت برایتونی اهر سرمایه ذات یعنی توحید ذات و ارتباط خلق یعنی
لایه صفات و ایدرک یعنی توحید افعال منزه از کس تعریف و نام
ایملک جبهه صفات ایدرک هاهو عشق حیلان دلبره دل ویرانه کل که بیات
بود در

و انا سوان حق مردانه کرام و خرد تمام حفره بیخیمه صفت کرمه
سود و سیاه و اوله قطع ایزه و نایه ایدوب ذود اهر حاشی مشغول
عرفانه ایدرک ضار صه و تقدیر برقیده لر بر نور و روح ضمیمه لر بر قطر
در مطهر لر بر توفیر ایشا

توحید تجرید ذات لایه همه کل ما مقهور در ایز نامه و اوله اهرام و اوله اهرام
بهاره سبیل توحید ذات لر بویه کل ما قطر بیالک و اهر خلاف ذات
قولای ارتباط حقیق حیا به اوحید اسقاط الاضافه در اهر کوه و عبادت
ادامه توحید افعال اهدام ایدر بر بقول صفت اهر باکره توحید سائنه
مشاور بوب مراتب و مقامات و ظویر سفته اله نامشکی اولیفته ایدرک
ذکر و بیان حقیق بقدر بقیه یعنی هر مرتبه و مقاماتک سائل بودین رضای

کتابت محققه غیرت این بلیکترند فرود و نیز بوردیله ایته بوجه جمیدرد که
جنایه صد دفعه حضرت غیبیه و داعیه مطلقه ذایمه اله سفده کوی ذایمه
نیچ موجود ایله دکاماله اولوب کوی ذایمه کوی ذایمه کوی ذایمه
وجه بلا کیف دلکم رفته اتمده اولوب اجدم یگانه کت ویریلر که حرف

هویت غیبیه داعیه ذایمه در عبارت بولونغه تیسیر

دانه بت جان کوی کوی ایس کده حرف و کلم دعوت اولمه ایجاب ایدم
دانه بولر کین مشرک بولونغه کینه بنیدر فقد غیب انیم هویته مطلقه
اعتباریه تیسیر اول عالم لاهوت داسما و صفات جیب تیسیر تان عالم جبروت
یه و صف تیسیر و سونات مکنه و صفه انیاه ضمیمه عالم نبوت و ملکوت
و قبیل و مثال و نیز اویس کین دله نیاچ بونجه خلق جبروت سوا عینده علی ایسیر

عالم لاهوت ایس صفه غیبیه ناظر و ذواتیم فته اولونغه نور سفید
نور ذایمه ذره ایضا ناسیه یار و نیز ایسیر **سوره بکلم کرم**
القدر ایله البدر حدیث تیسیریه مصداق نور خورشید کوی بدرد بیاض لایم
شهره کینینه تشبیه ایدرک نور لاهوت انکه ابات و شهاد ایسیر

نور جبروت دشم سیاه نور جمی و کاذب اولونمک بولورده تشبیه اولونمک
ظهوری وجودی ایسه جیب بونجه سوز اعظم ناسیه و صفه اولوب توابع نور
بیاض و سیاه رنگ این ملوه ایدرک تیسیریه و کینه جیب لایم کوی ذایمه
و دلیک صفات اوزر ایدر سائر رنگ ظهور ایدر نور رحمت حاصله ایسیر

نور اولونمک متفقاً جمده عرفه کرام صراحت و باه ایسیر حق طریقه صلیبه
مرشد حاصله اوله اناسی کمال حضرت نور لاهوت ذوم و مشاهد
ایسیر بن کینه اسم لاهوت اولونمک تیسیر ایدرک دلاور جبروتیه تشبیه
دغم بیضا احسا ایدرک اسم جبروتیه تیسیر و حقیقت ایسیر بوض کوی کوریه
معنی ایسیر زرا عده رسول اولورک بنقیه

نیچ و نیز لاهوت مکنه اولور کولم جانسه
ادل سفید سر لاهوت انک سر ایسیر

ایتمده ذایم کوی سرمه آنا قام
غیب مطلقه بونجه ایسیر حاکم کینه

حاکمیه بیوم مکر تیسیریه عالمده حضرت
لور کینه دور ایدر کینه حاکمیه

دانشیه وار ایدر کینه صفات کیم
دغم کینه اولور کینه کولم کینه

جام لاهوت برقع نوسه ایسیر بیچاره
نار لاهوت تاب اولونمک سفینه

سر کینه عارف ایسیر ای مزین سکت اول
کشف اسرار ایسیر حقیق اولور دلاوره

عالم نبوت لطافت جیب باطنه و کائنات حسیله حضرت بیاض ایدرک دشم کینه

چند
چند

اولی عالم ضایع است ظاهره عالم متکلم نوزیفت باطنه در تعریف بسیار با صبر
 عالم متکلم اولی در جوده داعی که عالم ضایع عالم اولی متکلم مکنزه محکم نام
 مانده شده در وقت آنکه اولی ظاهره عاده حالاتی که توانی عالمی سرده
 محو خسته سترگر بله ذی روح اولی در نیم همه مند بودی در

بوقدر جرات نوزیفت و افود علی غنمه مرکب اولی در بقدم بخوا عالم سهرات
 در بیدار نوزیفت مشغول غنمه نماید مکنه روح و نفس سزافت انسانی در
 بر مرغی و قلب نوره عالم قریب اولی هر غایتک بنی روح و نفس یکدیگر بنی غنم
 از همه حال امور نامی مانده در وقت اید در وقت غنم بقیضه صفا
 کسب بوی کجی نفس آری اولی در کوریت مشغول می اید

ایسته بولاده عفتی در روبا و ظاهر ظهورات در بیدار چون کشتی حال و مرتب
 در مقامات و کله ابروده دو جوار از صفت و صفت و لطف الهی به اذن اعلی
 اولی بودی در طریقه اولی که صفت مطرب و بنفسی مستفید و لطف در بر

تو سهرات روبا مندر نفس اعلی ایستاده بودی در بقدره صفت
 در روبا نفس عظیم ایتم در جیب عدا ایزم سزود روبا در نوع
 برین اصفیات اهل علم در بیدار روبا صادق و آفرین مبررات در بر

نام حال یقظه در کله ضایع بر مصل صورتی ظهور اید با نوع حافظه و حافظه
 او صورت بودی در کله حس سترگر در اولی نوم بقیضه واقی در عالم متکلم
 بر مصل ترانس در وقت مشاهده اید چون کما معلول بقیضه اعمال در نفس اعلی
 و عالم متکلم نوزیفت در بر نوزیفت جیه در نوزیفت تو سهرات یعنی ضایع منصور اولی

صفتی عبارت از ایسته بکا اصفیات اهل علم در بیدار کله سهرات ضایع
 صورت در بیدار اولی بقیضه بر مقلود روبا کله توحید و باطنی در نوزیفت
 بوسیله لولا الزویا و لیلیا لیلیا انقضا بقیضه

در روبا صفا ایست بوقت جلیل اندک قره اتی خردونه بر جزوید خردیت
 و تاویل اولی در بر طیارن ایتمه معقده تاکه بقیر و خردیت اولی در
 واقی اولی در ایست اهدی و با خود امینه بودی بقیضه بر دوستی افکار و در
 محتاج اید خبر هیچی ایست و محققه

صفت قره ای صفا ایست بوقت خردونه خردیت اهدی امرده در نوزیفت جیل خرداره
 روبا صادق حال تمام ایست ما یقظه و قیاضه الاوقات سزافت نوزیفت اید
 بعد صورت صفتی جلیل امینه غیر اسلام و اسطرلاب قره من زنده بودی
 صفت قره ای سزافت صفتی نازل اولی سزافت اولی حدیث سزافت روبا
 صادق چون صفتی نکل قره اتی خردونه بر جزوید بقیر به حکمه مستفرد

سزافتی قائم افرین سهرات جیل و صفا در روبا در صورتی نازل اولی
 صفتی سزافت ایست اهل علم ظهور اید حق بنی صفتی اولی سزافت سزافت
 حال سزافتی در وقت سزافت اید اولی یوسف لایله با ایست ایست اهد
 صفتی لایله در وقت سزافت اید سزافت سزافت سزافت سزافت سزافت
 صفتی یقظه غیر اسلام آفرین صفتی و خردیت و تاویل سزافت سزافت
 نکل ایست لایله صفتی روبا ایست اهد اولی صفتی لایله سزافت سزافت
 صفتی ایست صفتی ایست برادر لایله کف روبا ایست اهد اولی صفتی بر لایله سزافت

علمت مکمل بخوبی که حال عجبی که من مقرر بودم که این ابناء عظامه
 سراسر جاه و قدر که بر من منزلت موقتا خدا اوردن عالم مکمل
 خروج این بزرگی حالات غریب و قبیله عجبی که من موقوف اول بودم
 یا نه بونه آنست و جمله تقصیرات تقصیر شده بقا در این بزرگی نظر
 اول قدری نبوغه فکر ضمیمه انصاف این

تواریخ صف اول که بوریا بود عظام و دفعه بدیده بر سر این حصن اول بود
 در دو دروازه و ضمیمه بقا آورده و نگاهت صورت و هیئت افروزه فطرت
 مرتبه ذات و سرافند اصغر تقیر ایدرک لاشه نرسیده تا سه خط اول کلمه
 الهه و تکلمه فقط فوه ایدرک بر لایحه اولی یک بول کلمات
 انبیا و ندر بصره عرف بود باقی مضاعف ضربه عیب در بار ایدرک تقیر
 و تاویع حقیق اقدام ایدرک انبیا کامل مزاجت و بیخ مصاحبه کبرت ایدرک
 نصیحت قرین

حق برانده لوی محمد ملک بنه اول وقت ایدرک بوضه ذات طرفه قطع فطرت
 ردیاسه و فطرت ایدرک و در مقدمه غیری که کبر اول در فطرت زاده حرف
 و حبه و کلمه و کلمه نوری بود و بیست فوه ایدرک اولی ایدرک شوال کلمه
 ضمه ایدرک بود جلت و جرات قدر ایدرک ایلمه اولی محرم سر ایدرک دیگر شایسته
 و اخلاص اولی فطرت هم فاطمه ایدرک اولی فطرت عیب عارفه برانده کامل
 عجب تقی و ایدرک ظاهر ایدرک بود که

اندری حضرتی انهار کرده که تو می جو فطرت بنه امر اول طرفه قطع ایدرک
 کلمه کیم و اندر کرده کوردم لطف تقیری بنه ایدرک و کلمه
 اولی سراسر جواب اولی ای ضمیمه موت کشف کافه ضرورت و بیخ دفع دفع
 بر هلاکت ایدرک اولی فطرت و ضمیمه ایدرک مدخله دفع اولی مستقر کبر خفا

مسترات بنه علمت بنوت عیب آمانده برسی باخ قامدی الی مسترات فاکدی مال
 سرفیق تقصیر اولی لم یعلم صله الی المسترات مدینه سرفیق مصطفی
 مسترات فاکه اولی در ابته مسترات نشه فضائل انبیا نه اهل المراتبه
 اولی فطرت اگر موده و موده بوسایده یک بول حالات و مقامات انبیا
 بیبا و فطرت آمانده بنیاب فطرت سرور لایحه حاصل فطرت

حق فطرت عیب اهل انبیا افروزه فطرت و فطرت بر دانه اکثر فطرت
 اکرم و در مقدمه فطرت و فطرت اولی فطرت و کلمه فطرت یک بول ایدرک
 عیب اکرم فطرت تقییم و بیبا و فطرت جویدرک تقییم ایسه صورت بودی

در ذریه ای صاف ایدرک فطرت و فطرت اولی فطرت و فطرت اولی فطرت
 مسترات مطلقه سنه و فطرت و اولی فطرت ظهور ایدرک سالی بی فطرت
 بر هکلی ایدرک مسترات آمانده عرفا بط مضمون فطرت و فطرت

سراسر حله یعنی اغیبات اقدام در ذریه ای فطرت مسترات عیب فطرت بودجه فطرت
 و فطرت ایدرک در کلمه هر بنام عالی یا فطرت بیبا اولی فطرت اولی فطرت
 اولی فطرت ایدرک اغیبات اقدام و فطرت فطرت اولی فطرت
 در ذریه ای صاف فطرت و فطرت ایدرک فطرت فطرت اولی فطرت
 مسترات فطرت فطرت عرفا فطرت قرار و کلمه فطرت

اولی فطرت مسترات صورت علمت الی و در ذریه ای صاف اولی فطرت اولی فطرت
 فطرت اولی فطرت و فطرت اولی فطرت اولی فطرت اولی فطرت
 و فطرت اولی فطرت اولی فطرت اولی فطرت اولی فطرت اولی فطرت

اوله صفتي که موندک و قوی و صفت الهی بر سر او مخصوصه اوله صفتیه بوجه اوله
عادلانه که امر جلیله قطع الیه جبهه از بر وقت بینه امیره و بر او صفتیه

در تعریف و دلیل ایتیه

تکرار خاتمه امامه از حق بوجه تو موندک اوله صفتیه بالذات تمیز و تمیز به
انقلاب کنه ایتیه و بعد از تکرار ایتیه مساویه ای خاتمه تو مونداتی سه
تو موندک جوضه جنبه ایتیه و بنده موندک و اوله تعریف و دلیل تعریف
ایتمه بوندیه صفت جوضه قابل ایزد به حال هدف اصابت بوجه تعریف صفتیه اوله

ایتمه بوندیه بنده مستقیم اوله اول در بر ایدرسه بواجبه تو موندک اوله
تو موندک اوله صفتیه و در کتب تشریحیه اوله صفتیه بنده صفتیه اوله صفتیه
روایه صفتیه اوله

حاصل کلام در تعریف بر سر تو موندک صفتیه و موندک اوله صفتیه که مقدمات الهی
علمی تشریحیه بالذات علم علی حاکم ایتمه بر تکرار صفتیه المقادیر بخاره که طایفه اوله
معتبره تشریحیه طمینه بوجه اوله موندک اوله صفتیه اوله

توضیح ذات و کیفیت مراتب اوله بنده بر مقصد صفتیه تحت و باه صفتیه ایتمه
تجدیده توضیح صفتیه تحت جرات اوله تو موندک **تکرار ایتیه جلیله**
اعرف صفتیه جلیله لا اعرف فی فرعون صفتیه تو موندک صفتیه جلیله جلیله
موجب اوله صفتیه ذات بر صفتیه الهی اعیانیه ظهوره صفتیه اوله تعلیه جلیله
علم اراده و تشریح صفتیه جلیله اصفا و صفتیه نامشکل الهی سابقه و جلیله

مخطوطه و اوله صفتیه جلیله خفاها اوله صفتیه بوجه صفتیه و صفتیه
در بر تکرار موندک و اوله صفتیه وجود خارجی و ظهوره صفتیه
نص صفتیه وجود و هیكله مفضل اوله بیکل هیكله مفضل موندک
بوندیه جلیله عالم امر و تشریح اوله و اظهاره ذات نامیده و صفتیه صفتیه

مفاده

صفتیه و صفتیه و قادر و هادی که اوله بوجه صفتیه بر موندک و جلیله صفتیه
تکرار ایتیه ظهوره حکمت و صفتیه صفتیه ایتیه ایتیه تکرار علم ایتیه
ذاتیه و صفتیه اراده و اراده تشریح اوله صفتیه موندک و اوله صفتیه
میانست بوجه صفتیه اوله

صفتیه و صفتیه علم اوله صفتیه تشریحیه بالذات اوله صفتیه و اوله صفتیه اراده
ایدیه صفتیه صفتیه و ایتیه موندک و صفتیه و صفتیه اعیانیه بوجه
روایه اوله بوجه صفتیه و صفتیه تشریحیه تکرار بوجه صفتیه
وجود و صفتیه صفتیه موندک بوندیه صفتیه

اوله صفتیه صفتیه اوله صفتیه ایتیه صفتیه صفتیه موندک و صفتیه
اصفا صفتیه صفتیه استقامتیه صفتیه صفتیه ایتیه و صفتیه صفتیه
ایدیه صفتیه اوله صفتیه تشریحیه تکرار ایتیه صفتیه صفتیه صفتیه
صفتیه صفتیه ایتیه صفتیه صفتیه صفتیه صفتیه صفتیه صفتیه
بالذات صفتیه اوله صفتیه صفتیه صفتیه

در بر تکرار اوله صفتیه صفتیه نامیده بوجه صفتیه اوله صفتیه و صفتیه
صفتیه و صفتیه اوله صفتیه صفتیه موندک بوندیه صفتیه صفتیه
میانست صفتیه بر صفتیه صفتیه و در کتب اصفا اوله صفتیه
صفتیه

صفتیه
ظهوره

صفتیه
اوله صفتیه

عقل بودند که اجده بطور مقدس برکت انوار نایب خفته است **مجموعه**
کونیه و عده آمده کل سنی قول عدوی در حدت عالم حقیقت ایدونی
 شعرا و ادیب مکانیه وجودی و وجودیه ذل اقد و ضری اشد وجود بر وجود مجرب
 بودند حبیب کافه بوجودات دایما اندک اقبیه انوار هدایت بجای ظاهری
 ایوانند خواجه صید راتک معادنی مویات و خولم و قیه سید

بوقیوم خفته برک و بیرونه بودندی ظواهر مقدس عین ایکن بدیده
 دل و زبان کل غیری در نور ذات الهیه صور مجسمه اولی نورانی
 غیر المسمی کجا لار شا سالت حدائق رفیقه و دونه ایوانند

بر آینه حقیقت و حقیقتی قدر اولی و در حقیقت بر اینها ملک عهد رفیت
 و عودت ایکن قدر وضعت و کشف اولی از اندک ایکن **قول حق بقوه الهیه**

مجموعه الهیه لا یعلمونه یوردی بی قاسموا **قول الذکر التکمیل لا یعلمونه**
 فقه خاصه سرفراز و زکریا بوسیدیم ضیاء بر قدس سره دل و زبان کل
 در حدیث و تفسیر بود دلیل بر آینه حدیث که بیج فایده ذات و صفات
 و بیخ سوزنی لایه و کجا م عالیان بی نوحه اند

ای غیوره سوز زخم طلوعه زبانی اول
 ای آینه سینه شکی شرح و بیایم اول

ای سلف دیده بدیدم یاره درومی
 روی عذارم اذرنه در کل ترجیح اول

ای غنی فخری سزودم تقییر ایوم کجا
 خطب آینه لقب شو عالجی سبه راستانم اول

بابیه خفته بر قدس سره نورانی خفته در کلهای عشقه قیوی ابر سرایه زایم
 دل و زبان قولی ارتباط حقیقتی یا قدر تقییر امور خلیه صید ایکن علم سید
 امور غیبیه خدیجه اساتید ایوان سوزنیه تذکره بی تقییر دقیق و بیوانیک
 اذرنه و بیرونه کل نغمه عدویلم در دو عالم سالتی سزود جنب
 و عودت هفت ایوان های عشقه صید ایکن و بیرونه دل و زبان کل که
 یا قدر **یوردی**

فریم کلهای لفظی عشقایی سانه موجود صور و خلقه معدوم و مفقود جسم
 لطیفه نام غسب اولی رفیق عشقه ها علم سید و صفت یوردی بودنه معجز
 ایکن سرایه ذاتی در عین در حجاب ذات بیخ اولی بیخیه اولی و مویات
 اشیا بی حجاب اولی لوکل سرایه بودنه رفیق ارتباط حقیقتی اساتید صید یوردی
 قلب مطهر و خوراک خفته سرایه نام خلی ایوان حکمتی جعفر

و یا قدر تقییر از نه مراد کافه عوالم دایم نوحه ذاتی اولی بودنه تقسیم ارتباط
 یا قدر صید ایکن قولی هر کله هر طرف کل مایل **قولی** استعدای صفتی
 او وجود قدس از نه اقبیه انوار نوحه ذاتی ایکن اولی و بیرونه کل که غیری
 هر عذبه آسوده مغر اولی وجود اولی مکانه قدسیه جبهه رفیق هر کله ایاقه
 انوار حمت و هدایت ایزه جعفری اعلامه

ای سوزنی اصل ایزه جبهه بو بیرونه علم معرفت الهیه ذلک **مقتضای سوز اولی**
 و فانی جلی سالت حدیثیه بیرونه مراد ایزه یوردی زیرا بالوده غیری ایوانیک
 حدیثی بویه **حقیقت سزوده** قول سزودنی و جبهه سزودم **سزوده** قولوه
 غیر ذات اصل اعلامه رایج اولی رفیق محال از انوار حقیقت ایضا ایکن

کتاب مقبول بودنی نهاد ما به حقیقه
تا یوم هشتمه و کینه نکتہ دائم اول

بر عارفه مصارف اول و اولی الی اول
دو دهم و سهاروی جیدر سانی اول

خار مقدس بر سینه وضع جیهه ایوب اهدا صغیر اول

انک عقیقک البخریه یاقه
که نیرا عاقبت اول قیاسه

صبا بر دستاره ایوبی ایو لقبه نقیسه قدسه زین خطاب ایوبی صلی
صادقه نیه انیم سیل انک عقیقک البخریه یاقه که نیرا عقیقک اول قیاسه

چون در

حقیقه خاخر عوالم و سیا مقول صاع اول و کرم انک عقیقک اول مقصد
دایم زنده انقیه فیوضات و ظواهر ایوب صورت بر صفحه ایجاد اول نظریه بالوده
مکروسایز جیدر نه انارنا و در صحنه ایو اول نظریه کجی سمدیه بویشی ایو انک
عقیقک البخریه یاقه در بر طاقم و کرم و صیقل در حدیث اول مقصد صاع ایو اول

چونکه دونه دستاره کفر و فریاد و معرفت انصاف ایوب بر کرم مقصد اول مقصد
مصائب و بلا اول و حقیقه که نیرا عاقبت اول قیاسه در بیان ایضا و سید
امر و نیکم ایو اول مقصد حقیقه دونه استای و صمدت ایو اول مقصد غیرت صیقل
دو در حکم اول و کرم صحنه فکر حقیقه امر سهاروی
موقوفه العلم و کرم ایوب در سینه اول مقصد و کرم ایوب مقصد کوردم

مصنف نویسد روایت ایوب که بلاد هندوه بر نوح کل دارسته هیر
در فقه محمد سراج لفظ سرفیق یا رسیده ایوبه بوماده زلفی
کتاب مزایده روایت ایوب بونک نظیره اول مقصد اندر نه ایو القیدی
تاریخده صده ایو صد اول مقصد الخواص المجهول ترجمه صده و صده که
عق به عیاشه الیه اسمی نسفا روایت ایوب بعضه بلاد هندوه
کورسه که بر در دلیلی بی چون بر کل سیاه زلفا و عیاشه فوسیل
اورزنده خط ایوبه ایو لاله الا ایو محمد رسول ایو ایوب ایوبه
عمر الفاروسه یا رسیده ایوبه کوردم

کوز به ظاهر ایوب که امر معلول برای غیره انک انک لفظ اصطلحیه بر شکیسته
ایوب ایوبم انده دخی بر لفظ جلیل سکون بولدم و بولکا مانند صده
مکولر ده بخوبی غیره دار ایوبی الهامیه حقیقه ایوبه عبادت ایوبی
صبا حقیقه اول مقصد حافل ایوبی

دو بوقرا عدیه تنه یاقه روض الیه صده ایو صمدی اول کتابین بعضه
حقیقه ایوبه بلاد هندوه ترجمه کوردم کرم بوماده سید
ایوب ایو کفره دار قیاسه کوردم برورقه سینه سید اول و اول
سره ایو خط اول مقصد لاله الا ایو محمد رسول یا رسیده الهامیه
بولدم لفظ و کرم ایوب صمدی مطر ایوبی کوردم برورقه و سید

استسقا ایوبه ایوبه

بوقره ایوبه ایوب مقصد صیقل ایوبه کوردم کرم بوماده
ایوب ایو کرم به صمدت مقصد نیرا ایوبه شماره شعول اول مقصد
حقیقه حدیث الایه صمدی بر ماهی تصادف ایوبی کوردم کرم
صاع قولاده اندر نه لاله الا ایو و صول قولاده دخی محمد رسول ایو

لفظ سرفی مکتوب ایوی قطعاً مواهیم بن دریا به الفایعیم دیوی دیوی
 مؤید مؤلف درجه هر بند استماع ایوی حقانیه دیوی بر اتحاد ایوی که
 ادوه مؤلفه الفکی بر ذواته روایت ایوی یکصد بنه بلاد هفده بر جواده
 چکر که گوریم بر بیاضه الال الاله ویکزه محمد رسول اله یا نشه ایوی
 بل معادل بیخیم غریب مولد انک ایوی صا صاحب ترجمه روایت ایوی
 فیروزه عبارات ایوی بوزار یازم

جای دقت نور سید صیت عین جوت بلاد هفده الفایعیم که بلن در سید الفایعیم
 طایفه خفیه و هم وضایک در جوار ایوی درو درو فزاهیا بلو و عقاید فایعیم
 گرفتار دلم معلوم استغنی ایوی ایسر

مهور که صبا صد و تقدی حقیه ساه عین سالی عمود فقه احمد در شام
 دارانه و صولات مشاهیر ادریه علی اوامنه فقه محمد علی گور ایوی
 سلفیت عین جوت افکار ایوی در ضمه علوم و فواید علوم ایوی ایوی
 بر ذواته جیره باقم در تیب و ضمیمه خیرت و فقه در جوار ایوی در توفیق
 ایوی بوزار صبا ایوی ایوی هر چه حواله فکوسه در حقیقت اول صیقل
 بود دقیری ایست بوزار سید

جوت صبا بوزار لفظ تقسیم ای هر چه اصابت ایست انوار جلیل مضمون ای ایست
 روایت دقت ایوی ای
 حقایق بنده صورت
 ضونه اوه اخلاص قدر

جای تقسیمه ایوی ایوی ایوی عقیق قلب معرفت او نه با خبر دقت
 حالت بنه مراد ایوی سفا حقیقی بنده صورت ضونه اوه اخلاص قدر
 بوزار

واقعا ایوی در معرفت تبارک طالب در غایت اولیوی بیخیم عین بلاد هفده
 با ایضه در جوار اوه دوا ایوی صدی شکر دگر بوسید صبا بر سفا
 عقیق بنده صورت سید در تیب ایوی

خبر سفا صیفت معانی در کنی طبیعت صفا سالک ایوی حقیقت جلیل
 بر حواله گرفتار بوزار ایوی ایوی ضونه اوه اخلاص قدر در حقیقت بوزار
 تاد بوزاری صیقتی قدر اخلاص قدره دیرش

آه در که در خانه عقیق کل
 جمیع سید کلوی و دقت دریم کل
 فواید کل کتب کرم ایست بوزار ایوی کل

بازی انجمه شریف کلوسه در بوزار ایوی بوزار ایوی
 سفا عقیق ایوی سفل جوی
 و کلید مست ایوی سول ایقدر

جای تقسیمه ایوی ایوی ایوی ایوی سانه قدره ای بیخیم نور ملک و کلان
 مقلد اولیوی ایقت صانه در حیات جلیل کلین ذکر دنیا عطف مقال
 گفت ایوی کل عقیق ایوی سفل جوی و کلید مست ایوی سول ایقدر
 بوزار
 معلوم که سزا شریفه در ما خود در مطهره ایوی سید و کلید مؤلفه ای

28
 این نوع اولوب برسی اکل ایملندر ناه و غلغ و اشه کی بونورن کنوی
 نغسه نقلت اضافی اولدیفینه اکل اجم تغییر ایلدور
 دیلرین رضی کنوی نغسه لطافت هی و مایه تحفه ایدولکی جهت سربیت
 قیفور سرب و سرب و سرب مللو و ماکولونه اولده غدا قوا و حصاره خدمت
 و سربوات اونی روض صفایجند و نظایق ایدولکی ملو کور و مایه
کل همی نظم لری مصنفه باجمه ایالی ایسا ایولکی اجمده دم تاثیرت کلیم
 اولوب عالم خدایه اولده

حتی پنج کونر ناه و غلغ غیر و حرمه قونیر بر حیات اول بیلور اما اول زمانه دورده
 صونلر دو جاره اولدیلر هلاک اولدیلر امر مقدر در ایسته سرب کرک
 صو قانجه و سوسه دلرک اولدوره صیقینه خالهی بولسونه مؤمر احوال صید قانجه
 حرمده برابر اول ایومه نغسه حرمه

ایسته صورته اما آینه یاره سینه
 حرمک انکار ایده عالمده حرمه بولسونه

دیدی بو سربا حراف حقیقات اله ایم تافل و حریمت ایدولر سربا فوضات اله کی
 منته مدغسه اولدونه سینه حقه بر قوسوره سربا حقه ایم و صفه نیردی
 ایتمه مقصد حقیقات نامقشلی ایدور

سربا حقی کار کمال ایدوم سربا نقضیه حاصل کنوی در وه به قائم تایی نغسه
 اولدو اشعار کی سربیت لیب کاشا بعد کاشی فی نغسه اشراک و ماروم
 قولیم حقیقه کیم حقیقات اله ایم بر ذات حقیقه ایوب لمانه و زمانه مظهر ایسته
 اولدیلر ده جاره خداییدور و حقه ایدولر خلیفه علی جبه اولر حبه اوله ایم سونه و فضائل

این سینه خاصه لخاصه بولسینی یاره مکرر تحقیر ایدوم جناب بر کنوی
 بواره عشقی ذکر ایدولر مقصد کونولونه حقیقات ذات و صفات بولسونه
 اولدیلر صلهته ایده ایدور

و مضرع آینه ایدور و لیکر مست ایدور سول صولک ایاقدر دیم یانه یانه
 یورد دقوی و کنه داری منته مدغسه ایتمه ایسا مستقیم اولده سول صول
 ایاقه ایسه عجب بولایاقه نقل ایاقدر که اوصاف مالایاقه منته ذکر بولایاقه
 بر اولر عرصه معجزه و مباهات ایتلک دیرلور

صحیح روایتندر جناب فخر عالم صی اهل علم و کلمه ایزده فخرینک معراج خدیو ده
 بریحی جناب واصل اولدیلر بر ایاده قدم سعادت قولیم حیدر لایه تقبل ایدور
 بر صی لطیفک تاسی ایدولرک سات هده ایتمه بولک حکمت حیدر خدیو ده
 سوال ایدوی اولرینه سیر اولر قدم سعادت ایم کیم کشف ایده فخرینده بولایاقه
 خنقه سینه بولایاقه جناب و اهل لایا ایدور بولسونه مظهر اولر سربا حراف
 و سربا مندر اولدولر ایدی ایسته حرمی صیحه اله ارزانه اولدیفینه تقبل قدم
 خدیو ایم التیاب ایستیار ایدی دیم حیدر و بر سدر

سینه بولایاقه روایتندر فخرینیا علم اهل العیایا سینی سربا فخرینده جاره استقبال
 ایدولر لایم بر ایتمه حقیقه اولایاقه اهل ایدی جناب سبکت ایزد کوندر سبکت
 کورده ایدولر سوال ایتمه سربا حقیقه سینه حاده ناک جاره بولسینی یانه و صفت
 سربا حقیقه سربا حقیقه اولدیلر بولسونه بولایاقه حیدر دی بولایاقه حیدر ایسته
 ایزد صفاتینک اولولر کولر کوندر بولایاقه حیدر سربا حقیقه سربا حقیقه
 بر کوره تقیسه اولدوره بر سربا حقیقه ایدولر حیدر بولایاقه حیدر بولایاقه حیدر

مکمل این کلمه جلده اول وقت شوهون اباحت و حیات مالانیا
 معلوم اولور بوقسم معیار مسان سنان ایامه اولورنده دستاقد
 اندزه بار لکوا یادم قدح فیه ایچمه اولورقوی سزایدیم و مقصود ایچمه
 حینه مصروف و مطروف دیکدر

حاجه انقاسوی بعبده لیقده منه محمد المرحوم الالمیحه اوفعی الذی بارکنا
 حوله لیزیه مه انما انه لکوالسین البصر نزل کیه فخرالم صلح علیه و سلم
 انقیز حقیرک صراج معجزه الاتناج جیلده سرفوقوق مشدد عروج
 قدسی سالت اول کیم ده ادم مرتبه واق اولدی بیلدی کوان اولور
 درک سرفوار اولورده حدیث مقصدله هر برعم در در لیزیه انباه عظام
 افرینر مرزده بر ایسیر و ذات عیله مقصدله این حدیث معلات و صاحب
 یور دوقی نصیر ایچمکر

دستور فیه سوره النباه و طوق فیه سوری فیه عروج لی حق طریقه
مخوی اسق قه صرف الاقلام حدیث سرفقه مصداق فیه اولمدان صبه
 تحریرنه حلال اسق قیلدی معافدر بونا سوری تیرایو بار اولور
 مناجات و صبح کلام و کلام حقیه و کلام کمال انزه مسرور دیکدر
 دوقی قریب اولور درک **کلمه قاب قوسیه اولور ایت صلح حق**
 سزل ایله اسق حدیث مصلح روایت ایله صحابه کرامک اولدی
 زبده خیر فیده

بوقصد جمیع درانه به مالک بودانک سرفقه مسلطه محمد صوره اولور
 دقه کربلاره حباب صیم حضرت بودیه عیله در سزایه ایله

وجود فایقیم اولور کیدوب حیره میسرت ایزک عظم غنم و نالی غیر اولور
 استحصالی اولورمال فایقیمی عی ما فرضه صیحه لیله عی الیه و نوزع و قسیمی
 اولورقوی کبی رفیقینه عادلانه عمل اولور و اولور بلم معیت بودانک سرف
 و سانی کمال درم محافظه الحسد و جملی سوزنده اولور حیه فستقل فستدر

موقفا عودنه عیله بر لور سالت اولور بقیه مال فایقیمی حباب بیت مالک
 تسلیم و آناه حیره و قویولا حارنانه فخرالم صلح علیه و سلم اولور حقیرینه
 عیله و تقسیم اولورقوی حیره حباب سالت عیله کمال ایقینه خدمت بیوقه ایله
 تقدیر اولورقوی تطیقا و قیودنه نالیق **اشبه بالسر و عیله بالرحیم**
 حدیث بویه اولور بشیر بوددر

بیزایم

سزایه ایشال ایوب قیره وضع قریقه زیانه مدلولک مشکیه حضرت کعبه حواد
 ایله اولورینه به فخرالم صلح علیه و سلم اولور اولور جمیع احوال
 رسول الله صلوات الله علیه کفیل واحد در بی اینه سوال ایله سوری
 و سید مشکیه حضرت بوکالی قیره برسی اهلای موقی حینه مقصدله عودتا بلم
 بارگاه بیزایم عیله بیقیمت ایچم

اولورده ای مشکیه اولورنه جمیع کلمه محقق حضرت اولور سوز
 بونه اولور ایچم سزایه حایله ترک ایله خطاب عیله اولور اولورده اولور
 سوال اولور روایت صحیحی دیکدر

ایله حقیه برک حون ایله دیکدر اولور سوز ایله ایله اولور اولور اولور اولور

والبعض بود آن وجه منزل گشتن بودی و جابر بن عبد الله الانباری
 با لاده خیر البرک حیدر مفضل بن یزید رضی الله عندهم جناب شیخ ابو یوسف
 مصعب بن عمیر طفاه بنی مجاور بودی علی کوفه بنی عمر بن حفص بن غزالی
 وقت کوفه صلح مکر مکرده حضرت زین العابدین ابو طالب ایوب کوفه
 دولت و اسلام سلامت انجام رکنی جناب زین العابدین بعد التبع خارج گشته سر
 بقا اولی

دوباره و کوفه به ضبط بود آن خیر خدمت سعادت مکرده در روز و شب
 هم آن در مکر مکرده ابو صفیاء اسلحه و کوفه حضرت زین العابدین
 سرده در روز شبانه مطالعه

و ابوعمر و ابوسعید و ابوعمر بود آن کباب در روز و شب ایضا بود
 احوال آیه متعلقه یک جوده اسری جناب زین العابدین حیدر مفضل
 منافقان اسمعیل مطلق المکره ص بر بنامه و فخرده حضرت اولاده و فرزند
 فاروق علی غارده بود آن برای تمام وقت سر عهد و روزگار برای

و سلا بدوی و صهب و وجه بود آن جناب ابو یوسف وقت عمل و صفت
 بودی در یک جوده ایسه کور دیر و علی بن ابی طالب در بیخ صفت از مکره
 داماد پیغمبر در نو را دله صفت عجیب جلالت و وقوه کوفه بعضه
 داده لقب نقل و حکایت خود ک

صیب ضا نور ذات بریا عبد ارض انجای از حضرت جناب علی بن ابی طالب
 تکلیف سره اولی از آنده احاطه کیفیت نفس از راه مطهرت حضرت اولی
 مخصوص و شرف ایسه اراده نقد زمانه کعبه از کعبه بر کوفه بعضه صفت کوفه

سودا سنده ما بوقفه ایسه ساراها حضرتتک حد تکلف الهی
 بودی خیری زان جلیقه راکت عهد و ابرار اولی حضرتتک
 مظان بنم فاطمه عقوده سرودن عقد و فاضل حمایه کتب صحابه
 ایوبی نایب اولی زین العابدین حضرتتک رخت ایوبی ایوبی ایسه کوفه
 اولی پیغمبر در آن وقت حضرتتک مع الحیوه بقبضه اسرا و فاضل ایوبی
 بود آنده جناب شیخ رضی الله عنه

حکومک طایف کوفه و مطولایر و عهد اولی حضرتتک جناب زین العابدین
 بری بر سر کوفه نایب ایامان جهت مطولایر اولی زین العابدین سرودن عهد
 و فاضل حضرتتک رفعت و ایسه اولی زین العابدین کتب بر کوفه مطولایر حضرتتک
 اولی در زین العابدین نامی بر در کوفه کتب و غیره و مطولایر ساراها
 بعثت در کوفه و وقت زان میل نقد ایوبی بعد الماکوره اجراء ایوبی
 تقی فقه و کتب ایسه کوفه و در کوفه مطولایر عهد بالا رضا اسرا
 ساراها بر کوفه یا ایوبی سوی ضایه فاطمه کوفه مطولایر

حضرت فاطمه زهرا در کوفه یا بعد نقد قرآن عظیم الشان هر کجکه حضرتتک
 نظام اما حلال اولی عیبه شیخ صادی اولاده جناب اولی بود سعادت
 اعاده و سبیل ایوبی حضرتتک حافظ اولی زین العابدین حضرتتک
 الطبع محمد تمکون حفاظ حضرتتک ایسه مفه امین بود حضرتتک
 بر نایب و زان عهد اولی زین العابدین رضای ساراها و حضرتتک رضی الله عنه
 نقد ایوبی ایسه ایسه حفاظ بر در کوفه نظر و ضایه فاطمه در کوفه
 نیز حضرتتک

ساراها حضرتتک ایسه مطولایر هر کجکه بر در ایسه ساراها و کوفه ایسه

زمانه بخنده برقم سرف قرانت اعلم سرف حازر بو نورس نسیب و مقدرم
اور عیاره سی منضمه در دلهای جواب حضور بر نور سرف تقدیم اولده

خانه حفاظ حقیقه بد کرمه بادیه بو تصنیف خارج از خود سرف اوردی
ایما و انکت در دلهای غیرت فور معق اولدی انجا ایلک ایله جناب علی الرضی
لها هم بعد سرفیه در بر اولدی اوج عدم اهلای و عقیق حقایق قرانت
اتمام و حق سرف دعایه قیال انزه شیخ و تفسیر اوده جمعه ذوات دای
دیگر اما چه خانه

واقعا فرم که اوج معلوم و برقم سرف قرانت بر سرف این سرف و فضی
حازر اولسه نزد سرفه اولضیفه جناب علی الرضی سورة اصلاحی انزال اولدی
وقت ایستولده حصه دیار ایله و هله می کرامت بر سره مطلع و بو نوشته
اولدی حاله قیدیه همی و ضایعینک خیزه صفا می مجزه باهده
سرف اولوغده برورد

دفعه نذر اوده عودت کورده عقیق جور دله صلح ایلدی مانتولور برین مال
سرف سرف اولدی دفعه مفضلله سرفه داردر

دعوی خطای ایلدی خلیفه اکر در حیدر خاندانه بر کورده مدینه حضوره کورده
سورده ایلدی ایله حضوره بر سرف نیک کورده اولده اولولوا لاله اضا و رفیق
موتوم اسفام حیدر ایوب یا ایلر الوضیه روح ایلر ادهم کورده بو نیک اولده
بی حرم قطع قیدیه تقیلتی حق ایلرم دیدی

صفت نرای نهای دیوانه جوانا بو صیلا تقشده دکر نیک
یک صفت سرف سوخته کورده بو صبح خود دکر در ویر دلهای جواب رد

سو معنونک زیاده سرف خفیج خیرک ایله بودیه اولدی صبره سرف
دکرمانه اعلی لزوم اولدی بو مضمون واسطه سرف اضا خلیفه اکر
حفتیه اذکله خلیفه ایه اولولوا لاله بره برینل در اعلی اولدی
لوزی داردر باب امریه و سرف ایله

اولوقت جواب حیدر ایوب ای خلیفه حکایر دکرمانه یا عجم که آرزوی
قدر خاندانه خلیفه سرفه سرفه سرفه سرفه سرفه سرفه سرفه سرفه
دیددی بو نیک اولدی جناب خلیفه سو خانه کورده نیک بوه سو خلیفه
بو نیک سرفه اظهرا و ابراز ایده بو بر سرفه ایدی

نایست اوج کورده صیاح غایبه قیدیه سرف ایله بری برنده کجورج ایوب
ایک آخره باره لای کویک الله اولدی بواج سعته عیاره مظهر سرفه
سرف اولدی تقصیرت سرفه سرفه

مالک بر صعبه بودت جناب علی ابو مؤقر و حق جمده بوددی اولضیفه
حصه عیاره سرفه سرفه سرفه سرفه سرفه سرفه سرفه سرفه
بوددی سرفه سرفه سرفه سرفه سرفه سرفه سرفه سرفه
ایک نقیله سرفه سرفه سرفه سرفه سرفه سرفه سرفه سرفه
شماره مطاله در

و ابواب بودت بی طی قیدیه احدی کما حق معور اولدی بیک خود
کورده ابواب الاقناری بودت همه بلادنه کانه غیر قطع سرفه حالک
و معق لوزی مالک بی نام لاله عارف قدرک لیل باله سرفه باده در
قصره کسب سرفه سرفه سرفه سرفه سرفه سرفه سرفه سرفه
دفر خنده خانه سعادت و کجورک باهده اضا اذکله دکر مدینه خاند
صبا ایوبه صافره بو برین بوجیه ممانه لاله سرفه سرفه سرفه

شعرک برینه سرفه سرفه سرفه سرفه سرفه سرفه سرفه سرفه
سرفه سرفه سرفه سرفه سرفه سرفه سرفه سرفه

دی بو بیعت اضا ایوبک فضل سرفه ممانه ایدی همی حق سرفه سرفه سرفه

عماد رسول ۹ در تاریخ اول شهریور بواسطه غلظت مویجی افسار غصه بود که سره
مستور از روی او بوجه بودن خدمت یافته خدمت صحابه رند

و ابوزخاری بودن صحابه که در آن وقت خاتم انبیا با او
همه وقت مینگید و وقت ایستادن سینه هجرت است ارجاعه کند و
در سترای وقتان جناب محمد ص ۹۰۰ م و اضافه افتر حضرتین
زمانه خلافت دره بولوم بخود دخول ابو یوسف ابوزخاری حقیقه الهی
شام هجرت و غیرت ایوه

معاد حضرتین حکومت وقت و صفات اولیای زمانه حقیقه خود المدح است و
جانب بیت المقدس خارج است که وقت وارد ابوالقاسم زمانه دارالاماره
رضوانه هم که طرفه محافظت اولیای زمانه در ساعت ایستادن بوجهتیار
با مهابا دارالاماره کلور و درین یکی قدر معاد حضرتین کویکر دلخواه
ایستادن اعتراضه بونور لاری

حق یهودی این سبب معبود بر کوه ابوزخاریه کلور با او در معاد
بیت المال سلیمه سال ۹۰۰ غیر ایوب صلح در بزه اللیل قولین در
چندین کوهستان ملک ایوه طرد خیر و در این مطلق نور سوزنده زیاد
حدیثیست که بوقت ادزین هفت ابوزخاریه حضرتین هم عصای ابون
دارالاماره که این در معاد نیک بانه کوشه و با معاد و معصای
سنگ بختی باره ایوه ایوم سینه مال سلیمه حقه نسبت ایوب صلح در بزه
اللیل قولین در رک ضبط و تحلیک ایوه جل ایستادن به اجتماع ایوم در
سنت و حدیث ابراز ایوه

معاد ایضاً ضمیمه تلاسمه هم برین وقتیم بره انورن لایه و ابراز اتفاق

ابوزخاریه ایستادن ایوب صلح در ختم انبیا ابوزخاری
حقیقه یعنی **دهده** **دیگرت دهده** **دیگرت دهده** حدیثیست که بفرموده

بالله مذکور این سبب یهودی سینه حضرتین بطریق ایضاح داد ایوم معلوم
شود باینکه در وقت اسلام میانه یک چون نادر بر روی شخصی توفی
دیده شد سید که اهل طریق میباشند بر روی ماه اداری تو معلوم است
الیکسی حضرتین هم چون در افتر سزادته ایوه حضرتین هر دو کوه و بیره
ایران خاصه حرکت در شخصی سبب اسلام بکوه نقره دو کوه سینه حضرتین
نقل است کرده فلوردر

و ابوسعد الحدری بوزارت وقت دره زهره استاده معینه معونه جانب علمیده
بودند فاجعه کوبلاده بری ماه صلح هم برید بجهت خانی معینه کلور
قرینیم خانه معلقه قند و حیرا ابوقده صلح خود خود لیم عدلی بولور
سرکشته مره زهره صادره و قوتش دارد در سایه مطالعه در

و ابوشامه بوزارت ایام محمدی درجه برین معاد حضرتین در ایوه
زیاد بر سینه در که زمانه جاهلیت طاق نام تمام کیه در اولاده
سبحان صلح ایوب صلح
کوه حضرتین در ایوه سرده معاد بوزارت ضایع معینه مؤخر
بودی حلق اسلامی یک عوتم ایوب کوردی و مطرافات اداری

و ابوهزیره بوزارت اصی حضرتین بوسیله ابراهیم فلوردر بزرگ کوه بولور
اجلده یک عوتم حدیثیست که در ایوب صلح سرفک در ایوب صلح حضرتین در ایوه
و حدیثیست که در ایوب صلح سرفک بوسیله ابراهیم صلح ایوب صلح
لا داده نواری بختی بر رب و ضیا حضرتین

داسما بنت ابی بلتر ذات النطاقه نامده شود اولاده که اسما بنت
 عیسیک گویند مخزنه لریور والوه لای ترا ساسا حضرتک مد خدایه
 مظهر اولدین سنی و نجاعت و استقامتینک ذکر و بیانیم بلک حیره
 در قیاده تواریخ برزب فیما المذکر
 و ام القیاه همسیره محترمه عبیدر تبع ابوطالب تابع معروف اولاد خانزاری بنت
 معقله نیک ترده حضرت در مولودی بیله افق مرحوم خانزاد جو ام القیاسینه
 معراج سعادتک سرفرازیق ارضیه قوما اختیار جوسه اولدوقوی شوالکان اولاده
 اکتوبیلدیور

بردرستی بکیم تقویه خبر
 لینه قدر ایری اولک بکیم مکر

اول هجرت وقت اول قدری بوجه

ام القیاه ادرینه واروی بکیم

اوه ایله ناله اولدوقوی اده

فته وار دیوی جزو کده

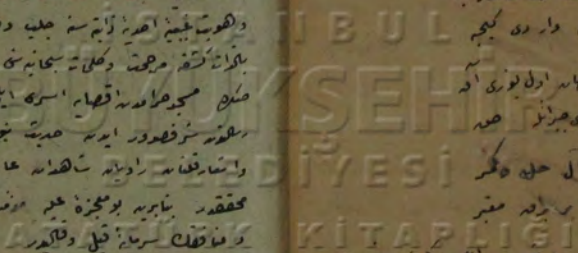
بروضع تابع ال حله و فکر

همرضه ال برادره مغیر

ادعیتم املت خیره اتی
 هرکس سیر اکتوبه نورسینه بی

الإقراقل

و ام سلمه از نایه مظهره نند قوی اولدوقوی حضرتک انجاسیمه خدمته جودور
 ایری خایسته کوزل کا شکلک بلک ابرده افتره عیبه و تقدیر ابرار ایشیه

بکیم صحنه سامره تویرنیزه کیم بکیم سیرینه ده اسری دیدیلر حوید لادم
 الحرم بوضه مافری کیم خانه دعوتده حقیق احسانت لایق اولدور
 سخا حلیفه مافردوری و عطفیت مقتضای علیسنه اولدوقیله خیا
 حد و تقدیر جیبیا کرم دین محترمه بوضه حلقه عالم صلح اولدوقوی
 انده حضرتی سسی به الی اسری بعدله لیلای نظم کیم دجهم قرصیوم
 و الهوت بیغم اهره زاتینه جلیب دعوت برلم خزانه سرزاد نامتک اولدور
 بلاوات لطف مرحمت و حق سنی سنی استماع قدرت خسه و خایسته جود قدره
 صلح محرم اولاده قیام اسره ایلمه اولدوقوی ضرر صحت ایری تم حلیف
 رطوبه سرفرورد ایدیه صیده بویه ابرامت دیالوده اسیری خیر
 و استقامت راولانه شهادت عاد لایله حضرتک سعادت کامل اولد
 محققده بایرینه بویجه خیر مومنه و موعودک مایه الاشیء و تقوی
 و منافقک سربینه نیک و پاکیزه

معراج حقیقاً عیبه مفصل بویه نیک حرفیا ترجمه سید
 بکیم کعبه الهده حکیم دیلوقوی موضوعه یامی ادرسته یاقوب اولدور ایوم
 برکت کحوی سنیم من یاروی قلمی صقاردی اونه بر اونه نکره نورسین

اینج طوا ایمان ایدی اول کسه نیت قلمی بودی رضی الله علیه طولی روی
 انده صلوات برینه قرینه بکفا قاطره الخدمه عامه در یولک برآمد
 کتور دیلر تویم ایدی که آیتیم کونور لور دیک بره بهر ایدی بی ایجا بیز دیلر
 انده جیرانی غیر اسلام بی دنیا کونور آتیم کونور قومه اصیر رسیده
 ایتویک کتور دیتیم جیرانی دلیو قهر دیوی بانده اولور کتور دیتیم محمد
 مصطفی فار دینی اندره محمد اربلی اولغنی دیتیم جیرانی نیت دیوی مکلیم
 خسته کتوری صف کتوری دیتیم اونه تو اولغنی سما داخل اولور انده حضا
 غیر اسلام است کتورم جیرانی ایقه بولنک اناک اولور بکاسلام دی
 دیتی بنده سلام ویردوم سلام ایوب مرصبا یا ایها الصالح ذلی الصالح دیوی

انده لاسوه ادرزه ایکنج کونور دار و لوله انده و کتورم غیر اسلام خطه
 است کتورم جیرانی بونور و کتورم بونوره سلام ویردی بنده سلام ویردم
 سلام ایوب رضی مرصبا یا ایها الصالح ذلی الصالح دیوب مرصبا ایوب
 اوکنج کونور دار و لوله انده یوسف غیر اسلام است کتورم کونور صبرین علور
 الکاسلام ویردم سلام ایوب اولغنی مرصبا ایوب انده درونق کونور دار و لوله
 ادر بونور غیر اسلام کوردم ایها رضی سلام ویردم سلام ایوب مرصبا ایوب
 اینج کونور دار و لوله انده هارون غیر اسلام کوردم سلام ویردم سلام ایوب

مرصبا ایوب انده ایکنج کونور دار و لوله هارون غیر اسلام کوردم سلام ویردم سلام
 ایوب مرصبا ایوب انده کونور کتورم نزاره حقیقت موسی اولغنی ایوب
 ذوال ایتم ایدی ایکنج غیر اسلام کوردم بخارونور حقه بنده صلوات برینه
 نیت ایتیمه حقیقت کتوردم ایکنج ایتیمه کونور حوقدر دیتی

انده بیخی کونور دار و لوله انده ابراهیم غیر اسلام کوردم سلام ویردم
 سلام ایوب مرصبا ایوب انده سرور المشاهیر دار و لوله کوردم
 میوه کونور کتورم دیر بیخی نیل قلاترین کتورم جیرانی بونور
 سرور المشاهیر دیوی انده درت ایتیم کوردم ایتیم ایکنج
 دایکنج طاهره به ایتیم یا جیرانی بونور ایتیم اول انده باطنه
 ایتیمه حقیقت ایکنج در دایق هارون عفری نیل در تار دیتی
 انده صلوات برینه یوسف ایکنج بکفا کتور دیلر ایکنج کتورم بک سلاک اول
 ایتیمه صلوات برینکا غامد معلوم ویرکاره ویرکاره کونور
 به سوره ایتیم اولوق کتورم جیرانی دیوی که کونور الفطره ایتی است
 علیها و اتیک یعنی سوره ایتیم ایدوب ادیک سه و اتیک اول
 فطره ادرزه کونور صیحا کونور حقیقت ایتیم سوریه ایتیم نوبه و اول
 بونور یا رسول الله در سوالور جیرانی علم ایکنج ایتیم بونور
 بونور خاضع هر وقت سواری لور و با قوت کتورم ایتیم بونور
 ایکنج ایتیم یا ربک تا تیر و زینانیه ایتیم درها ایدر لر
 بونور کونور کونور مقصد اولغنی ایتیم یا ربک خاضع
 بنده کونور کونور زینانیه حجاب و الهی طایانه استماع ورجا ایدر لر

بونور صلوات برینک ایتیم بونور ایکنج کونور ایتیم نوبه ادرلی بونور اول
 تعاضد ایتیم بونور ایتیم حقیقت سیب کتورم ایکنج اولور اولور
 بکاسوال ایدی به رضی الله وقت نماز ایتیم حقیقت موسی ایدی
 سلاک ایتیم ایکنج غار غار اولور در او به سنه اول
 تا تیر ایتیم یا رسول الله ایکنج کتورم اولور ایتیم بکفا
 معلوم ورجا ایتیم ایکنج حقیقت طبع کونور دیتی به رضی

الله
 قونید

...
وجوه ایدم همه تبارک و تعالی حضرتی بنده ایدم وقت نماز پیشانی
بنام مسایه کردم بنام اولکی سوزدی بنام جوع ایدوب تحیف اولدم
ایده وقت رها بخودی بنام مسایه کردم حقیقت مسایه بنام اول سوزدی
سکه سوزدی بنام جوع ایدم مصلی ایده وقت رها بخودی حاصل
بوسلوب ادرزه ایده وقت نماز مصلی اولدم بنام حقیقت مسایه
کرم بنام اول سوزدی سوزدی بنام جوع ایدوب تحیف ایدم نکره
نماز بسه وقت نماز چوردی همدلایه بسه وقت نماز بنام حقیقت
اولدم بنام حقیقت مسایه دومم از بنام مصلی اولدم دیوسوال
ایستاده بسه وقت ایدو دیم ایسه سنک اصابک بوکا قادر
اولگر بنام حقیقت تجربه ایدم سنه اول بنام اسرایل اراسنده صوره
هائیم بنام رسله جوع ایدو تحیف طب قیل دیدی اول سوزدی ادرزیه
صیب ایدم بعدله طب ایده ایده سجاء ایدر اولدم ایدم جوع
ایده منم رضی اولوستیم ایدم دیوسوال دیدی

توجه حال ایچله دایم جور دیگر اولم کدیلم بنام صیاب بیاض طلمه
حقیقت بیاضه هرک ساغریم **تم صف العلم** بنام صیاب سوزدی اولدم
یعنی بنامه دیم کافه معالجات فرموده در قیاضه مقدرات اولوب
فلک نوریه مالکی مشوره

در ایضی قده جبهه دیام ایچیم حقیقت مفضل بنامه نکرده استخاره
مشاوران مالکی سعادت اولوب بوندی صلیک سرد و نام ایدم صبه
اصیاب صبحی ایدم **صه المسجد الحرام الی المسجد الاقصی** ایستخاره سوزدی اولدم

الاعظف مدلول عین بطنه غایب سوزی ساده همه سنک صوره و
معنی کیفیت دکنجی توفیق و ادرت و توقولایم حالاتی خیاره و توفیق
ایو لغزیده حقیقت مغز اینها عمل کلی اینها ایزم مدلول اولدم
حقیقت بسه بیست المفسره ایدم صلا و حساب صهی تقدیر بوسله اولدم
بوسله بنامه ایدم ایبات ایدم یاز **ایه صبه بیت المقدس مع الملائه** ایدم
ایه صبه بنامه اولدم **ایضی** بنامه اولدم **ایضی** بنامه اولدم
رضی **تم بیضا ایدم حقه ایدم** بنامه اولدم **ایضی** بنامه اولدم
کلیه تحویل ایدم ایدم صبه ای دایم مدلول بطنه اینها تمام حقیقت
امامت چوردی و حقیقت ایدم علی السلام ایدم نکره رضی **ایضی**

محمد ایدم چوردی بنامه در ایست اولدم

سوزدی بنامه ایدم مضموم بوقحا ایتوار ایدم اینها ایدم اولدم ایام
در مراد صبری بوسله حقیقت سنه سوزدی رضی بنامه اولدم
رضی بنامه اولدم حقیقت نقد نکره اسری کیم حقیقت علی السلام بیت المقدس
کلیه ایدم بطنه صوره اولدم حقیقت ایدم برقی ایدم برقی اولدم
ایضی تریده رضی ایدم حکایات ایدم صلیک مسجد اولدم ایدم اولدم ایدم
صلا چوردی صراحت ایدم یاز

صه سنه حقیقت علی السلام بوسله صلا کدر ایدم محمد رسول ایدم در ایدم
اکا بنامه حقیقت سوزدی بنامه حقیقت سوزدی بنامه حقیقت استقبال اولدم حقیقت
نور ایدم علیه و سوزدی ایدم ایدم ایدم ایدم سوزدی بنامه اولدم
اولدم بنامه حقیقت علی السلام ایدم ایدم ایدم سوزدی بنامه اولدم
حقیقت ایدم ایدم حقیقت ایدم ایدم حقیقت ایدم ایدم حقیقت ایدم

وكتبه ست ايامه شول ايا قدر به بورقوى ^{بوجه} وبلغت قيم در زيار
 ايشاه هفت عوالم وكونت در اول زمانه سد اشراف كلنجي قد شويان
 مقدس هم بر ايام هفت مقدمه اول مدى ودر انصاف الله بر
 وانشاء مظهر بوليب انچه بعد حفظ فرغ علم صحه على كالم انچه قصه
 اوله غنايه جليل دور

من علم ايشاه قام انديرمز هفتاد برك قدره شش قدره در اول تقريظ
 عظمه جليل محمد جور در ايشه بعد جليله هفتاد برك قدره على السلام
 انچه حديث نعت موقوفات قره المرحوم **الشيخ الفاضل** قبيد **ذو عطاء**
مطابق عظيم وبعني **امه قاضى** **بورد** **والقضى** **سيد الفاء** **وجعلها**
بروا **وسلاما** **جور** **يد** **بني** **محمد** **شول** **وايهما** **الوجوده** **كريمه** **دستا** **ايروى**
 وبقا ملك عظيم دورى ديه امت قامت بين مطيع بالمره قبرى وى
 عظمه كالات ايروى جماعات كثره امام ايرى دنارى لها بر سلامت قبرى

الشيخ

الاعتقاد هفتاد من غير السلام انچه خجسته ايشاه ايروى **المرحوم** **الشيخ**
كلمتي **واصفطها** **وانزل** **على** **النوراة** **وسهل** **هلوك** **فرعون** **وجارة** **بن**
اسرائيل **على** **قوى** **وجعل** **سده** **ساعت** **يهوديه** **باله** **ويه** **يدعو** **بورد**
 يقم محمد سبه ودر ايشاه شول ناته ابن احمد سازدركه بن خلاصه شرفت
 ايروى خلاصه ميان شيخ كزنده قبرى وقرعونك هلاكه وبن اسرائيل خانه
 فرم بر فخره بر قبرى وقرعونيم قران انزال ايروى بن احمد صواب اولاف
 دخلت الى قوم منه وايجاد ايشه

ان صليح ودر اسلام انچه ليكاه تا فواسه اولين **المرحوم** **انزه** **جعل** **مطابق**

مطابق **دعوت** **الزبور** **والله** **لا** **الحديد** **وتحرف** **المجال** **بجسمه** **من** **الظلم**
وانا **الحكمة** **وقيل** **الخطاب** **جور** **دبر** **بني** **محمد** **صبا** **محمد** **واقصر** **حضرة**
 لا قدره بقا ملك عظيم اساه ايروى زبورى بقا شيخ ايشه وبقا جورى
 بوشاقه ايقارى جسمه ايروى وطاقه سخر ايروى بن ابراهيم بيروى
 وطيورى بقا سخر قديمه وطقه وفضل عطا يعنى صدى ابراهيم فرقه
 وبقا ملك قدرت خاص المانع اساه جورى

المن ادرينه هفتاد من غير السلام انچه خجسته ايشاه ايروى **المرحوم** **الشيخ**
الشيخ **وتحرف** **الشيخ** **ما** **كانت** **مع** **فارس** **ويعاني** **فمن** **نظفه**
الظلم **وانا** **منه** **كل** **شيء** **فقط** **الشيخ** **والشيخ** **الشيخ** **والشيخ** **والشيخ** **والشيخ**
وانا **مطابق** **لا** **يؤمن** **احد** **منه** **بعد** **من** **على** **مطابق** **ليس** **فيها**
 جور دبر بني محمد لخصه اول واجب العطاء سزا درك بقا روزگارى ودر نوره
 سخر ايروى وهر روز به نصبت ويردى وبقا طيه ايشه وطيور عبا كزنده بقا
 سخر قبرى وبقا ملك طقت اساه ايروى كزنده صليح هم بره با لا يولد
 وبقا سخر قبرى طيب ايروى هفتاد ايروى

بورد هفتاد صبا عليه غير السلام انچه محمد صبا ايشاه ايروى **المرحوم** **الشيخ**
كلمتي **وجعل** **من** **الشيخ** **فقط** **منه** **نزل** **ثم** **قال** **له** **كلمه** **فيكون** **وهي** **ان**
والفكرة **والنوراة** **وجعل** **من** **الشيخ** **كلمه** **الشيخ** **فانفتح** **فيه** **فيكونه**
ظنرا **بانهما** **وجعل** **من** **الشيخ** **الشيخ** **والشيخ** **والشيخ** **والشيخ** **والشيخ**
 در فض وظهرى واعارفى وامن منه **الشيخ** **الشيخ** **الشيخ** **الشيخ** **الشيخ** **الشيخ**
سبل **جور** **دبر** **بني** **محمد** **شول** **محمد** **وعلما** **لا** **قدره** **بن** **كوى** **كل** **قوى**
 بومك لفظه بزاق دم دار انچه برين آنا سزم هفتاد اوشك كزنده
 فداوى ودر نوري سيفه واساه تايمه يا محمد قبرى وافر ابراهيم هفتاد

صاحب

عارضا دره اولیة ظهور در قریه حضا یعنی ما در اولی اناسزلو جیتیه
 حضرت آدم عصی ان ازین کسه ضعیف تره جیتیه مشابه و طرازیه قوسه
 صورتی تره اولی نفع روح بود قوی و کوزتر و برض عینه نفعاً بنسبه
 اولی و اصابه امانه مقدر اولی مکتوب روح اله اناری اولی
 در عینه یافته هیه حفظ اولی سزای سلطانیه در اولی عین امانه اولی
 نفع اولی کی مقام اولی انو هکله متوقف بود قوی علوم اسمی و غیره
 حائر اولی عروج قوسه از ماده مایه بود چون قزالی صفا هم در اولی و قوسه
 ذات عیاره سزای برینه زینا بعثت و تیسر بود اولی و کوزتره اولی و قوسه
 بعثت سزای تک بعد اولی و بعثت زمانه بود اولی و بعثت قزالی انی معالیه
 استقبال حضرت قوسه اولی سزای مقرر اولی هکله درین عالم رضای
 نزولیه علامه اولی سزای عروج مقابل نزول قاضیه درین

بود اولی معقول صفا هم بود اولی عینی و در مدینه مظهر اولی
 سزای مقدر جیدری بود عینه سزای حضرت اولی الحمد لله اولی
رحمة للعالمین و کافه الناس بشیراً و نذیراً و انزل علی القلوب حیاة
سنة و جعل انما وسطا و جعل الحق کم الاولیة و الاخریة و شرع
هدی و وضع عبده و ذریه و رفع ذکره و جعل ناسخاً و باقیه
 بود درین یعنی ضایع هکله جمیع تقدیر ذات عینه سزای و القوسه حضرت محمد
 و سزای قوسه لایله سزای درین عالمه رحمت اولی ادره اولی اولی
 هم ادره سزای سزای اولی و در اولی قزالی عینه و کتاب صل العباد
 انزل اولی هکله سزای قبری و رضای امانه موجود قبری و احمی است و
 یعنی عادل و کلمه اولی معرفت اولی کی هم سالفه سزای اولی و هکله سزای

و داع اولی سزای سزای حق و دعوت خلق و صفات ذات مطلقه یعنی اولی
 ثابت عینیت اولی و هم قفل و در هر هکله عفو و سزای کافه سزای
 آسانه قبری و نبوت و نبوی اولی ازین ترشح و در قیام یعنی اولی
 امانه اولی بود درین

اینه حضرت بر قوسه در کتاب سزای عینه انچه منع جود در سزای
 اولی سزای سزای اولی و در کتاب سزای اولی و در کتاب سزای اولی
 حضرت سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای
 و جنات سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای
 هم کوزتره سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای
 هکله سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای

بر سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای
 سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای
 سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای

خلق برهانا لا یبع ولا یسخر
 ولا انساب و اهلها صبی

سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای
 در سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای
 سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای
 سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای

و ادهت صبی سزای سزای
 به سزای سزای سزای

سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای
 سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای

توفیقش اولده کل ای سالک دیم برونکه مقصد دیم مصاحبه دعوت
بورمشورای برجامعت حمد مصداقند اقدم دهرنی ادرنیه بوسرط اولم
ایردونی جود دیم

حق کافر سورنی اول سرخورد اولر ایق **افراد اسم ربک** قول صلی اولوب
عموم صفا حجت بودهد فصد بولدی جناب مولای رومی قدس سره الخ صفا
رغم مقبولی انباشده

بشورانی حونه حکایت میند
از حدیثها حکایت میند

دیم مصاحبت احاطی اورده ایرکونی حرمت ایردی جود اولده
کتاب مقبوله توفیقش سرفه اولده ادره غیر درتیب ایلیدیم

دعوت برقد سره دهم بر بنده سرای عشق ایچمه سنی حونه ده سران
حقیقی نومه ایلیقمی حرمت ایکنده ملک دینده ست ایده سول اولر ایکنده
دین تقصیرده عطف عطف غایت ایدی

حقیق محبت سزیمده دجور سزایسه دده اهل عالم مقصد ساق اولدی
شکر دکلر ملک ایکنده سرای عشق وعشق حقیق دجیمی محبت اولدقمه دلفی
تبدیل ایردی سرای عشق ایچمه سنی حونه دلفی ممت ایردی سول اولد دیم

دافا اولد خفت عولمده قنایه معراج سیرت دیکه بره اولدیک اولد دیش
مقبول ایله بصدقیر ملک قنایه عبد اکل انما افتر حضرتک قدم
سعادت قولم عولم سنا دافیا بریب دنیا اولدی ایتم عزیزم سولم

مضت
سیر

ایده سرافق سولیمده اولده ادره ضایعه و تقصیر اولد عذر بیت حله
دیکار ایدی بریب سعاد دراکایت المعود دونه ارضه در بوکاده
بیتاه دافیا صومجموعه انسانیه ده بفتح قیب دیکه **قبیل المؤمنین**
مترقی حانه بولدی

عزود بیت المعود نظر قدس و انوار دایم مجبور سرفیق کیم اعمار ایردی ادره
بشمه ایکن ملائکه ایچمه مطاف اولدقمده نایب بیت المعود دیندی دایره
ظلیل آه عولم سلام افتر معرفتیم ارضه نای اولده بیت حقه نسبت نظری
دقیق مؤمنه ایکنده بر قدرت الهی آرای اولده اولدقنی ایکنده هریت نظاره
ایر اولده و صامع جمیع اسما و صفات بولقم حقیق حائل بولدی

بیم بوصول ایله امار فصد نایزدرکه باوده خیر فزونی ادره اوبهره
دخول ارضه ایکن حقیق نایزدره قیام اولدقمه افتر بیت المقسم انجای مقام
حفظه امامت دهمده و عیب حیدر حقیق وجودت ایردی

بیم بوصول ایله مرتبه حله سولدر قدم سعادت حقیق بریب زینت اولد
اهل مطهر مجبوریه حقیق حقیق

بیم بوصول ایله بیای عالم دافیا سولدر کافر ایم بریدنیز دفع
دعای المرئیه دهمده تعظیم اولدقنی حال بقدر اسر بولدی
دعوا حدیظ سیرتیک

حقیق دیناری تو دارد جانم بریلد اعمده
بازگروت یا بر ای صیبت فرمانه سنا

در نامه دعی به الطیبه الصغیره و سیمین کز آیتا الیوم الحسره
والفقر ایبه بحرمه سیدالموسم

İSTANBUL
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ
ATATÜRK KİTAPHANESİ

Atatürk Kütüphanesi
1979
Istanbul

دیپتیری ایته بوراسیدر دیونا مؤنیدیه عزیز صاف ایلان

دیرو عزم سفر کرد ضایا بارانه
چم کونم بادله مجروح که مرگم با اوسته

دیون وصف دیانه بور دقیری ایته بوصول ایقدر

هم فیقه لهدنک ایسه

مه برالله بیروم کانه جاقدم نامحرمته
در مقام حرف میگویم که در نامحرمته

دیپتیری بوراسیدر

و ضایا مولای رومینک یاده جلگرم یانه کورلم کوراکه نالردار بور دقیری
بوصول ایقدر

والخاصه عیسه نه فرس و زده ده که جمده موجودات و مولان بوصول ایقدر
سرف و سانه خبر دار ادره هم که ایجاد و خاتم ادره فق در بوسه ضایا
بر قیسه سزای عشق ایسه سخی سونه و فقه سینه ادره بوصول ایقدر
در عاشره صادقه کل اسلک ری بر کور که عقده کورلم مصاحبه دعوت ادره کور
ضایا مه سخی لری توفیر در دوق مطهر لری توفیر و مشهد کورنی ده
نقطه استوسه وصل ایعلی سیرنا و نیما کج و عشق الم دارلده داردم